

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI

ET

SEPTENTRIONIS,

Edita

MDCCIII.

LVBECAE,

Sumtibus PETRI BÖCKMANN.

Typis Viduae B. SCHMALHERTZII.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Januario , MDCCIII.

SVERINI.

Johannes Fischer / Augustanus, Chori Musici Ducalis Onoldini olim, nunc Sverinensis Magister, superiori anno Hamburgi tractatum Musicum, sub titulo: *Taffel-Musik* / bestehend in verschiedenen Ouverturen, Chaconnen, lustigen Sviten / auch einem Anhang von Polnischen Tänzen / à 4. & 3. Instrumentis, imprimi curavit. (1. Alph. 2½ plag. in fol.)

Idem Auctor antehac edidit:

(1.) *Die Musicalische Mayen-Lust* / Augspurg 1682. Iteratâ editione novoqve titulo an. 1700. prodiit, à 3. Instrum.

(2.) *Simmlische Seelen-Lust* / gewiesen in verschiedenen anmuthigen neuen Liedern / mit einer Sing-Stimme und etlichen Instrumenten. Nürnberg/1686. in 4to. (1. Alph. 4. plag.)

(3.) *Musicalisch Divertissement*, à 1. Instrum. & Bass. Dresden/1700. Inciso Autore anno dicto lucem etiam vidit Augustæ Vindelicorum cum 4. Instrument.

Auctor modò memoratus lucis usuram accepit *Augustæ Vindelicorum*, & Compositionis fundamentis in *Germaniâ* probè jactis *Lutetiam* adiit, ibique per quingvennium hæsit, ut Gallorum methodum melodias condendi pernosceret. De hinc in *Aulis Stutgardienfi* primùm per septennium, deindè in *Onoldinâ*, per quadriennium, - & tandem in *Mitaviensi* per sexennium & quod excurrit, Choro Musico præfuit.

ROSTOCHII

Mense Septemb. ventilatæ sunt duæ disputationes sequentes, altera, est in Collegium Schormerianum *Decima*, Moderatore D. Jo. Fechtio à M. Henr. Ascan, Engeldén / d.

17. Sept. habita; altera verò est D. *Andrea Danielis Habichhorstii* Dissertatio XVI. *Jesaina* partis II. de *Deserto Maris*, ex *Jes. XXI*, 1. die 23. Sept. proposita, Respondente *Joachimo Prüssing*.

Mense Novembri D. *Joh. Petrus Grünenberg* / S. S. Th. P. P. & Consiliarius Consistorialis, uti & Distr. Mecklenburgici Superintendens, publicavit *Doctrinam Symbolicam, i. e. Epitomen Librorum Symbolicorum*, per *Theses Theologicas* inde desumptas, allegatis suis, unde petitæ sunt, locis munitas, juxtaque ordinem Theologicum tali negotio accommodatum dispositas, in gratiam quorundam Theologiæ Cultorum hibernarum Disputationum ergo adornatam.

Die 6. Decembr. D. *Andr. Daniel. Habichhorst*, modo laudatus, Fctis Theol. & totius Acad. Senior, Dissertationem XVIII. Partis II. illustriorum *Jesaiæ* locorum de *Sessore Asini & Sessore Cameli*, quos *Speculator Jesaianus* vidisse putatur, ex *Jesai. XXI*, 7. ventilandam proposuit, Respondente *Jacobo Pessclio*, Anclam. Pom. (2. plag. in 4.)

Dissertationis hujus §. 1. connexionem cum Disp. XVII. de *Speculatore jussu Dei à Jesaia constituto*, tradit, qui *Speculator* etiam *Sessorem asini & Sessorem cameli* juxta v. 7. vidisse putatur, de quo viso dicta Dissertatio non egit, sed sequenti hac Dissertatione seorsim illud tractandum reservavit. §. 2. Tres quaestiones proponit. *Prima* quærit contra *Muhammedanos*, an *Speculator Jesaianus* viderit *Sessorem asini & cameli*? & si vel maximè illos viderit, an *Muhammedanorum* interpretatio de *Christo Ascensore asini*, & *Muhammede ascensore cameli* locum hic inveniat, quam *Anonymus quidam Persa* in epistola asseruit, quæ literis Arabicis ex Persia Romam, & inde Viennam Austriæ delata, tandem quoque an. 1638. in manus *Hakspanij*, Prof. Altorffiensis pervenit, qui epistolam hanc tractatui suo, quem ad R. *Lipmanni* librum *Nizzachon* conscripsit, p. 397. annexere voluit. §. 3. Adducit versiones *Muhammedanis* faventes, tam Græcam τῶν LXX, quàm Latinam Vulgati,

MENSIS JANVARII. M DCCIII.

gati, uti & Chaldaicam Paraphrasin, quæ disertè h. l. reddunt: *Et vidit ascensorem asini, & ascensorem cameli*; itemque Hieronymum in *Comment. super Jesai. l. 7. p. 82.* quorum vestigia Muhammedanus legisse videtur: Sed §. 4. sententiam hanc refutare incipit, & quidem 1. è *contextu & scopo* Prophetæ, §. 5. eandem 2. *ex fonte Hebræo* retundit, in quo vox כרכר reperitur, quæ *currum*, non verò *sessorem* s. *equitantem* significat, adeoque Speculator *currum asini & currum cameli*, i. e. currus ab asinis, & currus à camelis tractos vidisse dicitur. §. 6. addit 3. quod *currus* hic & *asinus* & *camelus* in singulari adhibeantur pro plurali, adeoque h. l. ingens curruum militarium & asinorum & camelorum multitudo, non verò unus sessor in asino, nec unus sessor in camelo notetur, id quod simul ex sacrâ & profanâ historiâ declarat, in quibus currus militares selecti & ferrati & falcati celebrantur. §. 7. Quæstionem secundam, contra communem Interpretum, speciatim contra Sanctii, & Corneli à Lap. sententiam, an per sessores hos duos Cyrus & Darius sensu literali intelligantur? examinare incipit, iisque ferè easdem rationes opponit, quæ præced. §. 4. 5. & 6. contra Muhammedanos sunt productæ, præprimis quod in fonte non extet vox *sessorem* sive *ascensorem* significans. §. 8. Ostendit, verba territorii primi versus 7. quæ à *Vulgato & Vatablo* redduntur: *Et vidit currum parvum equitum*, interpretationem Sanctii aliorumque de *Cyro & Dario* non probare, sed potius, si in fonte rectius considerantur, eandem reprobare: quia juxta fontem & accent. Hebr. reddenda sunt: *Et vidit currus, vidit inquam, jugum equorum.* §. 9. Docet, quod sententia de duobus Sessoribus, *Cyro & Dario*, falsâ quoque illâ hypothesi nitatur, quasi *Massa hoc deserti maris* sit per totum Prophetia de excidio *Babelis*, quæ ceteroqui per *Cyrum & Darium* fuit expugnata, cum præced. Disp. XVI. §. 3. & seq. communem illam sententiam refutet, ostendatque Objectum illius *Massa* esse terram *Jhuda & Jersusalem*, quæ à futuro desolationis statu, & alluente Mari Mediterraneo *desertum*

maris vocatur. §. 10. Quaestionem tertiam, an per Sessorem asini *Petrus*, & per Sessorem cameli *Paulus* allegoricè juxta *Corn. à Lapide*, inò juxta *Alcazarem* literaliter intelligatur? negat, & ruinoso planè fundamento hanc quoque interpretationem superstructam esse demonstrat, simulque alias *Isychii* & *Castorii* allegorias satis ridiculas notat. §. 11. *Usum loci didacticum, pædæuticum & paracleticum* subjungit.

Die 9. Decembr. sub Præsidio M. *Johannis Joach. Weidneri*, Ecclesiast. Mariani, Dissertatione Historicâ priori *Julianum per nullam Orthodoxorum culpam Apostatam* contra Cl. *Arnoldum* exhibuit Respondens *Frid. Joach. Hartwig*, Lubizensis Mecklenb. (3. plag. in 4.)

Die 13. Decembr. sub Ejusdem M. *Weidneri* umbone Dissertationem posteriorem de *Juliano per nullam Orthodoxorum culpam Apostatâ* contra eundem *Arnold.* defendit *Georgius Nicolaus Oefeln/ Rostoch.* (3. plag. in 4.)

Vtriusque Dissertationis conspectus ab Autore sequenti modo exhibitus est: Præfamen devotas Cl. *Arnoldi* expressiones, quæ in præfat. der *Kirchen- und Rege- Historie* n. 5. habentur, memorat, *Principum* addit, & contrarium ostendit. §. 1. Dat causam, cur *Juliani* historia quoad politica non sit elaborata? videlicet quia *Ammianus, Marcellinus, Zosimus, Aurelius Victor, & Eutropius*, tanquam domestici hujus Imperatoris testes, itemque Patres ac innumeri scriptores rem omnem confecerint. §. 2. Concedit virtutes *Juliani*, quod scilicet fuerit alacris ac promptissimæ juventutis, celebris ac heroicæ fortitudinis, memorabilis ac sagacissimæ inventionis, &c., quas tamen cautè restringit. §. 3. Thema Dissertationis insinuat. §. 4. Arguit Cl. *Arnoldum* propter malam applicationem & omissionem verborum *Ammiani Marcellini*, quem testem veritatis simul designat. §. 5. *Constantium* Imperatorem & *Arianos* certaminum causam constituit, & orthodoxos liberat. §. 6. Corrigit *Arnoldum*, nullis testibus stipatum. §. 7. Probat,

Probat, quod Christiani & Orthodoxi Julianum informationi Gentilium non submiserint, ex *Ammiani lib. 21. & 22.* item ex *Socrati lib. 3. c. 1.* §. 8. Addit *Sozomenum*, §. 9. Et Gentiles ipsos, quos apud *Corvinum cap. 16.* der gründlichen Untersuchung/ §. 20. legere licet, cum addito, quod si fuisset factum, culpa ad Arianos veniret. §. 10. Vindicat Episcopos, quod doluerint præposterum Juliani pruritum. §. 11. *Arnoldum* taxat ob Nazianzeni citationem malam. §. 12. Defendit Episcopos, quod non applauserint pro & contra disputanti Juliano. §. 13. Juliani malitiam vindicationemque Episcoporum de novo habet. §. 14. Gentiles Professores ac Philosophos perstringit, & pro causa mali decernit. §. 15. *Arnoldum* ejusque fanaticas hypothesen de Disputationibus, Academiis, Gymnasiis & Scholis tangit, & methodum Christianorum disputatoriam vindicat. §. 16. Juliani lentum in dijudicando judicium ex *Ammiano Marcellino* exhibet. §. 17. Demonstrat, quod cultus orthodoxorum non constiterit in externâ pompâ ac ceremoniis. §. 18. Deducit, quod emendationis ac piæ vitæ fuerint Christiani. §. 19. Vitia voluptatis ac deliciarum removet ab Orthodoxis. §. 20. Vitia ambitionis & superbiæ. §. 21. Liberat Doctores Orthodoxos, quod illorum informatio Julianum non tantum ad externa, videlicet ad structuram templorum, &c. prout *Arnoldo* videtur, duxerit. §. 22. Orthodoxos purgat, quod convitiis & rixis Ecclesiam non turbaverint, & Arianos convincit. §. 23. Causam justissimæ iræ *Constantii* Imperatoris contra Julianum proponit. §. 24. Epilogum Dissertationis format criticis quibusdam observatis.

Die 15. Decembr. Præses M. *Johannes Albertus Syling*, Havn.

Dan. Dissertationem Philologicam de *Νεωρόπος* ex Act.

XIX, 35. habuit Respondente *Frid. Christophoro Neubauer*,
Parchim. Mecklenb. (1½ plag. in 4.)

In præfatione docet Auctor post studium Biblicum, amœnissimum & utilem laborem, qui eruendis antiquitatibus impen-

impenditur, si non primum, attamen nec imum locum mereri, quia in vetustioribus rerum monumentis varii Ritus, Sacra varia, Ludi varii & Festa, varia munerum officiorumque genera occurrunt. Ipsam Dissertationem duabus absolvit sectionibus, quarum *primam* Ονοματολογία; *secundam* Πραγματολογία constituit. In illa sollicitus est tum de *derivatione* hujus vocis, quam non à νεὼς & κόρη, sed a νεὼς & κορέω derivandam esse cum Erasmo aliisque statuit; tum etiam investigat genuinam ejusdem vocis *significationem*, & hoc vocabulum nihil aliud significare ait, quam sacrificulum, cui templi verrendi & purgandi cura erat demandata. Hanc *secundam* sectione primum dispicit de officio νεωκόρων & munere, quod Ecclesiasticum quondam fuisse, & illos hoc qui functi sunt, templi verrendi, ornandi & purgandi curam gessisse probat. Porro remissive notat personas singulares, quibus hic titulus olim tributus, simulque dicit, hoc munus etiam foeminas obivisse. Tandem de civitatibus hoc titulo ac nomine usus mentionem facit, quas inter principales fuere Ephesus, Smyrna, Perinthus, aliaque. Sub finem addit rationem cur hae Civitates tam libenter ita dici voluerint, quae ferme convenit cum Joh. Vaillantii sententiâ, in *prafat. tract. cui titulus: Numismata Imperator. & Caesar. à populis Romanae ditionis graecè loquentibus*, sequentibus verbis expressâ: Civitates νεωκόροι dictæ, quod in illis dicata Diis aut Imperatoribus Tempia, Festa publica, Ludi, Sacrificia atque Certamina solemnia celebrarentur, idem pluribus verbis indigitat *lib. citat. p. 266.*

Die 16. Decembr. Georg. Frid. Ulichend / Rostoch. Phil. D. & S. Theol. Licent., Dissertationem Theologicam de *Proditore Juda & Petro, horumque peccato & poenitentia* ventilandam proposuit, Respondente Johanne Deichl Perlb. March. (3 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Hujus Disputationis *Caput primum, de Juda proditore, sequentia* continet: §. I. Judam à DEo verè dilectum, esse Calvin-

MENSIS JANVARII, MDCCIII. 9

Calvinianis absurdum, §. 2. Id verò probatur ab amore in omnes Apostolos communi. Fuit Judas electus Christi Apostolus. Audivit salutaria. Vidit miracula Christi & ipse patravit. §. 3. Interfuit S.Cœnæ institutioni. Hoc probatur ex Luc. XXII, 21. Marc. XIV., 17. & 20. Joh. XIII, 30. item ex suffragiis antiquorum ac recentiorum Doctorum contra Pontificios & Calvinianos. §. 4. Verum corpus & sanguinem Christi accepit, quod evincunt (α) verba institutionis æquæ ad Judam atque reliquos Apostolos se extendentia, (β) *Cocceji* confessio, *Judam accepisse signum*, (γ) Christi pro omnibus in arâ crucis oblatio, (δ) eadem indignorum manducatio, contra *Joh. Coccejum*. §. 5. Quod DEUS Judam verè dilexerit, probatur ab amore in eum speciali. Notatur D. *Rechenbergius*. §. 6. Desperavit & sibimet ipsi vitam ademit. Notantur *Hugo Grotius*, & *Daniel Heinsius*, qui Judam non strangulatione faucium, sed gravissimis exulceratæ conscientiæ tormentis occubuisse adserunt, eumque non è loco sublimi, sed simplici casu in terram prolapsum intestina effudisse, quâ morte etiam Achitophel perierit, teste *Eliâ in Thisbi*. Amoris divini terminus vitæ finis. Locus Act. I, 25. explicatur, & de inferis intelligitur. Eâ occasione *Michael Balbus* taxatur, qui Judam beatis accenset. §. 7. Transitus instituitur ad *Caput secundum*, cujus Membr. I., de *Lapsu Petri*, agentis, hoc est Summarium : §. 1. Subjectum s. persona peccans est Petrus. Differt à Petrâ. Vocatur aliàs Simon & שִׁמְעוֹן. Habuit uxorem, juxta 1. Cor. IX, 5. qui locus explicatur, conf. Matth. VIII, 14. Marc. I. 30. Luc. IV, 38. Eam non deseruit, contra Pontificios. Non fuit Ecclesiæ Romanæ Episcopus Oecumenicus, contra eosdem Pontificios probatur (1) ex 2. Cor. XI. ubi Apostoli omnes uno eodemque titulo citra superioritatis aut inferioritatis respectum gaudent, (2) quia Petrus Act. 8. legitur ab aliis Apostolis cum Johanne missus, (3) nec ipse Petrus arrogavit sibi potestatem in Ecclesiam; *Conseniorem* enim se vocat 1. Pet. V, 1. (4) Acta Apost. cap. II. testantur, Petrum accusa-

tum fuisse & reprehensum ab alijs Apostolis. Nunquam fuit Romæ, ut Doctor enim Judæorum utique non Romæ, sed Hierosolymis residere debuit; nec Paulus Romam scribens eum saluari jubet, cum sigillatim alios salutet amicos Act. XVI, 14. quinimò Paulus per biennium Romæ degens, nullam ullibi Petri mentionem injiciat; nedum Petrum sibi visum esse Act. XXII, 14. Phil. II, 21. quin potius queritur se ab omnibus in defensione Evangelii relictum, 2. Tim. IV, 16. & præter Aristarchum, Marcum, & Jesum, cognomine Justum, nullos sibi adjuutores fuisse, Col. IV, 10. §. 2. Locus, ubi abnegatio Petri contigit, est domus Caiphæ. §. 3. Ordo rei gestæ breviter recensetur. §. 4. Abnegatio Petri fuit gravissimum peccatum, (1) respectu operantis, (2) objecti, (3) adstantium impiorum ac infidelium, quibus summum fidei scandalum objectum, (4) modi, quem alia peccata exceperunt ut temeritas, garrulitas, timiditas, diffidentia, iterata repetitio, execratio & devotio, nominis divini abusus, mendacium, perjurium, obstinatio. Notantur Patres quidam, Calviniani, Pontificii & Stengerus, simulque refutantur. *Membri II. de pœnitentiâ Petri* hæc est Summa: §. 1. Agitur de pœnitentiâ Petri causâ principali & instrumentali. §. 2. Materia circa quam. Objectum pœnitentiæ est omne peccatum tum Originale, tum actuale. Notantur Sociniani, Arminiani, Pontificii & Pietistæ, in primis *D. Job. Guilielmus Zieroldus*. §. 3. Materia, ex qua pœnitentia constat, sunt duæ partes, *contritio* sc. & *fides*, quod in genere & in specie probatur. Non est duplex pœnitentia, altera Legalis, altera Evangelica, juxta *Spenerum in der Evangelischen Glaubens-Lehre* p. 802. qui refutatur. §. 4. Petri pœnitentia constabat contritione & fide. §. 5. subjungitur Epilogus.

GRYPHISWALDIAE.

Die Reform. anniversariæ 31. Octob. Præsides *D. Jo. Frid. Mayero*, P. P. Gen. Superint. & Acad. Rectore, de *Johanne Tezelio* disseruit *Petrus Schöppich*, Crina-Pom. (2. plag. in 4.)

Summa Disputationis: §. 1. *Pirna* Tezelii patria fuit. Adulteros amores sectatus est. Propter hos *Oeniponte* capitis damnatum

MENSIS JANVARII, MDCCIII. II

tum intercessio FRIDERICI, Elect. Saxon. liberavit. Tribuuntur illi præterea ferocia animi, luxuria, perfidia atque furtum.

§. 2. Inquisitoris hæreticæ pravitatis (*Rehermeister*) nec non Commissarii Apostolici axiomatibus Ecclesia Rom. illum ornavit. Artem imperitam plebem & simplicem nummis emungendi egregiè calluit, testante *Georg. Sirigenitio*, *Conc. 30. in Jon. fol. 136.*

§. 3. Controversia *Lutherum* inter atque Tezelium exercitæ causa non fuit (1) *emulatio*, contra *Varillasium lib. 3. de hæres. p. 226.* neque (2) *invidia*, quod indulgentiarum nundinationem Ordini Augustinianorum viderit ereptam, Dominicanis verò concessam; sed (3) *sanctus Lutheri Zelus* pro asserendo merito Christi adversus impias Tezelii voces, pro servandis animabus, ne Diabolicâ Tezelii doctrinâ æternum perirent. Tezelii plus quam stygias voces impugnavit Lutherus. Ille quidem causæ suæ adesse voluit (α) oppositis in *Acad. Francof. ad Oderam* §. §. 106. à *Cunrado Wimpina* Tezelii nomine mentito elaboratas, (β) publica Theſium D. Lutheri combustione; sed utrumque male cessit. Disputator Tezelius ab Opponente *Jo. Knipstrozio*, postmodum Pomeran. Superint. Generali, victus est, ejusque theses à Studiosis Wittebergensibus rogo injectæ. §. 4.

Coram *Carolo Miltitio* à Leone X. an. 1518. in Germaniam ad sopiendas lites misso comparuit Lutherus, quod Tezelius facere recusavit. Lipsiam Miltitius proficiscens Tezelium convicit, qui postea nemine conscio aufugit. §. 5. Et ipsi Pontificii fatentur, justam Lutheri adversus Tezelium fuisse indignationem, *Casp. Vlenbergius de Vita Lutheri cap. 2. Florimundus Ramundus de Orig. Hæres. l. 1. c. 8.* §. 6. Nundinatio indulgentiarum infeliciter cessit Tezelio. Lutherus illum literis consolatoriis erexit. Mœrore succubuit obiitque *Lipsiæ* an. 1519. mense Junio. Sepultus à quibusdam creditur *Francof. ad Od.* ab aliis *Pirna*, à plurimis *Lipsiæ*.

Die 22. Novembr. ex Evang. Dom. XXII. p. Trin. Matth. 18. disseruerunt *D. Jo. Frid. Mayer*, paullo antè memoratus, & *Johann Piper*, Luckoviens. Pom. S. Theol. Stud. (2. pl. in 4.)

In hac Eclogâ sequentes quæstiones proponuntur: (1) *Quo sensu*

sensu DEus respectu hominum peccatorum creditor dici possit? Occasio hujus quæstionis desumpta ex Socini l. 3. de Christo Servat. c. 1. cui inter alia responderetur, differe debitum criminale à pecuniario, & tandem concluditur, quod DEus sit creditor, quatenus ei infinita debemus bona, quæ non ita, ut debuimus, impendimus, & quatenus is posset creditoris jure in nos uti, nosque carceri sempiterno & Diabolicis tortoribus committere, nisi pro inenarrabili suâ benignitate Christum Satisfactorem nostri loco acciperet. (2) *Agitur de jure creditoris vendendi debitorem, ejus liberos in carcerem conjiciendi.* Hic mos viguit apud Hebræos, Levit XXV, 39. 47. Exod. XXI, 7. 2. Reg. IV, 1. Eccl. I. Matth. XVIII, 25. &c. Apud Athenienses, juxta Demosth. ap. Harpocratem, Laërtium in Xenocrate, & Suidam &c. In Asiâ olim, hodieque apud Chineses, notante id Stillingfleet in Epist. ad Deistam. Apud Romanos, testantibus Livio, Dionysio Halicarnassæo, Gellio, aliisque. (3) *Vtrum Christianis exercere judicia liceat?* Resp. ex Simonis Episcopi tractatu de Magistratu Tom. 1. Opp. part. 2. p. 83. (4) *Vnde pauper servus ausus sit spondere, se integram debiti summam Domino soluturum?* Responsio formatur Chrysostomi verbis: non fassus est se nihil habere quod redderet, sed hic mos est debitorum, ut in summâ inopiâ promittant tamen, quo præsens periculum elabi possint. (5) *Vtrum damnatis spes aliqua supersit liberationis?* Neg. ex Irenæo, Tertulliano, Lactantio, Polycarpo, aliisque, contra Originem, qui tamen fassus est, suam de hac materiâ doctrinam parum facere ad pietatem, minusque tutò proponi posse rudioribus animis. (6) *Vtrum peccata semel remissa iterum post nova scelera imputentur?* Postquam ostensum est, quomodo circa hanc quæstionem in utramque partem disputetur, remittitur ad Mengerii Scrutinium Conscientiæ Catecheticum c. 3. p. 115. (7) *Quinam sint οὐδὲλαi malum debitorem apud Dominum accusantes?* Resp. non Diaboli, neque Angeli boni, sed homines pii. (8) *Quanta summa decies mille talentorum, & de centum denariis?* Decem mille talenta Attica sunt

MENSIS JANVARIi, M DCCIII.

sunt sex milliones aureorum, five tonnæ (ut loquimur) auri sexaginta. *Centum denarii* conferuntur tredecim florenis nostræ monetæ, vel juxta alics, duodecim & dimidio Joachimicis.

(9) *Vtrum demones futuri damnatorum in inferno tortores?*

Licet plurimi affirmant, negativam tamen tuentur *Danb. p. 379.*

Hodos. & Part. VI. Laet Catech. p. 730. & 1501. seq. Scherz. in System. Theol.

p. 649. Griebners homil. 4ta, der Betrachtung des andern Todes/ p. 369. seqq. in Todes-Gedanken/ p. 292.

GEDANI.

Concio funebris in Exequiis *Andrea Barthii*, Past. ad ædem D. Catharinæ in Palæopoli primariam, habita, unâ cum imagine beatæ Defuncti æri incisa, ac Epicediis, luci publicæ exposita est, cui titulus: *Der Gewissenhafte Pastor in Lehr und Leben / bey ansehnlicher und sehr Reichreicher Leich Begleitung des Wenland Wohl-Ehewürdigen / Groß-Achtbahren/ und Hochgelahrten Herrn/ Hn. Andrea Barthii. ins 31ste Jahr Hoch verdienten Lehrers und Seelsorgers bey und in Danzig / auch zuletzt ins XXVste Jahr der Altstädtischen Pfarrkirchen zu St. Catharinen Hochbeliebten Pastoris, als derselbe den 7. Martii im Jahr Christi 1701. seligst im HErrn entschieff / und darauff den 22. selbigen Monats in seiner Ruhe-Kammer denen Vorangeschickten beigesetzt ward/ aus den Worten Pauli 2. Cor. 1. v. 12. vorgestellt von Johanne Salcken/ obgedachter Altstädtischen Pfarr-Kirchen in die XIX. Jahre/ mehrentheils ältesten Diacono, numehro Pastore. Danzig/ 1702. (23. plag. in fol.)*

REGIOMONTI

Die 4. Novembr. M. *Johannes Engelsbrecht* / Reg. Pruss. Dissertat. *priorem de Pisce Jona Deglutitore* publicè ventilandam proposuit & in eâ Jonam à *Lamiâ* diglutitum esse ostendit, Respondente *Michael Gronert*, Regiom. Pruss. (2. plag. in 4.)

Idem die 29. Novembr. Respondente *Jacobo Jordahl*, Liebst. Pruss. Dissert. *posteriorem de Pisce Jona Deglutitore* publico

blico Eruditorum examini exposuit, quæ integra in destruedis eorum, qui pro Balanâ certant, argumentis desudat. (2½. plag. in 4.)

Die 1. Decembr. Decas XVII. *Thesium controversarum ex Loco de Sacramentis* V. Test. select. Præside D. *Bernhardo von Sanden*, Jun. exhibita est à *Christiano Bedann*, Regionontano (3½ plag. in 4.)

Die 2. Decembr. M. *Fridericus Seuberlich* / Reg. Pruss. de *Præfagiis nihil certi præfagientibus*, Disputationem Historico-Policam habuit Respondente *Bernhardo Schwindovio*, Lyc. Pruss. (6. plag. in 4.)

Die 6. Decembr. M. *Christianus Mafecovius*, Regiom. Pruss. de *Antipathiâ Gentium* Dissertationem primam ex Historiâ concinnatam habuit, Respondente *Jacobo Theodoro Klein*, (3. plag. in 4.)

Die 7. Decembr. Dissertat. priorem de *Nomine Christi* sub Præsidio D. *Bernhardi von Sanden*, paulò antè dicti, ventilandam proposuit *Georgius Lehmann*, Soldav. Pruss. (4. pl. in 4.)

Die 8. Decembr. *Michaël Neumann*, Rector Gilgenburgensis, in numerum Candidatorum Ministerii recipiendus, Disputationem Theol. D. *G. Wegneri*, pridem editam, publicè habuit. (plag. 4.)

Die 9. Decembr. M. *Fridericus Seuberlich* / suprà dictus, Quæstionem Politicam: *Utrum Legati delinquentes sint puniendi?* publicè ventilandam proposuit, Respondente *Job. Frid. Moses*, Saalf. Pruss. (3. plag. in 4.)

Disputatio hæc dispescitur in *Proæmium* & *Tractationem* ipsam. In *Proæmio* statuitur Legatos esse inviolabiles, quod tum Autoribus variis, tum etiam rationibus probatur. Rationes potissimæ sunt tres: (1.) quia mutua Legatione pacis privilegia prolongari & per longum temporis spatium conservari possunt, (2.) quia per Legatos induciæ impetrantur, nec non

MENSIS JANVARII, M DCCIII. 15

non sincera per eos iniri potest concordia, (3.) quia repræsentant personam Principis, secundum Psalm. 105. v. 15. haud violabilis. *Tractatio ipsa hanc pertractat quæstionem, Utrum Legati delinquentes sint puniendi?* Antequam autem ad rem ipsam devenit Auctor, cum *Zieglero lib. 1. de Jure mitt. Leg. cap. 1. p. 522. §. 17.* inter levia & atrocia destingvit delicta, hæc committentem Legatum atrociori, illa, leviori dignum esse poenâ asserens. Missis verò leviter delinquentibus Legatis ad graviter delinquentes se vertit hosque afficiendos esse suppliciiis affirmat, ritè prius statu controversiæ formatò, *an scil. delictum à Legato commissum directè lædat statum Reipub. aut etiam Majestatem ac dignitatem Imperantis, an verò principaliter vergat in Privatorum injuriam ac damnum?* de posteriori membro non solicitus, prius sequentibus probat rationibus: (1.) quia pariter Scriptura S. Gen. 9. v. 5. Deut. 19. v. 13. atque Lex naturæ vult ut omnes mala perpetrantes gravia puniantur, ac pro ratione delicti etiam occidantur, imò hæc permittit defensionem suscipere, cum hostili alter in alterum fertur animò, vid. *Cic. in orat. pro Milone.* (2.) Quia aliàs, nisi Legati punirentur, securitas, finis Reipub. benè constitutæ, tolleretur. (3.) Quoniam hoc modo Legatis daretur occasio in delicta prolabendi. Vid. *Königius in Theatro Polit. p. 278. Liebenthal Exercit. II. quæst. 10. p. 291.* His rationibus fusissimè deductis tandem etiam adversariorum rationes adducit sequentes: (1.) Dicunt Contrariantes, Legatos non esse puniendos ex hac ratione, quia jura hominum confunduntur, imò impium ac injustum agitur, (2.) quia ipsum DEum ultorem violatorum statuere, probantes hoc ex 3. *Cic Verrina! Marcellini lib. 15. & Juvenali:* Magna què debetur violato poena caduco. Comprobant hoc etiam exemplo Helenæ, Russorum Reginæ, vid. *Bodinus lib. 5. de Repub. cap. 6. p. 967.* (3.) Quoniam ex Legatorum violatione plurimæ gentes hauserunt occasionem violatoribus bellum inferendi. Probant hoc exemplo Davidis, 2. Sam. 10. Exemplo Romanorum, vid.

vid. Cic. in Orat. pro leg. Manil. p. 9. Florus lib. 2. cap. 5. Polybius lib. 2. Hist. Livius lib. 4. Urbis Tyri ab Alexandro funditus ob interfectum Legatum deletæ, test. Curtio lib. 4. Hist. cap. 2. 3. & 4., (4.) quoniam repræsentant personam Principis ab omnibus legibus immunis. Ad tres priores rationes respondet concedendo easdem, si intelligantur de Legatis limites legationis non excedentibus; ad delinquentes autem Legatos easdem applicare velle absurditatis esse putat, quia jus gentium ipsa quosvis conjurantes ac mala contra Principem machinantes è medio sustulit. Denique Legati nec propterea à poenâ erunt exempti, quia repræsentant personam Principis. Equidem Auctor ipse §. 1. 2. & 3. fatetur, Legatos ex modò dictâ ratione esse inviolabiles; non autem à poenâ immunes, cum nec de Principibus id affirmari possit. Cætera quæ adhuc contra se in medium afferri possent conflictui reservans hic subsistit.

Die 16. Decembr. M. *Johannes Engelbrecht* / Schiff. Pr. Paradoxon Politicum de *Politicoꝝ Demonstrationibus Scientificis*, quas vulgò dari negant, ad disputandum proposuit, Respondente *Georgio Alberto Willudovio*, Lœcens. Prusso.

Die 19. Decembr. Præses *Fridericus Deutsch*, S. Th. D. & Prof. Ordin. Sec. & Respond. *Godofredus Sehren*, Beslar. Prussus, de verâ carnis Christi ex Maria & Patribus origine, contra Anabaptistas, disputarunt. (plag. 2½ in 4.)

Die 20. Decembr. M. *Fridericus Seuberlich* / aliquoties memoratus, Disputationem Historicam, *Epistolarum Seneca ad Paulum & Pauli ad Senecam Falsitatem ostendentem*, publicè proposuit Respondente *Johanne Christoph. Schultze* Gerd. Pruss.

Duabus illa absolvitur partibus, (1) *proæmio*, in quo ipsæ, quas Seneca ad Paulum, & Paulus ad Senecam dedisse creditur, epistolæ adducuntur, quarum ille octo breves, hic vero sex tantum scripsit. Hisce recensitis dicitur, epistolas istas quosdam

dam tanti habuisse, ut non solum Senecæ & Paulo eas adscribendas esse putârint, verum in germanicam etiam verti linguam curarint. Inter illos primus fuit *Stephanus Prætorius*, testante *Patrologia Hüssemanni*, quæ cum reliquis scriptis studio *D. Job. Ad. Scherzeri Lipsiæ 1678. prodit, p. 974.* Deinde *Jacobus Faber Viennensis* Episcopus eas fusiis commentationibus illustravit. Tandem etiam *M. Georgius Henricus Goëzius*, qui eas omnes typis excudi curavit, in *Tract. de Supposit. & deperdit. Pauli scriptis.* Hisce deductis fit transitus ad ipsam propositionem, quod neq; Seneca neqve Paulus unquam literas communicarint. (2) *Tractatione*, quæ ita instituitur, ut (1) ostendatur Senecæ epistolarum ad Paulum, Pauli ad Senecam falsitas. Illæ tribus, hæ etiam tribus refutantur rationibus. *Prima ratio epistolarum Senecæ destruens veritatem defumitur à disconvenientia styli*, quoniam non idem in epistolis dictis ac in genuinis Senecæ scriptis observatur stylus. Hoc probatur (1) per majorem, quæ confirmatur test. (a) *Joh. And. Schmidt, in Seneca ejusque Theologia §. 13.* (ß) *Goëzii in allegat. Tract. p. 41.* (γ) *Andrea Riveri in Critic. Sacra lib. 1. c. 5. p. 1075.* (2) per minorem, quoniam ipsæ epistolæ dissimillimum esse stylum ostendunt. (3) per conclusionem, quæ itidem stabilitur testim. (1) *Marci Zverii Boxhornii in histor. univers. p. 123.* (2) *Posssevini in apparat. Sacr. in voce Seneca p. 20.* (3) *Conradi Hornii in Compendio histor. Eccl. p. 20.* *Secunda ratio falsitatem epistolarum Senecæ ostendens hæc est*, quoniam in epistolis dictis stylus observetur meticolosus & formidine plenus, in genuinis autem Senecæ scriptis nunquam ejusmodi stylus sit observatus. Hoc confirmatur ex *Epist. 76. p. 192.* Si autem hoc, dicitur atqve inferitur epistolas esse falsas. Hujus sententiæ etiam est *Goëzius in allegat. Tract. p. 45.* *Tertia & ultima ratio adstruens Senecæ epistolarum falsitatem est sequens: Quia in epistolis mendacia loquuntur, quæ observantur partim in illis, quæ ostendunt, quibus Consulibus consignatæ fuerint epistolæ, partim etiam in illis, quæ de Neronis incendio narrantur.* Confirmat Auctor sententiam suam ex *Lælio Bisciola in Horar.*

subsciv. Tom. 1. lib. 5. c. 1. p. 1086. & Baronio Tom. 4. ad annum 66. sect. 11. Hisce deductis sequuntur rationes, quæ epistolas Pauli falsas pronunciant. *Prima* ratio sequentem sese habet in modum, quia in epistola quinta Paulus Senecam vocat devotissimum Magistrum. Jam devotum esse, illum significat, qui pius summe religiosus atque DEO dicatus est, secundum *Augustinum Apol. 2. pro Christianis*. Secundum Paulum verò illum qui verâ fide in Christum fretus sese DEO totum devovet, ad Ebr. 10. Hocce nomine autem Senecam hominem Ethnicum Paulus non insignire potuit, (1.) quia exquisitissimus spirituum fuit indagator, juxta illud 1. Joh. c. 4. v. 1. & Philipp. 1. v. 10. aliàs sui ipsius non fuisset conscius. (2.) Quia vocabulum istud illo ævo non erat receptum. Probatur hoc test. *Goetzii p. 43. Secunda* ratio, falsas esse epistolas Pauli asserens est, quia epistolæ dictæ signaculo epistolarum Paulinarum destituuntur: Est verò signaculum Paulinarum epistolarum salutatio: Gratia Domini nostri Jesu Christi sit vobiscum omnibus amen! Hancce cautelam propterea Paulus suis adjecit epistolis, ne scil. supposititiis veluti à Paulo missis fideles deciperentur, juxta *Guilielmum Estium comment. in Epist. Pauli in spec. iv 2. Thess. p. 259. Tertia* ratio desumta est ab autoritatibus. (1.) Ab autoritate *Roberti Cardinalis Bellarmini lib. de script. Eccles. p. 36. (2.) Theophili Raynaudi in Eretemat. de bonis & malis libris p. 119. (3.) Johannis Ludovici Vivis ad lib. 6. August. de Civ. Dei c. 10. p. 393. (4.) Josue Arndii in Lexic. antiquit. Eccles. p. 20.* His absolutis sequuntur eorum objectiones, qui genuinas istas clamitant epistolas. *Prima* objectio est hæc, scil. dicunt, propterea epistolas istas esse genuinas, quia sunt antiquæ, nec non à Patribus quibusdam imò aliis doctis pro genuinis venditantur. Adducunt ad defendendam sententiam suam *Hieronymum, Augustinum*, hic meminit earundem in *Epist. 5. ad Macedonium*; ille verò in *lib. Vir. Illustr.* Nec non *Linum in actis de passione Pauli: Salmeronem teste Varenio Theol. Doct. tract. de script. Eccles. sect. 1. p. 153. Margarinum de la Baigne, tandem Johannem Sarisberienssem lib. 8. Polyan. c. 13.* Ad hanc objectionem respondetur, in eadem commissam esse fallaciam à dicto

à dicto secundum quid ad dictum simpliciter. Non enim sequitur: quod antiquum est illud etiam est genuinum. Hoc probatur (1.) per inductionem de crucis Christi inventionem; de donatione Constantini M.; de duplici Constantini M. Baptismo. (2.) Test. (a) *Baronii loc. cit.* (b) *Riveti loc. cit.* In specie autem respondetur ad auctoritatem *Hieronymi & Lini*, quia non tantum conficta & nullius auctoritatis sunt acta de passione Pauli testantia, teste *Walthero in offic. Bibl. p. 1224.* Sed etiam *Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum* vulgi opiniones sequitur. *Secunda* obiectio sequens est, quia propterea stylum Seneca dissimulavit, ne proderetur. Hujus sententiæ sunt *Sixtus Senensis à Walthero in offic. Bibl. p. 1225.* & *Jacobus Faber*, Viennensium Episcopus, in *notis super epistolas Pauli & Senecæ p. 10.* Ad hanc objectionem respondetur, si propterea stylum suum Seneca dissimulavit, ne prodere- tur nec nomen suum præfigere epistolis istis debuit. *Tertia* obiectio desumpta est ex Epist. ad Philipp. 4. v. 22: ea autem refutatur (1.) *Erasmi Schmidii in c. 4. Philipp. p. 1198.* (2.) *Estii Comment. in hunc locum p. 682.* (3.) *Matt. Poli in Synop. Critic. Bibl.* (4.) *Job. And. Schmidt in Seneca ejusque Theologia. §. 6.* (5.) *Georgii Hornii in histor. Phil. lib. 4. p. 255.* (6.) *D. Kortholt de Christ. Senec.* Refutatis istis dicitur, hominem quendam otiosum ingenii exercendi ergo istas conscripsisse epistolas; Hoc probatur test. *Job. And. Schmidt, in cit. tract.* & tandem tota concluditur disputatio, scilicet, epistolas dictas non genuinas, sed falsas ac supposititias esse.

Cæterum idem argumentum, quod ab Autore nostro sub censuram vocatum est, duabus pariter *Dissertationibus* ex professo pertractavit M. *Christ. Wilhelmus Loescherus*, (hodie J. U. Doctor) in *Acad. Witteb. 1694. de Epistolis Senecæ ad Paulum Hypobolimeis*, (plag. 5 $\frac{1}{2}$.)

Nec lectu indigna sunt ea, quæ Duum Viri illi celebratissimi, qui post *Frid. Spanhemij* fata in Historiæ Ecclesiasticæ studio parem habent neminem, *Th. Ittigius in Hept. Dissert. Histor. Eccles. p. 139. seq.*; & *Job. Andreas Schmidius in Pseudo Novo Testamento p. 101. seqq.* hisce de Epistolis annotârunt.

Die 25. Decembr. *Programma Natalitium* de *Jesu Christo* ex ipsâ civitate *Bethlehem* natô, Mich. V, 2. Matth. II, 5. 6. à Pro-Rectore & Senatu *Academiae Regiomontanae*, publicè propositum est. (plag. 1½.)

HAFNIAE.

E Typographéo sequentes libri lingvâ Danicâ ac Latinâ prodierunt :

- (1.) *Aarons Bryst-Spanoglyst ved Urin og Thummim &c.* i. e. *Pectorale Aaronis Urin & Thummim illustratum*, seu, *Sacerdotium Leviticum*, perfectô Scripturæ lumine illustratum, Meditationum Sacrarum in Leviticum parte I. collect. & composit. per *Georgium Michaëlis Huulbeck*, *Comministrum V. D.* ad *Servatoris ædem Christianhavn.* (3. Alph. 1½ plag. in 8.)
- (2.) *De bedendes Uandelige Kiawe af 41. Led / aller Christendoms mens Artickler sammensamlet &c.* i. e. *Spiritualis precantium catena* ex 41. *Christianismi Articulis* collecta per *Johannem Jacobi Hualsoviium*, *V. D.* *Ministrum in Eccles. Sandag. & Hulevad. in Froniâ.* (1. Alphab. & II. plag. in 8.)
- (3.) *Det gamle Testamentes 4000. Aars Chronologie og Israels riske Historie &c.* i. e. *Veteris Testamenti 4000. Annorum Chronologia & Historia Israelitica à creato mundo ad Nativitatem Jesu Christi & Herodis M. mortem*, accuratè, perspicuè & breviter proposita, cum *Additamento* de 70. *Danielis hebdomadibus*, à *Petro Jacobi Brinchio*, *Colleg. Med. Inspectore. Havn. 1701* (pl. 14. in 8.)
- (4.) *Ejusdem Autoris : Det merckværdigste af Historierne fra Christi frosce indtie nu / &c.* *Maximè memorabilia ex Historiis à Nativitate Christi ad nostra tempora Rythmis Danicis brevissimè ita memorata*, ut ex præcipuis Historicis & Scriptoribus, tria singulorum seculorum memorabilia annotentur atq; explicentur. (2. plag. in 4.)
- (5.) *Vlysses & Otinus unus & idem*, sive *Disqvistio Historica & Geographica*, quâ ex collatis inter se *Odyssæa Homeri & Edda Islandica Homerizante*, Otini fraudes deteguntur, ac detracta larva in lucem protrahitur *Vlysses*, Autore *Jona Ramo*, *Hafn. 1702.* (plag. 13. in 8.)

Constat

Constat *Cap. 12.* quorum 1. ostenditur, eorum sententiam, qui Ulyssis errores ad Siciliam & Italiam insulasque maris Mediterranei restringunt, cum Homeri narratione minimè convenire; adeoque peregrinationis hujus vestigia quærenda esse in locis ab Ulyssis patria longius remotis, in Hispaniâ juxta Strabonem; in Britanniâ juxta Solinum; in Germaniâ juxta Tacitum, & in ultimo Septentrione juxta Eddam Sturlæsonii. *Cap. 2.* Ex Homero demonstratur, Ulysses in sua peregrinatione se nominasse Otin, atque id nomen non finxisse, sed à matre & domesticis etiam Otin jam antea vocatum fuisse ex Ptolom. Hephestione apud Potium convincitur. Venisse autem Otin mox post bellum Trojanum una cum sociis in septentrionem ex Asgardur, i.e. civitate Asiatica sc. Trojæ, ac propterea se Asiaticos & Trojanos appellasse, imo Otin pro Priamo haberi voluisse & uxorem Phrygicam, quam secum adduxit Friggam appellasse, *ex Edd. Island. prol.c. 3. item fab. 7.* ostenditur. *Cap. 3.* Cyclopes, quos in Hyperia collocat Ulysses, quærentur in Hiberia seu Celtiberia, & deducuntur Celtiberi à Celto Polyphemi filio, juxta Appianum. *Cap. 4.* Æolia confertur cum Albione seu Britannia, sc. ad quam etiam delatus est Ulysses, juxta Solinum. *Cap. 5.* Sæstrigonia quærenda videtur vel in littore Gallico, vel Germanico, ubi Asci-burgium ab Ulysse conditum est juxta Tacitum, cum quo consentit Edda Isl. memorans Otin in Germania sedem habuisse. *Cap. 6.* Insula Circes in oriente sita refertur ad Daniam, & confertur *αἰρεν* cum venefica Hirokin de Scythia, de qua Edd. Isl. *Cap. 7.* Cimmerici populi & tenebræ in ultimo septentrione quærentur, quò etiam Edda refert Otin penetrasse. Et ut Ulysses ibi mortuos consuluit, sic de Otino memorantur similia. *Cap. 8.* Scylla & Charybdis ut ab Homero describitur, melius ad Euripum Norveg. *Mosfeström*/ quàm ad fretum Siculum accommodantur. *Cap. 9.* Insula deserta Thrinacia confertur cum Insula Norvegica *Æraen* sive *Æranoggh*: & ut Ulyssis socius Eurylocus ob alimenti defectum

Socis boves ibi mactavit: sic eadem fere historia in Edda narratur de Otino & ejus socio Loco. Vnde comparatio fit inter Locum, Otini socium, & Vlyssis socium, Eurylocum. Cap. 10. Ogygia, in qua per septennium delituit Vlysses, videtur referenda ad Gyrgur-land seu Gylfa-land/i.e. Gyllandiam Svecicam; quod ibi sedem finxisse memoratur Otinus. Edd. Island. Cap. 11. Tempus illud, quo à Phæacibus reductus est ad Ithacam (unde tamen rursus discessit, juxta Plutarchum) idem fuisse videtur cum eo, quo Otinus è septentrione diutius abfuit, capeffentibus interea ejus regnum Sociis *Wæe* & *Wuli*. Videtur autem idem fuisse Vuli ac Polites, Vlyssi inter Socios dilectissimus. Cap. 12. Conjectura de Otino secundò formata ex Antonio Diogenis apud Photium libro incredibili-um de Thule insula.

KILONII.

Die 9. Decembr. sub Præsidio *Sam. Keyheri*, J.C. Cod. & Mathem. Prof. Publ. Disputationem Mathematicam *de Mun- niendi tam Veteri, quam Novo, naturalibus modis*, habuit *Joh. Christoph. Krütsche*/Hamburg. (2½ plag. in 4.)

Pag. 1. in præmio Auctor indicat se prolixitatis devitandæ causa in comparandis suis muniendi modis, *Veteri* & *Novo*, cum aliorum modis, *directivum* elegisse, ut reliquis faciliorem, & huic suos præferendos esse ait. Recenset in eo quosdam Architectos, *antiquos* & *recentiores*. Pag. 2. ubi ipsam Dissertationem orditur, primum munitionis autorem *DEum* statuit, primumque munimentum, *Hortum Eden*, Gen. II. 8. 15. *Cainum* hoc imitantem postea allegat, qui inter homines primus urbem condidisse legitur, Gen. IV, 17. Post hunc munimenta exstruxisse *Nimrodum*, Gen. X, 8. seqq. *Semiramidem*, juxta *Polyanum*, *Stratagemat. lib. 8. c. 27.* illos, qui in palæstina urbes muniverunt, Num. XIII, 19. Deut. I, 28. *Davidem*, 2. Sam. V, 9. *Salomonem*, 2. Paralip. II, 3. 5. *Rehabeam*, 2. Paralip. XI, 5-10., & alios *Israelitarum* & *Judeorum Reges*, *Græcos* item & *Romanos*. *Vitruv. lib. X. c. ult. & lib. I. c. 5.* Pag. 3. 4. & 5. incrementa munitionum describit, &, quomodo alii aliorum muniendi inventiones

op.

oppugnârint, memorat. *Pag. 5. seqq. suas muniendi rationes exponit, simulque (α) terminos quosdam technicos in ipsâ demonstratione occurrentes, explicat. (β) Præcipuos Characteres melioris atque præstantioris alicujus modi postulato- rum loco præsupponit. (γ) Modi Directivi structuram ostendit. (δ) Modum suum muniendi naturalem veterem, ante 34. annos publicatum, & (ε) modum novum nuperrimè inventum describit. (ζ) Finitâ demonstratione ad objectiones respondet.*

Dieb. 11. & 12. Decembr. Præsides Nicolao Martini, JC. & Antecess. Primar. *Theses selectas ex universâ juris privati prudentiâ decerptas* pro summis in jure utroque honoribus ritè consequendis publicæ Eruditorum disquisitioni exhibuit Theodorus Frid. Böldmar / Pom. Ord. Slesv. & Holsat. Ducat. Syndicus. (3. plag. in 4.)

Quum die 19. Decembr. Serenissimi Cimbriæ Principis, FRIDERICI IV., d. 19. Jul. an. 1702. in pugna propè *Cracoviam* occumbentis, reliquiæ Mausæolo Majorum *Slesvici* inferrentur, *Sebastianus Kortholt*, Poët. Prof. Publ. & Facult. Philos. h. t. Decanus, nomine Acad. *Kiloniensis* edidit poemâ heroicum, quod se publicaturum pollicitus est. (Vid. N. L. 1702. mens. Septembr. pag. 271.) Constat illud 5. plag. in fol. Huic ab eodem Auctore addita est *Oda Germanica*, (1. plag.) Nos in gratiam B. L. ut è fimbriâ vestis agnoscatur legendam damus orationem, qua Potentiss. *Sueciæ* Monarcha defuncto Principe Affine lamentans introducitur his verbis:

Ergo ibis pro me, frater miserande, sub umbras
Et sine me? tua cæde mea redimenda fuissent
Ah nimium quantum properata ac tristia fata.
O utinam nostra tibi vivere morte daretur!
Infelix ita te Conjux HEDWIGIS haberet
Et Gnatus, Fraterque, Parensque orbæque Sorores,
Me mea, me Genitor, cæli me regna tenerent,
Et nostræ facilis vitæ jactura fuisset,
Nec me plorarent Conjux Fraterve Parentve,
Nec Gnatus frustra mea nomina sæpe vocaret. II-

Illud erat quod mente ego divinante verebar;
 Cum thorace artus morituraque pectora texi
 Immemoris fatorum & nil tam triste timentis,
 Atque tuum metui magis auxiliantis amorem,
 Quam sævas inimicitias & tela Polona,
 Per quæ tu nimium nobis nimiumque fidelis,
 Prodigus ipse tuæ vitæ, periture, ruebas.
 Tam gravis est omni major jactura triumpho.
 Pene mihi victus videor: sic vincere vinci est.
 Præstitit innumeros te solo sospite cædi.
 O utinam potius cessisset gloria palmæ
 Hostibus: a nobis hæc possent damna rependi;
 Haud nequeo Lechos, nequeo superare dolorem.
 Me perimis, fuerat Lechus perimendus, & hosti
 Fas nocuisse fuit, nobisque nocet & amicis
 Et magis ipse tibi. sic sanguis amorque jubebat.
 Quas tanta grates tibi pro pietate rependam?
 Antea nos Moschi vincant sævique Valachi,
 Quam nos tam fidi capiant oblivia fratris.
 Corpore quæ gestas nos vulnera mente feremus,
 Nec tantæ fidei nec cædis imago cruentæ,
 Dum vitam servabo, meo de pectore cedit, &c. &c.

De vulnere autem Ducis infusæ ita canit:

Nec mora, quod licuisse nefas haut debuit unquam,
 Quod calamus trepidat, quod conscia scribere dextra,
 Quod meminisse animus refugit, quod lingua referre;
 Princeps sacrilego sua pervia corpore telo
 (O furor! o nimium trucidis inclementia glandis!)
 Sentit, & ingenteis in tergo vulnerum hiatus, &c. &c.

Die 22. Decembr. Joh. Burch. Majus, Hist. & Eloqv. Prof. Publ.
 prævio Programmate *Orationem funebrem* in obitum Serenissimi
 Ducis, altè memoratij, habuit horâ Vtâ vespertinâ, accensis can-
 delis appensisque imagine Principis ut & Ejusdem nomine &
 symbolo, Reverendissimo Vthinensi Episcopo & splendido
 Aulicorum, nec non aliorum cœtu præsentē.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Februario, MDCCIII.

WISMARIAE

Die 14. Jan. qvæ fuit Dom. 2. post Epiph. *M. Dieterico Schrödern* / hætenus Pastori ad ædem Spiritus S., munus Diaconi in Templo D. Mariæ sacro collatum est, successitqve is *B. M. Joachimo Christoph. Bodenio*, cujus mortem Mens. Sept. 1701. p. 257. retulimus.

ROSTOCHII

Die 20. Decembr. *M. Joh. Joach. Weidnerus* Dissertatione Historicâ Constantinum *M. superatū juvena discriminibus legitimum tandem Patris Constantini Successorem*, contra *Arnoldum* exhibuit, Respondente *Burchardo Camphövenero*, Apenrada-Holfato, LL. Studioſo, cujus jam in N.L. an. 1702. Mense Majo, p. 128. mentio facta est. (6½ plag. in 4.)

In præfamine Catalogus illustrium qvæſtionum ex Politicis de Successione & Electione exhibetur, simulqve docetur, quod hic generatim per *legitimum successorem* intelligatur iste, qui ad imperium licitis, concessis, & sic legitimis mediis adspiravit, sive de cetero per electionem, sive per jus hereditarium sive tandem per strictissimum jus Gentilitium id evenerit. In Disputationis §. 1. natale tempus Constantini *M.* traditur. §. 2. De loco observatur, quod quidam *Britanniam* velint, & quidem speciatim *Eboracum*, ex Panegyrico, qui Maximiano & Constantino *M.* dictus fuit, ubi hæc leguntur verba: *Liberavit ille Britannias servitute: Tu etiam nobiles illic oriendo fecisti.* §. 3. Hic locus ex *Ruperto*, *Bæclero* & *Caveo* explicatur. §. 4. Quod alii *Tarsum* velint, memoratur, & hac sententiâ refutata, ab Auctore sua additur, qui Patriam Constantini *M. Daciam*,
urbem.

urbemque natalitiam *Naissum* statuit. §.5. & 6. Hoc probatur tum ex amore Constantini M. in hanc urbem, multisque ibi peractis, tum etiam ex *Jul. Firmici lib. 1. Mathes. c. ult.*, ex *Anymo à Valerio edito*, & *Ruperti Observ. in Synopsin Besoldi Min. cap. 15. p. 17.* & tandem ex *Elia Obrechtii, Polyhist. Vpsalienfis, fragmento de Vita Constantini, p. 11.*

§. 7. Habetur educatio ex quorundam opinione optima, ex aliorum sententia mediocris. §. 8. Exhibetur annus Cæsareæ dignitatis in Constantio, & adolescentiæ in Constantino. §. 9. Causa docetur, cur ad Diocletianum missus juvenis Constantinus. §. 10. Diocletiano non datus est obses. §. 11. In aula Diocletiani exercitiis non tantum bellicis, sed aliis quoque literariis adsevit. §. 12. Crudelitas Diocletiani in Ægyptios notatur. §. 13. Alchymisticorum Librorum combustio adumbratur, cum *Πρίνσι*, de vulgari Alchymia, additis simul ex *Parnasso Relationum* de an. 1696. d. 6. Novembr. eam in rem versibus. §. 14. Memoratur, Constantinum per Galerium pressum, postquam Diocletianus imperio valedixerat. §. 15. Simulatum ac crudele Galerii propositum Constantinum occidendi narratur. §. 16. Habetur Victoria contra Sarmatas. §. 17. Galerii horrenda designantur facinora & crudelitas in Christianos. §. 18. Sumta occasio de interimendo per leonem Constantino confirmatur. §. 19. Certamen hocce cum leone demonstratur contra Morinum. §. 20. 21. & 22. Fuga à Constantino suscepta, ejusque terminus à quo & ad quem, nec non de illa sententia vera proponitur. §. 23. Mors Constantii describitur. §. 24. Quomodo Constantinus à Patre successor declaratus sit ex Eusebio memoratur, qui §. 25. & 26. contra *Auctorem Observ. select. Halens* vindicatur ejusque sententia confirmatur. §. 27. Electio exercitus adfertur. §. 28. & 29. Instantiæ *Arnoldi* ex *Zonara & Nicephoro* contra Constantini historiam motæ recensentur, & illarum vanitas declaratur. §. 30. Expenditur, quæ fuerit sententia *Arnoldi* circa Eusebium. §. 31. Quid per jus naturæ intelligatur, quidque de cirato ab *Arnoldo Zosimo* sit habendum? deciditur. §. 32. Causæ electionis dantur, cum motâ

motâ ex Eusebio instantiâ. §.33. Eusebius explicatur ad probationem legitimi conjugii, qvod Constantius coluit; & modo loqvendi, qvod Constantinus tantum fuerit aptus ad Imperium. §.34. Quid de Eusebii & Mariani Scoti verbis de *invasione regni* habendum ex Boeclero observatur. §.35. Quid de donationibus, qvibus exercitum sibi devinxit, credi possit? ex *Leuenclavio* additâ brevi epilogo absolvitur.

Die 25. Decembr. Academiæ h. t. Rector, D. *Bernhardus Barnstorff*, Med. Professor. Publ. & Poliater, programma publicavit, qvo Civibus suis Academicis Festum Natale Servatoris sacrum & felix eosqve salvos & lucis filios esse jubet. (1. pl. in 4.)

Die 7. Jan. D. & *Andreas Daniel Habichhorst*, FCtis Theol. & totius Acad. Senior, publicavit *Theses Collegii Disputatorii in universa Theologia fidei Controversias potiores* juxta methodum *Königio-Queenstedianam* ordinatas, & XXIV. *Disputationibus* comprehensas, de qvibus sub præsidio ejus XVII. Studiosi diebus Merc. & Sabb. horis à 1. in 3. pom. duobus semper Respondentibus, majoris exercitii causâ, adhibendis, factoque ad d. 10. Januarii initio, ita disputabunt, ut primus aliis qvandoqve absentibus, semper ad respondendum & opponendum sit paratus, & auditis Opponentibus ordinariis duobus, extra ordinem qvove ceteri Auditores unum proponere argumentum teneantur, qvibus extraordinariis Opponentibus alii qvove extra ordinem à Præside nominandi respondebunt, ut ita omnibus, ansa detur domi materiam Disputationis tractandi.

Die 8. Jan. M. *Christianus Dietericus Halterman*/ qvem in N. L. an. 1701. p. 321. memoravimus, Ecclesiæ Petrinæ Diaconus electus est, & qvidem in locum M. *Joh. Zeidleri*, ad Pastorum ejusdem Ecclesiæ superiori anno promoti. Huic Gnöja natales dedit, oppidum Ducatus Mecklenburgici. Ibi Patrem habuit M. *Joh. Zeidlerum*, ejusdem loci Pastorem. Post jacta in Schola *Gnöjensi* pietatis & literarum fundamenta, an. 1682. Lubecam missus est, ubi Rectore M. *Abrahamo Hinckelmanno*,

dein S. Theol. D. & Past. Hamburgensi Nicolaitano, uti & Con-
 Rectore *M. Lippenio*, eos in studiis progressus fecit, ut an. 1685.
 Rostochienſes muſas ſalutare potuerit. Dehinc an. 1686. *Wittebergam* adiit, ibique præſide *M. Theodoro ab Eſſen de diſtingui non diſtinctorum*, & ſub præſidio *D. Deuſchmanni*, Theologi Senioris, de ὑποτυπώσε ὑγιαίνόντων λόγων, iterumque eodem præſide de conſervatione creaturarum diſputavit & an. 1688. gradum impetravit. Wittebergâ porro Lipſiam profectus eſt ac tandem *Gryphiswaldiam*. Studiis Academicis ita abſolutis Eccleſiis primùm *Stralsundeniſi*, deinceps *Sedinenſi*, quæ in Templo Arcis Deo colligitur, præſentatus eſt, & *Rostochii* demum an. 1699. Eccleſiæ Petrinæ Diaconatum obtinuit.

Ille, *M. Chriſt. Dieter. Salterman* / natus eſt *Rostochii* an. 1677. d. 15. Decembr. Factis in ſcholâ oppidanâ ſtudiorum progreſſibus an. 1694. Studioſis Academiæ patriæ adſcriptus eſt variaque diligentiæ edidit ſpecimina. Nam an. 1696. Præſide *M. Nicolao Richtero*, Ged. de *Hiſtoriâ Literariâ*, an. 1697. ſub Præſidio *D. Frantiſci Wolfii*, Paſtoris nunc Hamburgeniſis, de peccato *Originis poſteriorum Adami* diſputavit; eodem quoque anno ſub umbone *M. Job. Gottlieb Mölleri* *Obſervationum Philologicarum pentadem* defendit, quam eodem pariter anno Diſputatio de *Matheſi univerſali*, præſide *M. Petro Beckero* habita, excepit. Hinc Lipſiam conceſſit an. 1697. & inſeqvente anno 1698. illi apud Lipſienſes commoranti à Facultatis Philoſophicæ Decano, *D. Tielkio*, in Acad. *Rostoch.* laurea Magiſterialis collata eſt. Hoc gradu auctus in Acad. *Jeneniſem* an. 1699. excurrit eodemque anno domum rediit.

Die 18. Jan. *Immanuel Rango*, Stargardia Pom. J. V. Cultor, *D. Laurentii Rangoni*, Scabinatus Electoralis Brandenburgici per Pomeraniam ulteriorem Directoris & Decani perpetui, nec non Statuum Provincialium ibid. Syndici, filius, celebravit anniverſariam *Coronationis* Sceptrigeri Electoris Brandenburgici - Dn. FRIDERICI in Regem Prusiæ *memoriam*, Oratione ſolenni latinâ, Auditorio majori exornato,
 inter

MENSIS FEBRUAR. M. DCCIII. 19

intèr tubarum tympanorumque clangores & applausus Musicos, in præsentia totius Vniversitatis, ad quem actum D. *Henr. Chr. Tiedtke* / P.P. invitavit. Constat illud 1. plag. in fol. & dignitatem in se spectatam, multifaria utilitatis feracem, non horrendam esse docet.

Die 20. Jan. sub moderamine D. *Andr. Dan. Habichhorstii*, paullò ante laudati, super *Collegium Schomerianum*, in N. L. an. 1702. sæpius memoratum, Disputationem XIII. de *Ecclesiâ & triplici statu hominum in Ecclesiâ*, uti & de *Novissimis* ventilandam proposuerunt Præses M. *Henr. Ascan. Engelke* / Rostoch. & Respondens *Michael von Esen* / Demmin-Pomer. (1½ plag. in 4.)

GRYPHISWALDIAE.

Die 5. Decembr. sub Præsidio D. *Petri Mascovii de Impensis in rem alienam à bona & mala fidei possessore factis*, pro Licentia summos in utroque jure honores obtinendi, publicè disputavit *Job. Adam Benckendorf*, Arenswaldia March. (3½ plag. in 4.)

Disputationis hujus Inauguralis XXI. sunt Theses, quarum §. 1. Onomatologiam omitti ostendit. §. 2. Dat impens. definitionem, quæ §. 3. 4. & 5. dividuntur. A §. 6. usque ad finem agitur de possessore b. & m. f. ejusque impensis necessariis, utilibus & voluptuariis in rem alienam factis. Et quidem possessor b. & m. f. non describitur solum, sed etiam quomodo impensæ contra petitozem servantur, consequantur, &c. sive minus, pluribus ostenditur.

Præmissum fuit à Præside modò laudato Programma (1. plag. in 4.) quo Candidati ortum vitam studiorumque cursum recensuit. Natus quippe hic est in *Marchiâ* apud *Arenswaldenses* Consule primario & Circuli ejusdem Aërarii Præfecto. Jactis *Stargardia* humanioris literaturæ rudimentis *Witteberga* primum, deinde *Hale Magdeb.* studio juris strenuè incubuit. Postea *Berolinum* concessit, ibique per triennium & quod ex-

currit causis forensibus operam dedit. Tandem forensis strepitus pertæsus *Frankofurtum ad Viadrum* adire placuit, unde *Gryphuswaldiam* venit axioma Doctorale petiturus.

Die 7. Decembr. *Joh. Adam Benekendorf*, Jur. Licentiatus, cujus promotionem & vitam modò descripsimus, *Thesum ex vario jure* (*Naturæ sc.*, *Civili*, *Feudali & Ecclesiastico*) *Decades V.* ut Præses proposuit, Respondente *Joh. Wilhelmo Reichel* Sedin. Pomer. (1. plag. in 4.)

Die 13. Decembr. D. *Jo. Frid. Mayerus*, S Theol. Prof. Prim. & Superint. Generalis, continuavit *Bibliothecam Biblicam*, Respondente *M. F. Quadio*, Zach. Pom. (1½ plag. in 4.)

Complectitur illa eos, qvi *perpetuos in Scripturam S. Commentarios scripserunt ex Reformatorum Ordine*, quos inter ponitur (1.) *Johannes Calvinus*. Hic, *Noviodani in Galliâ* an. 1509. natus, & *Genevæ*, ubi per plures annos relicto juris studio Theologiam docuit, an. 1564. mortuus, dicitur scripsisse præter Dogmatica & Polemica scripta, *Commentarios in libros utriusque Testamenti universos*, excepto *Judicum*, *Ruth*, *II. Sam.*, utroque *Reg. & Chron.*, *Estheræ*, *Nehemiæ*, *Esdra* libris, *Proverbiis*, etiam *Ecclesiastæ*, *Cantico & Apocalypsi*. Omnia porrò *Calvini* Opp. elegantissimâ editione prodiisse *Amstelod.* 1667. in fol. In *Calvino* ingenii acumen, vehemens judicium, & eloquentia singularis laudantur; contra taxatur, quod innumera *Mosis & Prophetarum* loca ad mentem *Judæorum* interpretetur, testante D. *Ægidio Hunnio* in lib. qvi *Calvinus Judaizans* inscribitur. (2.) *Conradus Pellicanus*, (qvi primùm *Rirschner* vocabatur,) *Rubea- quensis* *Svevus* ex *Monacho Franciscano* *Zwinglii* socius, & obiit an. 1556. ætatis 78. De hoc narratur, quod operam præstiterit, in versione *Bibliorum Latinâ*, vulgò *Tigurina*, universos etiam utriusque Testamenti libros, excepto *Jonâ*, *Zachariâ*, atqve itidem *Apocalypsi*, *Commentariis illustrâsse*, septem voluminibus in folii formâ *Tiguri* an 1565. evulgatis. (3. & 4.)

Franciscus

Franciscus Junius, Biturix, Ebrææ lingvæ & Theol. Prof. in Acad. Heidelberg. pr. mùm, deinde in *Lugdunensi*, qvi non *Altorffii*, juxta *Tuanum*, sed *Lugd. Bat.* an. 1602. ætatis 57. obiisse traditur; vitam suam à se ipso descriptam & à *Paulo Merulâ* in lucem protractam docere memoratur, illum in juventute propemodum in Atheismum prolapsum, lectione verò *Evangelijs Johannis* in pietatis viam revocatum esse; Universum N. & V. Testamentum unà cum *Emanuele Tremellio* (ex Judæo Christiano, Professore Heidelbergensi, an. 1580. denato) latinè transtulisse, quæ versio an. 1678. lucem adspexit. Notas post Tremellii mortem eum adjecisse an. 1587., & demùm *Genevæ* an. 1630. formâ solii excusa esse *Biblia Tremellio-Juniana*, addito indice *Pauli Tossani*; præterea edidisse etiam *Parallèla sacra*. (5.) Habetur *Joh. Drujius*, alias *van der Driesche*, Aldenardensis Flandr. Hebr. lingv. Profess. Leidenfis, & post Franeckeranus, an. 1616. ætat. 66. denatus. Scripta Viri hujus insignis tam edita, quàm inedita, diligentissimè recensentur, & de illis, quæ extant, asseritur, commendanda esse omnibus, qvi seriò proficere cupiunt in studio sacrarum literarum, quod ipsum *Jacobi Fœcani*, in *Dissert. qvæ studiorum rationem exponit*, p. 236. testimonio, nec non *B. Geieri* & *Glassii* exemplis confirmatur.

Die 19. Decembr. *Orationem Germanicam* in exequiis solenioribus Ser. Ducis Holstatiæ, Dn. *Friderici*, recitavit Orator eloquentissimus, modò laudatus, D. *Joh. Frid. Mayerus*, eamque typis *Ge. Henr. Adolphi* exscribi curavit, hoc verborum tenore conspicuam: An den Begrábnis- Tage des Unüberwindlichen Durchl. Herrn/ Hn. Friedrichs/ Erben zu Norwegen/ Herzhogs zu Schleswig- Holstein / Stormarn und der Dithmarsen / Grafen zu Oldenburg und Delmenhorst/ &c. auff der Königl. Schwedischen Universität Greiffswalde gehaltene Stumme Rede. (pl. 5. in fol.)

Ejusdem *Mayeri* Oratio Inauguralis, lectionibus sacris præmissa, & cujus in *Novis Liter. ad Ann. 1701. p. 324.* mentio injecta

injecta est, in conspectum nostrum pervenit, hunc in modum inscripta: *Oratio Inauguralis, quantum Ecclesia universa Pomerania ob Joh. Bugenhagium debeat? habita cum Professoris Theologiae Primarii Munus ingrederetur; Sedini, Typis G. Dahlii, A. 1701. (plag. 5. 4to.)*

Præmissa intimatione Rectoris Academiae *Joh. Philippi Palthenii P. P.* disertissimus Oratorum Lutheri natalem illuxisse memorat, sequē eā de causā magno perfusum esse gaudio, quod Professorii sui in Academia Gryphico-Pomerana muneris auspiciā in Lutheri natalem inciderint. Dum verò de Lutheri amico tenerrimè dilecto, *Joh. Bugenhagio s. Pomerano*, sermonem instituere decrevit, Ejus merita, à *Brunsviga p. 14. Hamburgo p. 17. Lubeca p. 19. Treptoa p. 21. Dania p. 22. Hildesia, p. 25. Wittebergæ p. 26. seqq.* aliisque regionibus & locis, celebrari, verbis exquisitissimis deprædicat. Orationi huic adjectum legitur Carmen *D. Georg. Cracovii in Joh. Bugenhagium* scriptum. Quod deinde excipit epistola ipsius *Bugenhagii* ad Senatum Hamburgensem, qui illum ad Pastoratum in Aede S. Nicolai obeundum vocaverat, *Wittebergæ A. 1526.* scripta, ut & applausus votivi *Mayero* celeberrimo facti. Notatu dignum est, quod *p. 10.* adducit *Mayerus* venerandus, se autographon Epistolæ cujusdam *Bugenhagii ad Lutherum data* possidere, atque inter emblemata sua referre. Rogamus ergò communi nomine Virum de Re Literaria excellentissimè meritum, ne autographon hoc & reliqua orbi erudito invideat ulterius, sed eundem desiderii sui reddat compotem; salivam enim jamdudum ipsi moverunt verba ejus, quæ in Præfat. *Dispp. de vita Lutheri à D. Nicol. Selneszero scripta & Witteb. 1687. propositarum* hunc in modum leguntur: *Constitueram Theologorum superioris seculi celebratissimorum tam fidei necessariorum, quam adversariorum: Bucerii, Brentii, Bugenhagii, Justi Jonæ, Myconii, Osiandri, Georgii Principis Anhaltini, Schwenckfeldii &c. αὐτοῦ γράψα* Epistolarum quarundam una edere, magno studio mihi adhuc feliciter collecta &c. Eodem respiciunt alibi dicta in *Dedic. Tractat. de Versione*

Versione Germ. Bibl. Lutheri, quæ ita leguntur : Contigit mihi hereditario quasi jure à B. Sagittario, Viro summo, destinata Epistolarum D. Lutheri farrago locupletissima avēndet Ⓞ, *quàm similiter unā cum pluribus accessionibus, luci publica dare animus est.*

Idem *Mayerus* peculiari Indiculo exhibuit *Labores anni primi Professionis Theologicæ*. (plag. 2½) Et *I. Prælectiones Publicas*, quibus absolvit (1) *Historiam LL. Symbol.* (2.) *Catalogum Hereticorum* (3) *Septem verba morientis Jesu.* (4) *Ordinat. Ecclesiasticam Pomeraniae.* II. *Collegia Privata in Scherzeri Breviculum & Præcepta Homiletica &c.* III. *Disputationes & Dissertationes Programmat.* tum ab ipso laudatissimo *Mayero*, tum à *Respondentibus*, qui vel Doctoratum Theologicum obtinuerunt, vel ingenii vires periclitati sunt, scriptos. Eas verò iterum hic sistere nolumus, præcipuè cum in *Nov. nostris Literariis* illæ fuerint adductæ, si paucas excipias, illam putà, quæ d. 14. dec. 1701. de *Concordia Joh. Huff. & Martini Lutheri in præcipuis fidei orthodoxæ articulis*, Resp. M. *Matthia Lobetanz*, *Holsat. Fac. Philos. in Acad. Kilon. Assessore*, proposita fuit, ac dissert. *Programmat. d. 30. Maji, 1702. publ. de Testimonio Pomeraniae inter densissimas Papatus tenebras, nos sola fide justificari, & Aphorismos Theologicos Joh. Georgii Dorschei, edecumato Rostochiensium Theologo, D. Jo. Fechtio*, inscriptos, nec non *Dissertat. Utrum B. Lutherus Philippo Landgravio Hassiæ Bigamiam concesserit? ac de diabolico de rebus Impostoribus Libro*, ad lectiones cursorias & Disp. Inaugural. *Joach. Frid. Schmidii, Ecclesiast. Stargardiensis.* Dum ergò hæc scripta & fortè adhuc alia in manus nostras nondum pervenerint, Clarissimum illum Virum, in *Acad. Gryphico-Pomerana* docentem & cujus benevolentiam in colligendis transmittendisq; ejusmodi commentationibus Academicis, auro charioribus, huc usque prorsus singularem experti sumus, peramanter rogamus, velit omnia ea scripta, quæ à Doctoribus & civibus prælaudatæ Academiæ emittentur in posterum, ulterius nobiscum communicare, ne Eruditi, exteris in locis viventes, & *Nova hæcce Literaria* plus quam lynceis perlustrantes oculis, de incuria nostra, ac si viciniae simus hospites, conqveri habeant

beant necesse. Nōvimus Scripta hæc , licet vel unica absolvantur plagula , pretio suo æstimare , inque sinu gaudemus , si vel *Mayeri*, vel *Gebhardi*, vel alius cujusdam Doctoris, diligentia laude conspicui, meletemata nobis benignè & promptè (nam qvi citò dat , bis dat) transmittuntur. Sed redimus in circulum. Idem indiculus sistit IV. *Orationes in Solennitatibus maxime Academicis* habitas , è quibus adducimus eas quas de *Canonisatione Caroli XII. Regis Suecia*, de *Funere in Trinitate*, & de *Artibus sancti Diaboli circa Studium Biblicum* recitavit. V. *Confessorium* indicit, inque illo *XIII casus* practicos & utilissimos enodatos fuisse meminit. VI. *Conciones* memorat, XXXVII. *Gryphiswaldis*, & XI. *exteris in locis* habitas. Nec VII. reticet , se *Bibliothecam suam βιβλιοθήκῃς* libentissimè aperuisse.

Sub *Auspiciis novi anni* prodiit *Syllabus Læctionum* ab ordinariis Professoribus hoc anno *habendarum*. *Secunda Professio* in Facultate Medica nuper vacare cœpit , *Mathematicum autem Professio* hoc anno vacare desinet. In *Læctionibus Anti-Papæis* , quas Acad. Pro-Cancell. & Facult. Theol. Decanus , nunquam satis laudandus, D. Jo. Frid. *Mayerus*, intimavit , *Reliquias Sanctorum*, quarum non paucas se possidere scribit , publico omnium conspectui exponet. Et D. *Nicolaus Dassovius* in privato Collegio *Coccejanos* , *Cartesianos* , *Weigelianos* , *Quackeros* & alios *Fanaticos* impugnabit. (plag. I.)

Die 25. Decembr. *Alexander Caroc* , Prof. Pandect. Ordinar. Acad. h. t. Rector, programme publico *Lucem in tenebris ad Natalitia Christi*, exeunte anno , *Æræ vulgatæ Dionysianæ*, exhibiti *Luminis de Lumine orbem serenantis*, 1702. inter pia gaudia, hilariter colenda, Civibus Acad. contuendam & meditando ostendit. (I. plag. in 4.)

Die 19. Decembr. Præside D. *Petro Mascovio* Disputationem Ordinariam de *Rerum permutatione*, publicæ ventilationi submisit *Job. Wilhelm. Reichel* / Sedin. Pom. suprâ memoratus. (2½ plag. in 4.)

Anteqvam

Anteqvam ad intimiora hujus materiæ progreditur Auctor, §. 2. 3. & 4. præmittit quid Contractus sint, & in quotuplici sint differentiâ. Hinc §. 5. Dat vocis *permutationis* Etymologiam & Homonymiam. §. 6. Permutationem definit, quod sit *contractus juris gentium, innominatus, irregularis, realis, bona fidei, quo res cum re, ejusdem vel diversi generis, commutatur.* Hanc definitionem §. 7. explicat. §. 8. Dividit permutationem ratione *objecti* in illam, quæ fit à *persona publicâ*, & quæ fit à *privatis personis*, de rebus privatis. §. 9. Hujus permutationis *causam moralem* statuit necessitatem & utilitatem hominum; §. 10. *Causam remotam*, jus gentium; *proximam* verò, consensum contrahentium mutuum. §. 11. *Subjectum* considerat, quod in genere omnes homines esse asserit, qui contrahere, vendere, & alienare possunt. §. 12. *Objectum* permutationis constituit omnes res, quæ in commercio hominum sunt & alienari non prohibentur: sive ejusdem sive diversi generis sint, corporales sive incorporales, mobiles sive immobiles, sive sint fungibiles sive non fungibiles. §. 13. Quod nec *res aliena*, nec §. 14. *res Ecclesiastica*, quæ servando servari potest, uti nec spirituale cum temporali regulariter permutari queat, docet. §. 15. Ad *Formam* spectare dicit, (1) quod hic contractus non nudâ voluntate, vel nudo consensu fiat, nomenque proprium non habeat, adeoque nominatus non sit. (2) Quod ejus obligatio à rei datione demum incipiat. (3) Denique quod hic detur res, cujuscunque sit generis, eâ lege, ut accipiens pro illa vicissim rem det aliam, ejusdem sive diversi generis. §. 16. *Finem* hujus Contractus esse ait, ut magis subveniatur humanis necessitatibus, & is, qui animo permutandi rem suam dedit sibi magis inservientem recipiat. §. 17. *Effectus* permutationis contemplatur, ubi *primus* est obligatio, quæ ejus personam, qui rem accipit, & ex suâ parte contractum non implevit modò afficit, & ad implendum, vel ad rem acceptam, si danti ita placuerit, restituendam adstringit. *Secundus* est, quod rei datæ dominium illicò transeat in accipientem, licet

hic ex sua parte contractum non impleverit. §. 18. Siftit effectus ex primo ortos. §. 19. Inter affiria permutationis emtionem, venditionem, nec non Contractum *Do ut des*, refert. §. 20. Demonstrat articulum *Do ut des* differre à permutatione. §. 21. De *Contrariis* permutat. agit, qvalia statuit (1) dissensum utriusque contrahentium, (2) pactum de non transferendo dominio, (3) pœnitentiam, & denique (4) modos, quibus ratione Causarum, efficientis, materiæ, formæ nulla est permutatio.

Die 2. Januar. sub Præsidio D. Jo. Frid. Mayeri, aliquoties laudati, differuit Job. Frider. Rahneus, *utrum non fuerit infra dignitatem Majestatis Divina naturam inducere humanam?* (2. plag. in 4.)

§. 1. Dissertationis *Rubrum* proponit. §. 2. Dari sibi postulat, genus humanum alio modo reparari non potuisse, quam incarnatione personæ cujusdam divinæ, quæ hominum loco abundè satisfaceret, & ad *Kiloniens.* nec non *Hamburgens.* suarum *Dissertat. selectarum* primam remittit. §. 3. Dicit, à dignitate summi Numinis, quod inter axiomata sua infinitam atque inexplicabilem habet Misericordiam, alienum non esse, Creaturæ misereri. §. 4. Evincit, Divinam Majestatem atque perfectionem omne id, quod Deum non decet, detestari & excludere. §. 5. Rationem nostram de eo, quid Deo dignum indignumque sit, judicare non posse, asserit. §. 6. Infra dignitatem Dei non esse scribit, incarnatione Dei suam probare omnipotentiam. §. 7. Amoris Divini dignitatem non læsisse, incarnationem, sed illustrasse, probat. §. 8. Ab aliis Dei attributis, si per occupationes liceret, subsidium se petere posse affirmat, & locum ex *Thoma Aquinatis opusc. 60. de Humanitate Christi* adducit. §. 9. Jesuitæ *Petavio*, λόγον naturam humanam sibi copulando capite quasi diminutum & à dignitate sua dejectum, scribenti, opponit verba Leonis Magni in *Natal. Domini serm. 5. cap. 2.* *Habentes itaque dilectissimi inter pericula erraris præsidia veritatis &c.*

Die

MENSIS FEBRUAR. M DCCIII. 37

Die 4 Jan. tumulo illatus est *Matthæus Clemasius*, Med. Doct. Is lucis usuram accepit an. 1640. d. 26. Octobr. in pago *Eversbach*/ propè *Zittaviam*. Studiorum fundamentis in Scholâ *Lobavienfi*, nec non in *Gymnasio Budissinensi*, ubi orationes de *Officio Christi Sacerdotali*, de *laude Zittavie*, & de *Germania* conscripsit, positis, *Lipsiam* adiit, ibique insulâ *Magisteriali* ornatus, de *Putredine* ut Præses disputavit, similiter etiam binas Disputationes de *Phrissi*, deqve *Dysenteria*, Præsides *D. Ammanno* habuit. Post transactum *Lipsie* sexennium III. *Liberi Baronis à Taube*, JOHANNI GEORGIO II. Elect. Sax. à Consiliis intimis, valetudini præfectus fuit, qvam Spartam cum Professione Medicâ in Acad. *Gryphiswaldensi* & Physicatu Oppidano commutavit, habitâ ibi prius an. 1674. sub umbone *Helwigii* de *Vulneribus* disputatione inaugurali. Muneri suo postquam per 28. annos præfuisse, die 25. Decembr. 1703., anno ætatis sexagesimo tertio vivendi finem fecit, ex Coniuge ante se mortua unicum filium tresqve filias relinquens.

Die 6. Jan. *Caspar March*, Med. D. & P. P. Programma, 1. plag. in 4., edidit, qvo ad Collegium Physicum Experimentale privatum omnium Fctum Studiosos invitavit. Agitur in illo de *summâ Studii Physici Necessitate*, quæ *Theologiæ*, *Juris*, *Medicinæ* atqve *Philosophiæ* Studiosos omnes aqve manet.

Eodem die Collegii Philosophici Decanus, *Jo. Philippus Palthenius*, P. P. publico Programme *sincerioris Sapientiæ* Studium juventuti Academica commendavit, modestiqve bonarum artium Candidatis promeritos *Magisterii* honores decore obtulit. In ipso autem Programme prolixè deduxit, disciplinam nullam subsidio *Philosophiæ* posse carere.

GEDANI.

M. Christianus Sahnius, Mathematicum Profess. Publicus, & Scholæ ad D. Johannem Rector, Regiomontum in patriam ad officium Ecclesiasticum vocatus, munus qvòd in Athenæo per breve tempus gesserat, d. 9. Novembris deposuit, qvo post

disputationem de *Motu telluris tertiam*, Respondente *Gabriele Steingraber* Gedan. habitam, Patronis, Collegis, Fautoribus & Amicis valedixit. (plag. 2.)

Die 7. Decembr. D. *Samuel Fridericus Willenberg*, Profess. Publicus, dissertationem solennem de *Exuperantia amoris erga proximum*, habuit, Respondente *Jacobo Maul*, Gedan. (6. plag. in 4to.)

Sectio prior generalis inscribitur de *Natura & causis Exuperantia Amoris erga proximum*. Ejus summa hæc est: thes. 1. Homo variis animi affectibus commovetur. 2. Ex quibus etiam est amor sui. 3. Circa quem caendum, ne ille degeneret in probrosam Philantiam. 4. Causa amandi proximum. 5. Quænam aliæ causæ impellant homines ad proximi amorem. 6. In quo amor Proximi consistat. 7. Dantur ejus gradus. 8. Qui illustrantur aliquot exemplis. 9. Quæ sit natura Amoris hujus. 10. Quomodo Proximus amandus. 11. An supra nos? 12. Etymologia Vocis Exuperantia. 13. Etymon Vocis Amor, Amoris definitio. 14. Etymon Vocis Proximus. 15. Ejus homonymia: Refutatur sententia Judæorum. 16. Per Proximum intelliguntur omnes homines. 17. Definitur & applicatur Exuperantia Amoris erga proximum. 18. Ea vel virtutis heroicæ est, vel justitiæ & ex debito. 19. Hic sub utroque sensu accipitur. 20. Fundamentum I. exuperantiæ Amoris hujus. 21. Fundamentum II. 22. Fundamentum III. 23. Fundamentum IV. 24. Fundamentum V. 25. Proponitur aliquod dubium & resolvitur. 26. Resolvitur aliud dubium. 27. Novum dubium proponitur & resolvitur. 28. Respond. ad locum Cicer. Tusc. lib. 3. 29. An ad hunc amorem aliquis cogi possit. 30. Quæ sint præmia hujus exhibitæ amoris. Sectio posterior specialis *Casus exuperantiæ hujus Amoris* exhibet. In thes. 1. ostenditur ingentem amorem esse erga patriam. 2. An amor erga patriam sit à Naturâ? Variæ rationes proponuntur. 3. Deciditur negativè. 4. In concursu sui & Reipubl. amoris

MENSIS FEBRUARII, M DCCIII. 39

amoris, hic præferendus est. 5. Quod etiam de Amore Principi debito asseritur. 6. Ostenditur à Principe Rempublicam jure sibi præferri. 7. Cujus Amoris casus quidam proferuntur. 8. An pati debeat Civis, ut à civitate deferatur, hoste postulante? 9. An ex charitate sui traditionem permittere? 10. An se deditiōni offerre si hostis indefinitè Civem petat? 11. An pati, ut à civitate ex hostis postulato occidatur? 12. An pro Republ. ad certamen singulare se aliquis offerre possit? 13. Subditus pro Principe se vitæ periculo exponere debet. 14. Innocens à Principe invasus etiam cum jactura ei cedere tenetur? 15. An etiam alii personæ multis utili? *negatur.* 16. An Legato invasori? *negatur.* 17. Quando cum incommodo bonorum nostrorum Reipub. subveniendum. 18. Quando bellum pro amicis suscipiendum. 19. An quis cujusvis alterius vitam vitæ suæ præferre debeat? 20. Quando pro privato vitæ periculum subeundum. 21. An in summa cibi penuria aliquis se in cibum reliquorum ad mactandum offerre possit? *affirmatur.* 22. An, ut tempore naufragii in salutem reliquorum ex scapha projiciatur? 23. An cum vitæ periculo teneatur aliquis ad liberandum ab alio invasum? 24. An quis, ut aliis eo melius inserviat, possit probabilem occasionem brevioris vitæ eligere? 25. An pro alterius vita spiritali debeamus vitam temporalem perdere? 26. Exemplum de Pastoribus animarum. 27. An ob salutem æternam invasoris invasus sui occisionem admittere debeat? *neg.* 28. Nisi ab infano aut ebrio invasus. 29. Tolluntur contraria argumenta. 30. An ita occisus sit *αὐτόχρη.* 31. An pro defensione membrorum insultantem occidere liceat? 32. Casus exuperantiæ amoris hujus contra jus strictum (1) in lege commissariâ. 33. (2) In latione usque ad dimidium justii pretii. 34. (3) In impedito Locatore operarum. 35. (4) In filio familias muruum acceptante. 36. (5) In indebiti acceptione. 37. Egenō proximo obligamur ad pecuniam sine usuris credendam. 38. Ut & ad distribuendum frumentum. 39. Oblata tempore necessitatis sunt restituenda. 40. Cum

40. Cum cœde raptoris res nostras posse defendi aliqui statuunt. 41. Præfertur contrarium. 42. Respond. ad argum. affirm. sententiæ. 43. Injurix illatæ æstimationem læsus ex amore non petit. 44. Imprimis post usum S. Cœnæ. 45. Nec non post deprecationem per sacerdotem factam. 46. Limitatio dictorum cum annexa Conclusionē.

REGIOMONTI.

Die 11. Jan. *M. David Blasius*, Mathem. Prof. Ordin. de *Linea juxta Proportionem Divinam Divisione* disputavit, Resp. *Georgio Sigism. Raß*, Reg. Pruss. (4. plag. in 4.)

Die 12. Januar. Disputationem pro Receptione in Facultatem Theol. habuit, de *Filio DEI Unigenito*, contra *Socinianos*, *Henricus Lysius*, Theol. D. & Prof. Extraord. Resp. *Henrico Frederico Eger*, Scholæ Reg. Informatore. (plag. 1½ in 4.)

Nominatus *D. Lysius* Holsatus est, natus *Flensburgi* A. 1670. d. 24. Octobr. Patre *Job. Lysio*, Consistor. Slesvicensis Assessore, Præposito, & Past. Primario Flensburgensi, matre *Brigitta* ex stirpe *Laurentiorum & Langiorum*. In scholâ patriâ ab *Henrico Masio*, ConR. humanioribus instructus, *Jenam* adiit 1687. ibiqvè *Job. Andr. Schmidii & Sturmii Altdorff*. Philosophiam amplexus est. *Lipsiam* delatus Professores ibi audit in Theolog. potissimum *D. Olearium*. In patriam redux concionando se exercuit. Post *Regiomontum* se contulit, *Dreieri* tum convictor & auditor assiduus, *D. von Sanden & D. Pfeifferi* lectionibus vacans. In patriam iterum reversus patrem senescentem concionibus sublevavit. *Berolinum* invitatus, ubi frater Concionator est, Regi Prussiæ commendatus, qui ei Professionem extraordin. Theolog. & Directorium Scholæ Regiæ *Regiomonti* fundatæ 1701. demandavit. Igitur *Halam*, ubi 1694. dedicationis actum visurus substiterat, mensâ *D. Breithaupt* usus, ivit, & Doctoris titulum impetravit præterito anno, habitâ Disputatione pro Licent. de studio Theologico die 3. Novembr. 1702.

MENSIS FEBRVAR. M DCCIII. 41

Die 24. Jan. *M. Christianus Masceovius*, Regiom. Pruss. Dissertationem *Secundam* (primam vid. superiori mense p. 14.) habuit de *Antipathia Gentium*, in illius *Causas* inquirentem, Resp. *Ottone Henrico à Græben*, Eqv. Pruss.

Die 25. Jan. ante dictus *D. Lysius* Dissert. Theol. de *Perspicuitate S. Scripturæ* habuit, pro loco Professionis Extraord. Resp. *Georgio Christiano Adler*, Informatore Scholæ Reg., quâ contra *Bellarminum*, cujus argumenta refutat, sententiam tuctur. (plag. 5. in 4.)

Die 30. Januar. *Bernhardus von Sanden* / Jun. Th. D. & Prof. Ord. *Decadem XX. Thesium controversarum*, ex loco de *Eucharistia selectarum*, proposuit, Resp. *Johan. Christophoro Neidenig* / Regiomontano, (plag. 4. in 4.)

HOLMIAE.

Duo cusa sunt Numismata. Alterum à fronte exhibens verba: JOHANNES. III. D. G. REX. SVECIAE. & Caput Regis, à tergo verba: PROVIDENTE. DEO. IMPROVISA. OBTIGIT. & Regem stantem, qui vultum, quem supernè radii illustrant, & dexteram mirantis in modum attollit & lævâ coronam gerit radiatam. Alterum à parte adversâ epigraphen: CANUTUS LEYONHVFVVD Liber Baro ET REGII CORPORIS CVSTODUM GENERALIS ADIVTOR. & Effigiem L. Baronis. Ab averâ epigraphen: PERENNE. VIREBIT. VIRTUTIS. DECVS. & leonem, qui posterioribus stans pedibus uno pede anteriore gladium strictum, altero Lauream tenet. Figuræ ex Insignibus perillustis Domûs sunt desumptæ. Emblematum inventio *Kederiana* est, sculptura prioris Numismatis *Hartmanniana*, posterioris *Karlsteniana*.

HAFNIAE.

In Collegio Walkendorphiano disputationem habuit ordinariam *Præses M. Johannes Nicolaiides Beennius* Resp. *Johanne Friderico Ferslövio*, cujus inscriptio: *Deucalion & Pyrrha*, atque *Cataclysmus ipsorum avo factus*, sive Dissertatio historico-Critica,

tica, breviter ostendens, quod diluvium Deucalionis, quia particulare &c. cum Noachi Cataclysmo, qui universalis &c. non confundendum sit. (1½ plag. in 4.)

In eodem Collegio Walckendorph. Johannes Johannis Busch, Respondente Petro Marci Clodio disputationem ordinariam exhibuit, inscriptam: *Saul Rex Israelis à malo genio turbatus, & cantu citharæ Davidis inde per vices liberatus*, (2. plag. in 4.)

In Collegio Medicéo dissertationem Physicam de Nubibus & quibusdam earum Effectibus proposuit Præses Jessenius Jessen Hannib. F. Respond. Urbano Feyrman. (3. plag. in 4.)

In Colleg. nominato Dissertationem Physico-Medicam de Curationibus Magneticis vulgò dictis ventilavit Petrus Fossius Laur. Fil. Respondente Biornone Matthia Drachart. (3. pl. in 4.)

Ibidem ventilata dissertatio altera de Odio Ægyptiorum in Pastores Præsidente Philippo Julio Bornemannno, Cosm. F. Respond. Casparo Jacobi Norup, Philos. Baccal. (2½ plag. in 4.) de priori vid. N. L. 1701. p. 207.

In Colleg. sæpius dicto exhibita Dissertatio Critica continens quædam de Inscriptionibus Epistolarum, Præsidente Jacobo Friderico Borchman, Respond. Andrea Jacobi Schmidt, (pl. 2½ in 4)

In Ejusdem Coll. Medicæi Auditorio disputationem publicæ ventilationi submitit Gregorius Wellejus, Laurentii Fil. Respond. Benedicto Meizone Faxovio, cui titulus: *ισπὰ σάειν*, sive de Poculû & Patenîs Eucharisticâ. (3½ plag. in 4.)

In Colleg. Walckendorph. de Luce primigenia disseruit M. Johannes Beenius, Respond. Christiano Aagaard, Philos. Baccal. (½ plag. in 4.)

In Auditorio Collegii Regii habita fuit Disputatio Logico-Critica de nimio Syllogismi pretio, seu negata Syllogismi in Logica necessitate, à Jacobo Rhod, Respond. Wilhelmo Laurentii Aagaard. (½ plag. in 4.)

In Colleg. Walckend. proposita fuit *Dissertatio prima de Dignitate & usu Purpurae apud veteres*, Præsides Arnoldo Crusio, Henr. Fil. Respond. Olao Lerche, Philos. Baccal. (1½ pl. in 4.)

Ibidem habita perbrevis *Dissertatio Philologica probare contendens, quod Disticha & Præcepta moralia Catoni Ethnico tributa, nunquam ab ipso profecta sint*, Præsides M. Johanne Beenii, Resp. Ludovico Winslowio. (½ plag. in 4.)

In Colleg. Med. *Dissertationem Chronologico-Criticam, de LXX. Heptadibus Danielis*, Eruditorum iudicio subjecit M. Petrus Brinch, Jac. Fil. Respond. Laurentio Terpagrio, Petr. Fil. (2½ plag. in 4.)

Hujus argumentum hoc est: 1. *De computandis LXX. hebdomadibus Danielis non acceptanda est ista sententia*, quæ hebdomadas ab edicto Cyri inchoat, & annos 7. primarum hebdomadam saltuatim conquirat. 2. Nec illa quæ initium in anno 2. Darii Nothi, finem in ultimo Ierosolymæ excidio ponit. 3. Nec hæc, quæ initium ducit ab A. 7. Artaxerxis, quo Efras venit Ierosolymam. 4. Ab edicto Artaxerxis, quod an. ipsius 20. impetravit Nehemias, omnino ducendum est hebdomadam exordium; annos autem Egyptiacos numerari oportet; atque sic hebdomadam computatio & principium suum & finem verum assequitur. 5. Capita vaticinii Daniel. IX. 24. &c. strictim & ordinatè notantur.

In Colleg. Walckendorph. sub Præsidio M. Johannis Beenii dissertat. philologico-Criticam, *quod spina & tribuli ante lapsum producti existerint*, defendit Johannes Daniel Ramus, Melchioris Fil. Bergensis, Autor & Respondens. (1 plag. in 4.)

In Colleg. Med. *Dissertationem secundam de Hoedo non coquendo in lacte Matris sue* publico certamini stitit Olau Thestrupius, Fr. Fil. Respond. Jacobo Boroppidano. (3. plag. in 4.) (de priori vid. N. L. 1701. pag. 341.)

In Colleg. Walckendorph. sub præsidio Henrici Hierild,
F 2 trigam

trigam quæstionum Philosophicarum *de Propagatione Anima humanæ* publico conflictui stitit *Olaus Resenius*, Coll. Walchend. Al. Auctor & Def. (1. plag. in 4.)

Die II. Octobr. superioris anni *Natalem* Augustissimi Daniæ & Norwegiæ Regis FRIDERICI IV. solenni oratione Panegyrica celebravit Academiæ Rector, *D. Caspar Bartholinus*, S. R. M. *Consiliarius Justitiæ*, in summo Tribunali, Cancellaria & Consistorio, Assessor, Medicinæ & Physic. Prof. Regius. In hujus festivitatis gratulationem complura etiam carmina & emblemata fuerunt elaborata.

Die 31. Octobris Divinissimum Reformationis Evangelicæ, Ministerio D. Lutheri susceptæ & peractæ, beneficium, anniversariâ *Oratione Jubilæâ, de Halcyoniis Ecclesiæ Borealis Dano-Norwegicæ*, in Auditorio superiori celebravit *M. Severinus Lintrupius*, Design. Philos. & Theol. in Vnivers. Havn. Prof. & Scholæ Bergenlis Rector; quâ post memorata strictim contra Pseudo-Thaumaturgos Romanenses præcipua Reformationis Lutheranæ miracula, felicitatem Ecclesiæ Septentrionalis Dano-Norwegicæ a (1) persecutionibus (2) hæresibus, schismatis, & contentionibus domesticis (3) Apostasia Principum ac Doctorum hucusque per DEi gratiam immunis, collatis *παράλλως* seqvioribus aliarum per orbem Europæum Ecclesiarum v. g. Italicæ, Hispanicæ, Belgicæ, Britannicæ, Germanicæ, Bohemicæ, Hungaricæ, Polonicæ etiam Svecicæ &c. fatis demonstravit. Quam data aliquando occasione, testimoniis Auctorum & notis historicis illustratam publico forte non negabit.

KILONII.

Die 12. Jan. Præside D. *Wilhelmo Hulderico Waldschmidt*, Medicin. & Philosoph. Experiment. Prof. Ord. Acad. Pro-Rectore Disputationem Academicam *de Coloribus, objectis coloratis non inexistentibus*, secundum Ordinem Fridericianum tuebatur *Job. Christoph. Junge* / Holsato-Gluckstadtensis, (2½ plag. in 4.)

In hac disputatione Auctor sequentia tractat. *Pag. 3. seq. recensitis Veterum, Aristotelis, Platonis, Epicuri, & recentiorum de coloribus placitis, pag. 4. verum controversiæ statum proponit; sc. an colores sint qualitates in objectis coloratis residentes, his perceptionibus, quæ ex ipsarum actione in mente nostrâ generantur, omnino similes, ut Peripatetici sentiunt, qui pag. 5. refutantur; aut, an sint varii modi, quibus corpora radios lucis recipiunt & vel absorbent, vel ad oculos insigni cum diversitate remittunt?* Ultimū affirmat Auctor *pag. cit. & ad id intelligendum, in omni colore potissimum considerandum esse dicit pag. 6. Objectum coloratum, cui colores insunt solum effectivè, & ipsam ideam per modificationem luminis factam ac menti oblatam. Hoc sensu causam formalem coloris in certâ luminis modificatione quærendam esse; materialem autem à superficie corporis colorati dependere ait. Quod cæci tactu colores explorare valeant, quorum etiam quædam exempla pag. 7. adducit, exindè dependere scribit pag. 8., quod attentius minutissimas quoque objectorum diversitates considerare queant, cum nullis aliis objectis, oculis illorum obversantibus, distrahantur, faciliusque adeò superficierum diversitates, & inde dependentes varios colores apprehendant. Pag. 9. Ad producendos colores præter reflexionem radiorum etiam refractione opus esse asseverat, & divisionem colorum in reales & apparentes rejicit, quia omnes colores reales & veri dicendi. Hactenus colorum naturâ generaliter consideratâ, ad speciales colorum differentias progreditur, ac præsertim de albis corporibus & nigris p. 10. differit, & quod nigra objecta oculos propriè non afficiant, experimento Reyheri p. 11. comprobat. Pag. 12. & 13. experimenta addit, quibus suam de coloribus opinionem fulcit, qualia Prisma vitreum, tinctura ligni nephritici, aliæ vegetabilium tincturae, rosarum color, sirupus violarum, novus color, ex confusione duorum liquorum nullo colore præditorum, ortus. Pag. 14. seqq. experimentum novum à se inventum adducit, ejusque phenomena, accuratam delineationem, examen & causam sistit.*

Georgius Paschius, Gedanensis, Philos. D. Ejusdemque in Academia, quæ Kiloni Holstatorum est, Prof. Ord. evulgare constituit librum *de Variis Moralia Tradendi Formis & Modis*.

In hujus libri, propediem edendi, Præfatione, postquam Auctor *de Methodi Moralis multiplici varietate* copiose disseruit, cum ea a nemine adhuc in ordinem adducta, & ex instituto repræsentata fuerit, memor promissi facti in opere suo *de Inventis Nov-Antiquis*, quod Lipsiæ anno 1700. in 4to lucem adspexit, sequentem seriem Capitulorum Lectori exhibet. *Cap. I.* ager de ratione tractandi moralia per Dialogos, quo etiam Dramata pertinent. *Cap. II.* De ratione tractandi per Characteres sive notationes, *παράθεσις*, Præcepta, Aphorismos ac Gnomas. Huc referentur quoque; Adagia, Apophthegmata, Emblemata, Hieroglyphica, Inscriptiones atque Symbola. *Cap. V.* De ratione tractandi per Paradigmata seu exempla. *Cap. VI.* De ratione tractandi per Apodixin & demonstrationem, quam methodum systematicam vocant.

VTHINI Wagrorum.

Die II. Jan. Reverendissimus Serenissimusque Princeps, & per 37. ferè annos Episcopus Lubecensis, *Augustus Fridericus*, Dux Slesvici & Holstatiæ, Musas delitescens, & ob loci angustiam velut carceri inclusas, in lucem novamque Scholam rarò Pietatis exemplo deduxit, quam felicissimus Hic plurimarum ædium incendio absumtarum Restaurator præcedenti anno extrui curaverat. Ne autem hoc sacrarium docentes æque ac discentes illotis manibus ingrederentur, eodem die, Principis Delegato spectatissimo, & aliorum Literatorum præsentis corona, initium dedicationis factum est, notissimo Ecclesiæ suspirio: Veni Sancte Spiritus! Deinde Oda germanica hunc in finem concinnata, voce ac fidibus canebatur, quam Viri Maximè Reverendi *Johannis Danielis Bütemeisteri*, Reverendissimo Episcopo à Consiliis sacris & Confessionibus, Episcopatus Superintendentis ac Scholæ Inspectoris, latina oratio inauguralis

auguralis excipiebat, valdè appositi argumenti. In exordio enim ad nimis angusta hætenus atria digitum intendens Orator, differebat ex Parallelismo 2. Reg. 6. de filiorum Prophetarum querela & desiderio augustius Collegium ad exercitia sacra extruendi, & post gratiarum actionem tam DEO quàm Principi factam, pro commodiori phrontisterio ædificato, de *Utilitate & Necessitate Scholarum*, verba fiebant, argumentis è sacro codice potissimum petitis: Denique Præceptores ac discipulos officii sui admonebat, postquam *Augustum Fridericum Haussvogt* Rectorem renunciaverat, (qui Vthinensium Halcyonios dies Carmine heroico in his solemnibus cecinit,) nec non tertium Scholæ Collegam Magistrum calligraphiæ & Arithmetices constituerat. Tandem totus inaugurationis actus hymno finiebatur, quippe ab omnibus & singulis læto ore decantatum: Te DEum laudamus. Rector memoratus novum ædificium Eteosticho lapidi inciso & tam in prima linea quàm literis initialibus totius epigrammatis conspicuo ita signavit:

MVLta sVb AVgVsto FRIDerICO eXVsta strVVntVr
 Divo testâ, boni Principis auspicio:
 Condidit augustas ades, & prædia & hortos
 Condidit, ac Summo Numine fervet opus.
 Inter cuncta tamen sanctas hæc atria curas
 Illustrant, STVDIIIS quæ patefacta vides.

LVBECAE.

Die 28. Januar. vivere inter mortales desiit Vir longiorè vitâ dignissimus, M. *Christophorus Antonius Erasmi*, Archi-Diaco-nus Aedis Petrinæ. Natus hic est Lubecæ d. 15. Oct. A. 1649. Patre *Johanne Erasmi*, Judicii Actuaria, & Matre *Johanna Juliana*, D. *Otonis Tancsen* / Ordinum Provincial. *Franconia*, Lubecens. & Hanseatic. Urb. Syndici, ac Rev. Capituli Lubec. Præpositi Filia. Jactis in Schola patria, præeuntibus *Bangerto*, *Nottelmanno* & *Polzio*, fundamentis A. 1667. Academiam Juliam petiit, atqve con-

convictu *Henrici Meibomii* (clarissimi illius extra Lubecam Lubecensis & A. 1700. d. 26. Martii, annum LXII. agentis fatis functi) usus, Doctores tum Philosophiam tum Theologiam docentes, utpote *Schraderum*, *Uffelmannum*, *Heigelium*, *Frölingium*, & *Melch. Schmidium* ac *Cellarium*, *Titium*, *Mayerum*, & *Saubertum* gnaviter audivit. Biennio verò exacto, *Wittebergam* properavit, ibidemque in amicitiam *D. Aegid. Strauchii*, & post ejus discessum *D. Abr. Calovii* admissus, *Calovium*, *Meisnerum*, *Ovenstedium*, *Deutschmannum*, *Strauchium*, *Pfeifferum* & *Greenium* sectatus est. A. 1670. d. 28. April. sub Decanatu *D. Mich. Wenderleri* Gradum Magisterialem est consecutus, habitā prius d. 20. April. Præside *M. Sim. Friderico Frentzelio*, Colleg. Phil. Adjuncto, Dissertatione ex *Phil. Morali*, de *Moralium Virtutum vitiorumque Gradibus*. (plag. 5.) A. 1672. d. 19. April. Præside *D. Joh. Andr. Ovensstedio* de *Certitudine Salutis* dissert. Theolog. Patronorum ac Fautorum præprimis *D. Sam. Ben. Carpzovii*, ac Contubernalis sui, *D. Joh. Diecmanni*, carminibus gratulatoriis ornatam (pl. 7.) proposuit, eaque Academia valedixit. Patriæ redditus A. 1676. d. 27. Julii Symmiſta *Æd. Petrinæ* electus & 6. Aug. constitutus est, atque officio suo, impetrato A. 1687. Archi-Diaconatu, per XXVII. fermè annorum spatium piè & diligenter est defunctus. A. 1677. d. 14. Maji tori sociam elegit *Johannis Hinrichsen*, Reipubl. Lubecens. Secretarii filiam, quæ ipsi quatuor filios & binas filias peperit. E filiis supersunt *M. Johannes Philippus* (qui A. 1700. in *Acad. Witteb.* Præside *D. Philipp. Lud. Hannekenio*, *Consummationem Morientis in Cruce Servatoris* repræsentavit (plag. 4½). *Christoph. Antonius*, in *Acad. Lipsiensi* studiis operam navans, ac *Gothardus Otto*, bonæ indolis adolescens. Malo hypochondriaco, obstructione alvi, cachexia scorbutica, aliisque Symptomatibus divexatus, tandem succubuit, animamque cælo ac Servatori, unde acceperat, verâ fide ei constanter adhærens, reddidit, corporis exuviis tumulo d. 6. Febr. illatis. Memoriam Viri Optimi atque judicii acrimonia & candoris laude valdè conspicui, publico Programmate instauravit

Enochus Svantenius, Lycei Rector. (plag. 1. fol.)

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Martio, MDCCIII.

ROSTOCHII

Die 10. Febr. sub umbone *Alberti Joachimi de Krakevitz*, Eq. Mecklenb. SS. Theol. D. Catech. Christ. ut & Hebr. Lingv. P. P., proposuit Differtationem Academicam, *primum Historia Passionis Dominica Segmentum ex Antiquitate Judaica & Phil. Sacra illustrantem*, Nitendo nimirum Christum passionem suam predicentem, & Synedrium de morte Christi consultans, Respondente *Joachimo Friderico Qveitsch*, Falckenburgensi-Neo-Marchico, Phil. & Theol. Cultore. (2½ plag. in 4.)

Die 15. Febr. Præsides *D. Matthia Stein*/P.P. & Fac. Jurid. Pro-Decano, Disputationem Inauguralem *de Avocatione Causæ* (ad quam idem Præsides d. 4. Febr. publico Programme invitaverat) *Christophorus Knövenagel*, Gustrov. Meckl., habuit. (6. plag. in 4.)

Quatuor hujus Disputationis sunt Capita. *Imum* agit de Avocatione Causæ in genere; *Idum* exponit, quibus & quando causam avocare non liceat; *Illtium* docet, quando liceat avocare; *Ultum* Avocationis effectum subjungit.

Candidatus modò memoratus lucem adspexit *Gustrovii* d. 24. Maji an. 1678., Patrem ibi olim habens *Christophorum Knövenagelium*, Consiliarium & Secretarium Status intimum. Postquam literis in *patrio Lyceo* initiatus esset, an. 1696. à parente *Bremam* missus est, & finito circiter anno *Jenam* salutavit, ibique in jurisprudentia ductum *D. Hermannii Ernesti Glöckens* in Philosophia verò Morali & Politica *Joh. Paul. Hebenstreit*, S. Th. D. & Moral. Profess. nec non *Treunerum*, S. Theol. pariter Doct. secutus est. An. 1699. *Halam Magdeburgicam* adiit, ubi in

jure *D. Samuelis Stryckii*, in superqve in *Moralibus L. Job. Francisci Buddei* informatione usus. An. 1700. *Rostochiensis* ingressus Academiam privatisimæ informationi laudati jam *D. Matthiae Streinii* se tradidit, & seq. an. 1701. eodem Decano Facultati Juridicæ nomen professus, & superiori anno d. 9. Aug. Judicii Aulici *Saxo-Lawenb.* Procurator & Advocatus constitutus est.

Die 17. Febr. sub præsidio *Joh. Petri Grünenberg* / Philos. & Theol. Doct. Prof. Publ. nec non FcTis suæ Decani, de *Samgare per stimulum Boum Victore*, ex Jud. III, 31. Dissertationem Exegetico-Theologicam Eruditorum examini submisit *M. Martinus Wilhelmus Schmidt* / Breg. Sil. S. Theol. Cultor, Auctor & Respondens. (3½ plag. in 4.)

Caput Ium in Analyfi Grammaticâ occupatum est. Cap. II. Iudum varia circa Samgarem dubia proponit, & qvidem §. 1. qværit: an Samgar inter judices numerandus sit? qvòd §. 2. probat verbis & argumentis ex ipso textu haustis. §. 3. seqq. Rationes quatuor qvæ contrarium suadere videntur, refellit. §. 7. Hanc affert qvæstionem: an Samgar solus, an cum sociis percussit Philisteos? atqve prius, licet pro utraqve parte disceptetur inter Commentatores, affirmat. §. 8. Disqvirit: cui vita generi, antequam munus judicis acceperat, ille se dederit? & hoc agreste fuisse autumat. Cap. III. Iudum de Instrumento victoriæ Samgaris agit, ac variis variorum de hoc pugnæ instrumento opinionibus recensitis, illud stimulum boum fuisse dicit. Quid autem stimulus boum sit §. 5. explicat, ubi Auctori fustis ferro cuspidato præmunitus placet.

Die 18. Febr. *D. Bernhardus Barnstorffius*, Med. Prof. & Poliater, ut & h. t. Acad. Rector, Programme publico Academicæ Civibus sub Qvadragesimæ tempus tranquillum pietatis studium atqve è Jesu Christi sanguine Medicinam transfusoriam præscripsit. (1. plag. in 4.)

Die 24. Febr. *D. Andr. Daniel Habichhorst*, S. Theol. P. P. Dissertationem XIX. partis II. Illustriorum Jesaiæ locorum de Peccatis quorundam usque ad mortem non remittendis ex massa vallis visionis, Jesai. XXII, 14. collationi Academicæ

cæ stitit, Respondente Davide Grant / Lychenâ Marchico,
cujus jam supra in N. L. an. 1702, p. 219. meminimus.
(3. plag. in 4.)

Dissertationis hujus §. 1. titulum massa hujus, *vallis visionis*, exponit. §. 2. Analysin brevem massa hujus præmittit, ex priori ejus parte, quæ Nationi Judaicæ & præcipuè urbi Jeruschalem prænunciat calamitatem, ad versum 14., quatuor capita & quæstiones hinc emergentes, circa severam DEi comminationem de calamitatibus Judæorum per denegationem remissionis peccati usque ad mortem augendis, quam locus hic exhibet, tractandas ponit. §. 3. *primum* caput nempe *Comminationis hujus incentivum sive causam*, quæ est *clamor vocis impiorum in auribus DEi potenter personantis*, evolvit, & circa illud tria disquirit, 1. an Verbum *וּבְגִלָּהּ* cum *Vatablo* reddendum : & *revelabitur*, an verò cum *LXX* & *Vulgato ἀνακαλυμμένα*, & *revelatum est*? 2. an verba sequentia *בְּאוּרֵי יְהוָה צְבָאוֹת* cum *Vatablo* vertenda sint, *in auribus Domini exercituum*? 3. quomodo *בְּאוּרֵי*, i.e. *in auribus meis*, & *יְהוָה צְבָאוֹת* cohæreant? vel, ut summatim dicatur, quæritur, cujus illa *vox*, quæ revelata, & cujus sint *aurēs*, in quibus revelata? utrum *vox Domini* & *aurēs Prophetæ*? an verò *vox peccantis populi*, & *aurēs Domini exercituum*? §. 4. Responsiones ad quæstiones adornat, simulque illustrationis ergo locum parallelum *Jes. V, 9*. §. 5. Circa rem ipsam quærit, annon *Propheta* gratis hæc de vocis populi peccantis revelatione in auribus Domini subjiciat? §. 6. Caput *secundum* de comminationis formulâ conditionali dispicit, quærendo an verba : *Si remitteretur iniquitas hæc vobis*, sint formale juramentum? quod negat contra communem Interpretum sententiam cum formale juramenti divini signū hic deficiat, & vehementissimam tantum asseverationem dari contendit. §. 7. Caput *tertium* de severæ hujus comminationis *objecto* s. *materia*, scilicet *de negatione remissionis peccatorum usque ad mortem* agit, & quærit (1) an restrictio illa : *donec moriamini*, promittat remissionem peccati per mortem s. post mortem, h.e. an inferat, mortem peccatoris esse expiationem

nem pro peccatis ? contra Judæos , qui quæstionem affirmant, quos ex analogiâ fidei & scopo Prophetæ atque contextu refutat, simulque particulæ 79 s. donec commodiorem sensum ex Scripturis proponit. §.8. (2) Quærit, an restrictio illa (donec moriamini, vel usque ad mortem) inferat terminum gratiæ , qui quibusdam hominibus , & quidem penitus induratis, ante finem vitæ sit positus ? contra Terministas ; speciatim M. Joh. Georg. Bösum , Diaconum Soranum, aliosque ejus Patronos, qui quæstionem affirmant. §.9. Tandem caput quartum de Chronologia complementi comminationis hætenus expositæ quærit, de quo scilicet tempore hæc Prophetia & comminatio loquatur , & quomodo sit impleta ? & respondet de temporibus Zedeckix & Nebucadnezaris hæc intelligenda esse , tribus etiam B. Sebastiani Schmidii dubiis occurrit , qui de temporibus Achasi Chiskix parentis hanc prophetiam accipit. §.10. Vsum didacticum, epanorthoticum & paracleticum subjungit.

Lucem publicam vidit , Joh. Georg. Dorschei, Doct. Theologi, & Prof. Argent. ac Rostochiensis olim Primarii, *adentheas S. Jesaia Prophetias , earumque singula Capita Analysis , ex operose collatis penè multis optimisque , tam Hebræis quam Christianis Interpretibus , adeo ut Commentarii vicem præstare possit , præmissâ ubique Apodixi pœnitentiam urgente, instituta, atque Argentorati quondam prælecta, nunc verò ad explenda quam plurimorum summi vñ εν ἀγίοις Viriæstimatorum desideria, ex MSS. fideliter collatis, additis Indicibus necessariis, primum edita: Cum præfatione Johannis Fechtii , S. S. Theol. Doct. & Prof. in Acad. Rostoch. Consist. Duc. Adess. & Distr. Rostoch. Superintendentis. Hamburgi, apud Godofredum Liebernichel. 1703. (1. Alphab. 9. plag. in 4.)*

In præfatione libri hujus *de diversis diversorum Commentariorum in S. Biblia snibus agit D. Fechtius*, quosdam eò collineare scribens, ut omnes sacri textus divitias & recessus exhaustiant, operam

ram dando vel vocum Philologiæ, vel contextus scrutinio, vel reliquæ Scripturæ collationi, vel considerationi historiæ argumenti quorumlibet locorum coævæ, vel denique materiæ ipsius enucleationi. Huc refert è Pontificiorum ordine *Alphonſi Toſtati* in ſolum Matthæum Commentarium, quatuor in majore formâ Tomos complectentem, nec non *Jo. Lorini* in Pfalmos, illo *Toſtati* altero ferè tanto majorem. Et horum aliorumque Pontificiorum collocatam in alios libros Biblicos operam longo poſt ſe intervallo relicturum fuiſſe aſſerit D. *Jo. Georg. Dörſcheum*, ſi Commentarium ſuum in Epistolam Judæ cœptum, duos vaſtos Tomos in folio impleturum, abſolviſſet. Porro alios Interpretes id penſi duntaxat habere ſcribit, ut ex linguarum ſubſidiis, ex contextus circumſtantiis, & fidei analogiâ, ut & argumentis aliis quibuscunque verum perfectumque omnium librorum locorumque ſenſum eruant, & unâ cum rerum verborumque connexionem oſtendant. Hoc in ſtudio celebrat D. *Sebaſt. Schmidium*, quem ſex annorum ſpatio, quum eccleſiæ in Argentinenſi agro *Enſisheimenſi* præfectus eſſet, in privatum uſum annotationes in omnes libros Biblicos, lectosque Commentatores, tam Rabbinos, quàm Chriſtianos, pro captu juvenilis ætatis ſcripſiſſe & abſolviſſe, exque illis poſtea Commentarios ſuos concinnare cœpiſſe tradit. Deinde aliorum Interpretum inſtitutum eſſe ait, ut ex Textus ſacri præſidiis, linguæque ſanctioris arcanis, ex accentuum myſteriis, criſin in libros Biblicos, non tam poſthabitis, quàm interea ſepoſitis, interpretandi adminiculis ceteris, exercere, quæque ab aliis vel neglecta eſſe videntur, vel non ita anxie obſervata, ſtudioſe congerere. In hoc Interpretum genere excelluiſſe dicit D. *Auguſtum Varenium*. Tum devenit ad alium Exegetarum ordinem, qui operam ſuam præcipuè deſtinant eorum locorum expoſitioni, quæ à falſarum religionum doctoribus in errorum ſuorum patrocinium detorquentur. Ad hanc claſſem refert *Andrea Prückneri Vindicias* & D. *Abrahami Calovii Biblia Illuſtrata*. Modò dictis Interpretibus alios addit, ſaltem notas vel

annotationes ab aliis prætermiſſas, vel non obſervatas, in Scripturam ſcribentes, qvo in genere deprædicat D. Jo. *Qviſtorpii*, Senioris, annotationes, & D. *Andr. Dan. Habichhorſtii* explicationes illuſtr. Jeſaiæ locorum, (qvarum *pars prima* jam ante decennium lucem vidit; in *ſecundâ* verò abſolvenda, de qvâ *Nova noſtra Literaria* ſæpius mentionem faciunt, adhuc dum verſatur.) Tandem meminit illorum Exegetarum, id præcipuè agentium, ut œconomia cujuſlibet libri Biblici, materiæ in eo tractatæ argumentum, diſpoſitionem, nexum, complectens, ſingulorumqve ſenſus in compendio repræſentans, eum in finem legentium oculis objiciatur, ut ſine labore & temporis jacturâ legi & intelligi poſſit. Hos inter commendat D. *Davidem Chytraum*, D. *Juſtum Chriſtoph. Schomerum*, nec tacet etiam *Luca Oſiandri*, vel *Theologorum Vinarenſium* paraphraſticam totius Scripturæ expoſitionem. His abſolutis memorat fore ut *Liebernickelii* curâ intra breve temporis ſpatium D. *Dorſchei Exegetes integræ in 4. Evangeliaſ & Apoſtolorum Acta* prodeant, poſtquam ejusdem *expoſitio in Marcum* ante duodecennium *Kilonii* publici juris facta ſit à D. Jo. *Frid. Mayero*, qvi & alia D. *Dorſchei* in manu habet, præcipuè *Lucam*, propriâ Auctoris manu exaratum, itemqve *Commentarium in Eſdræm atqve Nebemiam*. Tandem omnes illos, qvi in ſcriniis ſuis habent laudati ſæpius *Dorſchei expoſitionem epistolæ ad Hebræos*, aliosqve ejus *Commentarios*, rogat, ut eorundem *Liebernickelium* facere velint participem. Se autem aliâ ad Evangelistarum exegeſin præfatione docturum eſſe ait, qvalis qvantuſve Theologus fuerit *Dorſcheum*, (de qvo D. *Jacobus Henningius* rectè jûdicavit: Non facile qvenqvam noſtrorum Theologorum Orthodoxiæ magis fuiſſe illo ſtudioſum) recenſitâ vitâ ſcriptisqve ipſius, qvæ qvidem ad notitiam ſuam pervenerunt.

Exeunte Februario *Franciſcus Leopoldus de Reiſſing*, *Canonicus* antea *Pontificius in Stryia*, qvi miſſâ Pontificiorum Religione, nomen ſuum apud Evangelico-Lutheranos profeſſus eſt, libellum germanicum, hoc titulo conſpicuum, edidit: *Das ſtürmende und ſchwormende Pabſtthum / das iſt: Das laſter:*

laftervolle Schmähen und Schimpffen des Römisch-Babylonischen Krieges-Heers / wider den Zeug des lebendigen Gottes / wider die Heil. Evangelische Kirche / wie auch des seel. Hn. Lutheri, und anderer Evangelischer Lehrer Lehre und Leben / bekämpffet und abgeschlagen durch das Schwerdt des Worts Gottes / durch die Lehre alter Kirchen-Lehrer / meistens aber durch selbst eigene Zeugnisse Päbstlicher Lehre. (plag. 9. in 4.)

Facta ad Regem Daniæ Gloriosissimum *Compellatone*, & præmisso ad Lectorem alloquio, duas Scripti hujus constituit partes: quarum prior (p. 12. seq.) convitia illa recenset, quibus Romana Ecclesia Lutheranam doctrinam incescit, atque examinat; altera autem (p. 51. seq.) rationes adducit, quibus permoti Pontificiæ Religioni addicti nostris se associare nolunt. P. 17. grato ore & calamo laudat *Martini Chemnitii Examen Concilii Tridentini*, cujus lectione se adjutum atque ad veram fidem perductum fuisse fatetur: Was soll ich viel vom Martino Chemnitio, dem ich nach GOTT meine Befehrung zu danken / schreiben? Dessen einiges unbeantwortliches Examen Concilii Tridentini alle Päbstliche Bibliothecen zu schanden machet. Et p. 58. eadem penè repetit: Ich bekenne mit höchsten Trost meiner Seelen / daß ich einzig und allein durch Lesung Göttliches Worts / und des unvergleichlichen vom Papstthum niemahls völlig beantworteten Examinis Concilii Tridentini des Hoherleuchteten / Hochberühmten seel. D. Mart. Chemnitii, hin beföhret worden. P. 57. *Sancti officii*, quod *Rome* viget, censuras describit, seqve illas subiisse refert. Dieses (die Inquisition S. officii) hab ich selbst erfahren und erdulden müssen / kan also aus eigener Erfahrung die beste Relation geben / deswegen ich mit nechsten geliebt es Gott! was mehrers werde referiren können.

GRYPHISWALDIAE.

Die 17. Januar. D. *Joh. Frid. Mayerus*, P. P. & Fac. Theol. h. t. Decanus, Resp. *Joh. Nötenbergio*, Gramzovio-Pomerano, disputavit de *Miraculis*, qua Christo tribuuntur ante *Miraculum in Nuptiis Cana in Galilæa*, cum quibusdam aliis ejusdam argumenti. (2. plag. 4.)

Num. I. agit de *Miraculis fictis*, atque ex libro *Thomæ Israëlita*, de *infantiâ Christi*, qui falsò Thomæ Apostolo adscribitur, & in Bibliotheca *Viennensi* & *Parisinâ* reperitur, non solum fictitium quoddam miraculum de duodecim aviculis, adducit, sed etiam ex alio quopiam scripto, de *Infantiâ Salvatoris Evangelium* complectente, & ab *Henrico Sike A. 1697.* edito, plurima hujus generis miracula exhibet, atque verbis tum *Wagenseilii*, tum *Chrysostomi* refutat, facta insimul mentione *Evangeliorum duorum de Salvatoris infantiâ*, quæ continentur in *Codice Apocrypho Novi Testamenti D. Joh. Alberti Fabricii*, nuper *Hamburgi* edito, de quo *Nova Literatura Germaniæ* mentionem injiciunt p. 158. N. II. quærit: *An omnium primum aquæ in vinum conversio, scripturâ judice, fuerit Salvatoris Miraculum?* quam quæstionem ita expedit, ut (1) *mira à miraculis*, (2) *miracula*, publicè in conspectu hominum *patrata*, à *jejuniis* illo *quadragesimali*, eoque expiatorio, & (3) *miracula ad gloriæ manifestationem facta*, ab eo, quod ad *luxus Adamitici expiationem* pertinuit, accuratè distinguat, atque affirmativæ subscribat sententiæ. N. III. De *aliis Christi miraculis* meminit, eaque, ceu *Κεῖνεια* Messiæ, Moſen ipsum longè superantis, sistit, atque eorum numerum vix posse dici monet. Potiora tamen *Jambis Græci* à *D. Gebhardi P. P.* civitate latina donatis, descripta adducit. N. IV. Quæstionem illam pertractat: *An Sacramentum S. Cœnæ sit miraculum?* Et præmissa miraculi definitione, verbis *Danbaueri* expressa, cum *Henrico Höpſnero*, rectè probat, Sacramentum Cœnæ à miraculo strictè sic dicto differre, (1) *Objecti varietate*, (2) *Existentiæ diversitate*, & (3) *Diversitate cognitionis*, quibus pertractatis quatuor subjunguntur *Corollaria*.

Die 5. Febr. D. Joh. Frid. Mayerus, modò dictus, continuaturus *Bibliothecam Biblicam*, proposuit *Biblia Critica Anglicana* & *Poli Synopsis*, Resp. *M. F. Quadio*, Zach. Pom. cujus Mens. sup. p. 30. meminimus, (2. plag. 4.)

Num. I. Refert *Biblia Critica* circa idem tempus, quo *Biblia Polyglotta* à *Briano Walton* adornata sunt, evulgata fuisse, & quidem

dem N. 2. Cura & impensis *Cornelii Bee*, ac N. 3. operam adhibente *Jo. Pearſanio*, *Antonio Scattergood*, *Franciſco Gouldmanno*, & *Richardo Pearſonio*. Ea verò N. 4. nomen sortita eſſe docet à *Collectoribus*, qui ea in *Anglia* collegerunt, & *Londini 1662.* ediderunt. N. 5. Exhibet ſcripta, quæ in *quinque prioribus Tomis* reperiuntur, & tum *Notis integris Münſteri, Vatabli, Caſtellionis, Clarii, Druſii, & Grotii* abſolvuntur, tum unius aut alterius *Commentatoris* in *pec. Librum Biblicum* obſervationes complectuntur. *Sextus* ac *Septimus Tomus* *Animadverſiones* ac *Diſſertationes* diverſorum *Autorum* in *N. T.* tradit. *Oſtavus* autem ac *Nonus* ſ. *Ultimus*, (*Novem enim Voluminibus* totum opus exhiberi conſtat) varias diſſertationes & integros *Tractatus*, argumenta quædam *Scripturæ ſacræ* non perfunctoriè illuſtrantes, & in *Gallia* ac *Germania* ſæpius excuſos, tradit, ad *Calcem operis* adjectis *Hug. Grotii de Veritate Chriſtiana Religionis Libri*. N. 6. Meminit *Editionis Wuſſianæ*, quæ *Francofurti ſeptem Tomis* lucem publicam adſpexit, *Acceſſionibus* quibusdam, quæ in *Editione Belgica* deprehenduntur, & *Nortoni Knatchbull Annotatis* in *N. T.*, locupletatæ. N. 7. De *Editione Belgica*, charta & charactere nitidior conſpicua, agit, & ſcripta illa enumerat, quæ hanc *Editionem* reddiderunt ſplendidiorẽ. Eam verò *Matthiæ Wreem Opus adverſus Catechiſmum Racoviẽſem* eximium (quod p. 7. ſolidiſſimum opus in *Catecheſin Racovianam* vocat, quo dicta *Scriptura* contra *Soci-nianos* egregiè vindicantur) ac *Grotii de Veritate Relig. Chriſt.* omiſſiſſe notat. Et dum *Belgæ* plures alios promittunt *Tomos*, N. 8. *Indicem* quendam *Librorum Impreſſorum* (de *Manuſcriptis* enim alibi ſe acturum promittit) adjicit, è quibus *Biblia hæc Critica* poſſint augeri. Ad *Matth. Poli Synopſin* acceſſum facturum *Autorem* hujus *Collectionis A. 1685. Londini*, cum *Commentario* in *univerſam Scripturam* inſudaret, deſunctum fuiſſe p. 11. memorat. Qui hanc *Synopſin* congeſſit ex *Criticis ſacris*, *Bibliis Maximis Johannis de la Haye* aliisqve boni commatis *Interpretibus*. Et in illa exhibuit *variantes verſiones*, & *diverſas Expoſitiones* ad illuſtrationem *Scripturæ* locorum pertinentes. Manus auxi-

liatrices *Polo præbuerunt Joh. Wilkinsius, Thomas Brograve, Joh. Lightfootus, Joh. Palmarius & Thomas Guidottus, Medicus. Totum opus quinque Tomis in folio ab A. 1669. ad 1676. excusum est Londini, sed Francofurti illud recudi fecit A. 1679. Balb. Christ. Wustus; Joh. Leusdenius autem A. 1686. Ultrajecti illud recudi curavit, pari ratione Francofurti iterum in 4to 1694. prodiit typis minoribus & oculorum aciei parum profuturis. P. 12. seqq. Judicia Eruitorum, Richardi Simonii, Joh. Thilonis, Marci Meibomii, Thome Crenii, eaqve inter se diligenter confert, atqve qvo in pretio habenda sit *Poli Synopsis* fufius exponit, mitius tamen de ea judicans, atqve ut *Joh. Albertus Fabricius Commentariorum in Libros Apocryphos Synopsin*, in Supplementum Poliani Operis, edat propediem p. 15. vovens, adjecto *Corollariorum ex Aug. Confess. Septenario. B. Pfeifferi nostri de Matth. Poli Synopsi* judicium legatur in *Thef. Hermeneutica* p. 520.*

REGIOMONTI.

Die 16. Februar. Exercitationem Theol. sub præsidio *Bernhardi von Sanden, Theol. D. & Prof. Ord. de Indicibus Librorum prohibitoriis & expurgatoriis* apud Pontificios, habuit *M. Joh. Ludolfus Lock*, Autor & Resp. definitionem, causas, & editiones referens, cum exemplis, & de jure dein disputat, quod contrarientur juri divino, naturali, gentium, Autorum voluntati, praxi Ecclesiæ primitivæ &c. (plag. 2½.)

Die 22. Febr. *Bernhardus von Sanden, Jun. Theol. D. & Prof. Ord. Decadem XXI. Thesium Controversarum*, ex *Loco de Lege in genere selectarum* proposuit, Respondente *Johanne Christophoro Hufsch. Kaukena Prussio*, (plag. 3.)

è DIOECESI Selandica.

Superiori Anno 1702. obiit *Petrus Septimius*, (vulgò *Syv*) Pastor Hellestadiensis in Selandiâ, & Præpositus, ut & S. R. Maj. Philologus Danicus, vir in antiquitatibus linguæ patriæ egregiè versatus, variisque ad eam illustrandam scriptis clarissimus, inter quæ hæc ferè sunt extantiora:

(1) *Cogitationes de linguâ Cimbricâ*, Betæensfringer om det Cimbriske sprog 8. (2) *Grammatica Danica* Danske sprogkunst. 8. (3) *Proverbiorum Danicorum* Vol. 2. in 8. Danske ordspøger. (4) *Hymnorum veterum Heroicorû* centuriæ 2. cum annotationibus historicis. i. e. 200. Gamle Danske Riempe-Viiser. in 8. (5) *Specimen Lexici Danici* 8. &c. Habuit & non pauca affecta, atqve inter alia Lexicon Danicum; ex quibus nonnulla sed imperfecta & indigesta in possessionem *Friderici Rostgaardi*, *Consiliarii justitiæ* & *Archivarii Regii* transiisse dicuntur.

HAFNIAE.

Ex quo faciem Vniversitatis Regiæ Havniensis A. 99. p. 21. repræsentavimus, eandem non leviter mutatam accepimus. Amisit enim (1) *Oligerum Jacobæum*, Med. D. & P. Consil. Just. & Assess. in summo Tribunali & Consist. Pölyhist. celeberrimum, variisque scriptis v. g. *Observationibus de ranis & lacertis aliquoties editis*. 8. *Oratione Jubilæa* 4. *Compendio Institutionum Medicarum* in 4. & 8. *Compendio Geographico* in 4. & 8. *Panegyrico in Nat. Christiani V.* 1691. *Panegyrico nupt.* in nupt. *Friderici*, Principis, Dan. Hæredit. & *Ludovicæ*, f. 1695. *Museo Regis* in fol. 1696. aliisque pluribus, Disputat. item variis v. g. *de usu salium volatilium, de vermibus & insectis &c.* famigeratissimum, atqve alia haud dubie plura meditatum; cujus Museum variis refertum rarioribus naturæ Museo Academico accessit. (2) *Georgium Seerupium* e Rectore Scholæ Ryp. Med. D. ejusque & Philos. P. P. (qui *Andrea Aagard*, Consil. Justit. & Cancellar. & P. P. officium resignanti successerat) in ipso ætatis & fortunæ flore extinctum 1701. (3) *M. Stephanum Reizerum* Desig. Philos. Prof. & Commun. Reg. Præpos. eodem cum prioribus anno mortuum. Academiam vero reliquerunt ad alia vocati (1) *M. Esaias Fleischer*, Taarnbyensis, in suburbana Amagiæ insula Pastor vocatus. (2) *Christianus Wormius*, *Wilh. F.* primum vicarius emerito *M. Michaeli* ad D. Nicolai Havn. Pastori, mox Successor mortuo datus. (3) *Johannes Trelund*, primum SS. Theol. Lector Christianiensis, deinde verò etiam copiarum auxil. Dan. Impera-

tori in Italia militantium Pastor & Præpositus. (4) *Jacobus Lodbergius*, Pastor & Præpositus Christianiensis in locum *M. Christiani Muus*, Episcopi Ripensis, constituti vocatus. Numerum vero Professorum contra auxerunt (1) *Georgius Fridericus Francus de Franckenau*, Med. D. ejusque & Phil. P. P. defuncto D. *Seerupio* surrogatus. (2) *Janus Fossius*, Design. Philos. & Medic. Professor. (3) *M. Andreas Frölundt*, Professor Philos. Desig. & Regiæ Scholæ Soranæ Rector.

In locum *Sigism. Wilb. Toppii*, (cujus discessum superiori anno 1702. p. 239. nunciavimus) Comminister Ecclesiæ ad D. Petri Teutonicæ Havniensis vocatus fuit *M. Godofredus Henrici*, qvī Illustriss. Dn. Pro-Regi Gūldenlovio a sacris domesticis aliquamdiu fuerat.

RYPÆ.

M. Petrus Terpagrius, Lector SS. Theol. Ripensis, & Pastor Widstadiensis, Danicam publicavit versionem *Wolffg. Sengverdi de Tarantulis* scripti, jam an. 1678. elaboratam & τῷ πάλῳ *Borrichio* approbatam, cum epistola Interpretis latina ad Auctorem, hoc titulo: *Wolff Sengverds Skrivt om de Apuliske Ederfoppt/sordansket af Veder Terp-Alger. Kiöbenh. 1702. (5½ pl. in 8.)*

Cæterum catalogus scriptorum, quæ aliis atqve aliis temporibus diversa edidit modò dictus *Terpagrius*, hic esto:

Danicum carmen panegyricum ad Comitem Otthonem Dietericum Schack, Havn. 1675. f. & post in 4. & 8. (plag. 2.)

Tabula Synoptica in Rhetoricæ præceptiones Resenii & Hilarii, Havn. 1678. fol. & 1702. (3. plag. in 8.)

Prodromus Bibliotheca S. seu designatio præcipuarum S. Bibliorum & Concordantiarum editionum Havn. 1680. (2. plag. 8.)

Seculum illustre, i.e. de seculo nostro ejusque illustrioribus doctrina ingenii. Havn. 1682. (5½ plag. in 8.)

Decades Exordiorum Evangelic. seu dicta decem è S. Scripturâ deprompta singulis totius anni Evangeliiis convenientia, & quæ in Exordiis aptè explicantur. Francof. 1682. (6. plag. in 8.)

Scriptum

Scriptum Consolatorium in obitum *Affinis sui Laurentii Frisii*; En-
tröste-schrievt over sin Svogers Laurids Früses död. Rindbenh. 1700.
(28. plag. in 4.)

Inscriptiones Ripenses Latinæ, Danicæ & Germanicæ, cum præ-
missa brevi urbis descriptione, exscriptæ per P. T. Havn. 1702.
(plag. 24. in 4.) Vid. N. L. 1702. p. 115.

Habet & alia nonnulla affecta, inter quæ

Historia urbis Ripensis in præfatione Inscriptionum promissa;
Bibliotheca Danica, Danste Boglade/ Cl. Möllero in præf. Biblio-
thecæ erud. Septentrionis memorata, & plura fortè alia.

KILONII.

Die 31. Jan. Præside *Henrico Muhlio*, Doctore & Professore
Theologo Ordinario, *scopum & sensum Parabolæ de malis*
Pastoribus, Joh. X, 1. seqq. consignatæ, publicè exposuit
Andr. Ludov. Koenigsmannus, Slesvicensis. (10. pl. in 4.)

In hac Disp. *Genus Orationis* parabolicum esse ostenditur
(a) ex ipsâ sermonis Christi structura pag. 1. & 2. (β) ex testimonio
Johannis, *παροιμίαν* appellantis pag. 3. (γ) ex suffragio *Nonni*,
παράτροπον ἔπος nuncupantis, pag. 7. Parabolæ hujus veri scopi
sensusque eruendi causâ operosius aliquanto recensentur *Ante-*
cedentia à Cap. VII. Johannis, unde (a) *Occasio generalis*, quæ sc.
curatio cæci, circa quam tempus, præparatio ad curationem,
ipsa curatio, secuta Phariseorum impietas *quatuor* calumniis de-
clarata, sanati cæci pietas ejusque indicia, &c. considerantur à
pag. 10. ad 49. (b) *Occasio singularis*, vindicatio receptionis sanati,
& dissertatio Christi de suâ juris dicendi potestate, ejusque va-
rio eventu cæcorum illuminatione, videntium excacatione,
pag. 50. seq. *Parabola* occasio, nempe Phariseorum quæstio
ironica, *μη καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν*: habetur pag. 52. Effatum
Christi: *cæci utique estis, & manet vestrum peccatum* extat pag. 53. &
hoc cum cap. X. copulandum esse, ut propositionem cum du-
plici probatione, ostenditur (1) ex arcto sententiarum nexu,

(2) ex cap. IX. & X. collatione, (3.) ex allocutione earundem personarum, (4.) ex particulis firmandi, ἀμὲν ἀμὲν, (5) ex egregia connexionione vers. 1. cap. X. cum vers. ultimo cap. IX. pag. 54. seq. *Ipsū denique Parabolæ corpus inspicitur pag. 58. seqq.* ubi (α) proponitur occasio transeundi ab allegoriâ cæcitatē & visus ad imaginem ovilis & pastoris, & (β) fundamentum penetrandi in argumentationis vim, nec non (γ) ipsa argumentatio, quæ ita eruitur, ut fingatur, similitudini non esse additam accommodationem, unde efficitur probationis, quod Pharisei hominum deceptores sint, *primatio* ab incredulitate petita pag. 59-63. Hujus illustrationem vers. 2., ex naturâ boni pastoris institui, huncque pios doctores universè, non Christum designare probatur, pag. 63-65. *Secunda ratio* ab infelici docentium successu desumpta, quam similiter vers. 3. & 4. illustratam prius esse ex loco contrariorum ostenditur, pag. 65. seq. *Ipsi rationis, versus.* propositæ, tria incisa explicantur & declarantur ex natura ovis, pag. 66. seq. Duo parabolæ membra, cum historia cap. IX. collata, ad Phariseos & sanatum referuntur, resque omnis in tabella proponitur, pag. 68. seq. *Tertia ratio* est, quod Phariseis non apparuerit janitor, cujus officium ex antiquitate describitur, eiqve totam sacram Triadem assimilandam esse, docetur pag. 70. seqq.

Annexa est huic disputationi Jo. Burchardi Maji ad Andr. Ludov. Königsmannum Epistola, in qua hunc inter alia ideò laudat, quod ex divinis literis ejusmodi selegerit argumentum pertractandum, in quo pridem callentissimi defudârunt Interpretes, Postillatorum autem vulgus vehementer plerumque hallucinatum est. Et hac occasione Studiosam juventutem Postillis abutentem acriter perstringit.

Die 10. Febr. prodiit Exercitationum Medicarum X. *Lienii structuram* exponens, & defensa est sub Præsidio Güntheri Christoph. Schelhammeri, Med. Doct. & P. P. à Christiano Vlrico Schreiber. (1½ plag. in 4.)

MENSIS MARTII, M DCCIII. 63

Eodem die de Regiâ Salomonis Sapientia è 1. Reg. III, 4. seqq. adversus *Johannem de Pinedâ* primâ vice differuerunt Præsides *Nicolaus Möller*, Hist. Eccles. Antiquitatumque P. P. & Respondens *Henricus Guzlaff*, Revaliâ-Livonus. (2. pl. in 4.)

Duo Disputatio habet *Capita*: alterum *Pinedæ sententiam* explanat, qui in lib. 3. *Comment. de Rebus Salomonis Regis* adstruere conatus est, nullam ferè scientiarum vel *Græcarum Romanarumque*, vel hodiernarum allegari posse, quæ non à Salomone vel inventa fuerit, vel exulta summo studio, aucta amplificataque. Vndè juxta mentem *Pinedæ* Salomo fuit Philologus, Philosophus tum Theoreticus tum Practicus, Theologus, Jctus, Medicus, Historicus & Antiquarius. Et hanc *Pinedæ sententiam* non novam esse, è Scriptorum Judaicorum, Christianorum, & Muhammedanorum, antiquorum pariter atque recentium, testimoniis scriptisque probatur. Alterum *Disputationis Caput* de *expositâ Pinedæ sententia* *judicium fert*, illamque & cum re ipsa, Sacris in literis proposita, & cum antiquitate genuinâ pugnare demonstrat, ac simul errores in eâ latentes evolvit.

Die 21. Febr. *Disputationem* juridicam de *Libello* ad Lib. ff. 2. tit. 13. Præsidis munere sustinente *Nicolao Martini*, Jcto, & P. P. publicè defendendam suscepit *Christianus Singelmann*, Dorpato-Livonus. (2. plag.)

Eodem die publicata & habita est Præside *Sebastiano Kortholto*, Poët. Prof. Ord. & Facult. Philos. h. t. Decano, ac Respondente *Jo. Christophoro Krüfike*, Hamb. *Disquisitio*, *Utrum Petrus Lotichius secundus obsidionem urbis Magdeburgensis prædixerit?* (3½ plag.)

Præsides indicat nuperrimè oculos suos moratum esse librum, qui inscribitur: *Dictionnaire Hist. & Critique par Mr. Bayle à Rott. 1700.* & prodiit tribus volumin. in fol. in quo Auctor disquirat, *Utrum Lotichius lib. 2. & 4. ad Camerar. prædixerit obsidionem Magdeburgi.* Affirmarat is in prior editione (quæ prodiit 1697.) *Lotichium* fortè loqui de obsidione quæ contigit 1550. non autem de

de alia qvæ *Magdeburgum* Tillius cinxit 1631. Qvod cum perinde ut illa qvæ *Dn. Bayle* profert de *somnio à Lotichio* planè confictominus consentaneum videatur, Præses cum eo per literas collocutus est & sententiam qvam tuitus erat in disquisitione de *Enthusiasmo Poëtico* (qvæ constat 12. plag. & prodiit 1696.) firmavit rationibus; ad qvas dum respondeat dictus Auctor in opere nuper recuso, & conjecturas se tantum proferre largiatur, pluribus de hac re singulari disquisitione qvarendum aliquoties memoratus Præses existimavit. Proinde pag. 6. s. ex dicta elegia probat Poëtarum Germaniæ principem arcanas qverelas & casus futuros cecinisse; *Magdeburgensem urbem* 1550. neutriqvam expugnatam & incensam, sed *Mauritio* traditam esse foedere inito, unde verbum fuerit: *Magdeburgum* virgo mansit. Anno autem 1631. urbs auspiciis *Ferdinandi II.* vastata, incensa & nullum crudelitatis & libidinis genus ab efferati militis rabie omissum, qvod Poëta præcinit his verbis:

Hæc oculi qvæcunqve vident cinis omnia fient &c.
 Parvaqve restabit nominis umbra mei &c.
 Quid gravius victore Geta misera tulssem
 Cæsare qvam magno bella gerente fero ? &c.

Pag. 13. s. *Bayle* objicit anno 1550. *Lotichium* (qvi natus est anno 1528.) valde juvenem nec satis idoneum fuisse ad pangendam elegiam ejusmodi omnibus numeris absolutam, & indicat hac occasione editionem carminum *Lotichii*, qvæ prodiit 1561. non esse omnium primam (qvod *Bayle* affirmaverat;) sed se manibus terere multo rariorem, cujus hic titulus: *P. Lotichii sec. elegiarum liber. Ejusdem carminum libellus, ad D. Danielum Stibarum Equitem Francum.* Lutetiæ ex offic. Vascofani, via jacobæa M. D. LI. 8vo. Addit constare hanc editionem paucis versibus, nec complecti elegiam de obsidione urbis *Magdeburgensis*, probatur prolati exemplis hanc editionem cum posterioribus *Camerarii* editionibus non posse conferri, unde evincit tum temporis
 elegiam

elegiam de obsidione Magdeburgi non potuisse conscribi. *Bayle* persvasum habet *Lotichium* tribus vel quatuor annis circumactis eodem somnio, quod tanquam mysterium fortè tenuerit, iterum stimulum, carmen recognovisse & amplificasse (vid. p. 19.) Quod sibi non persuadet Præses, cum scripta *Lotichiana* nihil ejusmodi testificentur &c. Credit autem *Lotichium* minimum 71. annis præsignificasse *Magdeburgi* occupationem, & refellit p. 20. *Morhofii* & *Jo. Bapt. Burgi* opiniones. P. 21. seqq. disputat adversus illos qui ejusmodi præsentiones in minimis ponunt, & p. 22. quædam adfert de admirabilis fidei catalogo *Barthol. Coclitis* manu perscripto, de iis, quibus varia violentæ mortis pericula denuntiavit. Sed his omissis eas tantum præsignificationes enarrabimus quæ nondum literis sunt consignatæ. Nam p. 24. Auctor hujus dissertationis, *tacitus*, inquit, *prætereire nequeo*, cum disseram de incendio urbis in quiete viso, pie defuncti Parentis mei somnium de incendio Rostochiensis, quod incidit, cum pleraque nostra, ob bella quæ hic in *Hollatia* timebantur, Avus meus Rostochii asservaret. Tum temporis vidit Pater civitatem inflammatam cui inscripta fuere hæc verba: Manus Domini Proteget Te! quæ simul atque clare pronunciavit somnus intermittere cœpit. Id quod non solum plurimis convictoribus ante plures annos sæpe numero, & paucis ante obitum diebus exposuit Pater, sed etiam Domino Magistro *Matthiæ Lobentzio*, Pastori *Femariensi* Primar: datis ad eum literis, hisce verbis enarravit: Rostochiensis quæ dura sunt nuper experti plus satis constat. Ea calamitas omnes afflixit, quos plures ibi habeo, affines meos. Grassata est flamma ad vicinas usque ædes Domini Soceri mei; quibus tamen pepercit benigna Dei manus; idque juxta somnium quod paucis antehabdomadibus somniabam. Nempe videbar mihi videre circa horam matutinam quintam B. Dn. D. Mullerum Professorem & Superintend. Rostochiensem librum ostendentem apertum (instar Philothecii) in cujus pagina aliqua depicta

„picta erat urbs coloris plane ignei, super qua brachium extensum manu tenebat virgam inhibitam ab Angelo ex adverso stante, addita hac inscriptione, verbis latinis literisque majusculis: MANVS DOMINI PROTEGET TE!
 „Quæ verba ubi legissem, & simul recitasset, evigilavi, & Uxori, quod accidisset, narravi, moxque amicis etiam aliis. Sed
 „desino, utque clementissima Dei dextra & Te cum tuis & nos
 „omnes difficillimis his temporibus protegat, rogo.

Kilon. 7. VIIbr. 1677.

T. Chr. Kortholt/ D.

§. XIII. Venit item mihi agenti de obsidione Magdeburgi a Lotichio dormiente provisa in mentem somnii admodum memorabilis nec literis etiamnum proditi, quod aliquando mihi coram exposuit summus omnium literarum Mæneas, Vir Perillustris atque Excellentissimus Dominus Magnus de Wedderkop, Consilii Intimi Præses & provincialis Consiliarius. Is cum paci Neomagi stabiliendæ anno 1679. interesset, ab illustriss. Comite Bent. Oxenstirnio coram accepit, illum Thorunii anno 1659 agentem æque ac Comitem Magnum de la Garde III. Non. Nov. ipsa nocte de somno excitatum esse a domestico quodam cui Georgio Lubomirschio* (hujus maximæ existimationis viri multam mentionem, nullam autem hujus historiæ, facit Pufendorfus in Commentariis de rebus Brandenburgicis) nomen erat, qui pro certo affirmavit Stetini obsidionem modo solvi, atque a Suchio & milite Brandenburgico prorsus liberari. Cum de veritate hujus præfagationis eventus & literæ, quas post plures dies Comites demum acceperunt, dubitare non permitterent, id ipsum domestico suo somnium præfaguisse judicarunt. Postmodum tamen eadem urbs ab Electore Brandenburgico defunctis Pomeraniæ-Ducibus ultimis anno 1677. expugnata est, quam occupationem Scholæ

* De Lubom. v. Pufend. lib. 7. p. 396. & lib. 9. p. 549. de obsid. Stetin. v. ej. lib. 8. p. 486. 487.

læ Stetinenſis Rector Scabinus ſub initium ſeculi præcedentis
his verſibus prædixerat:

DeſVnctis PatribVs, Boreallis, habebIs habenas

QVas tamen erIpIet poſtea Brenno tVIs.

LVBECAE.

Die 22. Februarii *Johannes Weſtken*, Proto-Camerarius
ac Senator, Conſulatum *Johannis Ritters* morte vacueſa-
ctum, ritè legitimeqve obtinuit. In numerum verò Sena-
torum recepti ſunt *Alexander à Lüneburg*, *Gottbard à Plönnes*,
Johannes Kochius, ac *Petrus Henricus Teſdorffius*. Qvibus, ut &
univerſo Reipublicæ *Lubecenſis* Senatui, antiquum *Feliciter!*
acclamamus.

Joh. Jac. Stolterfohti, D. deſcriptio

Galli Quadrupedis.

Hominem, qvod ſit *animal bipes ſine pennis* definienti *Divo Pla-*
toni bilem moturus *Diogenes Cynicus*, nudatum pennis ac plumis
Gallum Gallinaceum in ejus invexit ſcholam, dicens: Ἐγὼ εἶμι ὁ
πλάτωνος ἀνδρῶν; unde definitioni τὸ πλατῶνους adje-
ctum eſſe à Philoſopho, refert *Diogenes Lærtius de vitis Philoſoph.*
L. VI. ſegm. 40. En verò *Gallum quadrupedem*, qvi ex liberalitate
Amici cujuſdam præterita æſtate noſtro includebatur *Orni-*
thoboscio. Talem ſi vidiffet *Humanæ ſapientiæ* omnis ævi
Dictator ille maximus *Plato*, potuiſſet ſanè eludere *instantiam*
Cynici ſuis, nec temerè verberibus excepiffet hunc ſannionem
diſcipuli illudentem Præceptorī, cumqve ſuo *Gallo* ad ſterqvili-
nium ex *Academia* protelâſſent. Hocce dono ut nihil gratius
nobis accidere potuit, ita non poſſumus qvin *Donatori* ite-
ratas perſolvamus grates. Qvamvis verò *Monſtrum* omni,
totam per æſtatem, aluerim curâ, non potuimus tamen re-
ſiſtere fato, qvod nobis illud haud adeò diu abſtulit. Alta ſpe-
ctabilis erat criſta lucis prænuncijs ales, dulciqve errore co-
ruſcæ ſplendefcebant cervice jubæ, ut aurea ejus colla *Junonis*
avi palmam præripere viderentur. Per terga colorum varie-

tas haud vulgari ludebat pulchritudine , pictaqve spectacula
 pandebat venustâ caudâ Uripygium. In Venerem ita præceps
 erat, ut rivalem non ferret juxta sociam , quam culi orbiculis
 reddebat

reddebat satis foecundam. Incessus non respondebat formæ: lentipes namque erat à pedibus spuriiis, qui è clunibus, natura sic à scopo aberrante, prominebant, magnitudine autem veris, quibus incedebat, respondebant, nisi quod cruciatim se inflecterent, nec terram tangerent. Jacturam bestiolæ in pictura ad vivum, ut dicitur, delineata, lugemus, ac B. L. hic è regione sistimus. Nostro vix dissimilem pullum *Gallinaceum quadrupedem* depingit D. Job. Mauric. Hoffmann, *Ephem. Nat. Curios. D. 3. A. 1. obs. CXLII. p. 237.* nisi quod hujus pedes adnati recta linea retrocedant. Aliam *Anserculi quadrupedis* imaginem habet D. Gothofred. Sam. Polissus *Dec. 2. A. 4. obs. XLI. p. 100.* exemplorumque farraginem de *avibus quadrupedibus* docte concinnavit in Schol. ad l. c. Dn. D. Luc. Schröck. p. 101. Colonia in Monasterio ordinis sui nigerrimum vidit *Galium quatuor pedibus* animose ingredientem Alexander de Insulis, Monachus Corbeie Saxonice, in *Breviar. Memorabil. obs. LX. in App. M. N. C. Dec. 2. A. 4. p. 214.* Alium *quadrupedem Gallum* habet Jo. Jac. Leibniz, in *Descript. Bibliothec. Noric. p. 18.* conf. Fortun. Licetus de *Monstror. caus. L. 1. c. 4. p. m. 15.* Ulyss. Aldrovand. *Ornithol. L. XIX. c. 17.* Pullum *Gallinaceum* quatuor alis totidemque pedibus præditum sistit Dn. D. Petr. Rommel. *M. N. C. Dec. 2. A. 5. obs. CXVIII. p. 301.* Galli tripedis ineminit Petr. Schumacher, ap. Thom. Barbolin. *Cent. 2. Ep. LXXXIII. p. m. 669.* Gallinam vivam tribus itidem pedibus horribilem vidit Ol. Borrichius *Cent. 4. Ep. XCII. ad Th. Barbolin. p. 520. &c.*

Quam sæpè itaque a suo aberrat scopo Natura, ordinis & operum suorum alias constantissima Magistra, ex jam dictis abunde patet, totque exempla in triplici ejus regno satis satisque evincunt. Et sane si unquam operi cuidam est intenta, quicquid habet virium in generationis ac formationis negotio exserit, & tamen non potest quin sæpius à norma sua aberret. Hoc quomodo fiat, in peculiari Dissertatione de *Idea errante in Monstrorum generatione*, rudè docuimus Minerva, lucem majorem Curioso Lectori assignantes.

desumendam ex B. Dn. D. Job. Jac. Waldschmidii eleganti specimine de *Causa Partus monstrosi*, eruditissimaque epistola Excell. Dn. D. Mich. Bernhard. Valentini de *Monstrorum Haëtiacorum ortu atque causis ad Dn. Job. Daniel Dorstenium*, nec non incomparabilis Wedelii *Diff. de Navis maternis &c.* quibuscum conferri poterunt *Licetus*, *Winrichius*, *Baubinus*, *Schenckius* & alii. *Ætiologiam* vero *luxus naturæ* in Gallo nostro conspicui tribus tradituri verbis præsupponimus, quod in vegetabilibus non saltem, juxta *Dav. von der Beëte Experim. circa rer. natural. princip. L. 2. p. m. 315. seqq.* *Borell. Cent. 2. Observ. XLII. p. 230. Rudbek. de propagat. Plantar. cap. 3. p. 26. seqq.* *Digheum*, *Grewium*, *Marcum Marci à Kronland*, *Malpighium*, *Ettmüllerum*, & alios, sed & in oviparorum ovulis, omnium jam partium stamina perfecte sint delineata, ac spiritu genitali in semine masculino hospitante excitentur. Hoc vero etiam si materialiter in uterum non penetret, aura tamen genitalis *Ideæ* portitor (sit venia verbo) ovarii fœminini penetralia referat, sequæ cum *Idea* inibi jam delitescente conjungit, ut Spirituum animalium, sive *Archei Fabri* (si termino uti licet *Helmontiano*) opera tertium ens, utrique Parentum, aut cujus *Idea* in conflictu primas obtinet, simile, inde resultet. Non intelligimus vero ejusmodi ideas quæ objectivè saltem in animo concipientis radicanter, & ita sunt pura rationis entia l. potius figmenta, sed ejusmodi partium organicarum signaturas, quæ realiter citra ullius cogitationem in semine præexistunt, & quidem tumultuariè in masculino, & sui sexus, quemadmodum & in fœminino, ubi ovulis arctius includitur, per se explicari ineptum, nisi ab illo excitetur. Non proinde tamen est, è quâ corporis parte hoc vel illud membrum formetur, sed cum, ut antea monuimus, semen omnium partium signaturas contineat, illa quæ pedi formando est apta, non capiti est proportionata, aut contra, sed ut singulæ fœtus particulares ideæ decerptæ quali sunt particulæ idearum utriusque Parentis, sic modo supra descripto

descripto opera Archei fit apta formatio , conf. *Dav. von der Bede l. c. L. 2. p. m. 248. 264. 280.* Si itaque contingit, quod Ideæ v. g. crurum aut pedum non accuratè sibi invicem applicentur , sed divisæ manent uniendæ , non potest non fieri præter institutum naturæ in operatione legitima turbata articulorum augmentum. Infinita id docent exempla vel ratione præditorum. Meminit ipse sacer codex viri horrendæ magnitudinis sex in manibus pedibusque digitos habentis 2. *Sam. XXI, 20.* 1. *Paralipom. XXI, 6.* Servum quatuor pollices habentem vidit *Monconny dans sa Voyage de Portugal p. m. 13.* ubi , *il écrivit marié* , addit , *et il m' assura , que tous ses enfans mâles avoient quatre poudres comme luy , et que les filles n' en avoient que deux :* ut vera prædicasse diceres *Davidem von der Bede l. c. p. m. 244. 248.* in semine masculino quidem omnium organorum , quæ ad perfectum hominem requiruntur , Ideas contineri , sed non nisi proprii sexus. Integram sibi notam familiam , in qua nobilioris qui sunt sexus, omnibus ferè duplicem in pedibus pollicem luxuriare , scribit *Job. Hellwig. Observat. Physico-Medic. 1. p. 5. in Schol.* Monstrum uno collo biceps masculini generis , mens. Februar. An. 1640. Leidæ in Batavis fuisse natum , refert *Thom. Bartholin. Cent. 2. Hist. Anat. LV. p. 271.* Vitulam bicipitem A. 1673. Stadæ natam vidit *Dn. D. Christoph. Lipstorp. M. N. D. Dec. 1. A. VI. & VII. Obs. LXXIV. p. 101.* Columbam bicipitem & tribus alis præditam delineavit *D. Job. Böhm. Dec. 2. A. VI. Obs. LVII. p. 136.* De Puello bicipite & tribus brachiis vid. *D. Sam. Rayger, Dec. 1. A. 1. Obs. VII. p. 21.* Monstri. itidem bicipitis cum manu triplici mentionem facit *Borell. Cent. 2. Obs. LVII.* De alio Puello bicipite vid. *D. Carol. Patin. M. N. C. Dec. 2. A. X. Obs. XXXIII. p. 72.* Duplicem penem in dissecto cadavere ex relatione B. Parentis notat *Th. Bartholin. Cent. 4. Hist. Anat. XXII. p. 270.* Duplex nasus , quem idem vidit in puella bimula *Cent. 1. Hist. XXV. p. 41.* tumor potius fuit , qui haud rarò contingit.

tingit. Juvenem duas in utraqve mammâ papillas tam affabre factas ac collocatas, ut alendis tot liberis omnino destinatæ viderentur, sistit D. *Joh. Petr. Prückel. M. N. C. Dec. 1. A. IX. & X. Obs. VIII. p. 45.* Trimammiam fœminam vidit D. *Georg. Hanneus Act. Med. Haffn. Vol. III. Obs. XCIII. p. 171. &c.* Conf. D. *Joh. Burg. de erroribus naturæ in format. fœtum humanor. M. N. C. Dec. 2. A. VI. Obs. LVIII. p. 138. seq.* D. *Joh. Hellwig. Observat. Physico-Medic. 1. p. 4. seq.* De Naturæ abundantia & defectu *Act. Med. Haffn. Vol. 2. Obs. XXXII. p. 77. Kornmann. de miracul. vivor. p. 117. seq. &c.*

Pari ratione si Idearum apta non contingit evolutio & applicatio, ea qua deficit parte natura mutilus observatur partus. Sic Viri sine pene & podice meminit D. *Th. Bartholin. Cent. 1. Hist. Anat. LXV. p. 113.* De hominibus sine manibus & brachiis multa extant exempla, conf. *Th. Bartholin. l. c. Cent. III. Hist. XXVI. p. 60.* De Monstro sine oculis scribit idem *l. c. Hist. XLVII. p. 95.* De Monstro collo, pectore & brachiis carente vid. D. *Joh. Jac. Wepfer. Dissert. de Puella sine cerebro nata, M. N. C. Dec. 1. A. III. Obs. CXXIX. p. 221.* Monstri sine capite, cujus oculi axillis erant insiti, meminit Dn. D. *Dav. Spielenberger l. c. Obs. CVIII. p. 178.* Monstrum quoque Acephalum sistit *Excell. Dn. D. Gunther. Christoph. Schelhammer. Dec. 2. A. IX. Obs. CXLVIII. p. 258.* Conf. quæ de Acephalis habent B. Dn. D. *Joh. Jac. Wepfer. l. c. p. 213. seq. Joh. Hellwig. Observ. Medico-Physic. 1. p. 5. seqq. Henr. Kornmann. de Miracul. vivor. p. 53.* Qui etiam de Gente carente ore *l. c. p. 78.* De Hominibus uno pede *l. c. p. 189.* scribit. Sed hæc dicta sufficiant,

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Aprili , MDCCIII.

GVSTROVII.

Die 28. Martii *Natalem* Ducis Terrarum Mecklenburgen-
sium, Dn. FRIDERICI WILHELMI, *Actu Oratorio* cele-
bravit *Joach. Otto*, Gymnasii Rector, inque illo XIII.
Adolescentes præclaræ spei, de variis argumentis, Festivitatem
hanc decentibus, differentes, produxit in Scenam, scripto ejus
rei ergò *Programmate* consveto. (1. plag. in fol.)

GRYPHISWALDIAE.

Die 23. Dec. sub Umbone *Theodori Hornii*, Log. ac Primæ
Philos. Professoris, X. *Positiones Miscellaneæ*, ex *Philosophiâ Ratio-*
nali, publicè defendit *Fridericus Gengst*. Usedom. (1. pl. in 4.)

Die 3. Febr. *Petrum Anti-Papistam*, Præsidi D. *Jo. Frid. Mayero*,
P. P. publicæ disquisitioni exposuit *Casp. Christianus Arnoldi*,
Falckenthaliâ-Zedenicensis. (3. plag.)

In *Præloquio* agit de *Fatalitate Nominis Petrini*, ad quod *Pro-Petrus*
(*Pontifex* siquidem *Pro-Christus* & *Pro-Petrus in terra est*, judice *Dia-*
na P. XI. Resolut. Moral. f. 496.) exhorrescere solet. Deinde *Scri-*
ptores recenset, *Petri* nomine inclutos, qui *Papatui bellum* ac
necem intentârunt, puta *Petrum Secundum*, teste *Malachiâ*, ac tres
in *Gallia Petros*, *Petrum Puteanum*, *Petrum Pithoeum*, ac *Petrum de*
Marca, quibus *Paulum Sarpium*, *Petri Suavis* nomine vestitum, ad-
jungit. Non sine ratione autem *Pontifices à Petri nomine*
abhorrere, exemplo *Petri de Luna*, *Petri Paviensis*, & *Petri Ottoboni*,
scribit, cum nil *Pontificibus* cum *Petro Apostolo* sit commune,
laudatis eam in rem libellis *Seb. Schmidii* & *Franc. Gomari*, *Petrum*
non Papam, & *Petri Apostoli* ac *Papæ Romani Repugnantiam* exhiben-
tibus. *Raritatem* denique *Commentatorum Pontificiorum in Epistolas*
D. Petri observat, quod in *Bibliotheca Jesuitica Alegambe* nulla pe-
culiaris

culiaris classis his concessa sit Epistolis, qui tamen honor Epistolis *Jacobi & Judæ* sit delatus; Quo ipso autem inferre vult, Pro-Petri Mancipia hæc Petri Reliquias flocci habere. Ipsa verò *Dissertatio* sistit *Theses XVIII. Papæas*, Testimoniis Pontificiorum maximam partem expressas, & totidem *Anti-Papæas*, verbis Scripturæ S., ministerio Petri consignatæ, probatas. Quem Laborem, si ad finem perduceretur, non inutile futurum, Eumque, quasi *Compendium* Doctrinæ A catholicis-Papææ, & Apostolico-Catholico-Petrinæ, exhibiturum, credimus.

Die 28. Febr. de *Paane* disputarunt Præses *Brandan. Henricus Gebhardi*, D. & P. P., & Respondens, *Nicolaus Wentien*, Anclamensis. (2 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Disputationis Contenta sunt hæc: §. 1. Origo *Paanis* sistitur, & ab interfecti Pythonis Historiâ arcessitur. §. 2. Fabula de interemto Pythone, ab aliis physicè, ab aliis politicè, exponitur. Rejicitur physica explicatio. §. 3. Macrobian ejusdem fabulæ paulò immutata narratio & applicatio, quæ & ipsa rejicitur. §. 4. Rejicitur & politica, ac reliquias quasdam revelatæ veritatis in fabulâ latere asseritur. §. 5. Ostenditur quibusdam exemplis, quam indignè nomina DEi ad idololatricum abusum instigante Satanâ fuerint projecta. §. 6. Origo fabulæ ex Protevangelio derivatur, & §. 7. probatur. §. 8. Motivæ acclamationis *Jo Paan* incunabula investigantur in Psalmo LXVIII, ubi exstat: Nomen ejus est בִּירָה. §. 9. Adducuntur quædam loci memorati versiones, atque examinantur. §. 10. Rejicitur eorum opinio qui putant esse Græcum βίᾱ aut βίβλῃ. §. 11. Verus sensus exhibetur. §. 12. Origo vocis ἱερουργία enucleatur. §. 13. De צֶוֶר DEi nomine quædam adduntur.

Die 14. Martii sub Præsidio D. *Brandani Henrici Gebhardi* modo laudati, Dissertationem de *Hecate* Eruditorum placidæ censuræ exhibuit *Johann. Frid. Rabneus*, Sedin. Pom. (2. pl. in 4.)

§. I. Veterum Chaldæorum doctrina, quod totius universi potestas omnis & virtus centrum habeat in *Hecate* recensetur, &

& qvòd *Hecate* commodè ex Hebræo חַתַּת derivetur, ostenditur, simulqve origo fabulæ *Hecates* indicatur. §. 2. Dicitur τριμορφος à triplici potestate. §. 3. Eadem & *Diana* multimammia, & *Ops* seu *Urania* vocatur. §. 4. Eadem & *Cybele*, *Melitta*, *Alitta*, εἰλεθύνη, *Welleda*, *Ceres*, *Isis*, *Hertha*, ἀφροδίτη, qvæ vocabula ex sacris explicantur. §. 5. Adducitur locus obscurior ex Es. LXVI, 17. in qvo חַתַּת idolum notat. §. 6. Verus loci adducti sensus exhibetur. §. 7. Investigantur natales *Atargatis*. Seldenii sententia rejicitur. §. 8. Origo vocis sistitur. §. 9. Inquiritur in originem *Veneris barbatae* & ἀρρενοθήλη. §. 10. Interpretatio vocum ἀθάρη & ἀτλαγάθη habetur.

Die 27. Martii Præsides *Casspare March*, Med. D. P. Reg. Facult. Sen. & Decano, Disputationem suam Inauguralem Physico-Medicam, de *Auro ejusque in Medicina viribus*, habuit *Christophorus Helwigius*, Gryphiswald. (6½ plag. in 4.)

Capit. I. Imi, de *Naturâ Auri agentis*, §. 1. 2. 3. & 4. circa *Etymologiam*, *Synonymiam* & *Homonymiam* evolvendam occupantur. §. 5. Datauri definitionem, qvòd sit *metallum perfectissimum*, ubi priori voce *genus*, in qvo convenit cum aliis, posteriori *differentiam* ejus ab aliis omnibus proponit, atqve illa plenius in §§. seqq. deducit. *Caput II.* dum *Generationem Auri* considerat, & ad hoc commodius absolvendum §. 2. & 3. de auri principio materiali, §. 4. seqq. de *Causâ efficiente*, §. 7. seqq. de ejus loco, ac §. 11. 12. de modo *generationis* agit. *Caput III.* tum *Differentias auri* explicat, qvòd dividitur in *signatum*, *factum* & *infectum*, in *tunfile*, *netum*, atqve *alcoholisatum*. §. 1. *In purum*, §. 2. *Impurum*, §. 3. *Rufum*, *album* & *flavum*, §. 4. *Molle* vel *durum*, §. 5. *Nativum*, §. 6. *Coctum*, §. 8. Ratione locorum natalium dispescitur generaliter in *Europæum*, *Asiaticum*, *Africanum* & deniqve *Americanum*. *Caput IV.* tum *Præparationes auri Pharmaceuticas*, & varios ritè utendi modos considerationi subjicit, dicendo §. 2. de *deputatione*, §. 3. seqq. de *pulverisatione*, §. 7. seqq. de *extractione*, cujus effectus sal, mercurius

rius & Tinctura auri. Qvosdam hanc legitimè parandì modos enarrat §. 9. & 10. Ad *extractionem* refert quoque *extinctionem auri in liquoribz*, §. 11. *seq.* De medicamentis ex auro variè præparatis eorumque usu agit, §. 13. *seqq.* *Caput Vtrum vires & usum auri* exponit, ante autem quam id sit contra qvosdam demonstrat: *Omninò aurum vires in corpore humano medicas exserere posse.* §. 1-4. Hinc §. 5. *seqq.* auri vires & facultates, nec non ejus usum §. 7. *seqq.* considerat. *Caput* denique *Vtrum Abusum auri* proponit, ubi illos eo abuti docet (1) *qui crudi lamellati aliquot folia pulveribus velelectuariis miscunt*, §. 2. (2.) *qui aquis, vel destillandis, vel destillatis admiscunt*, §. 3. (3) *qui aurum imponunt coquinae*, i. e. qui iusculis aurum addunt in decoctione, §. 4. (4) *qui in omnibus morbis tanquam panaceam adhibent.*

Præmissum fuit à Disputationis Præsidi Programma invitatorium, quo, postquam de *Auri potentiâ physico-politicâ* quædam dixit, Candidati ortum & studia recensuit. Qui natus est *Gryphiswaldiæ* an. 1679. d. 21. Decembr. Patre D. *Christophoro Helwigio*, Medico & P. P. an. 1690. defuncto. Quum literaturæ humanioris pariter ac politioris elementa hausisset variorum Præceptorum operâ, imprimis M. *Michaëlis Lobes* / olim *Gryphiswaldensis* Scholæ Con-Rectoris, postea ad D. Mariæ ejus loci, nunc autem ad D. Jac. Stralesund. Diaconi, nec non *Danielis Schönemanni*, Scholæ primum Rectoris, nunc Pastoris & Præpositi *Bardensis*, in numerum Studiosorum Academiae patriæ an. 1697. receptus est. Studio Theologico, cui primùm se destinaverat, certas ob causas relicto, ad Medicinam animum applicuit, atqve ideo *Jenam*, visitatis tamen prius *Wittebergenfi*, *Lippsensi* & *Hallenfi* Universitatibus, adiit, *Wedelii* informatione usus, sub cujus Præsidio etiam Disputationem de *Calculi Mechanica* an. 1701. habuit. A tempore reditus sui in patriam, collocavit operam in studiis de novo repetendis & porrò excolendis, cumque illa *Examine* quod vocant *rigorosa* suffectura animadverteret, haud ita pridem illud petiit.

Daniel Pauli, Ecclesiæ Reformatæ ad Æd. Petri & Pauli Minister, typis excubendum sub finem anni præterlapsi dedit *libellum precationum Germanicum*, sub titulô: *Sand-Büchlein Andächtiger Gebete und Dancksagung/gerichtet auff den täglichen Wachsthum des wahren Christenthums.* In *Præfatione* ex instituto edocetur, qvomodo *decenter & devote* oraturus *ante, inter, & post* orationem comparatus esse debeat. Dantisci, 1702. (plag. 16.)

Ingravescenti indies ab horrendâ mendicorum multitudine malo piè pariter ac prudenter ut occurreretur, Anno seculi elapsi 99., *Dantisci* exstructum fuerat ædificium publicum, dictum *Spende-Haus* / pro recipiendis scilicet ibi mendicantibus, ut & labori assvefierent validi, & sustentarentur debiles, & instruerentur divinæ voluntatis veræque pietatis ignari. Huic fini laudabili laudabiliter jam qvoque, in hac ipsâ Æde, cultui divino destinatus est certus locus, ubi singulis diebus Dominicis conventus instituitur, & sacris ordine ac decenter vacetur, & imprimis qvoque rudis ac pauperrima juvenus, præsentibus aliis, ex Catechesi examinetur. Itaque d. 28. Jan. hujus 1703. Anni, scil. Dominicâ 4. post Epiphan. locus iste ex decretô Magnifici Senatûs solenniter ad cultum divinum verbo DEi & precibus initiatus est, Concionem inauguralem habente *Ephraim Pratorio*, Verbi Divini Ministro ad Æd. S. Jacobi, ex Textu hujus Dominicæ consveto.

Samuel Frider. Willenberg, D. Juris & Hist. Prof. nec non Athenæi Inspector, *præcipuas controversias Instit. Imperial.* d. 11. Junii 1701. ex cathedrâ ventilare incepit, easque absolvit d. 22. Julii 1702. duabus & triginta disputationibus.

M. *Gabriel Groddeck*, in Athenæo Gedanensi Log. Metaph. ac Moraliû Prof. & Reip. Bibliothecarius, Regiæ Societatis Berolinensis Collega, & in Academiâ Lipsiensi Collegii B. Mariæ Virg. Collegiatus, *præcipuas controversias Ethicas & Politicas ad disciplinam Juris naturalis* d. 11. Feb. 1700. ex cathedrâ ordi-

nariâ ventilare cœpit, easque disputationibus LVI. d. 9. Dec. 1702. absolvit.

Ab *Eodem præcipua controversia Metaphysica* à d. 8. Oct. 1701. ad d. 3. Febr. 1703. duodecim disputationibus exhibitæ fuere.

Die 15. Febr. sub *Eodem M. Gabriele Groddeck*, Autor & Respondens *Samuel Wolff*, *Gedanensis*, solennem disputationem habuit de *Monachismo Politico*. (4½ plag. in 4.)

Post Proœmium p. 1. *Caput I.* sistit generalia de Monachis & Monachismo Politico p. 2. *Cap. II.* pergit ad specialia, de Monachismo Politico hominum in communi societate p. 10. & *cap. III.* in societatibus privatis p. 23. Denique *cap. IV.* in Re- publ. p. 26.

Die 18. Februar. vitam cum morte commutavit *Paulus Gottfried Pratorius*, Dantiscanus, ætatis 52, Verbi divini in patriâ præco, primùm *Reichenbergæ* An. 1689, dein *Ohrae* An. 1699, demùm *Ostervici* An. 1701. Magno labore, nec minoribus impensis, enucleatam dedit seriem omnium & singulorum divini verbi Ministrorum, in toto *Dantiscanorum* districtu, intra & extra urbem, à tempore Reformationis Evangelicæ ad hunc usque diem, adjectâ ubique recensione scriptorum & librorum editorum uniuscujusque, quorum quidem *notitia* haberi potuit, addita quoque succinctâ historiâ cujusvis Templi. Titulus operis est: *Das Evangelische Dantsig / &c.*

Idem laudabili instituto, in gratiam orbis literati, magnâ curâ exstructum paravit *Gymnasium Gedanense*, seu recensio- nem *Rektorum & Professorum* Gymnasii Gedanensis Academici à primâ ipsius fundatione, ad hæc nostra usque tempora, addito *Syllabo scriptorum* ab ipsis editorum, præmissa dissertatione Historico-Chronologicâ, de origine hujus Gymnasii, ut & *Bibliotheca in eodem instructissima*. Immortuus tamen est Autor utrique huic labori adhuc dum in *MSC.* hærenti, qui ut lucem publicam quam-

quamprimum videat, votis plurimorum exoptatur. Quæ, in vivis existens, edidit, hæc sunt:

Vernünftiger Gottesdienst im Singen / befördert durch Verbesserung dessen / was vom gemeinen Mann unrecht gesungen wird. Danzig/ 1689. (plag. 5. in 12.)

Verdammlicher Selbst- und Eigen-Mord / in einer besondern Predigt über Matth. V, 21. Danzig/ 1693. (plag. 5. in 4.)

THORVNII.

Die 3. Jan. Præside M. *Georgio Wendio*, Gymnas. Thorun. Rectore & Prof. Publ. de *Literis Eliæ ad Joramum*, Regem *Judæ*, datæ, (de quibus 2. Paralip. XXI, 12.) disputavit *Christophilus Corsonichius*, Stolpâ-Pomeranus. (1. pl. in 4.)

Circa *evolutionem Subjecti* verantur § §. seqq. (1) Autor Epistolæ (α) non fuit alius quidam Elias ab Eliâ Thesbite, (β) nec Elisæus, ut quidam tradunt, sed (γ) ipse Elias Thesbites, Propheta magni nominis. (2) Circa argumentum Epistolæ, quod Jorami R. Pacta & Fata atrociora exhibet, nihil magis moveri solet, quam morbus ejusdem intestinalis, quem *Ib. Bartholinus* peculiarem Dysenteriae speciem, D. J. B. Cancrum intestinorum, fuisse suspicantur. Circa *evolutionem Prædicati* sistuntur § §. seqq. (1) Quonam tempore, undenam & à quonam allata Joramo fuerit Epistola, inter Eruditos non convenit. Hebræi, & cum iis Pontificii, qui ex hoc loco sanctorum Cœlitum notitiam & curam rerum terrestrium certificare conantur, post raptum Eliæ, in cœlo scriptam, ac inde per Angelum in terram demissam fuisse opinantur; sed alii aliter sentiunt. (2) Receptissima, adeoque & tutissima, sententia est, Epistolam à præfente in his terris Eliâ exaratam, attamen post αὐτῶν λήθην demum, sive per Elisæum, sive per alium Prophetam, Joramo transmissam atque exhibitam fuisse. Dum enim in cœlum migravit, simul Prophetæ officium Elisæo resignavit. Quomodo ergo in cœlo ulterius vaticinari potuit? (3) Quod si denique Elias (juxta B. Lutherum) Jorami ætatem attigit, omnis limitandi

limitandi difficultas tollitur : atq. Disputationis Autor mavult probabilem seqvi calculum , qvam Chronologorum hoc ænigma suum facere. Singulis hætenus recensitis Thesisibus (ultimâ exceptâ) Notulæ sunt additæ.

Mense Martio prodiit Disputatio , in qvâ sub Præsidio M. *Georgii Wendii*, modo dicti, *Christophorus Eismageni* è Philosophiâ Experimentalî dirimere tentavit, *utrum notabilis illa Lapidis Rostochiensis inscriptio : VIVANT GEDANENSES , Naturæ adscribenda sit, an Arti?* (1½ plag. in 4.)

Articulus I. præmittit *Descriptionem Lapidis*, qvem Autor meminit sibi per manum D. *Samuelis Schelgwigii* à *Johanne Falcken*/Gedanensis Ecclesiæ ad D. Catharinæ Pastore transmissum ; ante autem Anno 1701. pone *Rostochium* in S. Aggere (auff dem Heil. Damm) fortè fortuna inventum, & postea à D. *Joh. Nicolao Qvistorpio*, prælaudato *Falckenio* assignatum fuisse. Ibidem etiam dicit, qvòd colore, qvi subfuscus est ; duritie, qvæ compacta satis ; pondere, qvòd 2. Lotonibus respondet, à communi silice parum aut nihil differat. Addit porro, qvòd Cordis typum exhibeat, eminentiores item ejus literæ, calligraphico satis, & superioris Sæculi artem loquente, ductu delineatæ sint. *Articulus II.* similia literata Phænomena recenset , tàm è Regno *Naturæ Vegetabili*, qvàm *Animali*, simulqve illa argumenta qvæ pro asserendâ *Lapidis Rostochiensis origine naturali* ex allegatis documentis peti possent, refellit. *Articulus III.* expendit & refutat argumenta sive conjecturas pro *Naturæ operatione* adductas, quarum (a) desumta ex *Kircheri Mund. Subterr. Tom. II. lib. 8. Sect. 1. fol. 41*, (b) ex ejusdem *Kircheri Alphabeto naturali* nec non *færali Crucis Christi inscriptione*, literas I. N. R. I. expressè præ se ferente , & *Nomine CHRISTI*, in *Achate Casareo* observato. (c) A testimonio illorum, qvi in Aggere dicto varia naturæ curiosa colligi referunt. (d) A testimonio D. *Joh. Nicolai Qvistorpii*, ex literis ejus ad *Joh. Falcken* datis, petito. *Articulus IV.* & ultimus probabilem pro *Arte* sententiam assert, Qvam corroborat (1) literarum in rectâ lineâ

lineâ currentium æqualitas, (2) iusta distantia, (3) secundum legem formati ductus, (4) quod lapidi non incisæ sint, sed prominent, (5) tot naturæ Secretarii, qui lapidis ideam probè contemplati sunt. Et proinde literas lapidis hujus Rostochiensis votivas *ab aquis Strygiis* habere, quicquid habent, statuit Autor, hocque probat imitatione sua, dum asserit se in simili Silicis facie averſa periculum fecisse, utrum is similem admitteret inscriptionem, & quod tentaverit, feliciter effectum dedisse. Lapidem enim suum pro Consule jam tale votum facere: VIVAT CONSUL. Quonam autem pacto *Lapis Rostochiensis* in *Aggere* reperiri potuerit, sub finem Disputationis disquirat.

REGIOMONTI.

Die 1. Mart. Decas XIX. Thesium Controversarum, ex loco de *S. Eucharistia* selectarum, Præsidi *Bernhardo von Sanden*, Jun. D. & Pr. Ord. proposita est ab *Erdmann Heinrich Warnyck*, Megapol. Wismar. (plag. 4.)

Die 3. Mart. M. *Arnoldus Henricus Sahme* / Regiom. Pruss. Disputationem posteriorem habuit de *Comitibus Palatinis*, den *Reichs-Hoff-Graffen*. Resp. *Johanne Sahme* / Regiom. Pruss. (priorem vid. in N. L. an. 1702. pag. 288.)

Die 7. Mart. M. *Georgius Hein*, Reg. Pruss. Disputationem Politicam habuit, *Hostem in Sepulchro non esse violandum, ostendentem*, Resp. *Theodoro Friderico Werdermann*, Reg. Pruss.

Die 15. Mart. sub præsidio *Joh. Christoph. Boltz* / U. J. D. & Prof. Ord. Resp. *Godofr. Lepner*, Reg. Pruss. publicè propugnavit Disp. XXXIX. Pandectarum ad Lib 27. T. 1. qui Testamenta facere possint, & quemadmodum Testamentafiant Tit. 2. de Liberis & posthumis heredibus instituendis vel exheredandis. Tit. 3. de injuste rupto & irritato facto testamento. Tit. 4. de his quæ in Testamento delentur, inducuntur & inscribuntur. T. 5. de heredibus instituendis. T. 6. de vulgari & pupillari substitutione. T. 7. de Conditionibus institutionum.

Tit 8. de Jure deliberandi. In fine adjiciuntur duo præjudicata Judicii Aulici, Decretis Tribunalitiis ex parte confirmata, duoque Responſa Facultatis Juridicæ Regiomontanæ, ad materiam Testamentorum pertinentia. (5½ plag. in 4to.)

Die 24. Mart. M. *Christianus Mafecovius*, Reg. Pruss. Dissertationem Tertiam & Ultimam publicè ventilavit de *Antipathia Gentium*, Resp. *Godofredo Hols* / Regiom. Pruss. (priores vid. supra p. 14. & 41.)

Die 28. Mart. *Idem Præses* Disputationem Rhetoricam Eruditorum examini submisit de *Affectato*, quod est in dicente odiosum, Resp. *Christiano Rhyt* / Regiom. Prusso.

RIGÆ.

Diem 28. Jan. styl. vet. qvi CAROLO in Fastis publicis sacer est, piâ magnarum rerum à CAROLO gestarum memoriâ justis encomiis & votis debitis exornârunt *Michael Pinsdörffer*, & *Bartholomæus Depkin*, ambo Rigenſes, ille scilicet M. *Michaelis Pinsdörfferi*, Philos. Prof. ac Rectoris Scholæ Cathedr; hic verò *Liborii Depkin*, per quatuor iustra, & quod excurrit, Pastoris, filius, recitatis panegyricis suis Orationibus, quas iste quidem Lingvâ Latinâ profaicè, & hic Vernaculâ metricè 4½ plag. in fol. conscripsit. Actui huic Oratorio M. *Danielis Eberhard* / Professoris & Inspectoris, Programma invitatorium præcessit, quod agit de *Gentilium pariter ac Christianorum celebrandi diem natalem & nominalem consuetudine*.

Idem M. *Daniel Eberhard* Dom. III. Adv. superioris annî aliud Programmâ publicavit, antequam bini Gymnasii cives sequenti die Martis, & quidem eo ipso die, quo ante quinquennium, unctionis ritu servato, *Carolus XII.* Rex Sveciæ, thronum conscendit, expeditionem Selandicam, Narvæque à Moscis obsessæ liberationem, trajectionem item Dunæ & secundum ad *Cliskow in Polonia* prælium enarrarent. Argumentum Programmatiss est de *variis unctionum generibus*, altero sc. *communi ac profano*; altero autem *particulari & sancto*.

Ex

Ex Typographiâ Nöllerianâ prodiit Liber quidam Letticus Ecclesiastico-Scholastico-Domesticus, in gratiam Letticarum Ecclesiarum quæ sunt in Livoniâ atqve Curlandiâ evulgatus, sequentem titulum præferens: *Latwiska Baisnizas-Scholas-un Sehtas-Grahmata / tahm Widd-un Cur-Semmes Deewa: Draudsehm par labbu pahyraudsita un wairota / i. e. Lettisches Kirchen-Schul- und Haus-Buch / den Christlichen Lettischen Gemeinen in Lieff- und Curland zum Besten auffß neu ausgefertiget. (3. Alphab. 19½ plag.)*

Continetur hoc libro *primum* Evangelia & Epistolæ, *deinde* Passionis, Resurrectionis & Ascensionis Christi, nec non excidii Hierosolymitani Historia. *Postea* additus est Lutheri Catechismus, & *tandem* Cantionum atqve Precationum libellus.

E WESTRO - GOTHIA.

Quum quæstiones quædam à D. Johanne Woodward, Med. D. Societatis Regiæ Membro, & Philos. Natur. in Collegio Greshamienfi Prof., ad *Novorum Lit. Maris Balt. 5. Sept.* Collectores haud ita pridem perscriptæ, atqve illæ ab his cum aliis Eruditis communicatæ sint, ad illarum primam, (*an sc. nubes oriantur ex montibus? vel unde proveniant Vapores nubes constituentes?*) M. Joach. Frid. Creitlovius, Pastor Rommeledensis in Westro-Gothia, sequenti modo respondit.

Ante annos 14. & quod excurrit, æstivo tempore in itinere constitutus summo mane, ad Solis ortum observavi, radios Solares summo excelsissimæ cautis cacumini injectos excitasse, l. extraxisse vaporem, qui condensatus & per altum subductus perfectam nobis sistebat nubem, quæ vento excepta, more nubibus solito etiam per aëra ferebatur. Hoc spectaculo delectati iter nostrum tamdiu protrahebamus, usque dum tres l. quatuor istiusmodi nubes natas & elevatas contueremur; mirati summam Creatoris sapientiam, qui & id, quod paulò ante nulli nobis usui esse videbatur, maximis rebus destinaverat, adeoque ex illo tempore dubitare cœpi, num nubes

essent futurae, si istiusmodi montes & petrae non darentur? Quod ipsum, si perpendisset Doctiss. Dn. Burnetus (in ipsius enim *Theoria Telluris Sacra* me legisse, puto, si memoria non fallat,) fortasse non statuisset, diluta terrâ petris superimpositâ aquis diluvianis tandem prominuisse montes & rupes. Sed ista aliorum iudicio relinquo.

D. Dâbelius ad eandem *Quest.* scribit, se Gothoburgi observasse, quod vapor inter montes oriens semper quasi prædiceret aëris mutationem, & quamplurimum pluviam per dies aliquot decidentem.

Quæstiones autem D. Woodward, quarum paulò ante meminimus, hic inferere non incongruum erit, & primò quidem illas, quæ *Nubes in jugis montium altiorum erumpentes* concernunt. Quæritur ergò I. an nubes oriantur vel prorumpant ex montibus, vel unde proveniant vapores nubes constituentes? II. An illæ immineant cacumini unius vel plurium montium? III. Num Nubes in disjunctis Montibus unò eodemque appareant tempore in æquali proportionem, & eodem incrementum tempore, & consequenter insimul decrescant vel deficiant in singulis? IV. An nubes vel nebulae certissimi sint præcursores imminentis vel insequentis pluviae: ita ut nunquam vel æstivo vel hyberno tempore pluat, priusquam hæ nebulae appareant? & an pluvia semper sequatur, quando apparent? V. Quamdiu cernantur, antequam guttae pluviales decendant? VI. Num ex conspectu & observatione harum nebularum vel nubium aliquod iudicium ferre liceat de quantitate vel duratione pluviae? vel utrum expectandæ sint procellæ, tonitrua & fulmina? VII. Num decedens pluvia videatur procedere ex nebulis, se diffundere & obducere Regionem vel terræ tractum? VIII. An Barometer semper descendat eo tempore, quando nebulae oriuntur, & quidem proportionaliter ad quantitatem earum?

Hæ Quæstiones excipiunt aliæ, præ sagia imminentis pluvie in fodinis metallicis, lapidinis, & antris carbonariis concernentes.

Qv. I. Potestne Ventus, Tonitru vel Fulgur prædici ex vaporibus, halitibus & exhalationibus fodinarum, lapicidinarum vel antrorum carbonariorum? II. Potestne distingvi ex qualitate vel constitutione vaporum, num pluviae, ventus vel fulgura insequutura sint? III. Num judicare licet de quantitate & duratione pluviae & ventorum ex crassitie vel spissitudine vaporum, vel eorum duratione? IV. Num vapor consistat simpliciter ex humiditatibus, vel sit imprægnatus metallicis halitibus? V. An pluvia semper sequatur quando vapores in fodinis se manifestant: Et an vapores semper & constanter appareant, antequam pluvia sit subsecuta? VI. Quamdiu appareant ante pluviam? VII. An vapores hi in quibusdam, vel in omnibus fodinis promiscuè observentur? & an in omnibus uno eodemque exsurgant tempore? VIII. An vapores observentur cum inusitato calore? IX. Quomodo differant exhalationes à vaporibus, vel anglicè: *Damps* dictis? & num vapores & pluvia constanter se excipiant? X. Quomodo se habeant Barometer & Thermometer in fodinis durante ascensu exhalationum & pluviae?

Hac occasione intermittere non possumus, quoniam *M. Joachimi Friderici Creitlovii* vitam paucis describamus. Natus ille est Anno 1658. die 14. Oct. in pago *Göricke* Pomeraniae orientalis, uno milliari *Greiffenbergâ* distante, Parentibus *Jacobo Creitlovio*, ejus loci per 32. annos Pastore. Primis literarum fundamentis in Scholâ patriâ *Greiffenbergensi* imbutus, illisque tam in *Colbergenfi* quam *Zittaviensi* Gymnasio per quinquennium ulterius enutritus, altiora petendi causa 1681. *Wittebergam* se contulit, ibidemque, sub manu ductione Cl. Virorum *Deutschmanni*, *Ovensædii*, *Donati*, *Schurtzschii* aliorumque, domi inceptam studiorum telam per biennium pertexuit. *Hafniam* postea 1683. delatus, & illic B. *Lassenii* informatione per triennium summo cum fructu usus fuit: donec 1686. ipsum cupido peregrinas videndi terras incessit; cui, ut satisfaceret, dehinc *Hollandiam* per mare adiit, perlustratâque ejus parte, literis commendatis à

Cl. *Limburgio* instructus, in *Britanniam* trajecit, *Londini*, à Rev. Dn. *Wilhelmo Sancroft*, Archi-Episcopo Cantuarenfi, & Primate Regni; *Oxonii* à Doctiff. Dn. *Eduardo Bernardo*, & *Cantabrigia* à Dn. *Cutward*, utpote *Limburgii* amicis benevolè exceptus. Et ex *Angliâ*, per *Hamburgum* & *Lubecam*, *Hafniam* redux, insequentibus annis vicinas Academias, *Lundensem* *Scaniæ* sc., & *Upsaliensem* visitavit. Quò autem demum peractorum laborum & itinerum fine potiretur, 1689. alterâ vice *Wittebergam* salutavit, ibique, prævia disputatione, Præside *Conrado Samuele Schurtzfleischio*, de *Veteri Agaporum Ritu*, 1690. habitâ, laureâ Philosophicâ à D. *Ziegra* fuit coronatus. Hâc igitur dignitatè ornatus, anno 1692. in Pastorem alterius Cohortis, Legionis tunc *Mackleriana*, *Malmogiæ* electus, cumque huic officio per decennium jam præfuerit, anno præterlapso Regis Clementia ad Pastorum *Rommeledensem* in *Westro-Gothiâ* vocatus fuit.

Successit ipsi in officio *Hans Hinrich Torslovius*, *Martini Torslovii*, Compastoris *Malmogiensis* filius natu major, qui *Londini* *Scanorum* & *Upsaliæ* S. S. Theologiæ operam navavit.

HAFNIAE.

*Excerpta ex Georgii Franci de Frankenau, Consilarii
& Archiatri Regii, literis.*

In praxi clinicâ nuper habui virum asciticum nondum 50. annos natum, qui ab aliquot annis pedes œdematosos habuit, quique ab usu medicamentorum sæpius disparuere, rediëre tamen. Ultimus proximè elapsi anni dies vitæ pausam fecit, ex cujus cadavere Chirurgus ferè 60. libras ichoris vitiosi extraxit: hodiè idem humo tradetur. Olim ille ferè vigesies iter in Islandiam fecerat, quod faciliè malo ansam præbere potuit. Alia ægra ferè sexagenaria in sinistro latere hemiplectica est per 4. menses cum anaudia: Tentavi generosissima remedia tam interna, quàm externa, sed omnia incassum. A tribus hebdomadibus in indice dextræ sani lateris sensit frigus insolitum, ut sæpius illum digitum genis adplicaret, atque incallescet,

lesceret, sed frustra. Ante hos octo dies articulus supremus incipiebat nigrescere, Chirurgus vocatus tentavit scalpello sensum, sed nullum invenit ob membrum sphacelatum. Svafi cum duobus Chirurgis satis exercitatis articuli extirpationem, sed ægra noluit consentire. E meo prognostico, nunc articulus sequens medius eodem sphacelo correptus est: Urgeo amputationem; ista recusat. Fiat ergo Domini voluntas. Nullam hujus mali causam externam norunt domestici, nisi quod ante aliquot annos diligentius nendo sæpius ex improvviso illum digitum læserit.

Prodiit haud ita pridem memoratum nobis an. 1702. p. 265.

Auctarium Rariorum, quæ Museo Regio per triennium Havniæ acceperunt, uberioribus illustrata commentariis, præcipue numismata & aliæ Antiquitates Partis secundæ aut insertæ aut inferendæ 1669. Describente Johanne Laurentio, Grammatico & Typographo Regio & Consistorii Assess. (1. Alph. 1. plag. & 2. plag. figur. ænear. in fol.)

Quo tam amplo atque erudito *Musei Regii* a Celeb. *Oligero Jacobæo* jam an. 1696. descripti, & pro merito in *Actis Eruditorum Lips.*, *Colloquiis Tenzelii* mensuris, *Neocori Bibliotheca novorum librorum &c.* laudati supplemento, ut multa contineri oppidò curiosa ad P. II. Sect. I. p. 1. seqq. ad Sect. 2. p. 5. seq. ad Sect. 3. p. 95. ad Sect. verò V. fulissimè a p. 24. de numismatis Domus Oldenburgicæ, imprimis p. 35. de numismatis Gloriosiss. Regis *Christ. V.* aureis seriis congestis & proculis, p. denique 41. & seqq. ad finem de antiquissimis Danorum & Norwegorum numismatis seriis inventis, ex amici Havienensis relatione comperimus, ita singulatim ea memorare non possumus, copia libri ipsius necdum nobis facta.

KILONII.

Die 7. Martii Disputationem Theologicam *Fridericianam* de *Peccato Originali, Mortali & Veniali*, Martino Becano oppositam sub Præsidio *Christoph. Franckii*, S. Theol. D. & Prof. Prim.

Prim. Pro-Cancellarii & in supremo Senatu Ecclesiast. Consiliarii, publicè defendit *Johannes Krugerus*, Dorpato-Livonus. (3. plag. in 4.)

§. 1. *Qvæstiones sequentes ventilantur: Quid sit peccatum Originale? & an Peccatum Mortale & Veniale inter se distinguantur? Ad quæstionem primam* §. 2. Becani distinctio Concupiscentiæ triplici modo explicata est, & qvæstio formatur: *An Concupiscentia in actu primo sit verum & propriè dictum peccatum?* quod §. 3. ab Autore probatur, & §. 4. exceptio Becani ad Rom. VI. nec non argumenta ejusdem §. 5. 6. allata refutantur. §. 7. Becani conclusio de carentiâ justitiæ Originalis disquisitioni subijcitur. Circa *quæstionem secundam* §. 1. Becani discursus de qvæstione: *An præter peccata mortalia etiam aliqua sint venialia?* præmittitur, qvi §. 2. examinatur, & §. 3. Becani argumenta affirmantia; §. 4. autem Autoris negantia adducuntur, exceptione simul Becani §. 5. ejusdemque argumentis §. 6. seq. refutatis.

Die 19. Martii, Præside *Georgio Paschio*, Artis rationis, Philos. Primæ ac Moralis Professore ordinario, *Gottlieb Wapfe* / *Friedlandiâ-Megapolitanus*, *Theses selectæ ex Philosophia Morali depromptas*, pro obtinendis summis in Philosophia honoribus, publico examini submisit. (2. plag.)

Huic *Gottlieb Wapfe* / & Magisterii & Ministerii Candidato, gratulatus est *Sebastianus Kortholt*, Poët. Prof. Ord. & Fac. Phil. h.t. Decanus, de honore Doctoris Philosophiæ obtinendo, itemque de munere Præconis divini, quod illum *Nedmini* penes Megapolitanos manet, publicatâ *Epistolâ*, quæ constat 1. plag. in 4.

Qværitur Auctor, Cives Academ. benè multos luxu, lascivia & desidia corrumpi, cum legendo, audiendo & meditando, veluti gradibus quibusdam, ad doctrinæ aliquod culmen adspirare possent. Cui malo ansam præbere censet parentes, qvi filios rudes & incios literarum humaniorum ad Academias ablegant. Unde cum Professores eruditorum lingua docentes audiant

audiant ad peregrinas gentes sibi delati videantur, neque capiantur gravioribus disciplinis quas non capiunt. Quare juvenes temporis, parentes æris, doctores autem laboris frustra impensis poeniteat. His præmissis laudat industriam Candidati ejusque studia & Doctores recenset. Hæret autem utrum ipsi de sacerdotio gratulari possit; quod viri eruditionis copia olim abundantes & morum sanctitate egregii *Ambrosius, Gregorius Naz. & Neocæs. Dracontius, Pinianus, Paulinianus, Cornelius, Cyprianus, Augustinus* & denique ipse *Chrysostomus* religione impediti non nisi coacti munia sacrosancta susceperint, quod literis prodidit Auctoris Parens in libro vernaculo & latino *de munere Praeconi divini*. Idem saxum se quoque voluisse Auctori indicavit Episcopus Anglus *Gilbertus Burnettus*. Qui tamen fortè non meminit *Ammonii*, Viri doctissimi, quem Auctor memorat dextera aure se ipsum privasse, ne esset ferendo muneri Antistitis summi, unde dictus fuerit *Παρώτης*, judicatque non deesse hac tempestate inter Appiæ frontis adolescentes alteram aurem ultro sibi amputaturos modo ad lautius aliquod sacerdotium pervenire queant, quod cœlesti nutu posthabito, pacta mercede modisque indignis extorqueant. Denique Candidatum ait, uti ab indole ejusmodi hominum impie ambitiosorum nunquam non abhorruerit, ita, quod salva fide possit, bene eam agere quod vitæ probitati debitum meritisque suis delatum munus haut detrectet.

Die 28. Martii Præside *Georgio Paschio*, paullo antè laudato, clementissimis auspiciis *Fridericianis, Johannes Starch*, Crem-pâ-Holsatus, publicè disputavit *de usitata, veterum exemplo, ratione tradendi per Dialogos.* (2. plag.)

In hac dissertatione ea, quæ ad objectum & naturam Dialogi pertinent, ordine recensentur. Monetur quippe ὁ πέρις seu decorum à personis colloquentibus benè observandum esse, in quibus considerandum & genus, & quod quisque exsequitur officium. Amortuis auctoritatem postulari, itemque

ut sint æquales ; à vivis autem eruditionem & scientiam requiri. In officiis colloquentium distribuendis, ea quæ cujusque ætati, auctoritati & opinioni conveniunt, cum singulis personis conferenda esse. Porro ipsa dictio Dialogi examinatur, qui informatur Poëtarum, Oratorum & Dialecticorum præceptis. Docetur pariter antiquissimis temporibus interrogando duntaxat & respondendo disputatum fuisse, quod ex dialogis Jobianis, itemque Christi cum Judæis, Pharisæis & Saducæis, habitis apparet. Sinenses etiam & Habessinios ignorantes syllogismos artificiosos, per quæstiones & colloquia omnia tractasse ; sed quæstiones ejusmodi fallaces & captiosas esse, aliquot exemplis demonstratur. Mox quis Dialogum in philosophiam primus induxerit inquiritur, & *Lucianum* primum depravasse dialogos docetur, quos de rebus ridiculis ac amoribus loqui coëgit. Ejusdem *Luciani* etiam, aliorumque *mortuorum Dialogi*, itemque Epigrammata sub forma Dialogi conflata, recensentur & examinantur. De *Platonis Dialogis* adducuntur elogia & judicia *Dionysii Halicarnassii*, *Plinii*, *Quintiliani*, *Ciceronis*, sub juncta cavillatione quorundam, Servatorem optimum ex Platonis scriptis doctrinam suam hausisse. Hinc affertur divisio Dialogorum Platonis in *dramaticos*, *diægeticos* & *mixtos*, qui ipsi dialogi vel ad Physicam, vel Logicam, vel disciplinam Moralem & Civilem pertinent. Theologia Platonis num à Judæis hausta ? item num Plato audiverit Jeremiam Prophetam ? examinatur. Insimulatur à quibusdam Plato furti, sed idem mox excusatur. Observatum non minus Platonem in dialogis nusquam suo ore differere, sed semper alias personas inducere, ac Socratis quidem nomine nimiam sophistarum petulantiam oppugnare : Per dialogos tamen institutam dictionem ad philosophandum minus esse idoneam probatur ; scriptaque Platonis non continere ullius disciplinæ accuratam & plenam methodum ; quin disputare plerumque Platonem ex auctoritate & sententia aliorum, rarius ex solidis argumentis. Ultimo loco & *Xenophontis* & *Ciceronis* dialogi pari
ratione

ratione ac industria examinantur. Hujus scripta in Philologica & Philosophica dividuntur; utraqve recensentur, nec non illa, quæ ad formam dialogi ficta & expressa sunt. Ad extremum stylus Ciceronis in Dialogis adhibitus consideratur, moneturque Ciceronem liberum sive Eclecticum Philosophum se profiteri; in iis tamen, quæ ad morum doctrinam pertinent, cum Stoicis facere magis, quam cum quibusvis aliis.

*Calculi in ventriculo Gallina nuper reperti historia, ex Amici
cujusdam Kiloniensis literis excerpta.*

In ventriculo gallinæ nuper reperiebatur lapis tam exactè totam ventriculi cavitatem explens, ut non nisi ad alterum latus aliquot tantummodò grana frumenti admitteret: Ipsa tamen gallina erat succiplena. Formâ lapis hicce erat depressâ, atque ovali. Colore lapidem Bezoardicum orientalem æmulabatur, cui etiam quoad superficiem lævorem similis quam maximè erat. Neque vires ab eo differre quicquam, crediderim.

LVBECAE.

*Duos Tractatus in lucem publicam emisit D. Georgius Henricus
Goetzius, Sperintendens Lubecensis, quorum Summam
breviter hic dare constituimus:*

Prior hanc præ se fert Inscriptionem: Christliches Ehren-Gedächtniß in dem Berg-Städtlein Ehrenfriedersdorff / Annabergischer Inspection, dem ordentlichen Predig. Amte vermittelt einer Traur-Zocheit- und Investitur-Predigt / gehalten über schöne Lehr- und Trost-Sprüche / (Aß. XIV. 22. Prov. XI. 23. Aß. IX. 16.) Wir müssen durch viel Trübsahl in das Reich Gottes gehen. Der Gerechten Wunsch muß doch wohl gerathen. Ich will ihm zeigen, wie viel er leiden muß um meines Namens willen; auffgerichtet. (Lipsiæ Impensis Christ. Emmerichii, 1. Alph. ½ plag. in 4.)

Tribas autem Homiliis illum absolvi cernimus. Quorum prima in Exequiis Theodori Ullichii, Pastoris Ehrenfridersdorffensis, d. 28. Jan. 1701. tumulo illati, habita est, atque ex Act. XIV. v. 22. exponit, in Exordio breviter ostendens, Dictum hocce compendium omnium fermè articulorum fidei synopticè tradere, adjectis Ejusdem Vindiciis. In Tractatione verò tum Via afflictionum in hac, tum Vita in altera Vita, expenduntur, annexis Observationibus Porismaticis. Curriculum deinde Vita Pastoris piè defuncti subjungitur, & Gratiarum Actio à Job. Peterfilligio, t. t. Diacono, ex 2. Reg. II. 12. peracta. Secunda Nuptiis M. Godofredi Richteri, Diaconi prædictæ Ecclesiæ, cum Filiâ unicâ modò nominati Pastoris, d. 18. Octobr. ejusd. Anni celebratis, sacrata est, atque ex Prov. XI. 23. doctrinam de Votis Parentum pro Liberorum Salute conceptis, variis adductis exemplis, illustrat. Tertia denique in Investiturâ Job. Peterfilligii, Pastoris, & M. Godofredi Richteri, Diaconi, d. 8. Martii 1702. recitata, tum in præloquio de Tentationibus Christi ante Ingressum Ejus in S. Ministerium susceptis & feliciter superatis, agit, tum in Exordio Jesum patientem ex Ps. XL. v. 13. sistit, tum ex Textu Act. IX. 16. Pastorem & Diaconum patientem proponit, adjecto in Præsentationis actu Sermone peculiari ex Marc. VI. 4. de contemptu Prophetæ in patria. Nunc quædam Singularia tradimus. P. 9. & 86. notatur, quod B. Ullichius paucis diebus ante beatum discessum, auditoribus suis Schönfeldensibus, decimas ab illis accipiens, valedixerit, eosque, ut in die sepulturæ, quem animus ipsi præfagebat, frequentes adessent, rogaverit. P. 52. 59. 66. 162. varia de Fatis Sal. Glassi, enumerantur. Et cum Hic, Gothæ habita concione δοκίμως, in reditu Filium placidè demortuum offendisset, non incongruum erit, heic notasse, B. D. Sam. Pomarium, Theol. nostratem, eadem penè fata excepisse. Nam cum Magdeburgo discederet, in itinere amisit Filiam, & antequam Experientes suos deferere cogeretur, Filium unicum, ibidem natum, morte ademptum, lacrymis prosequi habuit necesse. P. 73. de Friderico III. Rege Daniæ quædam notat. P. 85. Peculiarioria

liaria, eaque tria Vota defuncti *Ulrichii*, scripto quodam expressa, narrat, placidam mortem, honestam sepulturam, atque ne extremum diem vivens attingeret, sibi optasse. P. 115. *Exempla Val. Herbergeri patris ac Christiani Lehmanni*, (cujus in *Novis Liter. Germ.* p. 137. mentio injicitur) notat, liberos suos, antequam in Scholam & Academiam mitterentur, Deo in templo commendantium. Addimus his ea, quæ de matre *Antonii Coleri*, Jcti & Consulis Lubecensis, memoriæ prodidit M. *Henricus Bangertus* in *Commentatione* eleganter scripta de vita prælaudati Consulis Lit. C. 3. *Exeunte ad ludum literarium Antonio nostro*, ipsa Mater in genua prolapsa, horam integram, ut retulere domestici, pro filio hoc humillimè orabat. P. 127. *Joh. Ben. Carpzovium*, Seniore, ac Matrem *Fabriciorum*, quos *Misnia* habuit, ante mortem exoptasse, ne Liberi magnum honoris fastigium conscenderent. P. 177. *Nicolai Graupæ* fit mentio, qui, audito nuncio, quod Episcopi *Misenensis* Vicarius electus esset, cachinno concussus, mortem sibi acceleravit. Add. G. Fabric. in *Annal. Misn.* L. III. p. 187. sq. Pertinet itaque ad eos, qui ex Affectu lætitiæ mortui sunt, quos peculiari *Dissertatione*, de *Mortuis ex affectibus*, in *Acad. Lips.* 1700. recensuit M. *Godofr. Theodorus Trübe*, Sect. 1. §. V. Reliqua consultò prætermittimus.

Posterior hoc gaudet titulo: *De Odio Pontificiorum in Hymnos Ecclesie Lutheranae, Commentariolus, Lectionibus sacris, de Parallelismo Juda proditoris, & Romane Ecclesie, ad Articul. Smalcald.* P. II. Art. II. p. 310. tempore hoc Quadragesimali in Auditorio Cathariniano habendis præmissus. Lipsiæ sumtibus *Christiani Emmerichii* (4½ plag. 4.)

§. 1. De Odio Pontificiorum in genere, quo tum *Lutherum*, tum Ejus doctrinam excipiunt, agit. §. 2. In specie insinuat *Hymnos*, telis Pontificiorum venenatis, obnoxios. §. 3. De Hymno, *Erhalt uns Herr bey deinen Wort*/ edisserit. §. 4. Canticum, *Eine feste Burg ist unser Gott*/ sistit. §. 5. Hoc excipit *Hymnus*, *Es ist das Seyl uns kommen her*. §. 6. *Hymnum*, *Tun bies*

ten wir den Heil. Geist/proponit. §.7. Canticum, *Es woll uns GOTT genädig seyn*/ adducit. §.8. Aliud, scil. *GOTT der Vater wohn uns bey*/ profert. §.10. Rationes inquirat, quibus permotus Papatus hocce ac reliquos Hymnos odio habere solet, atque inter eas *primum* occupare locum monet, quod ejusmodi Hymnis *Lutheranorum Ecclesia multum incrementi ceperit*, cujus rei ergo varia adducuntur exempla, quibus addimus ea, quæ Joh. Vulpius in *Magnificencia Parthenopolitana* p.92. sq. notat; Magdeburgenses A. 1524. auditis duobus Hymnis, *Aus tieffer Noth schrey ich zu dir* / it. *Es woll uns GOTT genädig seyn* / Lutheri doctrinam magis magisque deperire cœpisse, atque Præcentorem illum, hominem licet plebejum, ab injuriis Senatus Pontificii magna animi contentione nec minori successu liberasse. §.11. Alteram tradit rationem, quod *Papatus Doctores nostros invidis respiciat oculis*, cujus rei ergo varia Eruditorum de *Lutheri*, ut & *Pauli Gerhardi*, Hymnis judicia adducuntur. §.12. Tertiā insinuat, quod *Papa Romani Tyrannidem taxent vehementer ac reprehendant*. §.13. Breviter Pontificiorum refutat impietatem, adjecta intimatione *Lætionum Sacrarum*, Bellariorum loco apponimus judicium *D. Dan. Crameri*, Theologi Sedinensis, quod de Hymno notissimo Ecclesiæ Lutheranae, *Herz Jesu Christ wahr Mensch und GOTT*/ tulit, quodque in *Curriculo Ipsi*us vitæ legitur p.50. Die Papisten agnosciren und bekennen selbst / daß in diesem Psalm der uhralte Catholische / wahre und allein seligmachende Glaube enthalten und begriffen sey/ wie der Herzog von Urbin gethan / dennoch wollen sie ihn nicht annehmen/ noch daran gläuben / aber es wird ihnen zum Fluch und Verdammniß gereichen.

M. Thomas Honstedius, Ecclesiæ Cathedralis Pastor, & Rev. Ministerii Senior, peculiari Scripto Germanico, *Vindicias Lubecensis Ministerii* (quarum in *Novis Literariis Mar. Bath. ad Ann. 1702. p.300. sq. mentio injecta est*) à D. Ad. Rechenbergio & Ferdinando Helfrico Lichtscheidio, Ecclesiæ Cizensi, impugnatas nuper, defendit iterum, atque ab explicationibus & novis imputationibus

bus liberavit. Integer titulus totius Scripti his verbis absolvitur: Gründlicher und deutlicher Beweis / daß in der Schriftmäßigen Rettung des Lübeckischen Responsi, über der entstandenen Streitigkeit des von Gott gesetzten Gnaden-Termins / die Wahrheit und Unschuld nicht sey beleidiget worden / wider (Tit.) Hn. Adam Nechenbergs / S. S. Theol. Doctoris und Professoris Primarii in Leipzig / der Zeitlichen Schrift beygefügte Vorrede / sammt der verlangten Vorstellung aller in diesem Streit zusammen gehöriger und an einander hängenden Wahrheiten / zu diensamer Nachricht von denen in derselbigen gezeigten Friedens-Mitteln / auff Gutbefinden E. E. Ministerii, und mit Desselbigen einhelliger Uebereinstimmung verfaßet. Lübeck verlegt Michael Adam Wettstein. 1703. (9. plag. in 4.)

Ipse Autor probat *primò*, neque *Veritatem* neque *Innocentiam* læsam esse, sed omnia verè modè ac piè fuisse pertractata & discussa; *secundò* Controversiæ Statum hoc de argumento pernosendum diligenter investigat, ac *tertiò*, doctrinâ hâc, quæ *Terminum Gratia*, Induratis quoque fixum, removendum esse statuit, neque pietatem lædi, neque animos hominum securos reddi docet. Scriptum hoc nec scommata spirat, nec aculeata continet verba, sed rotundè omnia ac placidè ceu pium addecet Theologum, proponit, ut quilibet, à præconceptis opinionibus liber, haud difficulter animadvertere queat, illud veritatis cœlestis defendendæ causa fuisse evulgatum.

Cœterum laudatus Autor, præter Scripta illa l. c. p. 301. enumerata, conscripsit *Dissertationem Theologicam* ad Es. LIII. 4. *Comma primum, de Christo Archiatro spirituali*, atque in *Academiâ Gießenâ*, Præside D. Petro Haberkornio P. P. 1669. publico examini submit, (plag. 5.) Eodem annoin modò dicta Academia pro *Licentia ritè aperiendi Collegia* exhibuit *Syllogen positionum Philosophico-Philologicarum*, Resp. *Job. Dan. Arculario*, Darmstat. (hodiè SS. Theol. Doctore, & Rev. Ministerii Francofurtensis Seniore.) (plag. 2.)

Die 23. Martii *Nathanaël Schlott*, *Gedanensis*, qui in *Prochodo-*
chio Præceptoris subiit munus, mortalium ereptus est numero.
 Natus est *Gedani* d. 13. Februarii A. 1666., atqve in Gymnasio
 patrio literarum studiis imbutus Academiam *Lipsiensem* A. 1689.
 & *Jenensem* A. 1691. concessit. Exacto sexennio, & quod ex-
 currit, tandem A. 1699. mense Februario officio illi modo no-
 minato, quod informando & concionando administravit, præ-
 fectus fuit. *Dissertationis* Ejus in *Athenæo Gedanensi*, Præside M.
Joh. Christoph. Roßenscher, de *Probabilismo Morali circa Alapam cæde*
windicandam, propositæ, meminimus in *Nov. Literariis ad Ann. 1699.*
p. 170. ut & *Νεμροχάρσις*, Tetrastichis expressæ, in *Nov. Literariis*
ad Ann. 1702. p. 314. Idem edidit Poëmata quædam Germanica,
 hac inscriptione conspicua: *Eine Sand-voll Poetischer Blätter /*
aus selbst eigenem Vorrath mit Fleiß zusammen gelesen / und den Lieb-
habern der reinen und ungezungenen Dicht- Kunst zu geziemender Ge-
müths- Belustigung überreicht. Lübeck bey David Schulz / 1702.
 (plag. 5½ in 8.)

Die 26. Martii in *Athenæo*, durantibus Examinis Vernalis
 solennitatibus, *Carminè Heroico*, versus 650. complectente, &
 memoriter recitato, *acerbissimam Christi passionem* descripsit *Joh.*
Hermannus von Elßwich / Rendesburgo-Holsatus, Academiam
Rostoch. petiturus. Illud *Notis Philologico-Theologicis* quibus-
 dam illustratum typis publicis exscriptum, hoc Schemate,
 prodiiit: *יְשׁוּעָה בֶן-אֲדָמִי* i. e. *Jesus Dolorum Filius*, quos, ut
 in *tristissima Crucis Ara Salutem repararet Adamigenis, Re & Vere*
בְּנֵי-אָדָם i. e. *Filius Dextra sustinuit.* (3. plag. in 4.)

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Majo , MDCCIII.

WISMARIAE

Die 8. Febr. electus est Pastor ad Ædem Spiritus S. *Johannes Dietericus Breithor*, Wismariensis, in locum *M. Dieterici Schröders* / qvem Pastorum illum cum Diaconatu Mariano mutasse nuper memoravimus, surrogatus.

D. 22. Febr. *Johannes Franciscus Pilgrim*, Ecclesiastes Nicolaitanus, humanis rebus exemptus. Frui vitæ hujus luce cœpit *Buxtehude* in Ducatu Bremensi d. 24. Julii A. C. 1670., nactus Patrem *M. Johannem Pilgrim*, ibidem Ecclesiasten. Humaniorum artium fundamenta in Scholis *patriâ, Hamburgensi & Lüneburgensi* *Johanna* posuit, quibus in Academiis *Jenensi & Rostochiensis* Philosophica & Theologica studia superstruxit. Inde *Wismariam* delatus, provinciam formandæ prolis *Schleusingianæ* suscepit, ac per annum & quod excedit, non negligenter administravit. A. 1695. B. *Henrico Plagemanno*, ad D. Nicolai Diacono, successor datus est. In matrimonio habuit *Annæ Elisabethæ Fétten*, D. *Johannis Festingii*, Jcti Rostochiensis, & Ducum *Mecklenburgensium* Consiliarii Consistorialis, viduam. Muneris sui partes cum curâ exsecutus est, & mortem illius Ecclesiæ Nicolaitanæ eo gravius fert, quia nunc ordinario animarum Pastore prorsus destituta.

Die 30. April. in novo Lycei Auditorio, sub moderamine *M. Johannis Kindleri*, Rectoris, publicas habuerunt orationes *de Spectris hominum defunctorum speciem referentibus*, *Johannes Joachimus Jörcke*, Wismariensis, *Joachimus Warnecke*, Wismariensis, & *Simon Joachimus Stewede*, Neo-Brandenburgensis Megapolitanus. Et ille quidem, qvi simul patriis Musis valedixit, *spectra ta-*

lia verè dari, demonstravit: iste, quid sint, explicavit: hic, ea non minus piorum, quàm impiorum personam representare, probavit.

ROSTOCHII

Die 10. Martii *Joach. Henricus Sibrand* / V. J. D. & Moral. Prof. Dissertationem Moralem, quæ virtutis *Homiletica Εὐπα-
πείλιας* seu urbanitatis *Ethnica à Christianâ* differentiam exhibet, publicæ veritatis amantium censuræ subjecit, Respondente *Christiano Friderico à Toden*/ Eqv. Holsato. (1½ plag. in 4.)

Die 17. Martii *Albertus Joach. de Krakevitz*, Eqv. Mecklenb. S. Th. D. & P. P. Disputationem Theologico-Practicam, ex Recentioribus sistentem quæstionem: *an liceat sacrum deponere officium?* publico examini stitit, Respondente *Martino Christiano Rüssel*/ Starg. Pom. (4. plag. in 4.)

§. 1. Dissertationis titulum paucis enucleat. §. 2. Circa quæstionis statum notat, sibi (α) non sermonem esse de officio propriâ auctoritate suscepto, nec (β) de tali, auctoritate inconvenienti demandato, neque (γ) de eo, ad quod ritè gerendum, tam proprio, quàm alieno iudicio simpliciter aliquis inhabilis iudicatur. Nec (δ) quæri ostendit: An, publicâ auctoritate iustis de causis ab officio remotus, suum possit deponere officium? Neque (ε) an Minister Ecclesiæ aliorum vocatus, suum possit resignare officium? Sed (ζ) *An is, qui internè & externè vocatus, insuper verò ad illam, quam ex DEi nutu functionem gerit, idoneus iudicatur, dimissionem suam, citra sufficientem ipsi datam occasionem desiderare, ipsumque deponere possit officium, aut, si quæ adfuerint rationes, quænam sufficientes sint, ut actualem officii svadere possint depositionem?* Antequam progreditur Auctor, explicat §. 3. & 4. illa, quæ circa quæstionis statum de *Vocatione internâ* allata sunt, & §. 5. de *Vocatione legitimâ externâ* dispicit, cujus notas constituit, (1) si alicui ex totius Ecclesiæ consensu munus deferatur, (2) si vocatus in conscientiam suâ certus, se hunc consensum nullis illegitimis impetrâsse modis, nimirum, vel intempestivis querelis atque sollicitationibus, amicorum precibus, muneribus, promissionibus,

nibus, pactis atque conditionibus illicitis &c. His ita expeditis quæstionem ipsam aggreditur, cujus negativam defendit. Notat autem ante §. 7. non satis firmo stare talo, negativæ hujus quæstionis decisionem, quæ ex *Jure Canonico* affertur c. *Novatianus & c. suggestum caus. 7. qv. 1. ubi asseritur, Episcopum non debere Ecclesiam suam deferere, quia sit sponsa ipsius.* Nec satis firmiter, nisi indirectè modò, negativam probare dicit §. 8. dictum Luc. IX, 62. quum illud interpretandum sit de generali Christianismi statu, cui si quis sese addixerit, ita tamen, ut simultaneo aut majori studio terrestria curare velit, de illo Salvator pronunciet, talem non esse aptum regno DEi. Hinc pro adstruendâ negativâ §. 9. affert Scripturâ dicta, quæ non *vocationis derelictionem*, sed potius *constantiam in illâ* imperant, 1. Cor. VII, 17. 20. 24. Ephes. IV, 1. 2. Thess. III. à vers. 6. usque ad 12. §. 10. *Dignitatem atque excellentiam officii Ecclesiastici* extollit, eoque ipso sententiam suam confirmat. §. 11. Proponit *mandatum perseverantie in officiis* in specie Ecclesiarum ministris injunctum, Matth. X, 22. Col. IV, 17. 1. Tim. IV, 20. §. 12. Pro non depositione officii militare ait *rigorosum summi judicis examen* de donorum concreditorum administratione. §. 13. Docet, quod talis muneris depositio, de quâ sermo est, neque *exemplo* neque *testimonio* in Scripturâ S. probetur, sed quod potius ingenui DEi servi ad extremum usque vitæ halitum inter continuas vitæ molestias fidem suam probârint, juxta §. 14. Tandem §. 15. alias pro negativâ adducit rationes, ex *Tarnov. de Ministr. Eccles. p. 1281.*; à *communi amoris vinculo proximum adificandi*, à *consensu innumerosum Ecclesia nostræ Theologorum & Jctorum*, &c. desumptas. Hinc adversæ partis rationes affert atque expendit, asseverantis, apud nos non esse Ecclesiam, §. 16. Et in *N. T.* non esse ullum *Ministerium Ecclesiasticum*, §. 17. Hodierni item Ministerii adjuncta, *privatam nimirum absolutionem & Sacramenti Altaris administrationem*, depositionem illius svadere, §. 18. Porro Ecclesiæ nostræ *Symbola* esse jugum intolerabile, §. 19. Magnam *Muneris Ecclesiastici esse gravitatem*, §. 20. *Gregorium Nazianzenum & Basilium Cesariensem* functionem Eccle-

fiasticam dereliquisse, §. 21. Propriam animæ salutem discrimini objici; majorem esse felicitatem illorum, qui officiis obstricti non sunt; negotiorum multitudine preces aliasque pias meditationes impediri; majori cum emolumento proximum posse ædificari extra Ministerii vincula; ludibrio omnium Ministerium hodiè exponi; omnem laborem esse frustraneum; absque Ministerio homines salvari posse &c, §. 22. Ceterum quando officium deponere liceat §. 23. monstrat, videlicet, si quis omnibus & singulis auditoribus fuerit exosus, Matth. X, 14. Act. XIII, 46.; si quis sonto & desperato laboret morbo; si animi sentiat deliquia; si memoriam nimium quantum labe factam experiat; si in statu *persecutionis personalis* Minister Ecclesiæ constitutus sit. Postremò ad quæstionem hanc: *quid ei faciendum, qui se illegitimè vocatum certè novit?* verbis D. Pfeifferi ex Antimelanch. P. II. p. 242. respondet: Ist deine Vocation gleich nicht recta in fieri, nach allen Umständen richtig gewesen &c. usque ad verba gehem gehalten.

D. Jo. Fechtius, Scriptum apologeticum germanico idioma te evulgavit, hoc titulo insignitum: *Erwiesene Aufrichtigkeit in dem Streit von der einem jeden Menschen bis in den Tod offenstehenden Gnaden-Thür / wieder allerhand unbillige Beschuldigungen gezeigt von Jo. Fechten / der Heil. Schrift D. und Prof. auch des Herzoglichen Consistorii Assessorn, und des Rostoch. Districts Superintendenten. Cum censurâ & consensu Facult. Theol. Rostoch. Rostock und Leipzig / in Verlegung Joachim Wildens / 1703. (17½ plag. in 4.)*

Contenta integri Tractatus hoc ordine leguntur: Postquam Auctor in *præfatione* docuisset, quam multas quamque iniquas hactenus in hoc argumento sustinisset imputationes, imprimis quod diffamaretur, ac si dux incentorqve scandalosi certaminis, contra Terminum peremptorium exorti, existat, cum nec verbum tamen ullum suo nomine in hoc argumento in publicum unquam edidisset, necessitatem sibi impositam esse profiteretur, animi candorem, quo in hac re usus semper fuerit, & actionum

actionum suarum dexteritatem ingenuè & citra ullum fucum demonstrandi. Itaque *primo capite* enarrat, quo pacto, quaque occasione jam in *Acad. Argentor.* ante propemodum quinquaginta annos ad comprehendendam tuendamque doctrinam de universalitate gratiæ revocantis, (non tantum ratione subjectorum, sed etiam ratione temporis ita dictæ) ex discursu cum commilitone quodam devenerit atque eandem postea perpetuò in officio suo, *Durlaci* atque *Rostochii*, auditoribus suis proposuerit. Non diffitetur quidem, paulò se timidius initio ei sententiæ fuisse addictum, eò quod persuasus fuerit, contrarium facere D. *Dannhauerum*, cujuscumque semper apud ipsum fuerit veneratio, ut quasi piaculum ipsi visum fuerit ab eodem discedere. Cum verò postea aliis ipsi argumentis gravioribus patuerit, eandem gratiæ revocantis universalitatem à D. *Dannhauero* evidenter doceri, rupto omni ulteriori obstaculo, & in Gymnasio & in Academia, doctrinam se istam per thesin & antithesin, utriusque argumenta probè expendendo, quod à nemine unquam Theologorum ante se sive in compendiis Theol. sive in Systematibus, sive libris quibuscunque aliis factum fuerit, perpetuò inculcasse. Provocat ad auditores suos *Durlacenses* & lectiones ipsis dictatas. Producit thesin & antithesin ante trecentium *Rostochii* in privato Collegio auditorum calamo suggestam; tum loca ex Disp. publicis alia, in quibus ante mota hæc certamina revocantis gratiæ universalitatem defenderit, particularitatem disertè rejecerit. Unde mirum non fuisse ait, quod & in Responso Anti-Boesiano eandem doctrinam defenderit, quam cum approbaverint ipsius Collegæ, indicio id esse, & illos ipsos eandem pro communi Ecclesiarum nostrarum doctrinam habuisse. Ex quo concludit, imputari sibi non posse, quod in Responso Rostochienli vel sectatus fuerit singularitatem, vel ex seqviori erga Pietistas affectu id profluxerit. In *secundo capite* refert auctor, quomodo edita in publicum Apologiam Boesianam, unam cum duplici Responso Lipsiensi, quo Responsum Rostochiense condemnatum & Terminus Boesii

peremptorius adprobatus, inque cœlum elatus sit, decreverit Facultas Theologica Rostochiensis justam parare defensionem, quâ simul totus *Boesii* libellus à capite quasi ad calcem, *D. Grünenbergii* calamo refelleretur. Placuisse verò ex consilio *D. Quistorpii* expetere atque subjicere vicinarum Academia- rum & Ecclesiarum suffragia, eum potissimum in finem, ut palam fieret, etiam alios plurimos doctissimos gravissimosque Theologos, immò totas Academias & Ecclesias, doctrinam Rostochiensium Theologorum pro veteri & receptâ, h. e. Verbo DEI & Libris Symbolicis consentaneâ agnoscere. Datum itaque esse à Facultate hanc operam auctori, ut consensum earum & exploraret & expeteret. Id eâ modestiâ fecisse, ut nemini obtruderet sententiam, immò nec quemquam occuparet quidem. Cujus rei proferantur documenta. Responsa verò epextere cuilibet ex quotidiana Ecclesiæ nostræ praxi licere, nec igitur Rostochiensibus, quod idem fecerint, vitio posse verti. Præcipuè cum per Ordinationem Ecclesiasticam, cui jurejurando sint adstricti, ad communicandum cum vicinis Ministeriis & servandum cum iis consensum sint obligati. Ex quo concludit Auctor, inique se pro primo tragœdiæ Peremprorianæ auctore proclamari, cum neque suo nomine fecerit, quicquid fecisset, neque quicquam fecerit perperam & à moribus Ecclesiæ nostræ alienum, neque istâ operâ dissensum ullum, sed magnum laudatissimumque consensum promoverit. *Intertio capite* ea, quæ responsum illorum collectioni passim objiciuntur, considerat auctor. Ostendit meris niti suspicionibus, quicquid vel de epistolis ad excitandos contra Terminum Theologos, vel de suppositis ad scribendum aliis, vel de circularibus epistolis, per totam Germaniam disseminatis, vel de latâ à quibusdam, quorum responsa expetita fuerint, repulsâ, & si quid ejusmodi fabellarum sit amplius, temere & sine omni fundamento differatur. Reliqua quoque *εγκλήματα*, effusissimâ bile in auctorem qui neminem unquam læserit, nec lædere potuerit, quia nihil unquam vel de hoc

hoc argumento vel in hoc argumento scripserit, jacta, diluit, rogatque, ut si quid epistolarum alicubi lateat, ex quo quicquam, quod *ἀθεόλογον* sit aut scandalosum, adversus ipsum probari possit, id producatur in publicum, nec ex putido fictarum occultarumque epistolarum fundamento fama viri boni prostituatur. In *quarto capite* disquiritur: *utrum à Facultatibus Theologicis etiam Ministeriorum Responsa expeti possint?* Et affirmativa partim exemplo Theologorum Wittebergensium & Argenteratensium, partim ex consilio B. D. *Dorschei* in consultatione de instituenda Theologorum exortis controversiis confederatione prodito, partim ex argumentis aliis, utpote quod in plerisque Ministeriis majoribus Theologi & Doctores non minus eruditione Theologica atque prudentiâ excellentes quam in Academiis inveniantur, quod Ministeria etiam à Consistoriis, à Principibus, à Senatibus, à Theologis singularibus consuli soleant, quod à solis Academiis Ecclesiæ consensus, cui conservando vi *Ordinationis Ecclesiasticae Mecklenburgensis* Theologi Rostochienses incumbere debeant, sepositis Ministeriis probari nequeat, & similibus stabilitur, tum verò quicquid Ministeriorum Responsis objectatum hactenus est, utpote quod scripta controversa vel non legant, vel non omnia habeant, quod statum controversiæ non intelligant, quod multitudo Respondentium veritatem non prober, quod Responsa ipsa non consentiant, quod Respondentes in Ministeriis sint homines simplices, affectibus occupati, imprudentes, malè informati, in aliorum favorem credentes, & si quæ sunt alia id genus, studiose refellitur. In *capite quinto* locus quidam ex auctoris *Notitiis Christianis*, anno M DC LXXVII. editis, qui doctrinæ ejus hodiè defensæ videtur esse adversus, proponitur, in totâ historiâ & connexionem suâ consideratur, ostenditurque, eundem partim gratiæ revocantis universalitatem disertè complecti, partim ex aliorum sententiâ, à se non approbatâ, sed rejectâ, differere. Subjicitur consideratio loci I. Sam. II, 25. & argumentis comprobatur,

tur, *Job* ١٣, in verbis: *non obtemperaverunt voci parentis sui, quia Dominus eos voluit occidere*, non per *quia*, sed per *quod*, convertendum esse. In *capite sexto* duo loca alia, in scriptis auctoris aliis occurrentia excutiuntur. Quorum prior hic est: *neminem praterit gratiâ suâ Deus, si vel sexcenties vel millies*, (alibi additur: infinities malitiosè atqve præfractè) *fuerint lapsi*. Ostenditur, ea esse universalibus promissionibus, ubiqve in Scripturâ obviis, consentanea, & si hæ loqvendi rationes ad Epicureismum ducant, non minus Terministarum illas: revocat Deus etiam sæpius lapsos, etiam decies & vicesies lapsos, etiam malitiosè in peccato perseverantes, plerosqve homines usqve ad mortem revocat, & similes, eidem periculo esse obnoxias. Præterea ex antiquioribus pariter & recentioribus Theologis innumera producuntur loca, in quibus eodem prorsus modo locuti esse deprehenduntur. Disseritur hîc de peccato in Spiritum S., de quo docetur, sentire nonnullos Theologos, non esse absolutè impossibile, hos taliter peccantes redire ad pœnitentiam, sed tantum difficile. Quæ sententia ex eo probabilis redditur, quia juxta omnes Theologos etiam apud peccantes in Spiritum S. gratia divina usqve ad extremum eorum halitum duret, gratia verò vera & efficax gratia non esset, nisi ipsam etiam durissimam peccantium in Spiritum S. obstinationem vincere posset. Si verò gratia hanc obstinatissimam resistantiam vincere potest, concludit auctor, non esse simpliciter impossibile, sed tantum difficillimum, hos tales converti. Qui discursus piorum doctorumqve hominum judicio submittitur. Posterior locus est: *quum gratiam inhabitantem homini ex justo judicio Deus subtrahit, gratiâ tamen convertente & revocante eidem perpetuò assistit*, *Esai LXV. 2. Apoc. III. 20.* Qui contra excipientem ex ipsâ literæ virtute in testimoniis adductis relucente & circumstantiis aliis vindicatur. In *Appendice* subjicitur *Hamburgensium Theologi, Johannis Winckleri*, Epistola ad auctorem, in quâ nec unquam se doctrinæ de Termino gratiæ peremptorio addictum fuisse, nec sententiam suam in gratiam auctoris mutasse profitetur, de

de cetero solidis argumentis contra Terminum disputat, huncque veræ pietati magis obesse, quam revocatricis gratiæ universalitatem, breviter demonstrat.

NEO - BRANDENBURGI.

Gothofredus Coblreiff, S. S. Theol. Lic. & ad D. Mariæ Pastor Primarius, (cujus in N. L. an. 1701. pag. 316. mentionem fecimus,) Concionem, in memoriam Conjugis suæ Dom. XXIV. post Trin. superioris anni à se habitam, typis imprimi curavit sub hoc titulo: *Die Wohlverdienten Ehren-Säulen/ auff dem Grabe seiner inbrünstig-geliebten / und biß in den Tod getreuen Eh-Genosßin Annæ Catharinæ, gebohrenen Möllenhoffen / welche ihm den 28. Octobr. des Jahrs MDCCII. durch einen sanfften und seeligen Tod von der Seiten gerissen worden/ nach deroselben/ den 8. Novembr. darauff geschehenen ansehnlichen Bestattung in ihr Lübeckisches Erb-Begräbniß zu St. Catharinen, aus dem bey der Rückkunfft in Neu-Brandenburg zu ihrem Gedächtniß gepredigten Evangelio am XXIV. Sonntage nach Trinitatis aufgerichtet dargestellt. (5. pl. in 4.)*

GRYPHISWALDIAE.

Die 28. Martii *Synodologia Pomeranica Partem Primam, Acta Synodorum Gryphiswaldensium* exhibentem, Præside D. Jo. Frid. Mayero P. P. proposuit *Henr. Ludov. Mahlendorffius*, Sed. Pom. (4. plag.)

Postquam ab ipso Præside in *pec. Dissertatione A. 1701.* exhibita, quædam *Synodorum Gryphiswaldensium* antea celebratarum *Capita fidei*, in Synodo, t. t. habitâ, proposita ac repetita fuere, ceu in *Novis nostris Literariis ad An. 1702. p. 6. seqq.* indicavimus; Nunc ipsa *Acta & Decreta*, quæ scil. asservata fuere, publicari cernimus. Complectitur autem *prima pars Acta & Decreta Synodorum, Gryphiswaldie A. 1541. 1543, 1544.* à D. *Johanne Knipsprovio*, (de quo in *Novis nostris Literariis l. c. p. 7.* egimus) coactarum, quæ germanico idiomate consignatæ sunt, & tum doctrinæ argumenta tum sacros ritus valde illustrant. E quibus flosculos nunc aliquos carpere ac delibare placet. *P. 1.* Siftuntur *Literæ Ducis Philippi* Synodum intimantes. *P. 4.* Unusquisque *Diœcesanorum* monetur,

monetur, ut si novas & antea inauditas habeat Scripturæ Expositiones, eas diligenter examinet, & *Synodo*, antequam Ecclesiæ obtrudantur, piè prudenterqve dijudicandas submittat. *P. 6.* De *Signo Crucis* agunt Diœcesani, eoqve, ex Ecclesiæ consuetudine, utendum esse, docent. *P. 7.* Elevationem Sacræ Cœnæ, ut ritum indifferentem, tum admitti, tum rejici posse, svadent. *P. 8.* De Tempore Confessionibus audiendis destinato hæc tradunt: Wir wollen in jeglicher Stadt und Kirchen sonderliche Zeit und Stunde haben Beichte zu hören / und die Beichtkinder darin zu unterweisen / wollen auch dem Volck anzeigen / und sie vermahnen daß die Beichtkinder eben auff die Stunde da seyn / oder da sie darüber versäumet wurden / dürfen sie uns keine Schuld geben / oder über uns klagen. *P. 9.* Vestimenta Ministrorum Ecclesiæ, pro uniuscujusque Ecclesiæ ratione, nec temerè rejicienda, nec introducenda esse, arbitrantur. Mit Messgewand halte mans nach Gelegenheit der Stadt und Leute / also daß es frey sey. Ehrlich aber sollen die Priester bekleidet seyn / wenn sie predigen oder Sacrament reichen. Und man soll das Volck lehren / daß sie solche züchtige und ehrliche Messgewand oder Kleidung nicht sollen vor nöthig halten / brauchet man ihrer aber / das soll auch niemand ärgern. Et *P. 14.* in alterâ Synodo ita decretum fuit: In der Lehre sind wir Gott Lob allenthalben einträchtig / ohne daß mans mit dem Messgewand nicht hält nach einer Weise / welches doch Eintracht und Liebe unter uns in keinem Wege verhindern soll. Eadem fermè adducta iterum fuere in *tertiâ Synodo p. 24.* Mit Messgewand soll mans halten nach Gelegenheit der Städte und Leute / und gleichwohl um der Liebe willen der Einträchtigkeit nachtrachten. Denn Priester sollen im Heil. Kirchen-Almüt ehrlich bekleidet seyn / wenn sie predigen oder Sacrament verreichen. Wie auch der Heil. Paulus lehret / daß alle Dinge sollen ehrlich und ordentlich gehalten werden / darumb soll man das Volck unterrichten und lehren / daß sie solch ehrlich Messgewand oder Kleidung nicht verächtlich halten / auch niemand sich soll daran ärgern. Mitius ergo de his Nostri judicârunt, quam nuperus Autor *Dissert. de Jure Sabbathi in Acad. Frideric. 1702. ventil. Cap. IV. p. 131.* Ad minimum, si toleranda sunt quædam

quædam singularia vestimenta, abolenda essent die Messgewandte / *urpote quæ apertè ex Papatu descendunt, & nulli alii fini inserviunt, quàm ut Comœdia in templis agantur.* P. 10. Catechismus Lutheri isto tempore prælectum & explicatum fuisse notatur. P. 11. Nomina Pastorum, tum Præsentium, tum Absentium, recensentur. P. 15. Privatam Absolutionem adversus Ejus Ofores retinendam esse *Gryphiswald.* docent verbis, quæ addi merentur, insequentibus: Der Teuffel wolte gerne die privatam Absolutionem und den Trost derselbigen verhindern / und den betrübtten Conscientien einen unüberwindlichen Schaden thun / oder je die Absolution zum wenigsten in eine Verachtung bringen / und eine geistliche Hoffart anrichten. Darumb ist für nöthig und nütze angenommen / und soll allenthalben in Städten und Dörffern gehalten werden / daß man keinen zum Tische des Herrn zulasse / er habe sich dann vorhin angezeigt / und die Absolution empfangen. Dann so einer dieselbe verachten / oder für unnöthig ansehen würde / ist wohl zu bedencken / was der von GOTT und den heiligen Sacramenten halte. P. 16. Ministros Ecclesiæ, si adversus eos agendum sit, ad forum Ecclesiasticum, non Politicum trahendos esse inculcant, *Causis tamen Criminalibus exceptis.* P. 17. Pacem à Diocesanis servandam esse, nec temerè lædendam, aureis monitis tradunt: So die Prediger unter einander zwistig und wiederwärtig sind in privatis odiis & causis, sollen sie dennoch umb ihrer Sachen willen die gemeinen Sachen der Kirchen nicht verhindern / noch die Kirche ärgern / den Frieden brechen / und sich auff den Cangeln sticheln und schelten / &c. Denn da die Liebe gebrochen wird / ist auch bald mit der Lehre versehen. P. 18. seq. Syllabus Pastorum præsentium pariter & absentium traditur. P. 21. Ordinandos *Examine consueti* submittendos esse affirmant. P. 23. Sepulturam honestam (publicam puta & solennem) Impœnitentibus denegandam esse innunt: So sie hie nicht Busse thun / sollen ihnen alle Gottes Rechte / auch Christl. Begräbniß versaget werden / solches haben die Alten in Vorzeiten Excommunicationem Minorem genennet. *Ead. pagina.* De Hymnis tum Latinis, tum Germanicis, in Ecclesiâ decantandis, sequentia habent: Die Vesper und Messen / und

gemeine Christl. Gesänge de Tempore, auff die Fest- und Sonntage/ soll man in den Städten einträchtig halten / und solche in deutscher und lateinischer Sprache / ein umb das ander nach Gelegenheit / damit alles geschehe zu Erbauung und Besserung der Jugend / daß die von Kindes Weim auff/ zur Heil. Schrift/ und lateinischer Sprache gewehnet und erzogen werde. Wenn derowegen die Schul-Kinder zu Chore und allein in der Kirche sind/ soll man zum meisten Theil Latein singen. Wann aber die Christl. Gemeinde Gottes Wort zu hören versamlet ist/ soll das meiste Theil deutsch gesungen werden. P. 25. De Arario Ecclesiastico, Viduarum & Pastorum emeritorum bono, constituendo, agitur. Quas Constitutiones excipit iterum Index Diœcesanorum, qui Conventui tertio vel interfuerunt, vel eidem sese subtraxerunt. Reliquarum Synodorum Decreta ut pari ratione edantur propediem, publico nomine *Venerandum Præsidentem* compellamus.

Die 30. Martii sub Præsidio modo nominati D. Jo. Frid. Mayeri P.P. de Christo Peccatore omnium maximo differuit Jacobus Staalkopf/ Sed. Pomer. (1. plag.)

Sex Dissertationis Argumenta hisce in thesibus exhibentur, quæ tum sententiam hanc ex 2. Cor. V, 21. ac verbis Lutheri & Batti, tum adversus dissentientes, breviter licet, confirmant. Nomen Respondentis legentes, notamus, ejusdem Cognominis Virum Freibergæ Hermundurorum vivere, M. Jacobum Stahlkopfium, ad B. Virginis Archi-Diaconum, qui non solum in Synodo Freibergæ A. 1700. celebrata, & cujus in Novis Literariis Germ. p. 137. mentio injicitur, Dissertationem Synodalem, Præside D. Christ. Lehmanno propositam, Respondendo tuitus est, sed etiam Homilias quasdam publicavit, è quibus duas, nobis obvias, adducimus. In funere Isaaci Leickherri, Jcti & Consiliarii Saxonici, (Patris Frid. Jac. Leickherri, qui Vitas aliquot Jctorum Notis illustratas edidit Lipsiæ A. 1684. & Islebæ A. 1688. vivere desiit) Concionem exequialem habuit ad Ps. LXXXVI, 2. 3. 4. coll. Job. VI, 37. 38. 39. Job. X, 27. 28. Job. XIV, 19. Freibergæ impressam (plag. 13. fol.) Ut &, cum justa persolverentur M. Paulo Baltasari Röbero, Ecclesiæ Zederanæ Diœces. Freiberg.

Freiberg. Diacono, (*D. Pauli Röberi*, Theol. Witteb. Nepoti & *D. Pauli Philippi Röberi*, Superint. Freiberg. Filio) *Concionem* pariter *funebrem* ad Rom. *II*X, 38. 39. recitavit, *Freiberg*, *Typis A. 1689. exscriptam*. (plag. 8½ in 4.)

REGIOMONTI.

Menſe Martio, *M. Arnoldus Henricus Sahme* / *Regiom. Pruff.* Reſp. *Joh. Friderico Kungmann* / *Bartenſ. Pruff.* diſputavit de *Ritu Depoſitionis in Academiis quibusdam conſuecto*. (plag. 2. in 4.)

§. 1. Notat atqve exemplis illuſtrat Ritum pervulgatum, quo novelli tyrones in qvavis fermè arte, opificio & tribu, excipiuntur. §. 2. In Natales Depoſitionis Ritus Academici inqvirit, eumqve ab Athenienſibus petitum eſſe tradit, hinc §. 3. in ſpecie de eo agit, qvò à variis Academiis fuerit receptus. §. 4. Ceremonias illas enumerat, quibus depoſitionis Ritus peragi ſolet. §. 5. Moralitatem Depoſitionis Academicæ expendit. §. 6. Teſtimoniis qvorundam ſcriptorum adductis probat, Ritum illum in quibusdam Academiis neceſſarium judicari, ac tandem *Lutheri* verbis, quæ in *Colloqv. Menſal. c. 68.* leguntur, Ritum hunc non improbantis, diſſertationem hanc obſignat. Idem Argumentum *Diſſertatione Historicâ*, eâqve non vulgari eruditione refertâ, in *Acad. Lipſienſi A. 1689.* (habita prius *A. 1687. de Carmine Paſtorali* Præſide *M. Gottlob Giedler* / *diſſertatiuncula*, plag. 2.) diſcuſſit *M. Joh. Gideon Gellius*, *Dreſdenſis*, *Lycei ad D. Crucis in Patria nunc ConRector*, (vid. *Nov. Liter. Germaniæ p. 24. § 136.*) plag. 3½. In ipſo Diſputationis Actu *M. Andreas Achilles*, *Halberſtadienſis*, (qvi poſtea in Patria Verbi Divini Miniſter fuit, ſed ob errorum, quos fovebat, portenta, ſede ſua ejeetus) magno & incredibili impetu ac boatu, ſucceſſu tamen irritò, Ritum hunc improbavit, eumqve ſine mora ab Academia Doctõribus proſcribendum eſſe aſſeruit. Quæ immodestia magnos tunc temporis excitavit motus, ipſiusqve Opponentis famam haud leviter conſpurcavit. Sed

hæc ως ἐν παρόδῳ. In Acad. Witteberg. A. 1697. *Ritum Depositionis Academicae* pec. Diatribâ illustravit M. Job. Christoph. Senffius, Wirsberga-Francusplag. 2. atqve tribus *Sectionibus Ritui hujus Originem, Accusationem & Defensionem, ut & Emendationem* complexus est.

RIGAE.

Typis Nöllerianis impressa est *Postilla Lettica B. Georgii Mancelii*, S. Theol. Lic. & Ducis Curlandiæ Concionatoris Aulici, sub hoc titulo: Des um die Kirche Christi Hochverdienten Hn. Georg. Mancelii, Semgalli, weyland der Heil. Schrifft Licentiati und Fürstlichen Curländischen Hoff- Predigers / lang-gewünschte Lettische Postill / das ist: Kurze und einfältige / jedoch Schrifftmäßige Erklärung aller Sonntäglichen und vornehmsten Fest- Evangelien / wie Er solche Gott zu Ehren / allen Christlichen Haus- Vätern zu Nutz und seliger Erbauung in Lettischer Sprache verfertiget / bey Abgang aller vorigen Exemplarien zum andernmahl auff vielfältiges Anhalten aufgelegt und revidiret. *Erster Theil vom Advent biß zum Fest der Hochheiligen Drey-Einigkeit.* (6. Alph. 8. pl. in 4.)

REVALIAE.

Die 27. Jan. Reinholdus & Hermannus Reinholdus Engdes, pater & filius, ultima stirpis suæ germina, Nobiles Livoni, ille quidem Judicii Provincialis in Harriâ; hic verò Castrorum Metator, sepulcro illati sunt, recitatâ simul à M. Gothofredo Stechero, ad Div. Nicolai Pastore Consistoriiqve Assessore, Concione funebri propediem edendâ. Pater Reinholdus Engdes lucem adspexit an. 1645. die 25. Jan. Positis literarum fundamentis Heidelbergam aliqve loca peregrina invisit. Viventium numero ereptus est an. 1702. d. 24. Octobr. qvum LVIII. fermè annos vixisset. Ex Conjuge relictâ, qvam an. 1673. d. 10. Febr. uxorem duxerat, decem suscepit liberos, septem videlicet filias, adhuc superstites, tresque filios, jam jam defunctos. Qvos inter Hermannus Reinholdus natus est an. 1680., die 11. Julii. Hic, qvum in literarum studio eousque profecisset, ut jam ad Academiâs abire meditaretur, in militiam tamen profectus est, in qvâ & an. 1701. d. 30.

d. 30. Decembr. contra Moscovitas pugnans , vigesimo tertio ætatis suæ anno occubuit.

Die 3. Martii humatus est *Joh. Dietericus de Corbmacher*, Regius Justitiæ Consul, qvi annum 1650., & qvidem 25. Novemb. diem habuit natalem. Studia in Gymnasio *Revalienfi* cœpta, & *Helmstadii* per quadriennium continuata, Lipsiæ absolvit. Peragratis postea variis *Germanie* Regionibus, *Angliâ*, *Galliâ* atqve *Italiâ* an. 1678. die 25. Octobr. ad suos rediit. Currente eo anno *Secretarii*, an. 1684. *Senatoris*, & an. 1690. *Justitiæ Consulis* spartam dignitatemqve obtinuit, huic etiam ad vitæ finem præfuit, qvi superiori anno 1702., d. 26. Julii illi obtigit. Tres liberi, *unicus* sc. filius, *duæqve* filiæ supersunt.

In dignitate Consulari successit illi *Paulus Struer*, an. 1702. d. 20. Decembr. Primùm Advocatus & Judicii Provincialis Districtus *Harriensis* Notarius an. 1667. constitutus. Deindè *Secretarius* an. 1672. Postea *Senator* an. 1675. Tandem Consul & Judicii *Pupillaris* Præses an. 1696. electus fuit.

GOTHOBV R G I.

Ruinam Prædii *Hassundensis* ad fretum *Sonenfe*, (*Sâne Sund*) in *Norwegiâ*, tria propemodum milliaria *Svenonis* freto (*Svynne Sund*) distantis, qvòd attinet, ea ita accidit. Die 5. Febr. præcedentis anni, nocturno tempore, prædium modò dictum terrâmersum est, ad centum fermè orgyas, altitudinem nimirum si spectes, ubi locus ejus fuit, latitudo autem cum circumjacentibus agris ac pratis ducentas, & longitudo trecentas aut quadragintas ulnas explicatas complectitur. Eo in loco, ubi submersio facta, ne vestigia qvidem prædii, duplici aliàs muro variisque turribus cincti, apparent, præterqvam qvòd in profundo lividus limus, glebæ, atqve hinc inde quædam de collapsis agris & pratis partes conspiciantur. Et qvamvis in editiori prædii orâ, ubi graviori casu decidit aqua, quatuordecim molæ pro serrandis arboribus, & tria alia sint molendina, quæ circumaguntur vi aquæ, ut hinc in profundo aquam esse, quis

qvīs autumare posset, tamen siccum est. Aqua autem decidens qvatuor molas secandis arboribus aptas in ulteriore parte sine dubio subvertit, qvarum ruinā totum fluvium ac fretum versus occasum ad Fridericoburgum ultra milliaris qvadrantem occuparunt. In ruinā ante dicta qvatuordecim homines unā cum 150. vel 200. animantibus continuo oppressi, unico excepto, qvī ponderē terræ obrutus post paucorum dierum spatium animam exhalavit. Prædii Dominus verò, cui nomen *Warefchiöld*, cum uxore, binis liberis nec non horum Ephoro ab interitu hoc modo liberati. Nobilis nimirum uxor d. 5. Febr. ex dolore partus laborans sub noctem obstetricem accersitum misit, hac circa medium noctis adventante; atqve adjacentem villam labem minari vidente, ostium cubiculi, in qvo liberi & Ephorus recumbebant, pulsavit, qvī de somno excitati, & habitu cubiculari vix amicti, fugā sibi consuluerunt, citra fretum Sonense ad Nobilis *Warefchiöld* fratrem concedentes, ubi & illius uxor postero die partum enixa est. Ceterum in hac submersione nihil terræ motui simile animadverti potuit, nisi qvòd sub illud tempus in toto illo Districtu impetuosus ventus, qvem tamen non censuerunt præternaturalem, sæviērit. Superius qvidem est stagnum cum molendinis in lineā æquali aggeris formam exhibens, hoc autem subter terrā ruinā causam dedisse, observare non licet, siqvidem stagnum, prout videtur, montis abruptum profunditate non æquat. Qvemadmodum superior regio saltum & fruticetum habet, inferior planum vallem, prata & agros ad fretum usqve; ita etiam antiquum cœmeterium in superiori parte fuit, cujus murus, aliqvot orgyas longus, in qvadam orbiculari terræ particula adhuc conspicitur. Templum autem ipsum diu antè ad alium locum prope diversorium Sonense in viā Regiā Christianiani ducente, translatum est, prout clarius patet ex ad-

Tab. I. jecto Schemate, cujus hæc est Notarum explicatio:

a. Locus prædii Hafsundensis, terrā mersi, latitudine & longitudine 400. aut 500. orgyas complectens.

b. Col-

- b. Colles, ab exitiali ruinâ immunes.
- c. Molendina 4., versus austrum freti Sonensis, pariter collapsa.
- d. Aqua superior, ante fretum Sonense.
- e. Fretum Sonense (Sâne Sund.)
- f. Rudera templi & cœmeterii antiqui, postea ad locum lit. g. notatum translati.
- g. Templum Sonense (Sâne Kiörkia.)
- h. Diverforium Sonense.
- i. Via, Christianiâ ducens ad fretum Svenonis (Svayne Sund)

HAFNIAE.

D. *Otto Sperlingius* Jctus & Consil. Regius in Regia & Eques-
stri Academia Havn. Eloqv. & Hist. Prof. P. & Regiæ Societ.
Anglicanæ Socius post editum Anno 1702. typis Amste-
lodamensibus librum *de Nummis non cussis* in 4. de quo jam An.
1698. p. 22. alium nunc publico parat tractatum, in catalogo
ineditorum N. L. 98. p. 141. inserto non expressum, cui titu-
lus: *Boreas*, qvi 7. continet capita, secundum numerum septem-
trionum; quorum (1). cap. de divinâ naturâ Boreæ. (2.) De
serenitate Boreæ. (3) De fecunditate Boreæ. (4) De Etesiiis
Borealibus. (5) Jotos & Jotumheimos eosdem esse cum Go-
this. (6.) De Piscationibus & Navigationibus Borealium. (7.)
De Mineris Borealium.

Postquam Auspiciis Regiis nova in Insula Mona
ejusque urbe Stega surrexit *Schola Arithmetico - Graphico-
Nautica*, in qua sumptibus publicis artem pingendi, numerandi
& navigandi erectiores in patria Neptuni & Mercurii filii per-
cipient, ut habent *Constitutiones Regiæ* diplomate peculiari fan-
citæ, in gratiam ejusdem Scholæ *Elementa artis navigandi* verna-
cula, cum nonnullis *de fluxu & refluxu maris* cogitationibus edi-
dit, *Georgius Raschius*, primus ibidem juventutis in arte navi-
gandi Informator; hujus tituli: *Den Møenste Styermands Bog*
effter hois anledning Ungdommen i Styermands Kunsten der paa staden
P
skal

Paloplæres. Samt nogle Betænkninger om Ebbe og Flood. Kiøb. 1702. (plag. 16. in 4.)

Editum etiam est scriptum hujus tituli vernaculum : *Parva Biblia Moralia & Politica*, Videns Moralsk og Politisk Bibel fore stillendes et Guds barn der vil vandre varlig og viiselig i deme falske og bedragelige verden; Hvorledes hand baade skal agere en god Politicum imod sig selv saa og hos andre i sammenskrever af Hans Jørgenssons Görning / SS. Ministerii Candid. 2. part. Kiøbenh. 1702. (1. Alphab. in 12.)

Et aliud, cui titulus: *Melligo ex plantariis Hengeddi*, i. e. Bindræt af Hengeddi Plante-Bed af Hans Ol. Nysted / seu meditationes ac similitudines ad præcipuos fidei Articulos. (8. pl. in 8.)

Superiori anno M. Severinus Lintrupius, def. Phil. & Theol. Prof. Havn. Cathedr. Scholæ Bergensis Rector, & p. t. Communitatis Regiæ Præpositus, Programmate publico de *Emporiis Academicis & mercatura bonarum artium*, cives Academicos, ad Collegia 4. privata invitavit, sc. (1) *Theologicum*, positivo-polemikum, lectorio-disputatorio-examinatorium, ad methodum Theologiæ Königii positivæ. (2) *Philosophicum*, *Logicum* & *Metaphysicum*, illud ad *Logicam Noldii*, hoc ad *Metaphysicam Weissii*, cum usu terminorum in Theologiam, & historiæ Philosophicæ breviario. (3) *Geographico-Historicum* ad Isagogen Puffendorffianam. (4) *Historicum Ecclesiasticum* ad summarium Rechenbergianum. (pl. 1.)

In Colleg. Med. Dissertationem Historicam de *Aureo Pythagora femore*, ventilandam proposuit Petrus Kraglund, Christ. Fil. Resp. Johanne Daniele Ramo, Melch. Fil. Bergensi. (2½ plag. in 4.)

Ibidem Dissertationem Historico-Criticam de *usu Evangelici codicis apud veteres Christianos* publicæ disquisitioni exposuit M. Johannes Matthias Hammerich, Respondente Thoma Bornemann, in 2. capita tributam, quorum (1) de *usu Evangelici codicis in statu Ecclesiastico*; (2) de *usu Evangelici codicis in statu Politico & Economico*. (3½ plag. in 4.)

In Collegio Regio *Accentuum Græcorum*, prout hodie vocibus apponuntur, *Exsequia* celebrabantur, quorum funus efferebat, Ultimum illis vale dicturus *Andreas Lyche*, succollante simul *Andrea Wulfsberg*. Philos. Baccalaur. (plag. 3½.)

In Collegio Mediceo Dissertationem Ethicam primam *de vita & victu Filii Prodigii* ex occasione dicti Luc. 15. v. 16. ventilandam proposuit *Esaías Helt*, Respondente *Erasmo Brun*, *Bergensi*. Phil. Baccal. (2½ plag. in 4.)

Ibidem ventilata fuit dissertatio physica prior *de Effluviis frigorificis*, Præside *Christiano Kôlichen*, *Cass. Fil.* Respondente *Job. Daniele Ramo*, *Melch. F. Bergensi*. (2½ plag. in 4.)

In Collegio Walkendorffiano ventilabatur dissertatio Historico - Critica prior *de Oraculis Ethnicorum veterum* Præside *Christiano Henrico*, *Bartholi Fil.* Respondente *Georgio Christiano Bangio*, *Joh. Fil. Philos. Baccal.* (2½ plag. in 4.)

In Collegio Mediceo *Rudimenta Geometria* quæ elementorum loco esse possunt, vel in *Elementa Euclidæa* introductio, ventilanda proposuit *Laurentius Th. Schive*, Respondente *Clemente Blichfeld*, Phil. Baccal. (1½ plag. in 4.)

Prodiit publicè pro rostris sacris recitatus *annuus omnium elapso Anno 1702. Havniæ natorum & denatorum catalogus*, pl. ½. in pat. ex quo patuit natos fuisse 2246.; denatos verò 1666, adeoque 580. plures natos, quàm denatos.

Novus quoque prodiit vernaculus in *Passionem Servatoris* *Commentarius homileticus* hoc titulo: *Sanguineus solis occasus*, *Colens blodrøde Nedgang/ &c.* 1703. (1. Alphab. 20. plag. in 4.)

Vernaculam *M. Job. Binchii de centum Jesu Christi nominibus opusculi* practici versionem edidit *Helena Opdall*. Dn: *Job. Bernhoffii* vidua, hoc titulo: *Skatt over ald Skatt/dend dyre og Trofest Jesu. Skatt / Det er vores honsertiente Grefsermond Jesus Christus/ som vores højest Skatt / af Guds ords Skatt. Kammer / ud-*

føgt ūdi hūndrede naver og egenſkaber / fortelig fromſtillet ved M. Joh. Binchium Guds ords Prædicant, ūdi Munſter tie Herſardt / og af Tydſk paa Danſke overſett af Ellen Opdall. (1. Alph. 16. pl. 8.)

Nova editione animata prodierunt *Capita fidei* : Eroens Hoved-pungter / olim à D. Joh. Geo. Sigwardo Theol. Tubingenſi conſcripta, ab *Andréa Buckio* in idioma Danicum ante complures annos translata, atqve ab oblivione in gratiam vulgi haud ita pridem vindicata, nunc verò etiam diſtractis ultimæ editionis exemplaribus, recuſa in 8.

Prodiit haud ita pridem è Typographéo Regio & Academicò : *Specimen elegantiarum Lingvæ Latinæ* e Tullio inprimis decerptum & clariſ regulis, luculentis exemplis ac ſententiis ſelectioribus, in uſum literaria juvenutis, qvàm breviffime illuſtratum a S. G.

Lucem qvoqve obſtetricante *Chriſtiano Gerhardi*, vidit repetita editio 4. librorum D. Joh. Arndii de vero Chriſtianismo, Danicè ante complures Annos a *Samuele Jani* Ild. translatorum, & jam an. 1690. cum præfatione, vita Auctoris, & notis Apologeticis, loca ſubinde ſollicitata explicantibus, primum editorum. (in 8.)

KILONII.

Die 4. April. Diſputationem Theologicam Fridericianam de *Sepulturâ Meſſiæ*, & admirandâ DEi circa eam Providentiâ, ex Jeſ. LIII. verſ. 9. demonſtravit, eamqve Præſide *Henrico Opitio*, S. S. Theol. Doct. & P. P. publicè defendit *Joſias Henricus Opitius*, H. F. S. S. Theol. Cultor. (4. pl. in 4.)

Postquam ſuperiori anno peculiari diſſertatione, cujus *Nova* noſtra *Literaria* an. 1702. pag. 240. mentionem faciunt, inqviſivit Auctor in *Subjectum* & *Scopum* totius Cap. LIII. Jeſaiæ ; jam ſpeciatiim ex dicti capitis commate IX. *Sepulturam Meſſiæ*, & admirandam providamqve DEi curam circa eam conſiderat, atqve removet primò eorum ſententias, qvi Locum hunc non de *Meſſiâ*, multò minus de ejus ſepulturâ explicant, ut *Judei* recentiores, *Hugo Grotius*, à pag. 5. ad 8. Deindè removet & illos, qvi quidem Caput hoc de *Meſſiâ* explicant, Dictum tamen hoc ad *pænas hoſtibus* propter mortem *Meſſiæ* illatam inſtigendas detorqvent. Huc referuntur

runtur *Jonathan Ben Vzielis*, Paraphraſtes Chaldaeus, LXX. Interpp. Græci ex parte, *Arabs & Vulgatus*, Hackſpanius, pag. 8-10. His ita ſepoſitis, expendit eorum ſententiam, qv̄i qvidem agnoſcunt, Verba Textus hujus pertinere ad mortem & ſepulturam Chriſti, ſed ita, ut eadem alii ad *modum*, alii ad *Locum*, alii ad *Fruſtum* mortis & ſepulturæ Chriſti referant. De modo interpretantur *Lutherus in Explicat. cap. 53. Jeſaia*, Tom. VI. Altenb. f. 369. a. *Tarnovius Exercit. p. 600.*, *Zwinglius*, *Calvinus Comm. in h. l. Junius*, pag. 10-14. Ad *Locum* referunt *Genevenſes*, *Tigurini*, *Rivet* h. l., *L'Empereur, pec. tract. de hoc Cap. Jeſaia*, & alii pag. 15-19. De *Fruſtu* paſſionis & ſepulturæ intelligunt *Bernhardus Zæglerus*, *Brentius Comm. in h. l. p. 814. 815.* *Job. Gerhardus*, *Wellerus diſſ. pecul.*, *D. Calov. in Bibl. Illuſtr. Sebaſt. Schmidius Comm. in h. l. 2* pag. 19. ad 25. Horum omnium ſententiis miſſis pag. 25. & 26. accedit ad illos, qv̄i propius verum & genuinum Dicti ſenſum attingunt, inter qvos ipſi eſt: *Wasmuthus*, in diſſ. *Inaugur. & D. Pfeifferus in Dub. Vix. ad h. l.* Tandem pag. 26. ſeqq. ſuam de hoc Dicto proponit ſententiam, qv̄æ ita legitur: *Et dedit vel appoſuit ſc. DEUS Pater impios ſc. milites ſepulcro ejus, & Divitem ſc. ab Arimathiâ in mortibus ejus*, (plur. pro ſing. h. e. acerbiffima & ob cruciatus plurimos præcedentes qvaſi multiplici morte) *ſc. dedit vel conſtituit illum* nim. divitem ab Arimathiâ, qv̄i filii ſui in extremo exinanitionis gradu jam conſtituti & ab omnibus hominibus alias derelicti curam haberet, atqve eundem honorificè ſepeliret: *propterea quod non iniquitatem fecerit & non dolus in ore ejus fuerit*, atqve ita de ejus innocentia honeſtâ teſtaretur ſepulturâ. Hanc ſuam ſententiam confirmat (1) ex eo, qv̄od textus Originalis verba, eorumqve ſignificationes & conſtructiones nativâ ratione hunc ſenſum ſiſtant. (2) Ipſa Antecedentia & Conſequentia eundem poſtulent. (3) In toto hoc Capite Prophetæ Historicum qvaſi & Evangeliſtam agat, ſtylo ſimplici rem ipſam uti geſta eſt, deſcribentem. (4) Ipſe Eventus huic varicinio poſt octingentos annos reſpondens hanc interpretationem comprobeſcit.

Die 6. Aprilis, ipso tumulati Servatoris Sabbatho, *Andreas Ludov. Königs-mannus*, Slesvicensis, cujus mentionem fecimus mens. Martio p. 61. publicâ Oratione in Eruditorum confessu exposuit Paradoxon de *Pane Magno mortuo, non Christo, sed Damone*, rem valdè novam, & doctissimorum alioqui virorum explicationi adversam. Hanc Orationem sub titulo *Dissertationum Paradoxarum* propediem se in lucem emissurum simulque argumentum, de *Oraculorum Origine pariter ac duratione*, contra *Ant. van Dale*, tractaturum esse, Auctor significavit.

Die 18. April, de *Tripudio Solis Paschali* disputârunt Præses *Carolus Fridericus Luther* / Med. Doct. & Prof. Publ. & *Johannes Frid. Meins* / Lubecensis, & ostenderunt erroneam esse de *tripudio Solis Paschali* opinionem. (2. plag. in 4.)

Jo. Vergerius, cujus superiori anno mense Augusto p. 244. meminimus, Italico idiomate librum edidit, cui titulus: *La Bilanzia Politica, Die Wage der Staats-Kunst/ worinnen unterschiedene zufällige Gedancken von der Staats-Klugheit Vernunftmâßig erwogen und vorgestellet werden. Kiel/ 1703.* (constat I. Alph. 7. plag. in 8.)

Huic Libro *Sebastianus Kortholt*, Poët. Prof. Ord. & Fac. Phil. h. t. Decanus, præfationem præfixit, quo annotat, quondam nihil prius fuisse veteri *Qviritium* sermone, jam vero eruditos populari labores suos divulgare sæpenumero, quamobrem lingvæ Italicæ æque atque Gallicæ & Anglicæ modo major incipiat esse dignitas, quippe qua docti propè carere non possint. Porro observat ejusdem utilitatem redundare etiam in illos, qui studiis literarum vacare nequeant, cum patria eloquentia sententiarum luminibus magnificaque dictione magis illustrari queat ab iis, qui lingvæ Etruscæ non sunt ignari. Refutat enim *Thomam Rymerum*, Historicum Angliæ Regis, qui putavit, Italicam linguam magis ad genus dicendi ludicrum, quod Gallis *burlesque* appellatur, quam ad epicum poemâ conscribendum esse idoneum; cum secus existiment, qui poemâ heroicum *Torquati Tassii* oculis usurpârunt.

rint. Inſcribitur illud *Gieruſalemme Liberata*, & ob majeſtatis plenâ loqvendi rationes valdè celebratur Cl. *Auguſtino Maſcardo* in tractatu Italico *de arte hiftoricâ*. Deniqve commendat ſcriptorem libri hujus Italici, qvòd ejusmodi librorum copia non ſit in hiſce librariis tabernis, & qvòd verſionem germanicum attexuerit, ut faciliori via Auditores ſuos perduceret ad cognitionem lingvæ præcellentiſſimæ, indicatqve eundem publicaturum *Reſe Politicum* epiftolasqve Italicas, modo Lector ſumtus levare velit, qvos libro huic excudendo Lector Italicæ Lingvæ ex maximè incluta *Vergeriorum* familia oriundus, impendit. Qvoad opus ipſum, Auctor illud in III. libros partitus eſt. *Libri I. Cap. 1.* ſumma eſt: Singularis ad regnandum requiritur ſcientia. *Cap. 2.* Politica non adverſatur Religioni. *Cap. 3.* Qvisnam Politicæ finis. *Cap. 4.* A qvibus Politica exercenda. *Cap. 5.* Qvibus Regulis Politico utendum? *Cap. 6.* Qvâ ratione Politica addiſcenda? *Cap. 7.* Qvomodo Politicæ ſtudioſus fortunæ ſuæ ſervire debeat. *Libri II. Cap. 1.* agit de mandando & obediendo. *Cap. 2.* Argumentum eſt: Juſta tantum & laudabilia imperanda. *Cap. 3.* Talia ne mandantor, qvæ partim illum, à qvo, partim eum, cum qvo agenda, offendunt. *Cap. 4.* Negotium pluribus commiſſum tardius ſemper procedit, vel infeliciori etiam ſæpius ſucceſſu abſolvitur. *Cap. 5.* Fines mandati non tranſſiliendi. *Cap. 6.* Qvibus in rebus celeritas proficua ſit. *Cap. 7.* Vbi Cunctatio utilitatem afferat. *Libri III. Cap. 1.* Contenta: An Principem deceat liberalitas? *Cap. 2.* Ingenioſiſſimi præ mediocris ingenii hominibus ad gubernandum non ſunt magis apti. *Cap. 3.* Benevolentia & amor unica felicitis regiminis media. *Cap. 4.* Qvâ ratione læſiones cautè vindicari poſſint. *Cap. 5.* Qvænam ſint Principum actiones. *Cap. 6.* Copia & Divitiæ Principatus perpetuarum turbarum cauſa.

LVBECÆ.

Die 12. Aprilis mortalitatem exiit *Henricus Dietericus Rerckring*, Reipubl. Lubec. Senator, ex antiquiſſima pariter ac nobiliſſima Procerum Lubecenſium Familia prognatus. Parentes

rentes nactus est *Dietericum Kerckring*, & *Magdalenam Kerckringiam*, quibus post DEum Vitæ Lucisqve usuram *A. 1643. d. 19. Sept.* acceptam retulit. Inter Pro-Avos paternos numeratur *Job. Kerckringius*, Reipubl. Senator, qui Regis Sveciæ, *Erici*, Coronationi interfuit, atqve Confirmationem Lübecensium Privilegiorum feliciter consecutus est, de quo, ut & reliquis Familiæ hujus inclutæ Ornamentis, plura legi possunt in *pec. Scripto Germanico Lubeca 1689. in 4. edito*, & hunc in modum inscripto: *Verzeichniß von denen Adelichen Familien der Zirckel. Gesellschaft in Lübeck / was es mit denen vor eine Bewandniß / wie sie in diese Kayserl. Freye Reichs-Stadt Lübeck gekommen &c. p. 48. 49. 50. seq.* Cui addi meretur Tractatus alius vernaculus, *Justitiæ presse, non oppresse*, titulum præferens, quo *Kerckringianam* Gentem, *Erbmannos Monasterienses* spectantem, non tantum Nobilem, sed etiam Equestrem esse, summorum Christiani orbis Tribunalium sententiis, Rotæ scilicet Romanæ, S. Cæsareæ Majestatis, totiusque Imperii supremæ Cameræ Spirensis, evincitur. Pietate & elegantioribus literis imbutus Academiæ visitare cœpit, *Tubingensem* puta, *Basiliensem*, *Heidelbergensem*, ac *Gieffensem*. Absolutis autem Studiis severioribus, ac perlustrata *Gallia Belgioque*, & peragratis plurimis *Germaniæ* Provinciis, domum rediit & *A. 1673.* animum ad matrimonium appulit, domum ductâ *Agneta, Andrea à Brombsen*, Senatoris & Hereditarii in *Utiendorff & Reck* Filia, ex qua binas filias, adhuc hodiè superstites, suscepit. *A. 1701.* ceu in *Novis Nostreis ad An. 1701. p. 94.* retulimus, in *Senatorum ordinem* cooptatus est. Cum *Peripneumonie* irruptionem perensisset nuper, animam placidè exhalavit, corporis reliquiis dormitorio suo *d. 23. April.* insertis. Funeris Solennitatem consveto *Programmate* indixit *Enoch. Svantenius, Rector.* (1. plag. in fol.)

Die 19. Aprilis *Hermani Lebermanni*, Archi-Diaconi Eccles. Cathedralis, *Filius unicus, Ejusdem Cognominis*, Studiis Scholasticis valedicturus, & Academica mox auspicaturus, in *Phrontisterio* Oratione solenni *Vitam Vitæ & Vitem Vitæ* commendavit.

Cujus rei ergò *Literas Intimatorias* scripsit *Enochus Svantenius, Rector*, modò laudatus. (1. plag. in fol.)

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Junio, MDCCIII.

ROSTOCHII

Die 24. Martii *Joh. Joachimus Weidnerus*, ad D. Mariæ Ecclesiastes, (qui non ita pridem bis de *Juliano* contra Arnoldum disputavit, vid. super. M. Jan. p. 6. & denuò M. Febr. p. 25.) Dissertationem Historicam, in quâ *Julianus ex Historicis genuinis verè Apostata* contra *Tom. III. Observ. Halensium ejusdemque nonam assertus* est, placidæ disquisitioni subjecit, Respondente *Isaaco Hæman*, Colbergenfi. (3. plag. in 4.)

Die 28. Martii Natalis Serenissimi Ducis Mecklenb. Regentis, Dn. FRIDERICI WILHELMII, Acad Rostoch. Patroni & Cancellarii Magnificentissimi, solenni *Oratione Latina* celebratus est, quam habuit Oratoriæ Professor, *Henricus Christianus Tiedtke* / V. J. D. prævio Programme ab eodem conscripto, (1. plag. in fol.)

Eodem die horis pomerid. *Jacobus Carmohnius*, Rostoch. Legum Studiosus, eundem Serenissimo Natalem in Audit. maj. Oratione Germanicâ gratulatus est, ad quam audiendam paullo ante dictus Oratoriæ Prof. Programme Germanico (1. plag. in fol.) invitaverat.

Die 30. Martii supra nominatus *M. Weidnerus* posteriorem de *Juliano verè Apostatâ* Dissertationem, contra *Tom. 3. Observat. Halensium* ventilandam proposuit Respondente *Ott. Dav. Dambekio*, Mecklenb. (3. plag. in 4.)

Die 31. Martii ventilata est Dissertatio Theologica, quæ bellum *Christiano licitum* asserit, & Præsidi *Joh. Petro Grünenbergio*, S. Theol. D. & Prof. Consiliario Consistoriali, & Districtus Mecklenb. Superint. nec non Ecclis Theol. p. t. Decano,

cano, à Respondente Auctore *Josua Statio*, Dobbr. Mecklenb. habita. (6. plag. in 4.)

Die 7. Aprilis M. *David Henr. Kæpkenius*, Luneburg. *Analeſta quadam Philologico-Historica* occasione *Historia SS. Passionis* publicè exhibuit, Respondente *Jacobo Middelburg* / Hamburg. (1½ plag. in 4.)

Die 8. Apr. D. *Bernhardus Barnstorffius*, Med. P. P. & Acad. Rector, *Programmate publico Feſtum Paſchale* Civibus suis indixit, & de *reſuſcitatione plantarum* tractavit. (1. plag. in 4.)

Die 11. April. Præſide *Zacharia Grapio*, Phil. & SS. Theol. Doct. illius Prof. Publ. Ord. ad Ædem Cathedral. Archi-Diac. & Fac. Phil. Dec. M. *Job. Albertus Syling*, Hafn. Dan. (cujus mentionem injecimus in *N. L. ad An. 1703. p. 7, ſeq.*) *Differtatione Theologica* ſuſpectarum qvarundam *Locutionum Calvinismum ſapientium*, in *Eduardi Leigh Critica Sacra N. T. occurrentium*, *Pentadecaden* exhibuit. (plag. 4.)

Quamvis B. *Pſefferus* in *Critica S. p. 166.* Ed. Leigh Criticam Sacram inter *probatoria Lexica* referre ſoleat, rectè tamen monet Autor noſter, in Theologicis illam cautè eſſe legendam, quapropter in ipſo *Prologo* varia ſuppeditat Doctorem monita, circa Lectionem librorum ab Hæreticis aliisque diverſæ Religionis Autoribus ſcriptorum diligenter magnaſque cum cura adhibenda. Exempli loco producit modò nominatam *Leighii Criticam N. T.*, quam locutionibus quibusdam è Calvinismo deſumptis ſcatere luculenter probat. Uſus autem eſt Editione, quæ *Lipſie* in 4to prodiit, quò eò melius ab illa, quæ *Amſtelodami* in folio impreſſa eſt, diſtingvi queat. *Obſervatio I.* occupata eſt circa vocem *ἐκλογῆς*, inque illa ſubtilem *Calvinismum* latere ſcribit. *Obſerv. II.* Verbum *προγράφομαι* eruit. *Obſerv. III.* Vocem *κόσμος* expendit. *Obſerv. IV.* Vocem *πᾶς* evolvit. *Obſerv. V.* Verbum *ἐνεργέω* tangit. *Obſerv. VI.* Verbum *κενὼ* ſiſtit. *Obſ. VII.* In Vocem *μορφῆς* inquiri. *Obſ. VIII.* De Voce *θεότης* agit. *Obſ. IX.* Vocem *κοινωνίης* diſcutit. *Obſ. X.* Ad vocem *πίς* quædam

dam notat. *Obs. XI.* Ad vocem *μικρὸς* respicit. *Obs. XII.* Pauca circa vocem *κλητὸς & κεκλημένῳ* monet. *Obs. XIII.* Ad supplementa commentatur, & quidem verbum *ὀφίλω* enucleat. *Observ. XIV.* Iterum de Voce *πᾶς* edisserit. *Observ. XV.* Pauca de voce *ἀγαφώτατος* ad *Hebr. I, 4.* subjungit, & tandem in *Epilogo* docet, *Leighium* quidem ab iis, quæ inter nos & Calvinianos controversa sunt, sæpè abstinere, attamen non rarò suos allegare Doctores, *Bezam, Zanchium, Paraum*, aliosque è quorum scriptis *Calvinianismum* peti posse, unicuique patere. Quapropter omnes Controversiarum Theologicarum non adeò peritos hortatur, ut à Lectione hujus Criticæ Sacræ sibi caveant, ne aliis, in Cathedra præprimis Ecclesiastica, sint offendiculo, residua relinqvens ei, qui ex instituto integram *Leighii* emendationem in se suscipere velit.

Die 14. Apr. Præsides M. *Justo Wesselo Rumpao*, Gvestphalo, de *Supposititate ejusque usu* disputavit *Christianus Schûke* Coloniens. March. (2½ plag. in 4.)

Die 18. Apr. sub Præsidio D. *Jo. Fechtii*, P. P. Disputationem Theologicam ad *Jos. IX. & 2. Sam. XXI. de Religione Gibeonitarum* exhibuit *Balthasar Henricus de Platen*, Eqves Rugianus, S. S. Theol. Stud. cujus meminimus in *N. L. 1700. p. 66. & 225.* (8½ plag. in 4.)

Recensetur in eâ Historia extorti Israëlitis fraude à Gibeonitis jurisjurandi, & quomodo ob violationem illius, post 400. annos à Saule factam, primo totus populus Israëliticus triennali fame, dein Saulis posterius infami suspendio fuerint puniti, §. 1. Cum verò vel de totâ historiâ, vel particulatim de juramento alii egerint, agendum hic esse tantum de Gibeonitarum religione significatur §. 2. Prosupponitur & præcipuis argumentis summatim probatur: Jusjurandum obligasse non ex æquitate tantum aliquâ aut subsequenti Dei voluntate, sed ex vi & virtute ipsius jurisjurandi, §. 3-4. De

ipsâ Gibeonitarum religione variâ recensentur sententiæ, utpote eos profelytos fuisse, anteqvam ad Josuam accessissent; post juramentum factos esse profelytos portæ; factos esse profelytos justitiæ; denique nunquam mutâsse religionem, sed mansisse gentiles, §. 5. seqq. Probatur postrema hæc sententia *primò* ex perpetuo Scripturæ silentio, in Josuâ & Samuele, quæ nullo unquam indicio ostendat, mutâsse Gibeonitas religionem suam. *Secundò* docetur, neque ullibi alibi Scripturarum ejus mutationis vel vestigium reperiri. *Tertiò* improbabilissimum esse, integram gentium provinciam subitò, nullâ præviâ informatione, ad fidem esse conversam. *Quartò* non minus improbable esse, si fuissent conversi, non mitius aut honestius à Josuâ fuisse tractatos. *Quintò* omnium probabilissimè Zelum, quo Gibeonitas excidere Saul molitus est, fuisse simulatum religionis Zelum, eò quod Ethnici essent gentiles. Ubi simul dubia, quæ circa zelum Saulis moveri poterant, diluuntur. *Sextò* accedere suffragium Bibliorum Vinariensium, §. 9. seq. Producentur argumenta pro sententiâ, quæ statuit, *Gibeonitas ad Josuam accessisse gentiles*. Ad quæ responderetur, & simul recentium Judæorum commentum de *præceptis filiorum Noachi*, quæ fundamentum esse dicuntur profelytismi portæ, refellitur, §. 17. seq. Producentur argumenta pro sententia, quæ statuit, *Gibeonitas demum post juramentum factos esse profelytos*. Ubi imprimis ostenditur, non solos Gibeonitas in terrâ sanctâ mansisse gentiles, sed & alios plures Cananæorum populos, immò terram Sanctam usque ad Christum nunquam caruisse idololatriæ & gentilibus, §. 20. seq. Neque profelytismum sequi ex eo, quod Gibeonitæ facti fuerint Israelitarum servi, cum non fuerint servi domestici, sed operarii; nec ex eo, quod recepti fuerint in deditionem, cum recepti fuerint & Amoritæ & alii populi gentiles, §. 22. seq. Producentur argumenta pro sententiâ, *quod facti fuerint profelyti justitiæ*. Ubi ostenditur, id non probare ministerium ipforum pro templo & altari. Id enim non in ipso templo, sed in silvis & profunditatibus, cædendo, non

non advehendo ligna, hauriendo, non adportando aquam, præstitisse. Tum & Tyrios atqve Sidonios arbores in usum templi cæcidisse & vasa sacra confecisse, quamquam fuerint gentiles, §. 25. seq. Nec id probare loca Ezech. XIV. 7. & Thren. I. 10. Nam hæc agere de interiori templi parte & idololatræ cultu, in eo peracto, §. 30. Nec probare id Nethinæorum officium. Nullo enim argumento probari posse, eæ fuisse vel Gibeonitas, vel Gibeonitarum successores. Immo Nethinæos probabilissimè fuisse è Levitarum numero Judæos, quod non contemnendis argumentis probatur, §. 32. seq. Postremò annectitur totius tractationis usus. *Primo* in eo, quod falsa religio in florentem rempubl. non sit introducenda, §. 34. *Deinde* si tamen recepta & ei tolerantia intercedente juramenti fide promissa sit, quod rescindi fides & violari jusjurandum non possit debeatqve. Quâ occasione recensetur historia de condito & abolito *Edicto Nimmetensi*, & particulari enumeratione duodecim momentorum ostenditur, ovum ovo similis non esse, quam comparisonem historiæ Gibeonitarum & historiam Edicti illius, tum quoad originem ipsius, tum quoad progressum, tum quoad perfidiam extremo hoc tempore violationem, §. 35. Deniqve idem Gibeonitarum exemplum fundamentum præbere fidei, non Turcis tantum & Gentilibus, sed etiam Hæreticis servandæ docetur §. 36.

Dissertationi huic adjecta legitur Præsidis *Epistola*, in quâ memorat quatuor ex *Equitum Numero*, paucorum annorum spatio, in *Acad. Rostochiensis* sacris Studiis operam impendisse. *Primus* eorum est, *Carolus Augustus à Bülow* / Ecclesiæ Petrinæ apud Rostochiensis Pastor Primarius, de cujus obitu egimus in *Nov. Lit. ad An. 1701. p. 258.* *Secundus* autem *D. Alb. Joachimus de Krakevitz*, Hebr. Lingv. & Catech. Christ. in *Acad. Rostoch. Prof. Publ.* non semel hætenus à nobis adductus, & cujus *Nomini præsentem Dissertationem inscriptam* videmus. *Tertius* est *Henricus Ernestus de Cramm*, Anno 1702. morte præmatura sublatu, prout in *Nov. Lit. ad An. istump. 60.* indicavimus, coll. *An. 1700. p. 225. & 1701. p. 323.*

Et *Quartus* denique de *Platen*, quique nunc iter ingredi meditatur. Dum autem *Fechtius* in eadem Epistola scribit: *Ceperat ante aliquot annos eadem felicitas & alibi celebrari, sed sinisteriori tristiorique, quam optandum fuerat, eventus*; In mente habuit *Andream Rudolphum à Schönberg*, (de cujus Avo, *Andrea à Schönberg*, legatur D. Sam. Bened. Carpzovius in *grünenden Gebeinen* p. 575. seqq. 643,) qui in *Academia Helmstädiensi* sacris literis operam navavit, & inusitatam Gratiam Serenissimi Ducis Brunsvicensis, *Dn. Rudolphi Augusti*, iniit, sed morte violentâ abreptus telam Studiorum inceptam pertexere non potuit. Cum in eo esset, ut *XXIV. Disputationibus Christiana fidei Theologiam* exhiberet, peculiare in Ejus, ac reliquorum Nobilium, Theologicis studiis addictorum, honorem, *Programma* scripsit *D. Joh. Bartholdus Niemeierus, Helmstädi* 1700. (plag. 4½.)

Die 21. Apr. Præside Lic. *Georgio Friderico Niehendorf* / Dissertationem Exegetico-Polemicam de *Probatione Spirituum*, ex 1. Joh. IV, 1, proposuit frater ejus *Joh. Balthasar Niehendorf*. (3½ plag. in 4.)

Disputationis hujus *Sectio prior* Locum Johannæum explicat; *Sectio posterior* autem quasdam recentiores controversias Theologicas sistit, quærens (I) an Theologia Polemica ab Ecclesiæ Ministro omitti debeat aut contemni? quod negatur (1) ex *Johannis Regulâ: Probate Spiritus, num ex DEo sint?* (2) Ex *Act. XX, 28. seqq. 2. Tim. II, 24. Tit. I, II.* (3) *Doctorum exemplis*, qui omni tempore Hæreticis sese opposuerunt. (4) Ex silentii perpetui in rebus fidei damno. (II) Vtrum quilibet in suâ Religione salvari possit? *Neg.* (a) ex loco Johannæo: *Nolite omni Spiritui credere.* (ß) Quia religiones in doctrinis fundamentalibus differunt. (III) An vera sapientia Theologica initia sua in voluntate, an verò in intellectu habeat? Priori sententia, quam *L. Enno Rudolphus Breneyesen* defendit, rejectâ, posterior affirmatur.

Die 23. Apr. *Immanuel Rango*, Starg. Pom. Juris Cultor (qui nuper

nuper in memoriam coronationis FRIDERICI III., Electoris Brandenburgici, in Regem Prussiæ, Oratione Latinâ recoluit, vid. N. L. p. 28.) incomparabili Britanniæ Regi *Wilhelmo* III. tanquam Soli occidenti, Germanicâ Oratione parentavit, simulque Senerissimæ *Anna*, tanquam Soli Orienti, successionem gratulatus est, prævio Programme Germanico, quod supra laudatus D. *Henr. Christianus Tiesche* / P. P. conscripsit, constans i. plag. in fol.

Die 29. Apr. D. *Andr. Daniel Habichhorst*, P. P. & FCtis Theol. h. t. Decanus, Programma publicavit, quod, post discursum de *Professorum Salaris*, uti & altè jam memorati Principis, FRIDERICI WILHELMI, munificentia, quâ Salaria Professorum suorum Ducalium clementissimè nuper auxit, *Lectiones publicas Biblicas*, quibus *Synopsis & Connexio Biblicarum V. T. Historiarum*, pro majori Scripturarum intellectu, per tabulas & notas, varia Bibliorum V. T. dubia, scitu perquam jucunda & necessaria, solventes traduntur, indixit, ad easque Studiosos Theol. invitavit. (i. plag. in 4.)

Die 1. Maji memoriam *Rostochiensium Proto Ecclesiæ*, qui fuit *M. Joachimus Kutzerus*, Dömitiensis, pec. Dissertatione renovavit *M. Dav. Henr. Kapkenius*, Luneburgensis, sæpius à nobis laudatus, Resp. *Ge. Nicol. Okelio*, Rostoch. non semel hætenus commemorato. (plag. 5½.)

Continet autem *Differt. hac*, quam *Sereniss. Dn. Frider. Wilhelmo*, Terrarum Mecklenburgens. Domino, inscriptam videmus, *Miscella erudita lectionis*, è quibus pauca tantum hæc sistere placet.

 §. 1. De Patria *Kutzeri*, quæ castrum *Dömitium*, *Dömitz* in Ducatu Mecklenburgensi ad Albis & Eldæ confluentiam, fuit, agit.

 §. 2. Parentes enumerat, tenuis sortis homines, nam Pater ipsius ad Eos spectat, quos Portitores, & Germanicè *Sehrleutel* appellare solemus.

 §. 3. Ab his Nomen *Joachimi* accepisse scribit, hinc humani quid passum esse *Seckendorffium*, refert, Eum *Johannem* appellantem.

 §. 4. Tradit, parentis *Kutzeri* cognomen

cognomen immutatum fuisse, Eumque à Vitrico, qui incredibili amore hunc privignum complexus esse dicitur, *Sluteri* nomen accepisse. Ubi obiter notamus, alterum Lipsiensium Superintendentem, *D. Henricum Salmuthium*, Svinfurthensem, eadem fata habuisse. Nam is *Georgio Beringero*, Cive istius loci, natus, postea Vitrici sui, *Sebastiani Salmuthii*, cognomen reportavit, quod & semper retinuit. Vid. *Geschichts Calender derer Leipziger Superintendenten* p. 21. Idem contigisse legimus *Philippo Strobelio*, Reipubl. Dresd. Consuli A. 1702. defuncto, quippe qui *Francisco Knauffio* natus Vitrici sui, *Danielis Strobelii*, cui Mater *Carbarina von Bergen* fidem conjugalem dederat, nomen & insignia usurpare iussus, se *Philippum Strobelium*, sonst *Knauff* genannt / appellavit. Leg. *Nova Liter. Germaniae* p. 206. Nostrium verò à Pontificiis modo *Rüter / de swarte Ketter* / (eò quod nigris capillis barbaque nigra stipatus esset) modo *de verslöckede und verbannede Slüter* / nominatum fuisse refert. §. 5. Ex *B. Luca Backmesteri Historia Ecclesiastica MSS.* Rev. Minist. Rostochiensis refert, *Sluterum* Wittebergæ Lutherum audivisse. §. 10. Indicat, Nostrium à Duce Mecklenb. *Henrico Pacifico*, cujus Epitaphium, quod Sverini in Templi Cathedralis Choro legitur p. 12. inseruit, ad Ministerium sacrum fuisse vocatum, & antea per biennii spatium in Schola ad D. Petri Templum frequentata Juventutem informaverit, ac Civium inde sibi conciliaverit favorem. Cujus rei ergò Chirurgum, cui nomen *Schmidtio* fuit, laudat, qui per integrum illud spatium, *Slutero* de victu gratis prospexit. §. 11. Tradit *Sluterum*, cum Ecclesiastes Petriæ Ecclesiæ constitutus esset, Pontificiorum dogmata imperterritito animo oreque impugnasse, & cum Templum Petrinum Auditorum turbam capere non posset, ipsum in *Cameterio* munus suum concionando obiisse. Ubi obiter in adjecta Notula de *Job. Weskenio*, primo Ecclesiæ Boizenburgicæ Doctore Evangelico notatur, quod primam sub tiliâ in Cœmeterio Orationem habuerit. His exemplis addimus, *Annabergæ Hermundurorum*, Festo Trinitatis in Cœmeterio, si aër paulò serenior fuerit,

fuërit , qvotannis ab hora XII. Concionem sacram in memo-
riam Encaniorum solenniter haberi. Vid. D. Christ. Leh-
manni *Unnabergische Trinitatis-Freude* p. 10. §. 12. Odia & per-
secutiones enumerat , qvibus *Sluterus* expositus fuit , & cum
urbem deferere coactus fuerit , ipsius *Henrici* Principis gratia
muneri pariter ac urbi fuit redditus. §. 16. Labores *Sluteri* sa-
cros recenſet. §. 17. De Auditorum undiqve confluentium
turbâ verba Backmeiſteri affert. §. 18. Scribit , Dominica-
norum autoritatem , famâ *Sluteri* indies indiesqve auctâ , valdè
imminutam fuiſſe. §. 19. De *Joh. Roſſeinio* , Dominicanorum
Monacho , ejusqve ſingulari in Lutheranos ac *Sluterum* odio
qvædam commemorat. §. 21. Tradit , inſidias Ei in convivio
fuiſſe paratas , ut è viventium numero tolleretur , ſed puellam
qvandam illum clam admonuiſſe , ne qvid ejus carnis , qvam
aſſaret , deguſtaret ; O leve Herr Jochim / ethet yo nicht van diſſer
Brade / wente dar ys Vorgiſſt ingedan / up dat gy nicht des Dodes
ſterven mâget. Audivit ergo meliora monentem , atqve con-
vivio illi , domum repetens , ſeſe ſubduxit. §. 22. Dionyſium
Schmidtium ſiſtit , qvi verba *Sluteri* foribus inſcripta : Gades
Worð bliſſt in Ewicheit / pice obduxit , qvi tamen pœnas luit gra-
viſſimas , atqve oculorum acie fuit privatus. §. 23. Pergit in
deſcribendo vitæ discrimine , in qvod cum in Carcerem detru-
deretur , conjeſtus fuit , à qvo tamen Evangelicorum ſtudio
mox liberatum habuère Roſtochiennes. §. 24. 25. Varia im-
pietatis recenſet documenta , qvibus *Sluteri* Auditores excepti
fuère. §. 27. Narrat , *Slutero* calceos foribus ædium affixos
fuiſſe , ut loco cederet , & civitate exiret. §. 29. De *Henrico* mo-
dò laudato agit , qvod *Slutero* in luculentiffimum favoris ſui do-
cumentum veſtitum novum ſacerdotalem dono obtulerit.
§. 32. 33. Conjugii *Sluteri* , qvod cum Catharina Gelem iniit ,
meminit. §. 36. 37. 38. Collegas enumerat , atqve inter eos
Valentinum Corte , ſeu *Curtium* , alterum Lubecenſium Eccleſiarum
Superintendentem , qvi *Slutero* in docendo Evangelio ſocias
præſtiterunt operas. §. 39. Mortem *Sluteri* Feria Pentecoſt.

A. 1532. factam describit & acceleratam venenato poculo, quod *Joachimus Neubauer*, Bibliopegus, ei præparavit. §. 40. Ejus rei ergò duæ adducuntur Inscriptiones, quarum prior ita sonat: SEPULTURA M. JOCHIM SLVTER, QVI ANNO M DXXIII. EVANGELIVM IN HAC CIVITATE PVRE PRÆDICARE INCEPIT, PROPTER QVOD INTOXICATVS OBIT, IN DIE PENTECOSTES ANNO XXXII. §. 41. Epigramma D. *Grüenbergii* Rostoch. Prof. Publ. in memoriam Viri optimi scriptum, quo vita, facta & fata adversa enumerantur, adducit.

GEDANI.

D. *Samuel Schelgwigius*, Prof. Publ. Athenæi Rector, ut & ad S. Trinit. Pastor, Augustanam Confessionem, Ejusque Apologiam, Scripto Germanico exposuit, inscripto: D. *Samuel Schelwigs Erklärung der ganzen Augspurgischen Confession, und deren Apologie / worinnen nicht allein was dar mahls zwischen unsern Vorfahren und ihren Widersachern streitig gewesen / sondern auch was nunmehr eine Zeit her die Pietisten gegen solche Glaubens-Bücher gelehret haben / untersucht und geprüft wird / nebst einem zwiefachen Register / so wol der Artikel und des Inhalts / als der Sachen / so in diesem Werke fürkommen. Dankig verlegt Christian Gottlieb Ludwig / Univ. Buchhändler in Wittenberg / 1703. 8vo. (1. Alph. 19. pl.)*

In *Præfatione* monet Autor, quod *Aug. Confess.* Ejusque *Apologiam* loco Exordiorum in Explicat. Pericoparum Evangelicar. pertractaverit, huncque laborem A. 1700. *Dom. Quasimod.* auspiciatus fuerit, & *Dom. II. post Trinit.* A. 1701. feliciter absolverit, è quibus Meditationibus natus sit hic Tractatus. Deindè pluribus docet, Prussiam *Aug. Confess.* recepisse, ac secus facientes rejecisse hactenus. In ipso verò *Opere* primò agit de *Libris Symbolicis* in genere, ac deindè *universos Articulos Aug. Conf.* perspicuè ac distinctè, non neglectâ Historiâ, exponit, singulis Capitibus præfixis *Lemmatibus*, atque adjectis *Indicibus*, è quibus plura

plura peti possunt. Thesis & Antithesis formantur, & Pontificii, ac Chiliasæ, cum Pietistis, data occasione, valdè impugnantur.

REGIOMONTI.

D. 18. April. M. *Joh. Godofredus Hess*, Regiom. Prussus, præterito Anno Jenæ in Magistrum promotus, pro Receptione in FCtem Philosoph. Dissertationem Physicam *de Nubibus*, publicè ventilandam proposuit Resp. *Fridérico Danovio*, Loezâ Prusso. (3. plag. in 4.)

Quum nubium substantia sit aqvosa, & in specie vaporosa, §. 1. & 2. de origine & natura vaporum quædam præmittit, quos à calore produci asserit. §. 3. *Naturam* nubium consistere monstrat in congerie vaporum à calore suscitatorum, in superiori aëre in unum cumulum congestorum, visumque nostrum terminantium. §. 4. *Locum* nubium esse scribit in aëre, & quidem ordinariè in mediâ ejusdem regione. §. 5. Liberæ nubium in aëre suspensionis causam proponit. §. 6. Duplicem causam affert, cur circa montium altissima juga pertinaciores sint nubes, quàm alibi. §. 7. *Tempus* nubium expendens asserit, ad nullum certum tempus illarum ortum alligatum esse. §. 8. & 9. *Diversitatem* nubium considerat, tam ratione altitudinis, quàm figuræ. A §. 10. ad 15. dicit de nubium *resolutione* in *pluviam*. §. 15. Regiones dari docet (sc. Ægyptum) in quibus pluvix ac imbres totò annò vel nunquam, vel rarò admodum contingunt. §. 16. Constantis in Ægypto serenitatis duas affert causas. §. 17. De *resolutione* nubium in *nivem* agit. §. 18. *Quomodo* & *quando* in primis grando generetur, explicat. §. 19. Nubium *utilitatem* expendit.

Joh. Dietericus, Ecclesiæ Paleopolitane Diaconus, ex Lingvâ Belgicâ in Germanicam transtulit *Ethicam Joh. Fischéri*, Theologi & Ecclesiastæ Amstelædamensis, quâ Cap. XII. Epist. ad Romanos prolixè eleganterque exposuit, hoc titulo insignitam: *Johannis Fischéri, Dienern des Heil. Evangelii zu Amsterdam / Ethica Christiana, oder Christliche Sitten-Kunst/ in dem zwölfften Capitel des Brieffes*

des Heil. Apostels Pauli an die Römer verfaßt/und vermittelt einer weitem Erklärung fürgestellt. Königsberg/in Verlegung Heinrich Boyen 1703. (6. Alph. 13. plag. in 4.)

Idem *Dietericus A. 1692.* modò nominati *Jo. Fischers* Meditationes germanico idiomate expressas publicæ luci exposuit, hoc modo inscriptas : *Johann Fischers Christliche Herzgewegende Betrachtungen* / denen Gläubigen zum Trost/ denen Gottlosen zum Schrecken/ und einem jeden zur ernstlichen Auffmunterung seiner schuldigen Pflicht/ gegen Gott/sich selbst/ und seinen Nächsten/ heilig nach zu leben/ in Sinnreicher Verfassung fürgestellt zur gemeinen Erbauung/ aus der Niederländischen Sprache übersezt/ und mit beygefügter Anweisung/ wie gegenwärtige Betrachtungen bey Erklärung der Evangelien und Episteln nützlich zu gebrauchen/ vermehret von J. D. Leipzig/ verlegt Heinrich Boye/ 1692. (2. Alph. 17. plag. in 8vo.)

RIGAE.

E Typographéo Nölleriano prodiit M. *Christ. Neumann* *Nucleus omnium precationum* (Kern aller Gebet) ab *Henrico Christoph. Wagnero*, Pastore Ronnenburgensi, in Lingvam Letticam translatus. Titulus ita legitur : *Serrde Wišo deewa Luhgšchano Luhgšchana / Weesancšchana / Aisluhgšchana un Pateiziba &c.* (10. plag. in 12. oblong.)

REVALIAE.

Arvidus Möllerus, Dorpato-Livonus, olim Lycei Regii Dorpatensis Rector, in locum *Henrici Julii Woltemanni*, & *Petri Sebeckii* successit, ac Professor Juris & Mathematicum constitutus est, habitâ Oratione Inaugurali de *Matheseos & Juris necessitate, & utriusque inter se affinitate.*

Prodiit sub initium hujus anni *Catalogus Lectionum Publicarum* in Gymnasio Revaliensi habendarum, ex quo hodie in Gymnasio dicto docentes apponere libet, qui sunt :

- (1.) *Michael Sigismundi*, Gymnas. Rect. & Inspector.
- (2.) *Christ. Eberhard. Morian*, Poët. Professor.
- (3.) *Joh. Rudolph. Brehmius*, Eloqv. & Hist. Prof.

(4.) *Isaacus*

- (4.) *Isaacus Aulinus*, Prof. Græc. Lit., qui in Ordine Gymnasilii inferiore Meditationes b. D. *Job. Gerhardi* sacras è latino in sermonem Græcum verti curat.
- (5.) *Arvidus Möllerus*, Juris & Mathematicum Prof., paulò antè memoratus.

HAFNIAE.

Haud ita pridem *Disputationem* publico Professorii Medici ordinis Examine pro Cathedra Academica in Auditorio superiori subiecit *Georgius Frider. Francus de Frankenau*, Med. D. Ejusdem & Phil. P. P. Reg. & Academicus Curiosus, cujus inscriptio: *Anastomosis resecta, sive Dissertatio Physiologica prior, varias vasorum uniones & osculationes cum negantium rationibus &c. tradens*, Respond. *Petro Fossio, Laurentii Fil. Philos. Baccal. & Med. C.* (5. plag. in 4.)

Cum novus Communitati Regiæ splendor, novumque accessisset ornamentum, suum quoque existimârunt ejus Alumni, novâ se industriâ ostendere, ac proindè *Exercitia solennia*, tam *disputatoria*, quàm *oratoria*, per complures annos sopita, ductu suâque M. *Severini Lintrupii*, Des. Prof. &c. & Communitatis p. t. Præpositi pristino usui ac vigori restituere:

Atque exercitia quidem disputatoria auspicaturus *Christianus Henricus Bartholi Fil.*, *Communitatis Regiæ Alumnus*, *Disputationem Historico-Criticam posteriorem ordinariam de Oraculis Ethnicorum veterum*, pro beneficio Regiæ Mensæ in Auditorio Collegii Regii proposuit, Respondente *Joachimo Friderico Molzovio*, Berghensi. (1. plag. in 4.)

Hunc proximè secutus *Petrus Wivebrovius*, *Christiæni Fil.* idem Communitatis Regiæ Alumnus, *disputationem Historico-Criticam ordinariam de Sabbatho Ethnicorum*, pro beneficio Regiæ Mensæ, in Audit. Collegii Regii ventilandam exhibuit, Respond. *Johanne Ripensi, Nicolai Fil.* (1½ plag. in 4.)

In Collegio eodem Regio *Dissertationem Physicam ordinariam*,

riam; cui titulum fecerat: *Damon minus in natura Praestigator*, nihil quicquam moratus Bekkerianissimum hodiernum, ventilavit pro eodem Regiæ mensæ beneficio, *Petrus Mossinus, Joh. Fil. Regiæ Communitatis Alumnus*, Respond. *Nicolao Harroë, Petr. Fil. Bergenfi.* (2. plag. in 4.)

Hinc *Gymnasmatum Declamatoria* in Collegio Regio auspicabantur *Petrus Sengelofius, & Johannes Sneedorpius*, ambo Regiæ Communitatis Alumni, quorum ille, post præmissas, pro elapsi Anni 1702. beneficiis, gratias, pro felicitate Anni 1703., pro flore Religionis Evangelicæ, incolumitate Angustiss. Regis FRIDERICI IV., & Augustæ Domus Regnatricis, salute & vigore Universitatis Regiæ, Senatus Academici, Convictorii & Collegii Regii emolumento &c. vota suscepit devota; hic verò de usu ac necessitate Artis & exercitationis oratoricæ atque declamationum Academicarum differuit.

M. Janq Christophori Leddøe, Regiæ Scholæ Fridericiburgensis per 22. circiter annos Rectori d. 22. Jan. defuncto, successor datus fuit *Torchillus Erasmi Granovius*, Scholæ Metropolitanae s. Havniensis Con-Rector.

Ceterum M. *Petrus Brinchius*, Collegii Medicæ Inspector, aliquoties nobis memoratus, nonnulla etiam dum scripta servat *ἀνέκδοτα* nonnisi sumtus & typos expectantia, quæ valia sunt:

- (1.) *Altera pars Operis Chronologici.*
- (2.) *Philologus S. Hebræo-Græcus, qui codicem S. Novi Testamenti ex codice sacro V. T. tam Hebræo, quàm Græco, qui versio LXX. Interpretum appellatur, nec non ex Apocryphis Græcis præstantioribus illustratum exhibet, ordine Alphabeth. per modum Lexici.*
- (3.) *Admiranda Seneca Ethica & Politica ex scriptis ejus Philosophicis excerpta, in locos communes, ordine literarum digesta, & summaris ac notis illustrata.*
- (4.) *Historiam quoque & Acta primi decennii Collegii Medicæ meditatur, proximè fortassis edenda.*

D. *Gerhardus Ernestus de Frankenau*, S. R. M. Daniæ & Norvegiæ Secretarius, (quem laudavimus in N. L. ad An. 1700.

p. 175. & 1701. p. 21.) publicæ luci exposuit *Sacra Themidis Hispana Arcana, Jurium Legumque ortus, Progressus, Varietates & Observantiam, cum præcipuis Glossarum Commentariorumque, quibus illustrantur, Auctoribus, & Fori Hispani Praxi hodierna.* Hannoveræ apud Nicol. Foersterum. (I. Alph. 9. plag. in 4.)

Opus hoc Augustissimo Danorum Regi *Friderico IV.* inscriptum est. In Præfatione scribit Autor, *D. Johannem Lucam Cortesium*, Supremum Regii Castellæ Senatus Consiliarium, haud ita pridem fatis functum, *Historiam Juris Hispani, Nicolai Antonii Bibliotheca* adjungendam, scribere voluisse, eamque absolvisse. Sed cum illustre & desideratum ab omnibus opus in scriniis hætenus delituerit, multorumque querelæ de neglecta hætenus Hispanarum Rerum Scriptoribus Juris Legumque suæ gentis historia auditæ fuerint, tandem se incitatum permotumque fuisse memorat, ut animum ad describendum Hispanorum Jus appelleret. Præcipuè verò laudat Kiloniensem Jctum *D. Sam. Reyherum*, ejusque monitis se locum dedisse fatetur. Cujus rei ergò non solum *Hujus* sed etiam *Ottonis Sperlingii* Epistolas eleganter scriptas, & Institutum hocce valdè de prædicantes, adjecit. Absolvitur autem totum opus *Sectionibus XIII.* ita ut *Sectio I.* agat de *Legibus Gothorum in Hispaniâ & Foro Judicum*, p. 1. *Sectio II.* De *Partitarum Legibus & Foro Regio Castellæ*, p. 12. *Sectio III.* De *Ordinamento, Legibus Tauri, Styli & Capiribus Prætorum*, p. 24. *Sectio IV.* De *ultima Legum Hispanarum Compilatione, la nueva Recopilacion dicta*, p. 34. *Sectio V.* De *Legum Hispanarum Singularibus & Praxi Fori Castellani* p. 42. *Sectio VI.* De *Regni Aragoniæ Legum Ortu & Foro Suprarbico*, p. 59. *Sect. VII.* De *Legum Aragoniæ Progressu & statu hodierno*, p. 68. *Sect. VIII.* De *Legum Aragoniæ Glossis & Commentariis*, p. 86. *Sect. IX.* De *Legibus Catalonia* p. 108. *Sect. X.* De *Valentia, Balearidumque Regnorum Legibus*, p. 141. *Sect. XI.* De *Navarra, Cantabria Gallicieque Legibus*, p. 155. *Sect. XII.* De *Regni Lusitaniæ Legibus*, p. 166. *Sect. XIII.* De *Prætorio seu Cancellariis*

lariis Hispania, p. 196. Addidit his Indices rerum & Autorum, atque se *Partem secundam*, si *prima* arriserit, moliri meminit.

Mense Februario prodit è Typographéo Regio & Académico *Catechismus minor D. Mart. Lutheri*, pro pueris, unà cum appositis S. Scripturæ dictis & addita versione vernacula (in 8.)

Recusæ etiam sunt *Christiani Herslovii* trettén Uandellige Politis forordninger i.e. 13. Constitutiones Politicæ spiritualis, seu Meditationes practicæ. (in 8.)

Ανωόμους præterea editum apparuit scriptum hujus tituli: **Unverwerffliche Zeugen der Wahrheit/ über die Frage: Ob ein bestalter Prediger / wenn er bey seiner Gemeine eins und anders nach seinem Kopffe nicht mügen erhalten / ohne vorgeseuchte Dimission, auch ohne anderwertige Vocation, unvermuthlich dürffe seiner ordentlichen Predigt eine Valet-Rede anhängen / gleich darauff seine Sachen einzupacken anfangen / für guter Freunde Abrahmen seine Ohren verstopffen / nach wenigen Tagen sein Kirchen-Hauß qvitiren / aus der Stadt und ganzem Reiche ziehen / und also sein Umpt gänzlich niederlegen und davon lauffen? zum Unterricht der Einfältigen/ und Gewissens-Wecker des Flüchtigen zusammen getragen &c :** Cujus quæstionis negativa variis primò divinis S. Scripturæ, deindè humanis testimoniis succinctè probatur. (2. plag. in 4.) Ad calcem verò uberior promittitur ejusdem facti deductio.

KILONII.

Sebastianus Kortholt, Poët. Profess. Ord. publicavit programma, quo Patres Civesque Academicos invitavit ad audiendam orationem vorsam *Pauli Friderici Opitii*, qui die XVI. mensis Maji, *Epinicium in gloriosissimum Servatoris nostri triumphum* solemniter recitavit. Auctor hujus Programmatiss commemorat, quondam Tolosæ *Floralia* sive ludos florales mense Majo publicis sumtibus & anniversario ritu celebratos, literisque metricè scriptis poëtas invitatos fuisse ad poemata publicè prælegenda; quibus de palma & mercede aureis nempe argenteisve floribus decertatum sit. Id quod literis tradiderit

derit *Casanova* libro de origine ludorum floralium Tolosæ publicato. Festos ejusmodi dies postmodum eodem mense Majo agitados fuisse affirmat beneficio *Clementia Aurora*, Tolosana, nec solum floribus auro contra non caris decoratos victores, verum etiam convivio & applausu musicoque concentu palam populo exceptos. Non opus esse censet Auctor mense hoc Majo juvenes distributis carminibus, quasi stimulis admotis, ad carmina in solemni panegyri pronuncianda acuere & excitare. Postquam enim prævia invitatione viam prævit ipse in eandem se dederunt juvenes (quorum alibi mentionem fecimus) non alio proposito præmio, quam vel conscientia pietatis, vel consilii approbatione. In iis cum non postremus fuerit *Paulus Frid. Opitius*, habitaque superiori anno de *Perpeffione ac morte Jesu Christi* rythmis vernaculis illigata oratione instituti sui rationes omnibus approbavit, nunc eundem, aulam cœlestem repetentem, latino sermone & quidem heroico carmine decantavit. Quod impressum est hoc præfixo titulo:

Epinicium in gloriosiss. Salvatoris nostri triumphum, publicè in solenni Eruditorum panegyri in Parasceve Festi Ascensionis Christi recitatum. (3. plag. in fol.)

LVBECAE.

Georgius Henricus Goetzius, D. & Superintendens, evulgavit de *Reliquiis Lutheri, diversis in locis asservatis, singularia.* Lipsiæ apud Christ. Emmerichium. (in 4. plag. 5.)

In Præloquio docet Autor, de quibus *Reliquiis* sibi sermo sit, atque dum asserit, quod non de Reliquiis Corporis Lutheri agere velit, Epistolas illas *amœnas* Electoris Saxoniae *Job. Friderici & Comitum Mansfeldensium*, hactenus nondum editas, ac corporis Lutheri sepulturam concernentes, inseruit; Eas verò *Reliquias* intelligit, quæ *Lutheri* loca, quæ inhabitavit olim, annulum, vitra, ac libros propria manu scriptos, reculasque ejus variis in locis asservatas, complectuntur. §. I. De Cella & Sponda, quæ *Magdeburgi* in memoriam Lutheri asservatur, agit, eamque ali-

S

quando

quando usui fuisse D. Sam. Pomario, Theol. Lubecensi, tradit. §. 2. Cellam, quæ Erfurti omnium oculis exponitur, describit. Hanc, ut pauca adjiciamus, Epigrammate quodam cohonestatam fuisse, ex Pauli Jenischii Conc. Funebr. refert Job. Stiefflerus in *Lotis Theol. Histor. Continuat.* p. 1508.

*Cellula divino magnoque habitata Luthero,
Salve, vix tanto cellula digna Viro.
Dignus erat Regum qui splendida testâ subiret,
Te dedignatus non tamen ille fuit.*

Sed hodierno die in Cœnobio illo Augustiniano Orphani & paupertate oppressi aluntur atque ad pietatis exercitium vitamque honestè ducendam adducuntur. §. 3. De *Wormatiâ* differit, atque num ibidem Notæ venenati poculi in minutissimas partes disjecti appareant, disquirat. §. 4. In *Arce Warburgensi* prope *Isenacum* Musæum à Luthero inhabitatum asservari docet, ubi p. 16. seq. de Job. Rebhanio, JCo Argentorat. quædam adduntur. §. 5. Musæum *Wittebergense* ac *Fontem Lutheri* producit. §. 6. Annulum Lutheri à Job. Georgio I. Electore Saxonie, valde deamatum, & *Cimeliatheca Electorali*, quæ *Dresdæ* est, hodiè insertum, repræsentat. Num verò annulus hic à Principe Saxonie, Job. Friderico, dono datus sit, affirmare non licet. Meminit istius annuli ipse Lutherus in *Epistolâ ad Phil. Melanchthonem* exaratâ p. 205. *Supplement. Epist. Hala edit.* Donavit me Princeps auro annulo, sed ut viderem, me non esse natum auro gestando, statim à pollice lapsus est in terram, (est enim paulû laxior & amplior digitis meis) dixi: Tu vermiculus & non homo. §. 7. Pocula Lutheri *Altenburgi* à D. Gabriele Claudero, Medico famigeratissimo (de quo varia &c in *ouv. Les* p. 22. seq. exhibentur) *Lipsiæ* in Curiâ, ac *Noribergæ* in Bibliothecâ asservari, tradit. §. 8. Libros MSSos Lutheri hinc & inde custoditos sistit atque examinat, variis inpersis Annotationibus, de *Bibliotheca Gœtteliana*, *Daumiana*, *Mayeriana*. §. 9. De Lutheri domo disquirat. §. 10. Judicium affert de Studio Reliquias hæc conservandi. §. 11. Maximam in partem God. Arnoldo oppositus est, qui Luthero Ejusque Reliquiis parum æquus esse videtur.

detur. §. 12. Duum Viros, *Joh. Christfriedum Sagittarium*, & *Eliam Veielium de Lutheri Scriptis* benè meritos, commendat, atqve voto pro Ecclesiæ Lutheranæ-Evangelicæ Incremento Commentatiunculam hancce claudit.

Jo. Jac. Stolterfohti D. Scholion
de

Viviparis Oviparis.

Nihil tritum magis novimus distinctione *animalium* in *Vivipara* & *Ovipara*; quod paradoxum hodiè audit veris nostræ Artis Restauratoribus, qui omnium Viventium generationem ex ovo probant argumentis inter *Æsculapii* filios satis jam receptis. Quod enim ovarium est in *oviparis*, hoc sunt testes in *Viviparis* foeminis, de quibus *Steno*, *Hornius*, *R. de Graaf*, *Malpighius*, *Harvæus*, *Rallius*, *Kerkringius*, *Döbelius*, *Garmannus*, *Bartholinus* & alii fusiùs. Quinimò & Vegetabilium generationem ex ovis post *Empedoclem* & *Josephum de Aromat. de Generat. Plantar. ex semine* demonstrârunt, *Malpighius*, *Rallius*, *Fabric. ab Aquapendente* *Nebem. Grew. Marcus Marci* &c. Unde nihil aliud esse inter animalia *viviparæ* & *ovipara* discriminis, præterquam illud, quod horum ova extra corpus in nidum emittantur, & omnem suæ pullitiei alimoniam contineant: ova verò *viviparorum* ex ovariis in uterum tanquam in nidum deponantur, & pauxillum succi habeant, reliquum autem nutrimentum ab utero matris recipiant, haud exiguo cum sale scribit *Ecell. Dn. D. Jo. Gothofr. Berger*, in *Tract. nuper edit. de Natura Humana* L. II. c. 1. p. 461. Depositionem ovi in uterum humanum clariorem reddit observatiuncula illa *D. Frideric. Ruyfchii*, quæ extat in *Bibliotheca Anatomic. T. I. f. 738*. Fluit hinc axioma: *Omnes mulieres sunt etiam oviparae*. Admisso interim discrimine jam allegato, & quod ovulum in *viviparis* sit simplex, in *oviparis* verò compositum ex vitello & albumine, testa cinctum, quale p. n. insidias moliente Satana generi humano, exclusisse mulierem testatur *Olaus Wormius in Museo f. 311.*, cujus illud custodiæ traditum hodiè asservatur in

Musæo Regio, de quo catalogum edidit *D. Oliger. Jacobæus*, quem vid. f. 2. Rei veritatem confirmant *Thom. Bartholin. Cent. I. Hist. Anat. IV. p. 11. seqq.* qui pro absolutè magico illud non habet, cum dubium ipsi occurrat, an ex utero prodierit vel alvo, & tamen ex naturæ errore id evenisse credit l. c. p. 14. Præter hoc verò exemplum etiam Haffniæ se novisse mulierem, quæ duodecima post imprægnationem septimana ovum peperit, refert *Tr. de Insolit. Partus Viis cap. 16. p. 126.* quod subventaneum fuisse scribit *Cent. III. Ep. LII. p. 214.* testula autem molliuscula donatum fatetur *Cent. I. Ep. XXVII. p. 101.* Magicum fuisse ovum *Wormianum* credit *Frommann. L. III. de Fascinat. P. VI. c. XX. §. 9. p. 882.* quo refert & ova à Rustico & cane exclusa apud *Stengel. Emblemat. LVIII. n. 2.* Simile Fatum in agro Vicentino A. 1621. Fœminæ obortis doloribus parturienti consuetis accidisse refert *Job. Rhodius Cent. III. Obs. LVII.* quod naturæ aberranti à legitimo partu tribuit *D. Phil. Jac. Sachs à Lewenheimb in Schol. ad M. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 1. p. 10.* Innumera ovula à juvencula exclusa vidit *Theophilus Bonetus* cujus literas ad se datas exhibet *D. Theodor. Zwinger. M. N. C. Dec. II. A. II. Obs. CLXXXVI. p. 417.* Verum sibi oblatum ovum, quod mulier sub Exercitu Ducis à *Monichhusen* excluserat, refert *D. Christian. Franc. Paullin. Observ. Medico Physic. IV. p. 9. in App. M. N. C. Dec. II. A. VI.* Corpus ovatum suis tunicis involutum, fœtum humanum continens à fœminâ quâdam exclusum, ex relatione *Antonii Valsenerii* describit *D. Joseph. Lanzoni M. N. C. Dec. II. A. IX. Obs. XXXVIII. p. 731.* Civis cujusdam primarii uxorem sex septimanas gravidam circa principium Junii Anni 1669. per abortum enixam esse ovum, mediæ inter columbinum & gallinaceum magnitudinis, cui testæ loco involucra fuerunt membranacea, exterior tunica chorion, crassa & sangvinolenta; interior Amnios subtilis & translucens, in qua humor instar gelatinæ mucilaginosus & albugineus, & innatans Embryo valis umbilicalibus filum sericeum pallido rubore præditum repræsentantibus alligatus, pellucebant, ex literis *Dn. D. Febr.* refert *D. Hieronym. Conrad. Virdung. M. N. C.*

M. N. C. Dec. I. A. III. Obs. LXVIII. p. 115. Diversæ magnitudinis ova ad tubam uteri cœcā dispersa in Anatome Herniosæ & Asciticæ notat D. *Philipp. Jac. Hartmann. M. N. C. Dec. II. A. V. Obs. LXIII. p. 127.* de quibus in *Tract. de generat. Viviparor. ex ovū* se acturum promittit. De ovo humano è dextro teste Puerperæ pendente, vid. D. *Bernbard. Albin. M. N. C. Dec. II. A. IV. Observ. XCIV. p. 187.* Memini cum Sleswici in Holsatiā ante aliquot annos degeremus, monstratum mihi Villicum, qvem ova ingenti copia, idqve aliquoties, per alvum exonerasse, dicebant: Relata refero, fidem auctori relinquens. De alio Rustico ova ponente scribit D. *Christian. Franc. Paullin. Cynograph. curios. Sect. I. c. III. §. 56. p. 58.* De Milite oviparo ridiculam habet historiam D. *Georg. Hanneus M. N. C. Dec. II. A. VIII. Obs. CXVII. p. 261.* Canis ovipari, qvi cum escam qvandam à rusticā singulari artificio pro Gallinis suis, ut ova majora & copiosiora ponerent, præparatam devoraret, Dominum suum in itinere insequentis, & aliquot ova, unum post alterum, pluribus insipientibus, per alvum excludentis mentionem facit D. *Georg. Sebastian. Jung. M. N. C. Dec. I. A. II. Obs. CCL. p. 348.* Quæ tamen ova, addit, massam potius qvandam oviformem ex materia illa esculenta in intestinis coagmentata (præcipuè cum de intrinseca eorum constitutione, qualisnam illa fuerit, non constet) quam vera ova fuisse videntur, si rustica illa à Magiæ suspitione immunis credenda. De alio Cane ova per os excludente vid. *Christian. Franc. Paullin. Cynograph. curios. Sect. I. c. III. §. 56. p. 58.* De Fele ova excludente vid. *Isibord. ab Amelunxen. Breviar. rer. memorabil. cap. XXI. in App. M. N. C. Dec. II. A. IV. p. 199.* De ovo in Bovis ventriculo invento vid. *Schenk. Histor. Monstror. p. 129.* Ita multa quotidiè fieri videmus, quorum vim naturamqve illico perspicere non possumus. Non verò omne, quod raro accidit, magicum reputandum, cum pigritiæ immensæ sit inventum, juxta mentem *Helmontii Tr. de inject. material. §. 6. p. m. 564.* omnia in Diabolum referre, quæ non capimus. Si interim casum ex naturalibus vel potius præternaturalibus causis deducere nullo modo li-

cuerit, adeoque omnem naturalium causarum potestatem transgredi ac superare deprehenderimus, tunc demum de *supernaturalibus* seu *transnaturalibus* cogitandum: aliàs socordis & simplicis ingenii indicium esset, ad *supernaturalia* fugere velle, ubi *naturalia* suppetunt, inquit D. Georg. Abrab. Merklin. *Sylog. Physico-Medicinal. casuum incantationi vulgò adscribi solitor. in Prefat. Aetiologiam* quidem casuum enarratorum tradere non proposuimus, nec pagina eam caperet; non possumus interim non assentire polito satis iudicio D. Christiani Friderici Garmanni, qui in *Oolog. curios. Dissert. I. §. 44. p. 36.* inquit: Si *ova* humana vitello suo gaudent & albumine, æque ut gallinacea, adeoque magnitudine & quod *μυαλανόδεχμα* sint, ab illis solum differant, cur non ad uterum delata, cum primis si fatua sint & hypenemia, uteri valis agglutinari & augeri possent. Ante quadriennium (cum hæc scriberet) in ovario foemino passivis *ovi* magnitudine respondens, molle tamen, me vidisse recordor. Nec materia aliquando utero deest, à quo crusta formetur, cum lapidum durissimorum & magnorum officina aliquando sit uterus, & ipsum foetum in saxeam duritiem transmutare valeat, quod alibi (L. III. de *Miracul. mortuor. tit. 3. §. 30. & 38.*) demonstravi, & ipse uterus lapideus aliquando fuerit inventus. Quicquid interim Sagæ in aliis animalibus, vel Viris quoque moliuntur, ex instinctu Dæmonis agunt, dum causis naturalibus pro arbitrio suo, vel potius ad mandatum pessimi Præceptoris abutuntur, unde tot malorum myriades, de quibus præter Hieronymum Jordanum, Frommannum, Wierum, Grillandum, Remigium, Pomponatium, Portam, Gockelium, Merklinum, Alberti, Wedelium, &c. consulendi, quotquot exempla huc pertinentia contulerunt, & propria docti experientia passim inter curiosas observationes notarunt. Sic præter excreta varia p. n. puerum fascino correptum & *ovi* putamina evomentem vidit D. Vit. Riedlin. M. N. C. Dec. III. A. II. *Obs. CLXIX. p. 257.* In tumore inguinali ovum repertum describit D. Christian. Franc. Paullin. Dec. I. A. VIII. *Obs. LXXX. p. 136.* cui exempla varia annectunt

nectunt Dnn. *Collectores Ephemerid.* sed de ejusmodi *contentis & excretis praternaturalibus*, bono cum DEO, alius forsan differendi aperietur campus. *Joh. Baptist. de Lamizwerde* qui Diabolo planè non tribuit quæ depravatæ naturæ sunt germina, *Natural. Mo- lar. uter. Histor. cap. XXII. p. 228.* Medicaltrorum fraudes varias, detegendo, Amstelodami fumivendulum Agyrtam fuisse scribit, qui gloriatus est, se ex mulieris femore exsecuisse ova, quæ pretio spectanda exhibuit, à naturæ curiosis autem, ova hæc alio oculo inspicientibus, cognita sunt pro membrana pingvioribus glandulis referta, quales sæpè in Atheromatum & Steatomatum tumoribus reperiuntur, qvali tumore hæc paupercula laboraverat, quem dictus Agyrta sectione sustulerat, *vid. l. c. cap. XXV. p. 277.* Risum vix adhuc dum teneo memor *Studiofi* cujusdam *ovipari*: cum enim Gryphiswaldiæ muniis vacaremus Academicis, musæum nostrum tremulis pulsabat manibus Minervæ quidam Filius, anhela voce referens, aliquid monstri alere contubernalem suum; quid esset sciscitanti, ova illum vera evomuisse referebat, opem nostram & consilium anxie pro Commilitone efflagitans. Nolebamus deesse sedulo nostro Auditori, hinc ocyus petimus ex fascino, ut credebatur, clinicum, & ovis gallinaceis figura & magnitudine respondentem intuemur partus, at alio statim oculo: dissecavimus quippe foetum, & nil nisi lactis coagulum esse Patienti demonstravimus. Is epularum, quas pridie assumerat, haud immemor, fatebatur, se pro siti sedanda Lac ingurgitasse, moxque intritam panis ex cerevisiâ superbibisse, frigiditatem hinc in ventriculo se advertisse addebat, cui haustulum vini adusti opposuisset: hinc illud portentum. Propinavimus ipsi Emeticum, undè plures dejecit ejusdem substantiæ orbiculos, usque dum sarcinâ liberatus ventriculus misero sanitatem pristinam restitueret. Qvis verò sacramento contenderet, simile quid fraudis aut glaucomatis haud potuisse contingere, si non omnibus, saltem aliquibus supra enarratis casibus? quamvis ex infallibili principio *omnigenæ generationis ex ovo* talia phæno-

phœnomēna non *supra sed præter naturam*, ex principiis physio-
 logicis rationem admittentia evenire posse, lubentissimè
 concesserim. *Ovipara* interdum quoque fieri *vivipara*, evin-
 cit *Corvus*, qui more prorsus inaudito sine *ovis* duos peperit
 pullos, apud *Isibord. ab Amelunxen Breviar. memorabil. N. XXVIII.*
in App. M. N. C. Dec. II. A. IV. p. 201. Cui jungenda quæ de Gal-
 linâ *vivipara* habet *D. Mich. Lyserus Obs. VI. D. Thom. Bartholino*
transmiss. Serpentes quoque *viviparos* reperiri apud Indos,
 scribit *Aldrovandus Histor. Serpent. & Dracon. f. m. 309.* Viperam
 quasi *viviperam* vult dictam *D. Oliger. Jacobæus*, quod cum ser-
 pentes alii *ova* pariant, hæc sola vivos excludat fœtus, *Mus.*
Reg. f. 23. De Piscæ *viviparo* vid, *Seb. Nierenberg. de Miracul. Na-*
tur. in Europ. c. 41. Anguillas quoque *viviparas* esse pariter
 ac *oviparas*, vult *D. Christian. Franc. Paullin. de Anguillâ S. I. c. II.*
p. 56. Vermis fœti meminit *Amatus Lusitan. Centur. V. curat. 46.*
 quorum plures se vidisse in diversis subjectis, affirmat *D.*
Philipp. Salmuth. Cent. III. Obs. XXIV. p. 122. quamvis de rei
 veritate dubitet *D. Olaus Borrichius Act. Med. Hassn. Vol. IV. Obs.*
LIV. p. 157. Plura hujus farinæ exempla suppeditarent *Nat-*
ura curiosi, nisi *Scholioli* leges modum fluctuanti imponerent
 calamo.

Paulus Jacobus Marperger / perfecti sui Commerciorum Con-
siliarii Sciagraphiam edidit sub hoc titulo: *Vorausgefertigter*
Entwurf des künfftig zu erwartenden vollkommenen Commerci-
Raths / in welchem vornemlich die Wichtig- und Nothwendigkeit der
Commerciën, und was zu deren Auffnahm und Beforderung
gereichen kan / vorgestellt / des unparthenischen Lesers Urtheil aber
überlassen wird: Ob selbige biß anhero der Gebühr nach/ und
denen hierin beschriebenen Maximen, Grund- und Lehr-
Sätzen gemäß/ in Teutschland besorget worden?
 (2. plag. in 4.)

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Julio , MDCCIII.

ROSTOCHII

Die 12. Maji, D. Andr. Daniel Habichhorst, F.Ctis Theol. & totius Acad. Senior, hodieque duodecimâ vice Decanus, Disputationem primam Circularem proposuit de *Schebna, Viro projecto, qui sicut Gallus Gallinaceus nonnullis putatur deportatus*, ex Jesai. XXII, 15 & 17., quæ ceteroqvi *Partis II. Dissertationum ejus Jesaianarum vigesima* est, Respondente Johanne Salom. Richter / Gedan. Boruss. (3. plag. in 4.)

In hac Disputatione pro sensu loci rectè assequendo quatuor præcipuè *questiones* de *Schebna* tractantur, quarum prima personam & officium Viri; secunda verò & tertia, uti & quarta ad calamitatem degradationis ejus pertinent. Quibus tandem usus loci annectuntur (1) Didacticus, (2) Epanorthoticus, (3) Pædevticus & (4) Paracleticus. Adjunctam insuper huic Disputationi videmus Epistolam Præsidis ad Respondentem, in quâ inter alia Serenissimi Ducis Mecklenb. Regentis, Dn. FRIDERICI WILHELMI benignitatem, pec. Programme (vid. N. L. p. 137.) à se laudatam denuò prædicat, quâ nuperrimè Salaria Ducalium suorum Professorum cœpit augere, hac inter alia conditione adjunctâ, ut Circulares Disputationes per omnes quatuor Facultates haberentur. Hinc illarū primam dictus modò Præsides, tanquam F.Ctis Theol. & totius Acad. Senior, ex consensu Acad. exhibuit, quam reliquorum Professorum, non Ducalium modò, sed & Senatoriorum, Dissertationes Circulares, & quidem singulis mensibus duæ, sequuntur.

Die 19. Maji sub Præsidio M. Franc. Alb. Epini, S. S. Theol. Cand. Disputationem Philosophicam de *Diaboli præscientia futurorum* collationi Academicæ stitit Jacobus Oxenvaldt, Gothlandiâ-Svecus, Auctor & Respondens. (4. pl. in 4.)

Tria Disputationis sunt *Capita* ; *Primum* sistit Vocabulorum, quantum ad statum quæstionis formandum facit, considerationem ; *Secundum*, veram, per distinctas theses, sententiam proponit, & sequentia continet. Potest Diabolus ex divinâ revelatione certò præscire cujuscunque generis futura. Vi proprii intellectus sui luminis firmiter scire valet quæ futura nobis putantur, reipsa autem actu jamjam sunt, §. 1. & 2. Sic & futura necessaria absolutè talia præscire valet. Futura necessaria necessitate naturæ, quamdiu non mutatur naturæ ordo, firmiter præscire potest ; non autem potest, sicubi aliquando ordinem naturæ mutari Deo placuerit, §. 3. Futurorum ex hypothesi necessariorum conjecturalem tantum habet præscientiam, incertam & infirmam, sive opinionem, §. 4. Futura contingentia, quæ à liberâ agentis dependent voluntate, sive propriâ sive aliorum, probabiliter præscire potest, §. 5. Non verò eadem præscire potest certò & firmiter, §. 6. Futuras cogitationes præscire nequit, §. 7. Denique futura contingentia casualia atque fortuita præscire haud valet, §. 8. *Caput Tertium* exhibet *objectiones*, quæ thesibus dictis opponi possunt, cum *solutionibus*.

Die 23. Maji Præsides *Matthiâ Stein* / V. J. D. & P. P. Disputationem Circularem Juridicam *Dissonantiam Juris Civilis* & *Hamburgensis in Contractibus* exhibentem ; publico Eruditorum examini submisit *Jacobus Hintzelman* ; Hamburgensis. (2. plag. in 4.)

Capite Imo Dissonantia circa Contractus in genere exhibetur. *Cap. Ildo* Dissonantia circa singulas Contractuum species sistitur, dum agitur (α) de *Realibus*, & quidem (1) de mutuo, §. 1-3. (2) De Commodato, §. 4. (3) De Deposito, §. 6. f. (4) De Pignore, §. 7-10. (β) De *Verborum obligationibus* à §. 11. ad 14. (γ) De *Contractu Chirographario*, §. 14. (δ) De *Consensualibus*, ut (a) Emptione & Venditione, §. 15-19. (b) de Locatione & Conductione, §. 20-27. (c) de Societate, §. 28. (d) de Mandato, §. 29. f. (e) De *Quasi Contractibus*, §. 31-33. (ε) De *modis tollendi obligationem*, §. 34.

Die

Die 24. Maji D. *Bernhardus Barnstorffius*, Med. P. P. & Po-
liater, hactenus Rector, sceptrā Acad. Successori, superiore
Tiburtii die, qvi 14. Aprilis erat, electo Rectori novo, D. *Jo.
Fechtio*, S. S. Theol. P. P. nec non Consiliario Consist. & Distr.
Rostoch. Superintend., tradidit.

Hic ipse & die 27. Maji publico Programmate *Sonum Pente-
costalem, venientis super Apostolos Spiritus Sancti prodromum*, ad
salutarem meditationem Civibus Academicis proposuit.
(1. plag. in 4.)

Albertus Joach. à *Krakevitz*, S. Th. D. & P. P. recudendum
curavit B. Proavi sui *Bartholdi à Krakevitz*, Nobilis Rugiani, S.
Th. D., Rostochii An. 1607. d. 12. Martii promoti, ejusdemque
in Acad. Gryphisw. qvondam Prof., uti & Ecclesiarum cite-
rioris Pomeraniæ Superintend. Generalis, Tractatum Germa-
nicum de *Cathedrà Confessionali*, cujus hæc inscriptio est: *Christli-
cher und Gottes Wort zustimmender Beicht-Stuhl / dabey von
unterschiedlichen Arten der Beicht / von wahrer Buße und Befehrung
zu Gott / und wie dieselbe in ungesärbten Ernst würcklich zu befodern/
wie auch von schuldiger Gebühr und Verhalten gottseliger Prediger im
Beicht-Stuhl / gehandelt wird / &c.* (plag. 18. in 8.) Cui Idem
Pronepos subjunxit appendicem sub hoc titulo: *Bescheidene
Untersuchung der neuesten Streit-Fragen vom Beicht-Stuhl / &c.*
cum approbatione FCTis Theol. Rostochiensis. (6. pl. in 8.)

EX INSVLA RVGIA.

Die 7. Martii tumultu illatus est M. *Christianus Spalchaver*/
Pastor Wykiensis (jur Wyße) nec non Wittoviensis atqve Jas-
mundensis Circuli Præpositus, die 3. Decembr. an. super. vi-
ventium numero ereptus. (De Jubilæo ejus Gamico vid. N. L.
dicti anni Mense Septembr. pag. 255.)

STRALESVNDÆ.

Mense Martio prodiit *Supplementum Imum* in res gestas
Caroli Magni, Svecorum, Gothorum, Vandalorumque Regis
& Monarchæ. (1. plag. in 4.)

Idem Auctor Anonymus an. 1701. M. Febr. Carmine Elegia-
co *Arma Victricia* ($\frac{1}{2}$ pl. in 4.); nec non an. 1702. M. Novembr.
Res Gestas (1. plag. in 4.) Ejusdem Caroli *Duodecimi* descripsit.

GRYPHISWALDIAE.

Die 30. Maji sub Præsidio D. Jo. Frid. Mayeri, P. P. pec. Dissert.
Udalrici Episcopi Augustani pro Conjugio Clericorum ad Nicol. I.
Pontif. Rom. Epistolam exhibuit Joh. Philipp. Kauffmann,
Hamb. (1 $\frac{1}{2}$ plag.)

Commendatur in *Præfatione* Epistola hæc verbis *Martini Chemnitii*, atque, quâ ratione *Nicol. I. Pontifex*, Clericis Conjugium interdixerit, docetur. Huic autem instituto *Uldarico I. Episcopum Augustanum*, ab *Uldarico II. diligenter* secernendum, contradixisse, atque propterea hanc Epistolam, ab *Aenea Sylvio*, aliisque Scriptoribus, approbatam, nec ullius *ve Sententia*, in simulandam, ad memoratum *Pontificem* exarasse, traditur. Ipsa Epistola varia argumenta pro *Clericorum Conjugio* complectitur, quæ præcipuè e Scriptura S. desumpta sunt, quibus & alias subjungit rationes, atque *castimoviam non tantum in virginali flore, sed etiam in conjugali conjunctione habitare* concludit.

SEDINI.

Prodiit *Catalogus Lætionum in Gymnasio Carolino*, quod Sedini est, ad annum Christi M DCCIII. Consensu Generosiss. Dnn. Curatorum una cum Catalogo Speciminum Laborum Juveniliū, quæ Studiosi Gymnasii Regii A. 1702. publica dederunt, publicatus à *Joh. Georgio Rösero*, D. & Gymnasii Rectore, (3. plag. in 4.)

Die 28. April. rebus humanis valedixit *Joachimus Erythraeus*, ad Petri & Pauli Templum Pastor. Hic natus est *Leutschovia in Hungariâ superiore A. 1663. d. 28. Jan.* & Patrem nactus M. *Joach. Erythraeus*, Archi-Diaconum t. t. *Leutschoviensem*, sed post exantlatas exilii ærumnas ad D. Petri & Pauli apud Sedinenses Pastorem, ejus in *Nov. Liter. ad An. 1699. p. 132.* meminimus, *Tobie Erythraei*, Pastoris oppidi *Belenfis* in Hungariâ & vicinarum vulgo dictarum Regalium Senioris ac Præpositi Filium, & Matrem

Dorotheam Gosnowizeram, *Avi*, *Matthiæ Gosnowizeri*, liberæ urbis *Zebeniensis* Prætoris, regniqve *Nobilis* præcipui Neptem. In tenera ætate Gymnasii Magistris, *M. Jac. Rösero*, & *M. Job. Schwarzio*, ad erudiendum fuit traditus, sed *A. 1675.* cum parentibus in exilium missus *Sedinum* concessit, ibiqve inter Scholæ oppidanæ Alumnos receptus, *M. Redtelio*, Con-Rectori, præprimis adhæsit, & *A. 1678.* Civibus *Gymnasii Carolini* adscriptus sub auspiciis *D. Job. Ernesti Psuellii*, Rectoris, & *D. Dan. Kausdorffii* Archi-Diac. & Hebr. Lingv. Prof. studiis Philosophicis & LL. Orient. egregiam navavit operam. *A. 1680.* *Academiæ Gryphicæ* salutavit, & hospitio *M. Georgii Lemmii* usus, Lectiones Ejus ac reliquorum Philosophicas ac postea quoque Theologicas, *D. Jac. Henningii*, frequentavit. Sed *A. 1683.* *Acad. Rostoch.* petiit, inqve eadem *Cobabi* & *Schomeri*, *Habichhorstii*, atqve *Quistorpii* Acroasibus non sine studiorum suorum fructu interfuit. Ad patrios lares reversus, dignus fuit habitus, qvi Pastoris & Præpositi *Poswizii* apud *Rugianos* partes administrandas susciperet. Sed cum illud modestè declinaret, *A. 1688.* Patris Substitutus constituebatur, cui demùm *A. 1699.* cum è vivis excessisset, successit, in quâ statione ad extremum vitæ halitum usqve permansit. *A. 1690.* cum *Esphere*, *M. Joachimi Uteebrii*, Ecclesiastæ ad *D. Nicolai Filiâ*, matrimonium iniit, cumqve illa tranqvillè, nulla tamen suscepta prole, vixit. *Phtisi* ac *Scorbuto* non semel laboravit, & tandem febri ardente maligna defatigatus d. 28. *Apr.* naturæ debitum persolvit, postquam vitam caducam per annos XL. & 3. menses transegisset. Exequias d. 23. *Maji* celebratas consveto *Programmæ* indixit *Job. Georgius Röserus*, S. S. Theol. Doct. & Gymnasii *Carolini* Rector. (1. plag. in fol.)

GEDANI.

Recusa est *D. Samuelis Schelgwigii Synopsis Controversiarum*, sub *Pietatis prætextu motarum*. Editio hæc emendatior & in plurimis auctior. *Gedani* & *Wittebergæ*. (1. Alph. 9. pl. in 8.) *Synopsis* hujus mentionem fecimus *An. 1701. Mens. Decembri pag. 358.*

Præterea Gedanilucem vidit *Martini Braueri*, Pastoris in Schareycken, *Paradisus Biblicus*, cum præfatione D. *Bernhardi à Sanden*, Episcopi super Borussia Regnum, Titulus Germanicus ita se habet: *Biblisches Lusthaus / oder derer so genannten müßigen Landstunden Erster Theil / darinn mehr als 260. Sprüche des alten Testaments mit hiezu dienlichen alten und neuen Historien beleuchtet / mit denckwürdigen Betrachtungen erkläret / mit schönen Kupffer-Stücken und Sinn-Bildern gezieret / und dem Lehr- und Trost-gierigen Christen mehr ins Herz als in die Augen bringen wollen Martinus Brauer / Pfarrer in Schareycken Preussisch-Oleischen Ambtes: Nebst einer Vorrede D. Bernhard von Sanden / Königlich Preuss. Bischoffes. In Verlegung Hinrich Boyen / Gedruckt bey Johann Zacharias Stollen / im Jahr Christi 1703. (4. Alph. in 8.)*

ELBINGÆ.

M. *Joh. Sartorius*, Gymnasii Elbingensis Rector, præter Scripta illa, quæ in *Nov. Lit. T. III, p. 304.* seq. recensuimus, edidit adhuc sequentia:

- (1.) *Orationem Panegyricam*, ipsis Encæniis *Gymnasii Elbingensis restaurati Secularibus*, Anno istius primùm Jubilæo A.M.DC.IC. d. 26. Nov. solenniter dictam (5½ plag. in 4.)
- (2.) *Programma*, quo ad *Solennia Æstiva Gymnasii Elbingensis A. 1699. d. 10. Sept. publicè* peragenda invitavit. (1. pl. in 4.) Pertractavit autem in illo argumentum hoc: *Quid Patribus in mentem venerit, ut Gentiles, ævisui Philosophos, à terso dicendi genere satis instructos, despicere?*
- (3.) *Decalogum ante Mosem*, Dissert. Theol. I. Resp. *Joh. Sperber*/ Elbing. A. 1700. (3. pl. in 4.)
- (4.) *Decalogum ante Mosem*, Diss. Theol. II. Resp. *Joh. Steinrock*/ Lindenav. Prussio, A. 1700. (3. pl. in 4.)
- (5.) *Exercit. Moral. de Fortitudine togata*, Resp. *Joh. Perschke*, Mariæb. A. 1702. (2. plag. in 4.)
- (6.) *Programma*, quo ad *Solennia Æstiva Gymnasii Elbingensis d. 24. Aug. 1702. peragenda*, & publicæ Recitationi Legum Scholasticarum sacrata, Cives convocavit, (1. pl. in 4.) In quo *Reipublicæ incre-*

incrementa ex educatione Juventutis prudenter colligi posse asseruit.

- (7.) *Programma, quo Solemnia Encœniorum Gymnasii Elbingensis restaurati Secularia d. 30, Nov. A. 1702. celebranda indixit. (x. pl. in 4.) Spectat autem illud ad Historiam Ecclesiasticam, atqve abstinentioniam spectaculorum à Christianis factam superbiæ notam & criminationem eis inuisse, prolixè probat.*

REGIOMONTI.

D. 5. Maji Pro-Rector & Senatus Acad. Regiomont. publico Programmæ Exequias Bernhardi von Sanden, SS. Th. Doct. & Prof. Primar. Facult. Theol. Senior, S. R. Majest. in Prussiâ Episcopi, & Concion. Aul. Supremi, d. 19. April. placidè defuncti, ritè solenniterqve cohonestandas, intimavit. (5. plag. in fol.)

Natus verò est Theologus famigeratissimus Insterburgi in Prussia A. 1636. d. 4. Octobr. Patre, Henrico von Sanden, Urbis Consulari & Camerario, Matre, Anna Waldeckia, Matthæi Waldeckii, Pastoris Salanensis, Filia. In Schola patria fundamenta pietatis lingvarum & artium jecit Rectore M. Jacobo Weisselio, Ejusque Successore, Samuele Gifaco, ac Con-Rectore, Segero, qui postea in Consiliariorum & Consist. Sambienf. Assessorum numerum est receptus. A. 1653. Regiomantum veniens audivit Philosophos, præsertim M. Melch. Zeidlerum, & M. Stephanum Gorlovium, atqve sub hujus Præsidio de Christo filio æterni Patris, antequam sol esset, super Psalm. 72. v. 17. anno 1656. ; sub illius autem moderamine A. 1659. pro Loco Profess. Logic. & Metaph. de Ratione Entis generica, Respondentem egit. Sub Decanatu M. Val. Thilonii, Eloqv. Prof. Gradum Magisterii reportavit, indeqve Collegia Hebraica, Historica & Philosophica, ventilatis quibusdam Disputationibus, aperuit. A. 1662. cum Bernhardo Gæbelio, & Fratre, M. Joh. von Sanden, hodiè Pastore Heliopolitano, postquam cum Joh. & Friderico Ranischii atq; prædicto Gæbelio Thorunii per anni spatium in Aedibus Joh. Neumannbari, Past. ac. Profess. commoratus esset, Lipsiam concessit, ibidemque habita prius Disputatione pro Loco inter Magistros obtinendo, Collegia aperuit, qva occasione Scherzzero simul & Alberti

berti innotuit, atque *Hier. Kromayerum* & *Mart. Geierum* diligenter audivit. Confecto unius anni spatio per *Thuringiam* & *Franconiam*, *Noribergam* & *Aldorffum* iter direxit, inde *Tubingam* appulit, mox per *Sveviam* in *Bavariam* venit, & *Alsaiam* ingressus *Argentoratium* visitavit, ibique *Seb. Schmidii* informatione in Rabbinicis usus, atque ab illo benignè fuit exceptus & dimissus. Post *Basileam* & *Tigurum* concessit, porro *Hollandiâ* & *Hispanico Belgio* perlustrato, *Lutetiam Parisiorum* delatus, exinde in *Angliam* transfretando, *Londinum* & *Oxonium* visitavit. Domum reversus A. 1663. statim anno insequenti 1664. Ecclesie *Lænicensis* Diaconus, cum *M. Hundius* mortalitatis legem explevisset, constitutus est. Nondum autem triennio elapso in locum emeriti Diaconi *M. Christophori Schulzii* ab Ecclesia *Palæopolitana* expetitus fuit & vocatus. Quod Diaconatus officium ita administravit, ut post obitum *D. Georgii Dammii*, Pastorum illius Ecclesie ritè legitimèque obtineret, in qua statione ab A. 1679. usque ad A. 1688. permansit, usque dum *D. Christiani Dreieri*, Conc. Aul. Supremi, ab *Electore Brandenburgico* Successor constitueretur. Cum verò *Professorio* munere dignus judicaretur, A. 1675. Professionem in Theologia Extraordinariam suscepit, præviâ dissertatione Inaugurali ad 2. Cor. V. 19. Cum *Melch. Zeidlero*, & *Sam. Wernero*, Promotore *D. Christ. Drejero*, A. 1676. Gradum Doctoris obtinuit. A. 1682. in tertium locum *D. Sylvestri Henrici Grabii*, ad Generalem in *Pomerania* Superintendenturam vocati, surrogatus & A. 1687. in Professione Secunda, & in *Sella Senatoria* *D. Matth. Zeidlero* successit, & post obitum *D. Christiani Dreieri*, A. 1688. Professionem primariam indeptus est, ad quas functiones accessit A. 1679. *Assessura in Consistorio Sambienfi*, & A. 1690. *Inspectio omnium Ecclesiarum totius Provinciae*, nec non A. 1699. *Directio Rerum Ecclesiasticarum*, donec A. 1701. in Coronatione Regia assistere iussu, tandem Characterem Episcopi cum Titulo *Wolwürdig* A. 1702. d. 24. Dec. reportavit. Numerus introductorum ad officium est LXVI. quibus si addantur illi, quos in *Pastoratu Palæopolitano* constitutus introduxit, ad numerum LXXXI. proveniet, quemadmodum
numerus

numerus Ordinatorum est CLXXVII. Ceterum *quinque* *Templa*, *Henrichswaldense*, *Skaysgirensse*, *Memelense*, *Lappinense*, & *Kleschovenense*, (ab illustri *foemina*, *Vidua ab Ostau*, fundatum) inauguravit, nec non hoc anno *Orphanotrophium Regium*. Ob singularem, qva præditus fuit, eloquentiam cognominatus fuit *Chrysostomus Borussorum*, ut omnes in illo, quemadmodum in *Dreiero* gravitatem, in *Zeidlerero* sagacitatem, in *Grabio* multam lectionem, promptitudinem & eloquentiam suspexerint. *Scripta* ejus ac *Dissertationes* aliqua ex parte enumeravimus in *Novis nostris Literariis*, & quidem *T. I. p. 155. seqq. T. II. p. 265. 293. T. III. p. 38. 74. 141. 164. 201. 331. T. IV. p. 13. 172. 378. T. V. p. 167. seq. 260.* Lubet tamen eo ordine, quo in *Programmate* consignata sunt, ea iterum repetere. Edidit autem *A. 1681. Theologiam Homileticam*, inque illa XLII. Dicta *Scripturæ*, juxta seriem Locorum Theologicorum, ritè explicuit. *A. 1688. Theologiam Symbolicam Lutheranam*, cum diatriba brevi opposita *Tube Pacis Matthie Prætorii*. Est hic *Tractatus à Filio B. Defuncti in Linguam Germanicam* translatus, cum appendice *Questionum* pro *Communicantibus*, adjectaque *Apologia Autoris*. *A. 1694. Refutationem Dubiorum M. Grabii* idiomate Germanico, quam & *Reformato* cuidam *Theologo* insigniter placuisse, ut cum *Claudio* & *Stillingfleetto*, quos *Gallia* & *Anglia* tulit, Sandium comparaverit, relatum legimus. *A. 1697. Scriptum Germanicum: Das feste Sand: Ufer der Evangelischen Lehre* oppositum *Tractatui Anania Meieri*, *Diac. Braunsbergens.* *Dem Sand-gründigen Lutherthumb.* *A. 1701. Novum Testamentum Lithuanicum* cum præfatione de *Versionibus S. Scripturæ in Lingvas vernaculas* imprimi curavit. *Eod. anno Formula Catechizandi* germanicè in 8vo prodiit, atque *Regis Friderici* jussu in *Linguam Lithuanicam* & *Polonicam* transposita est. Et *A. 1702. Theologia Positiva XXIV. disp. comprehensa*, præmissa contra *Helwichium* præfatione. *Historia Passionis* & *Mortis Salvatoris nostri* ex *IV. Evangel.* meditationibus & precationibus proposita. *Summa Concionum* *A. 1689. & 1690. meditationibus piis exhibitæ: Meditationes & Precatiunculas* super *Catechismo Lutheri* *Liberis* suis legavit, ac tandem de *Preparatione* & digno *S. Cane* usu scriptum

ptum paravit, cui immortalus, & ultima philura in lecto morientis inventa fuit. *Conciones Funebres* XX. & alias diversis de materiis habitas X. typis exscribi jussit. Scripta consolatoria & gratulatoria ultra C. edidit, nec non varias *Dissertationes* Theologicas, tres, super 2. Cor. V. 19. & novem, quarum Autores sunt Respondentes, adjectis quatuor *Dissert. Inaugural.* D. Job. Phil. Pfeifferi (Apostata) D. Mich. Behmii (Generi) D. Frid. Deutschii P.P. (Collegæ) ac D. Bernhardi (Filii). Sub prelo sudant: *Postilla Domestica super Evangelia*, & inter *avéndoſa* referuntur: *Agenda Ecclesiastica*, *Orator Ecclesiasticus Extemporaneus*, *Lectiones in Genesin*, *Exodum* & *Mattheum*, ac *Tractatus de Contradictionibus apparentibus per Libros Moſis*, *Historicos*, *Eſaiam* usque & *Jeremiam*. Ceterum *Decamatum Theol.* paucis ante mortem diebus susceptum decies quinquies gessit, Rectoratum verò *Academia quinquies*. A. 1665. domum duxit virginem *Elisabetham*, *Antonii Bockii*, Mercatoris Cneiphoviani, filiam, quæ IV. Filios & III. Filias ipsi peperit. Filii supersunt omnes, D. Bernhardus, Theol Prof. Ord. D. Joh. Fridericus, Prof. Juris Ord. & Dicast. Aul. Consil. Extraord. ac D. Henricus, Med. Prof. Extraord. (qui A. 1696. d. 18. Julii, eo scil. die quo ipse Parens ante XX. annos axioma hoc reportavit, simul *Doctorem*, & quidem Filius natus major Brabeuta Patre optimo in tribus *Facultatibus* consecuti sunt) ac *Godofredus*, Juris Studiosus, & cujus in *Novis* nostris *T. I. p. 153.* meminimus. Viribus corporis deinde fractis ingruenteque senectute tandem d. 19. Aprilis animam suam efflavit, Anno ætatis LXVII. Ministerii XXXIX. animæ exuviis d. 5. Maji terræ damandatis, ac 6. Maji Concione funebri in *Æde Aulica* habita. Inter omina mortis refert M. God. Erasmi, in *Carmine Exequiali*, quod in ultima sessione *Senatus Academici Clepsydra* in occluso *Senatorio*, eo scil. loco, quem B. defunctus occupare solitus fuit, læsa & in partes disrupta fuerit inventa,

De Argento Runis, seu literis Gothicis insignito, quod delineatum in Camdeni Britannia Anglice nunc loquente & ampliata literato exhibetur Orbi, sententia Nicolai Kederi, Regii Antiquitatum Collegii Assessoris.

In *Gvilielmi Camdeni Britannia*, quam ex Latino in Anglicum sermonem versam, novisque accessionibus locupletatam *Edmundus Gibson Londini, anno 1695. in fol. edidit, Argentum Runicum* (sive vetustis gentium Septentrionalium communibus literis notatum) ob summam raritatem suam peculiari pauloque penitior Observatione dignissimum, se Curiosorum oculis conspiciendum præbet. De quo in *Additamentis ad Westmoriandiam sive Westmariam* sic disseritur: *That the old Saxon God Thor (from whom our Thursday is call'd) had a Temple here, is plainly imply'd in the present name Kirbythûre, but writ in old Records Kirkbythore, and sometimes Kirkby-Thor. Of the manner of Worship, and magnificence of the Temple of this God Thor among the Saxons, We need not be particular, because it is already done to our hands. (*) But a (*) Verste-* new discovery having been lately made of a curious Rarity relating to this *2^{an's} An-* Idol, and communicated by the ingenious Mr. Ralph Thoresby to some *119.* learned Gentlemen, for their opinion (particularly to Mr. Nicolson Archdeacon of Carlisle) we cannot but observe something of it, and of their thoughts about it. The Shape is this: (v. Fig. I.) 'Tis a Coin about the bigness of a silver Groat; but the best Danish Antiquaries are of opinion, that no current Money was ever minted in these Northern Kingdoms till the Runick Character was laid aside. So that, tho' it be true that they sometimes meet with pieces of Silver, of the like fashion with this before us; *Alt* ego (says Tho. Bartholine T. F. who speaks the Sense of all the rest of them) Amuletorum quoddam genus &c. i. e. But for my part, I look upon them to have been a sort of Amulets, us'd as Magical Spells; having learnt from our Antiquities, that our Pagan Ancestors had certain portable pieces of Gold or Silver, with their Gods represented upon them in a human face. By these they foretold what was to come, and lookt upon them as their Tutelar Deities, which (so long as they kept them)

(*) Notes
upon Saxon
Gramma-
tics.

(**) Mal-
leum.

would assure them of safety and prosperity. *Now it's probable, that this may prove one of these Amulets. For the imagery gives us a human visage With a glory surrounding his head, &c. And the account which * Stephanius (With some others of his learned Country-men) has left us of their God Thor, is this. That (in the posture they worship'd him) he had caput flammâ circumdatum &c. i. e. his head surrounded with a flame like a Sun; just as Painters us'd to adorn the heads of their Gods. In his hand they paint a Scepter, or (as others will have it) a golden ** mallet. A description so agreeable to the figure represented, that it could never have been more exact, tho' it had been copy'd from this Original. But the Runick Characters on the Reverse put the matter beyond all Dispute: for these Words are fairly legible;*

✠ Thur gut luetis. i. e.

Thoris Dei facies (seu effigies)

The face or effigies of the God Thor.

If there Were any occasion for a farther illustration, the figures of the Haalf-moon and Stars might serve for a Comment. For the old Gothick Nations had the same opinion of their mighty God Thor, as the Phœnicians had of their Sun, their $\mu\omicron\nu\theta$ & $\rho\alpha\nu\epsilon$ $\theta\epsilon\varsigma$, cujus nutum planetæ reliquæque sidera observabant. This was the Deity the old Pagan Saxons ador'd above all oth. & Gods. Quæ verba ita verto: Quod veterum Saxonum Deus Thor (à quo dies Jovis Angliæ est Thursday denominatus) hic sanum habuerit, satis evincit nomen istud Kirbythûre, in vetustis annalibus Kirkbythore, & nonnunquam Kirkby-Thor, scriptum. Cujus Idoli colendi rationem, splendidamque apud Saxones eam, utpote jam ante nos abundè descriptas, silentio præterimus. Verùm nuper reperi-tum singularis raritatis Cimelium ad isthunc spectans Deum, quod eximii ingenii Vir Dn. Radulphus Thoresby cum quibusdam Viris literatis (et præsertim cum Domino Nicolson Archidiacono Carleolensi) eorum exploraturus sententiam communicavit, nos ad non nulla ex illorum mente hic de se annotanda invitat, habetque istam speciem: (v. Fig. I.) Nummus est amplitudine circiter Denarii majoris argentei; sed doctiores gentis Danicæ Antiquarii opinantur, publicam monetam in regnis Septentrionalibus ante abrogationem Runarum non fuisse usam. Ita ut, etiam si illi in argentæas

argenteas quasdam res haud ferè disparis cum isthoc argento operis, subindè incurrant, Thomas Bartholinus Thomæ Filius cunctorum complectens sententiam hunc in modum scribat : * At ego Amuletorum quoddam genus fuisse, magici usûs, crediderim, cum ex antiquitatibus nostris edoctus sim, habuisse veteres in paganismo Res quasdam portatiles, ex argento vel auro factas, imaginibus Deorum facie humanâ expressorum signatas, quibus futurorum cognitionem explorabant, & quarum possessione felices se, & quodam quasi numinis præsidio tutos judicabant. *credibile est, argentum illud ad Amuletorum horum spectare numerum.*

Ejus quippe typus humanum nobis præbet vultum nimbo sive lumine effulgentem &c. Et secundum Stephanii (ac aliorum quorundam ex doctis ejus contrerraneis) narrationem, Thor (eo statu quo divinis afficiebatur honoribus) habebat caput flammâ circumdatum ** instar Solis; planè ad eum modum quo Numinum capita à Pictoribus solebant adornari. Manu gerebat sceptrum, vel (sicut alii tradunt) aureum malleum. *Quæ descriptio exhibitò à nobis adeo consonat & consentit schemati, ut haud magis posset, ducta si velex hoc archetypo esset.* Quinetiam literæ Gothice in parte posticâ omnem rem extra controversiam ponunt, hæc consicientes verba lectu haud difficilia :

✠ Thur gut luetis. i. e.

Thoris Dei facies (seu effigies.)

Ad ulteriorem hujus rei explanationem Luna dimidiæ astrorumque figuræ uberius argumentum suppeditare possent. Etenim quod Phœnices de Sole suo, ipsis nempe unico cœli Deo, cujus nutum planetæ reliquæ sidera observabant, idem prisca Gothica gentes de potentissimo suo reddere, Thore credebant. Hoc Numen præ ceteris Numinibus Pagani quondam Saxones summâ venerabantur religione.

Verùm liceat mihi pace Tuâ, Doctissime Gibsoni, & meam super hoc argento Tuo (Tuo, inquam, quoniam à Te evulgatum est, quâ de re magnas Tibi debeo grates, debentque mecum Gothicarum Antiquitatum amantes) aperire mentem. Haud eqvidem diffiteor, suam verbis Bartholinianis constare fidem; attamen non ideò crediderim, argentum illud debere

(*) Antiquitatum Danicar.
contempta à Danis ad huc gentilib. moribus.
Jam lib. 2. cap. 9.
(**) Antiquitatum erat. qvæ Ch. Antiquor, haud indicat à paginâ, ex Noris Stephanianis in Saxoniæ Angliæ & Versa adduxit, ipsi Stephanii Verba Latine Verum cum Notis illas obiter percurrando Italia in Germania figare nequiverim, illorum vicem mea supplebunt

Amuleti nomine venire. Nam si cum orbibus aureis illis, de quibus potissimum *Bartholinus* differit, diligenter isthunc argenteum Tuum conferas, spectesque in illis formam, figuram, fabricam, alterum duntaxat latus signatum, anulum superius additum, aliaque, longè hic Tibi videbitur alius. Simulachrum porrò illud referre Gothorum gentilium Idolum *Thorem* (*Thorum* & *Thoronem* complures à Nominativis *Thor* & *Thoro* flexunt) nec satis persuades. Ac quò minùs credam, non exiguo impedimento est Crux in facie secundà agmen ducens literarum, ut nihil de mediæ aræ illâ dicam, quam Rhomboides sepit & munit. Non enim nisi Christianorum fuit moris, ut scripturæ initio Crucem præfigerent. Adde, quod verba *Runis* expressa neutiquam hoc sibi velint: *Thoris* Dei facies, seu effigies, cum hanc versionem quatuor subvertant rationes. Prima in eo consistit, quod *Thur* & *Gut* perperam separentur, carentia quippe interpunctione, quæ, singulis aliàs in Runographiâ vocibus perfamiliaris, modò uno, modò geminato, modò triplici formari puncto solet, hicque duobus punctis compositum *Thurgut* à sequente simplici dirimit. Altera est, quod *Gut*, si ejus, quæ in interpretatione istâ illi tribuitur, esset significationis, utique loco *Rune* ↑, cui T simplex par est, haberet *Runam* P, cujus vim T cum adspiratione (H) conjunctum imitatur. Tertia, quod *Thur* & *Gut* non sint Genitivi casus. Postrema, quod pro genuinâ illâ voce *Luntis* (nam sic ea legi debet, cum tertiæ ejus *Rune* litera N, æquivaleat) alia vox *Luetis* subdita sit, quam idem sonare quod Romanorum *Facies* seu *Effigies*, prorsus nescio: id saltem non ignoro, quod veteres Gothi habuerint isto significatu nomina *Andlit*, *Ysrlit*, *Mynd*, *Likneski*. De Reliquo, haud incongruè, fateor, Luna & Stellæ ad *Thorum* applicari possent, utpote qui tanto opinionis fulgore (verbis utor Olai Magni, quæ extant Historiæ Septentr. lib. 3. cap. 3.) clarus erat, ut ipsum non secus quam datum mundo lumen omnes gentes amplecterentur, nec ullus Orbis locus extaret (Saxone testante) qui Numinis ejus potentia non pareret: ac (paucis interjectis) cum duodecim stellis designa-

designabatur. Vel (secundum alios) cum septem; quo nempe stellarum numero in Caligulae Nummo Graeco (qualem etiam habet Series mea, praefiscine dixerim, accurate selecta argenteorum Numismatum Imperatorum Romanorum) Augusti quoque Caput tanquam in arctoo sidere collocatum pereleganter coruscat. At quid si res illae ad quadrati externos angulos, quae pro stellis sunt acceptae, aliud quiddam potius (idque non nisi ut parergon) sistere debeant? Manifestum profecto & perspicuum est, quod in tribus quibusdam rarissimis Nummis argenteis *Runicis* argento Tuo plurifariam (saltem Literaturâ Gothicâ & Cruce quadrato conscriptâ) consimilibus, non stellae, sed globuli angulos extrinsecus exornent. Ex istis Nummis unus (Romanas juxta atque Gothicas habens literas) in Britannia quoque Tuâ ex Penu nummariâ Nobilissimi itidem Antiquarii *Radulphi Thoresby* depromptus ac vulgatus est, sedemque occupat 34. inter Nummos Britannicos Tabulae 2. (v. Fig. 2.) Sed de hoc mox plura. Alter apud me pretiosissimi instar Cimmeli quàm diligentissimè servatur, quem, utpote unâ cum non paucis aliis variarum gentium Nummis vetustis, quorum comitatu stipatus ante aliquot annos benignâ Fortunâ obstricta è solo Ostro-Gothico prodiit, peculiari destinatum Libro, hic non commonstro. Tertium exhibuit magno & excellenti ingenio Vir *Ortho Sperlingius* in *Epistola de Nummis bracteatis & cavis* ad pl. Rev. & Cl. V. *Jacobum à Mellen*, & quidem Figurâ 23. Sed & Lunula quoque in non uno veterum Anglorum Nummo, ubi nullum *Thori* ac ne minimum quidem vestigium reperitur, frequentes (& haud dubiè solius etiam ornatûs causâ) occurrunt. Certè in duobus, inter meos, *Sterlingis* evidenter comparent: duæ, putâ, in uno cum *Æthelredi* nomine, & quatuor in altero haud sanè obvio cum *Svenonis* nomine, ejus, videlicet, qui *Æthelredum* istum regno Anglico exiit. (v. Figg. 3. & 4.)

Ego autem existimaverim, quod crebrius commemoratum istud argentum Tuum usum olim praestiterit monetæ publicæ,
non

non minùs quàm Nummus ille aliquantò antè è Nummorum Britannicorum Tabulâ 2. mutuatus (v. Fig. 2.) ad cujus similitudinem, sive figuras intuearis, sive partis posticæ epigraphen, istud quàm proximè accedit, cum hoc tamen solo propemodum & parvulo discrimine, quod hæc, quæ in altero ex meris concreta est *Runis*, in altero ex *Runis* pariter & elementis Latinis sit composita, oculisque nimirum paulò sagacioribus talis: **TOHRYNT: NMIS.** quæ elementis expressa purè Latinis, & restitutâ ibi τϥ H genuinâ, unde in Nummo est deturbatum, sede, hujusmodi foret: **THORGVT. LVNTIS.** Causa porro in numerum monetarum seu Nummorum à me aggregati argenti Tui hæc est, quod ex genio aliorum Nummorum, præcipuè veterum Anglicorum, à fronte exhibeat sive Salvatorem generis humani, sive Regem quendam, à tergo verò cum Crucem, tum appellationem & loci ubi sit signatum, & aut Gubernatoris ejusdem loci, aut alius Viri, qui officinam ibidem habuerit monetariam.

Etenim primum Imaginem Servatoris nostri non infrequenter priscorum Anglorum Denariis adversis imprimi solitam, omnium optimè ipsi Denarii isthac insigniti imagine testantur, quales passim vidi non paucos. Ex meâ Collectione unum apponam, quem Anglicum esse, vel novitius Vestrarum Antiquitatum studiosus ipsum inspiciendo confestim agnoscet ex fabricâ, pondere, orâ protuberante exactèque orbiculatâ, literarum specie, Crucis peculiari figurâ, & ceteris, quæ simul non nisi in Nobilissimæ gentis Vestræ vetustis monetis concurrere possunt. (v. Fig. 5.) Conspicitur in hoc Nummo Salvator noster toto expressus corpore, sedens, cum Nimbo, sive circulari isto lumine, qualem Divorum Capita in Iconibus ambire solet, dexterâ sublatâ benedictionem impertiens, & lævâ Evangeliorum tenens codicem; adscripta elementa Græca IH. XC. compendio expriment nomen sacro-sanctum IESV CHRISTI. Hunc istâ specie etiam & totum & cingulo tenus effictum Nummis suis Imperatores Græci inferioris ævi crebrò imprimi

imprimi curârunt cum epigraphis, modò : **IC. XC.** modo : **IHSUS XRISTUS BASILEUS BASILEON.** modo : **IHS. XPS REX. REGNANTIVM.** Morisque hujus initium Joanni Zimisæ tribuunt non pauci Auctores, è quibus tamen Dionysium Petavium (cujus in Rationario Temporum, & quidem capite 15. libri 8. partis 1. hæc de laudato Imperatore sunt verba : *Ejusdem pietatis argumentum est, quod aureis nummis & obolis primus Salvatoris impressit effigiem, cum hac inscriptione : IESVS. CHRISTVS. REX. REGVM.*) erroris insinuat doctissimus Chevreau in Notis ad Cap. XV. libri IV. *Historiæ Orbis (del' histoire du Monde)* consuetudinemque vetustiore probare conatur Numismatis quibusdam Operis *Octavii de Strada de Vitis Imperatorum & Cæss. Romanor.* At circumspectè admodum versandum esse in admittendis testimoniis Numismatum hujus Auctoris, nôrunt antiqvæ rei nummariæ periti : siquidem ex his non pauca sublestæ aliquantulùm fidei sunt, & proborum quædam à veris aberrant sedibus. Neque primus rem istam tradit Petavius, cum & prævii alii laudari possint Auctores. Quemadmodum autem circa illud ævum quæ nationes præ ceteris elegantia & nitori operam dabant, Græcos ritus æmulabantur ; ita & Anglorum Reges morem Imperatorum Orientis secuti hac Nummos signârunt Salvatoris effigie. Et si verò simulachrum istud, in hoc Nummo Tuo *Runico*, alio ac imago **CHRISTI** in Nummis modò memoratis sistatur habitu, cum Orbe videlicet & Sceptro, hæc tamen non vetant insignia, quò minus id, venerabundâ mutatione, **CHRISTVM** repræsentare possit, cum huic talia quoque tanquam **MVNDI SALVATORI** ac **REGVM REGI** non incommodè quis tribuat. Atque huc etiam facit, quod simulachro illi datæ epigraphes duæ primæ literæ **IS** compendiariâ quadam ratione, ipsi haud inusitatâ, salutare **IESV** nomen forsan comprehendere videantur.

Secundò, Regis & totius quoque & sedentis cum Globo & Sceptro typum veteribus Nummis Anglicis adversis minimè esse insolitum, manifestum facit penes me Sterlingus (ut putant)

tant) Sancti Edwardi Confessoris (v. Fig. 6.) cum non paucis aliis ejusdem Regis & inter Nummos Operi Spelmanniano de Vitâ Ælfredi præmissos locum 34. Tabulæ V. & loca 10. & 32. Tab. VI. habentibus, inque Camdeno Tuo locis 14. 16. 20. Tab. VII. extantibus. Ast in his, contrâ ac in Tuo Nummo, non cernitur Nimbus. Qvi tamen olim (ut nunc non suspicer, esse illum pro alio qvodam Capitis gestamine imperitiâ Cælatoris substitutum) Principum qvoque qvorundam etiam tum inter vivos degentium Capitibus in effigiebus solitus est addi. *Lud. Jobertus* Soc. Jesu Presbyter Parisiensis, Auctor elegantissimi Opusculi, cui titulus: *La science des Medailles*, i. e. *Notitia rei nummaria*, Capite 9.: *Ce n'est pas par impiété, que l'on a souffert dans le bas Empire un certain cercle, qui entoure la tête de quelques Empereurs, que l'on appelle Nimbus, pareil au cercle de lumière, que nous mettons aux images des Saints. L'on le voit distinctement aux Medailles de Maurice, de Focas, & de quelques autres. id est: Haud ex impio procedit affectu, quod nutante imperio Nimbus sive Orbiculus lucidus, qvâli nostris moribus Sanctorum Capita cinguntur, circa Imperatorum vultus toleratus sit. Luculenter is apparet in Numismatibus Mauricii, Phocæ, aliorumque.* Etiam in Numismate qvodam aureo eximiè raro Constantini Magni, ante ejus obitum, & consequenter cum nondum Divorum cœtui esset adscriptus, cuso, (qvod è Gazâ Illustrissimi Antonii Guntheri, S. R. I. Comitibus de Schwartzburg defunctum edidit Numismatum antiquorum Heluo *Andreas Morellius* in Specimine universæ rei nummarie antiquæ Tab. 7.) fulgens illud lumen ad ambitum faciei Imperatoris distinctè conspicitur. Item penes me, à tergo pervenuisti aurei Gratianei Nummi, circa caput Gratiani, stantis, paludati, & jaculum dexterâ, globumque sinistrâ tenentis (cui pro solito PRINCIPI IVVENTVTIS, culpâ haud dubiè Sculptoris oscitantis, adscriptum PRINCIPIVM IVVENTVTIS) orbis hic enitet emicatque. Sed & nobis propiore ævo *Johannes* Svecorum, Danorum, Norwegorumque Rex illo qvoque cultu suam effigiem in qvibusdam regni Danici Nummis argenteis uncialibus (cujusmodi

modi unum perrarum in Musæo Nobilissimi Domini *Olai Tarneskycht*, nuper è longinquâ peregrinatione reducis, conspexi) adornari passus est.

Tertiò Crucem vetusti Angliæ Nummi sibi inprimis pro suâ vindicant, & quidem à latere averso, quod proinde olim, ceu ipse nôsti, *Crosse-Side*, i. e. *Crucis latus*, quemadmodum adversum à Regis effigie *Kings-Side*, i. e. *Regis latus*, est nuncupatum. Et quidni hoc illustri fidei Christianæ signo Vestri maximè, ut sic loquar, superbirent Nummi? Britanni siquidem inter primos Christianos Crucis figuram in magno habuerunt honore. In Britannia prima lux visâ Lucio, Regum, qui ad pedem Crucis CHRISTI submisit diadema posuerunt, primitiis. In hac terrâ ex Helenâ Britannâ, venerabili & piissimâ, obque Salvatoris Crucem ab ipsâ inventam ingentibus præconiis non uni Scriptori ecclesiastico celebratissimâ Augustâ natus Imperatorum Christianorum primus, Constantinus Magnus HOC Crucis SIGNO Maxentii VICTOR. Atque ab egressis postmodum ex hac Insulâ multis eruditione ac vitæ sanctimoniâ insignibus Viris SALVS MVNDI, quâ gloriosissimâ profectò & magnificentissimâ epigraphæ.

Hoc lignum felix, in quo DEVS ipse pependit,
in præstantissimo Anicii Olybrii condecoratur Nummo, variis gentibus est prædicata.

Denique dixi, in averso Tuo Numismate indicari locum, ubi percussus fuerit, nec non ejusdem loci aut Gubernatorem, aut Monetarium. Et hoc quoque ex more veteris monetæ Anglo-Saxonice, ceu docet Clarissimus Tuus *Walker* paragrapho I. Observationum generalium præmissarum notis specialibus in Nummos Saxonicos; testanturque plures, qui etiamnum supersunt Denarii, à parte posticâ inscripti: ÆLFRIC MONeta (vel MONetarius) Cn BATHencester. HEGENREDES MONeta ON DEORABI. BOGA ON DORCester. WVLSIGE MONeta EAXECester. THOROLF MONeta On EOFRWic. LEOFSIG MONeta HAMton. OR-

DRIC ON HEREFord. PAVLS MONETa LEIECester.
WVLFric MONeta LINCOLn. GODRIC ON LVNDEN.
MANNA ON NORTHAmton. BRINTWINE MONeta
OXNAford. WVLFEN ON ROFFECester. WVLFRED
ON SCROBesbyrig. ÆGELRIC ON SCEFtesbyrig. LE-
FRIC ON STANFord. ÆLFWINE ON THEOTFord. AD-
SIGE ON WINCESTR. EADSIGE MONeta WINTO-
NIensis. & reliqui. Gubernatorem vel Monetarium (qvem
Arctoæ fuisse stirpis, vel ex solis *Runis* haud absurdè conjicitur)
indicat familiarissimum Septentrionalibus nomen *Thurgut* sive
Thorgautr, & Latinâ terminatione *Thurgothus* seu *Thorgothus*, qvo
etiam notissimus Vestrar Scriptor inclaruit Dunelmensis. Est
hoc ex Idoli *Thori* nuncupatione, exqve *Guti* sive *Ganti*, qvod
Gothum significat, coalitum. Per hasce enim plagas Pagani
veteres summæ ducebant gloriæ à *Thor* pariter ac *As*, qvod qvi-
dem postèrius nomen singulari hoc numero singulis Diis, qvi
conjunctim *Æsar* vocabantur, præcipuè tamen *Othino* compe-
tebat, sua utriusqve sexûs deducere nomina propria. Ab *Asô*
hoc seu *Othino* derivata qvædam recensentur ab Olao Verelio
in Auctario Notarum in *Hervarar-Saga*, pag. 22. suntqve hæc
Masculina: *Ase*, *As-Biorn*, *As-Gautr*, *As-Geir*, *As-Grimur*, *As-Kel*,
As-Lakr, *As-Mundur*, *As-Valldur*, *As-Vidur*, *As-Vlfur*, *As-Vr*. & hæc
Fœminina: *As-Dis*, *As-Gerdur*, *As-Kyn*, *As-Ta*. A *Thoro* autem
illo, præter *Thor-Gothi* istud, talia Marium: *Thorer*, *Thor-Bergr*,
Thor-Biorn, *Thor-Brandr*, *Thor-Eastr*, *Thor-Finnr*, *Thor-Gestr*, *Thor-*
Gisfl, *Thor-Grimr*, *Thor-Gunnr*, *Thor-Hallr*, *Thor-Kiellr*, *Thor-Lakr*,
Thor-Modr, *Thor-Mundr*, *Thor-Oddr*, *Thor-Olfr*, *Thor-Stein*, *Thor-*
Valdr &c. & talia Mulierum: *Thora*, *Thor-Biorg*, *Thor-Dis*, *Thor-*
Ey, *Thor-Finna*, *Thor-Ild* &c. Locum verò ostendit nomen
Luntis seu *Lundis*, pro vulgari illo ON LVNDEN (*Londini Anglo-*
rum) Latinâ terminatione, auferendi casu, numeroqve plura-
tivo, ut Hierosolymis, Parisiis, positum. Qvod pari etiam ra-
tione vice Vernaculi *i Lundî*, i. e. *Lundie* seu *Londini Scanorum*
olim usurpatum passim occurrit. In Arnoldi Abbatis Lube-
censis

cenſis Chron. Slav. lib. 4. cap. 18. : *Dominus Abſalon Lundenſis Archiepiſcopus* - - - *large ſua Eccleſiis & Monafteriis conferens, maxime Cathedralẽ Eccleſiam B. Laurentii Martyris Lundis ditare & ornare ſudebat.* Et apud Ericum Olai, lib. 4. *Hiſtoriæ Sveo-Gothicæ: Scanenſes contra Alemannos erecti multos eorum occiderunt in Helfſingborg & Lundis.* Plura alia ſciens prætereo loca. Neque iſti *runis* ex Latino fonte, hauſtæ explicationi refragantur *Rune*, cum facile ſit vetuſtis evincere lapidibus, quod gentes olim Boreales integras inſcriptiones Latinas ſuis quandoque exprimere literis in deliciis habuerint. Exemplo ſint duo Lapides Alrumenſis & Hobyenſis, quos *Olaus Wormius lib. 3. Monumentorum Danicorum* ſiſtit. Habet alter Gothicis quidem literis, ſed Latinâ lingvâ: AVE. MARIA. GRATIA. (deſt PLENA) DOMINVS. TECVM. BENEDICTA. TV. IN. MVLIERIBVS. ET. BENEDICTVS. FRVCTVS. VENTRIS. TVI. AMEN. Alter *Runis* etiam, at dictâ lingvâ: ANIMA. FAMVLI TVI. BENEDICTI. TECVM. SINE. FINE. REQVIESCAT. IN. PACE. AMEN.

Siqva autem res; ſepties certè geminatum & dubitandi anſam præbere poſſit, ſitne Argentum iſthoc ex Nummorum an Amuletorum cenſu, cum toties repetitus character ille neſcio quid magici uſûs habere videatur; ſed dubitationi occurrunt veteres Sterlingi ex meis inſigniti etiam crebriùs iteratis literis unis, imò in uno litera E. ſedecies conduplicatur, in quibus enucleandis Davus ſum, non Oedipus. (v. Fig. 7.)

Ex jam dictis liqvîdò, ni fallor, conſtat, quod Argentum iſtud non vetuſtis Amuletis, ſed veteribus Nummis, iisque, quos Londinum in Angliâ produxit, debeat accenſeri. Siqvis tamen maluerit, monetam Londinenſibus reddere Scanis, ei non magnoperè adverſabor. Potuerit enim illa apud ipſos, ad exemplum Anglicarum monetarum, auctoritate Viri cujuſdam in ampliffimo aliquo dignitatis & eminentiæ gradu conſtituti, cui *Thurgoti* fuerit nomen, olim eſſe percuſſa,

DRIC ON HEREford. PAVLS MONETa LEIECester.
 WVLFric MONeta LINCOLn. GODRIC ON LVNDEN.
 MANNA ON NORTHamton. BRINTWINE MONeta
 OXNAford. WVLFEN ON ROFFECester. WVLFRED
 ON SCROBesbyrig. ÆGELRIC ON SCEFtesbyrig. LE-
 FRIC ON STANFord. ÆLFWINE ON THEOTFord. AD-
 SIGE ON WINCESTR. EADSIGE MONeta WINTO-
 NIensis. & reliqui. Gubernatorem vel Monetarium (qvem
 Arctoæ fuisse stirpis, vel ex solis *Runis* haud absurdè conjicitur)
 indicat familiarissimum Septentrionalibus nomen *Thurgut* sive
Thorgautr, & Latinâ terminatione *Thurgothus* seu *Thorgothus*, qvo
 etiam notissimus Vestras Scriptor inclaruit Dunelmensis. Est
 hoc ex Idoli *Thori* nuncupatione, exqve *Guti* sive *Gauti*, qvòd
Gothum significat, coalitum. Per hasce enim plagas Pagani
 veteres summæ ducebant gloriæ à *Thor* pariter ac *As*, qvòd qvi-
 dem postèrius nomen singulari hoc numero singulis Diis, qvi
 conjunctim *Æsar* vocabantur, præcipuè tamen *Orhino* compe-
 tebat, sua utriusqve sexûs deducere nomina propria. Ab *Aso*
 hoc seu *Othino* derivata qvædam recensentur ab Olao Verelio
 in Auctario Notarum in *Hervarar-Saga*, pag. 22. suntqve hæc
 Masculina: *Ase*, *As-Biorn*, *As-Gautr*, *As-Geir*, *As-Grimur*, *As-Kel*,
As-Lakr, *As-Mundur*, *As-Valldur*, *As-Vidur*, *As-Vlsur*, *As-Vr*. & hæc
 Fœminina: *As-Dis*, *As-Gerdur*, *As-Kyn*, *As-Ta*. A *Thoro* autem
 illo, præter *Thor-Gothi* istud, talia Marium: *Thorerh*, *Thor-Bergr*,
Thor-Biorn, *Thor-Brandr*, *Thor-Fastr*, *Thor-Finnr*, *Thor-Gestr*, *Thor-*
Gisfl, *Thor-Grimr*, *Thor-Gunnr*, *Thor-Hallr*, *Thor-Kiellr*, *Thor-Lakr*,
Thor-Modr, *Thor-Mundr*, *Thor-Oddr*, *Thor-Olfr*, *Thor-Stein*, *Thor-*
Valdr &c. & talia Mulierum: *Thora*, *Thor-Biorg*, *Thor-Dis*, *Thor-*
Ey, *Thor-Finna*, *Thor-Ild* &c. Locum verò ostendit nomen
Luntis seu *Lundis*, pro vulgari illo ON LVNDEN (*Londini Anglo-*
rum) Latinâ terminatione, auferendi casu, numeroqve plura-
 tivo, ut Hierosolymis, Parisiis, positum. Qvòd pari etiam ra-
 tione vice Vernaculi i *Lundi*, i. e. *Lundie* seu *Londini Scanorum*
 olim usurpatum passim occurrit. In Arnoldi Abbatis Lube-
 census

cenſis Chron. Slav. lib. 4. cap. 18. : *Dominus Abſalon Lundenſis Archiepiſcopus* - - - *largè ſua Eccleſiis & Monafteriis conferens, maxime Cathedralẽ Eccleſiam B. Laurentii Martyris Lundis ditare & ornate ſudebat.* Et apud Ericum Olai, lib. 4. Hiſtoriæ Sveo-Gothicæ : *Scanenſes contra Alemannos erecti multos eorum occiderunt in Helsingborg & Lundis.* Plura alia ſciens prætereo loca. Neque iſti *Runis* ex Latino fonte, hauſtæ explicationi refragantur *Rune*, cum facilè ſit vetuſtis evincere lapidibus, quod gentes olim Boreales integras inſcriptiones Latinas ſuis quandoque exprimere literis in deliciis habuerint. Exemplo ſint duo Lapides Alrumenſis & Hobyenſis, quos *Olaus Wormius lib. 3. Monumentorum Danicorum* ſiſtit. Habet alter Gothicis quidem literis, ſed Latinâ lingvâ : AVE. MARIA. GRATIA. (deſt PLENA) DOMINVS. TECVM. BENEDICTA. TV. IN. MVLIERIBVS. ET. BENEDICTVS. FRVCTVS. VENTRIS. TVI. AMEN. Alter *Runis* etiam, at dictâ lingvâ : ANIMA. FAMVLI TVI. BENEDICTI. TECVM. SINE. FINE. REQUIESCAT. IN. PACE. AMEN.

Si qua autem res ; ſepties certè geminatum & dubitandi anſam præbere poſſit, ſitne Argentum iſthoc ex Nummorum an Amuletorum cenſu, cum toties repetitus character ille neſcio quid magici uſus habere videatur ; ſed dubitationi occurrunt veteres Sterlingi ex meis inſigniti etiam crebriùs iteratis literis unis, imò in uno litera E. ſedecies conduplicatur, in quibus enucleandis Davus ſum, non Oedipus. (v. Fig. 7.)

Ex jam dictis liquidò, ni fallor, conſtat, quod Argentum iſtud non vetuſtis Amuletis, ſed veteribus Nummis, iisque, quos Londinum in Angliâ produxit, debeat accenſeri. Si quis tamen maluerit, monetam Londinenſibus reddere Scanis, ei non magnoperè adverſabor. Potuerit enim illa apud ipſos, ad exemplum Anglicarum monetarum, auctoritate Viri cujuſdam in ampliſſimo aliquo dignitatis & eminentiæ gradu conſtituti, cui *Thurgoti* fuerit nomen, olim eſſe percuſſa,

KILONII.

Die 17. Febr. Dissertat. Theologicâ *Dissidium Pontificis Romani & Hebraei* interpretati sunt I. Theodorus Dassovius, P. P. & Nicolaus Rochow, Lüneb. (pl. 4.)

Quamvis Pontificii antiquitate se suaque subinde tueri, atque è Scriptura sacra dogmata semel recepta deducere & illustrare satagant, rectè tamen à Nostratibus docetur, eos inanem prorsus impendere operam, atque in illa Errores ipsorum magis refutari, quàm confirmari. Sic *Petrus Anti-Papistam* nuper productum fuisse in medium, in *Novis anni jam currentis* p. 73. seq. monuimus. Eadem ratione in hac, quæ proposita est, *Dissert.* ostensum fuit, *Hebræorum Pontificem cum Romanorum Pontifice* nequaquam convenire, hinc ad illius Autoritatem frustra provocari. Ut verò meliori ordine omnia proponerentur, lubuit Autori *Decadi Thesium* dicenda includere, quarum summam hic repetimus. *Thesis* verò I. ita sonat: *Pontifex Romanus dicitur infallibilis, sed Hebræus erat fallibilis.* Hanc excipit *Thes. II.* *Pontif. R. res vult decidere citra scripturam, sed Hebræus decidebat res secundum Scripturam.* Et *Thes. III.* *Pontif. R. vult esse concilio superior, sed Hebræus erat concilio inferior.* In *Thes. IV.* hæc leguntur: *Pontif. R. vult Regem antecedere, sed Hebræus Regem sequebatur.* Postea *Thes. V.* ita scribit: *Pontif. R. vult tanquam Episcopus Oecumenicus omnibus sacris Christianorum cœtibus præesse, sed Hebræus non omnibus sacris cœtibus Judaicis præerat.* *Thes. VI.* hæc tradit: *Pontif. R. vult etiam habere potestatem in temporalibus, sed Hebræus tantum habebat potestatem in spiritualibus.* *Thes. VII.* hoc modo effertur: *Pontifex R. vult adorari, sed Hebræus non adorabatur.* *Thes. IIX.* sequentia sistit: *Pontif. R. vult remittere peccata, quæ imposterum committentur, sed Hebræus remittebat non nisi commissâ.* *Thes. IX.* ita loquitur: *Pontifex R. solus creare vult Episcopos & Sacerdotes, sed Hebræus creabat nullos.* Et tandem *Thes. X.* concludit: *Pontif. R. cum se Christi Vicarium vocat, distinguit inter Vicarium & successorem, sed Pontifici Hebræo Vicarius & successor erant Synonyma.*

LVBECAE.

Die 2. Junii honesto Sepulturæ ritu condecoratus fuit *Henricus Lubbertus*, Past. Bëhlendorffensis, in Ditione Lubecensium, cujus vitam & Scripta breviter consignare placet. Debet autem B. Vir ortum Lubecæ, A. 1640. d. 19. Januarii natus *Henrico Lubberto*, Cive & Statuario, & Matre, *Catharina Warneckenia*. A tenerâ ætate discendi cupidus Præceptorum Scholæ Patriæ, ac præsertim M. *Sebast. Meieri*, & M. *Henrici Bangerti*, curæ traditus pietatis & artium fundamenta ritè posuit, aliosque docendo majores in literis fecit progressus. A. 1660. Acad. *Witteb.* visitavit, stipendio satis lauto ab *Henrico Wedenhofio*, Patricio & Senatore, quippe cujus prolem erudierat hætenus, dimissus, atque ab ore M. *Georgii Meieri*, Fac. Philos. Adj. (qui postea SS. Theol. Doct. & Lüneburgens. ad D. Lamperti Pastor ac Rev. Minist. Senior fuit) Collegia Philosophica & Theologica aperientis, ut & Doctorum Ordinariorum pendere cœpit. Varia autem doctrina excultus, fatis ita volentibus A. 1663. domum reversus erudiendis Juvenibus sedulam locavit operam, ut ex disciplinâ Ejus prodirent Viri Reipubl. & Eccles. apprimè utiles. Cum annum trigesimum complevisset, Officio Ecclesiastico apud *Behlendorffenses* obeundo fuit admotus, ejus rei ergò A. 1670. d. 20. Januarii à D. *Menone Hannekenio*, Superint. Lubec. consveta Ordinationis sacra accepit. Eodem anno d. 21. Aprilis M. *Huberti Köhni*, Archi-Diac. ad D. Mariæ, quem ut Patrem semper reverebatur, Filiam natu maximam in uxorem duxit; Sed ejus præmuturam mortem d. 22. Julii A. 1681. factam lacrymis deplorare habuit necesse. Ad secunda deindè Vota transiit d. 6. April. A. 1685. ducta in matrimonium *Elisabetha Woltersenia*, eam tamen iterum A. 1694. d. 23. Aug. morte amisit, accedente unica Filia annos XX. supergressâ obitu. Permanfit autem in Viduatu usque ad ultima fata, quæ ipsum, viribus ingenii & corporis fractum, exceperunt d. 23. Maji hora pomerid. 2. cum vixisset annos LXIII. & 4. Menses. Successor Ei in munere datus fuit

Calp.

Casph. Köhnius, Lubecensis, qui Ei operas vicarias hactenus præstitit, prout in *Nov. Lit. T. V. p. 377.* indicavimus. Præter Scripta, quæ in *Nov. T. I. p. 146. T. II. p. 127. T. III. p. 288. & T. IV. p. 96.* adduximus, edidit:

Puillum Gregem Elektorum, s. *Schriftmäßige Betrachtung der wichtigen und nothwendigen Frage: Woher es komme / und wer dessen Ursache / daß der größte Hauffe der Menschen verdammet werde?* Lübeck / 1667. (pl. 11.)

Adamum Theo-Physiologum perfectum s. Discursum Theol. de Adami perfecta in rebus Divinis & naturalibus scientia concreta. ib. 1669. (pl. 2½)

Discursum Philologicum de antiquo lavandi ritu, ib. 1670. (pl. 2½)

Θεολογία s. *Gottselige Todes-Betrachtungen* / ib. 1670. (pl. 8½)

Bonum Pastorem, 1671. (pl. 3½)

Ἡολαγρίαν s. *Exercitationem Philologicam de Solis cultu*, 1672. (pl. 2½)

Αναθεμαλογία s. *Bericht vom Kirchen-Bann* / Lub. cod. an. (pl. 8.)

Sabbatum profanatum Christiani orbis exitium s. *von der Entheiligung des Sonntags und dessen Straffe.* 1673. (pl. 10½)

Fastnacht's Teuffel / s. *Schriftmäßiger Unterricht / daß das Fastnacht's-Schwarzen x. eine Heidnische und schändliche Anbetung des Teuffels sey.* cod. anno. (pl. 5)

Schrift- und Vernunftmäßiger Unterricht von der Waffen-Eur / wie dieselbe wieder Gott und die Vernunft streite &c. A. 1675. (pl. 8.)

Einfältige Gedanken über etliche Mängel im Evangel. Kirchen- und Lehr-Stand nach dem Theologischen Vorschlag seel. Hn. D. Balth. Meisneri. 1686. (pl. 12.)

Calvinischer Sauerkeig / von Martin Möller in der Erklärung der Sonn- und Fest-tägigen Evangelien mit untergemengt. cod. an. (pl. 6.)

Den Heiden-Beruff im A. Testament / Nageb. 1691. (pl. 10½)

Das bekehrte Heidenthum im Anfang N. T. ib. 1693. (pl. 6½)

Das weiland verkehrte und bekehrte Teutschland / ib. 1691. (pl. 11½)

Lutheranum Paganizantem, s. *den Lutherischen Heiden in denen Sünden / die nach der Heiden Weise wider das H. Geseze Gottes in unsern Lutherthum begangen werden* / ib. 1693. (pl. 13½)

God. Arnoldum in Historia Eccles. & Hæreseol. sæpissimè ad B. Lubberti Scripta provocare deprehendimus, sed nostrum abs Arnoldi mente fuisse alienissimum his ipsis asseveramus.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Augusto, MDCCIII.

ROSTOCHII

Die 2. Jun. sub moderamine D. Jo. Fechtii, P. P. & Acad. h. t. Rectoris, de *Sententiis in Scripturam Sacram injuriis vel in tractanda ea minus tutis* disputavit Præses M. Henr. Asc. Engelste / S. Theol. Cand., Respondente Joh. Salomone Richter / Gedanensi, cujus superiori mense Julio pag. 145. mentio facta. (8. plag. in 4.)

Disputationis *Ingressus* sequentia continet: Fraudulenta olim fuerunt Ethnicorum Vaticinia. Expertia fraudis *Vrim & Thumim*. Horum vicem hodiè præstant non Thomistæ juxta Cammuelem; sed S. Literæ, quas Christus commendat Joh. V, 39. Dictum illud inscriptum erat Bibliis *Carolo V.* oblatis, non absque omine. Verum multæ proh dolor! dantur *sententia in Scripturam S. injuriæ, vel in tractandâ eâ minus tutæ*. Harum sententiarum octo sunt Classēs §. 1. *Prima* est convictorum ac professorum contemtorum §. 2. *Secunda* eorum, qui aliquos Scripturæ S. libros ex Canone remove conati sunt §. 3. *Tertia* eos complectitur, qui verè Canonicis Scriptis alia addere conantur §. 4. Hac occasione maximum carminum Sibyllinorum æstimium improbat §. 5. Ad *quartam* Classē referuntur præconceptæ opiniones ac principia Scripturam S. interpretandi falsa, ut *Judeorum* §. 6. *Pontificiorum*, quorum religionis principium est: Papa dixit §. 7. *Socinianorum*, qui principium agnoscunt: Ratio dixit, §. 8. *Arminianorum*, idem principium foventium, §. 9. *Religiorum Fanaticorum*, qui novam revelationem principium faciunt, quibus & *Novatores* accensentur, novas quoque ad Scripturæ explicationem revelationes expectantes, & *Systemata Theologica* rejicientes, §. 10. Alio
Y
nos

nos utimur probationis fundamento in Theologicis quam ad-
versarii nostri, §. 11. *Quinta Classis* eos continet, qui talem non
amplius esse Scripturæ S. codicem contendunt, qualis olim
fuerit. Huc referuntur illi, qui literas hodiernas Hebraicas,
it. & vocales & accentus recentes esse asserunt. Porro, qui lin-
gvam originalem quorundam librorum periisse censent, §. 12.
His annumerantur etiam illi, qui fontes corruptos esse putant,
§. 13. 14. 15. 16. *Sextam Classem* occupant, qui Scripturæ S. aucto-
ritatem impugnant, §. 17. Pertinet huc prohibitio lectionis
Bibliorum Laicis facta, §. 18. Neglectus Bibliorum apud Cle-
ricos Pontificios, §. 19. Læditur quoque auctoritas Scripturæ S.,
quando Concilium Tridentinum Versionem Vulgatam au-
thenticam habere jubet, §. 20. Læditur item ab illis, qui
Scripturam secundum erroneam vulgi opinionem loqui di-
cunt, §. 21. In *septimam Classem* rediguntur, qui aliis adhuc mo-
dis sensum Scripturæ lædunt, §. 22. seqq. *Classis octava* iis assigna-
tur, qui Barbarismorum Scripturam accusant, §. 27.

Prælaudatus M. Engelfe paullo post publicavit *Titulum genera-
lem* XIII. Dissertationum hactenus à se sub moderamine qua-
tuor Theologorum Rostochiensium super *Collegium novissimarum
Controversiarum in universam Theologiam* à D. *Justo Christoph. Schomero*,
b. m. A. 1682. privatim habitum, publicitus propositarum, &
superiori anno 1702. in N. L. recensitarum. Adjecit etiam
præfationem Isagoricam memorati ante D. *Jo. Fechtii*, nec non
suam ad Lectorem præfationem, quæ Respondentium nomina
recenset, Indicemque Capp. & Paragr. totiusque Operis con-
spectum exhibet. ($3\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Die 27. Jun. *Joh. Ernestus Schaperus*, Med. D. & P. P. Disputa-
tionem Circularem Medicam, quæ sistit *Medicina Curiosa
Specimen, duabus quaestionibus enodatum*, publico examini
submitit Respondente *Paulo Bernh. Neucranzio*, Lubecensi.
($2\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Quæstiones, quas pertractat, sunt hæ: (1.) Qui sit, quod inter
quosdam

quosdam homines aliquando oboriatur odium, cujus causam tamen ipsi ignorant ? (2.) Quid de sanguinis calentis è corpore hominis decollati prorumpentis potu contra epilepsiam tenendum ?

Die 30. Jun. *Christianus Hildebrandus*, Logices Prof. & ECt's Philosophicæ Senior, hodièqve Decanus, Dissertationem Circularem Philosophicam *de Naturâ & Constitutione Logica*, quæ prior est, placidæ disquisitioni submitit, Respondente *Joachimo Prüssing/ Warena-Mecklenb. S. Theol. Stud. (2. pl. in 4.)*

GRYPHISWALDIAE.

D. Jo. Frid. Mayerus P. P. in dissertatione Epistolica, B. *Dorschei Aphorismis Theologicis*, è MSSto editis, præmissâ, sanctè recepit, se singulis annis, *Arcam Reliquiarum Sanctorum*, i. e. fragmenta Theologorum nostratium inedita, cum Eruditis communicaturum, utpote *Lutheri, Chemnitii, Jacobi Andreae, Aëgid. Hunnii, Sauberti, Schræderi, Hæpfneri, Hülfemanni, Dannhaueri, Rappolti, Scherzeri, Langii &c. λείψανα*, nec non elegantissimas *P. Fagii & Bucerii &c. Notas* publicæ luci expositurum esse. Ut ergò fidem datam liberet propediem, enixè precamur.

Die 7. Jun. Præsides *Henn. Christoph. Gerdesio*, J. V. L. & Prof. Ordinario, Dissertationem Politico - Juridicam *de Majestate Lasæ* Eruditorum examini submitit *Martinus Bernhardi*, Colberg. Pom. Auctor & Respondens. (4. pl. in 4.)

Thes. I. Vocis *Majestatis* Etymologiam, Homonymiam & Synonymiam expendit. *Thes. II.* *Majestatem* dividit in *divinam & humanam*, & illam lædi ostendit vel generaliter, vel specialiter tam blasphemando, pejerando, quàm DEum abnegando, & pactum cum Diabolo sive expressum sive tacitum ineundo. *Thes. III.* de humanâ Majestate agit ita eam definiens : *quod sit summa & absoluta potestas, habens plenum perfectumque ac perpetuum in Republ. imperandi jus, legibus solutum; adeò, ut nec supra se sublimiorem, nec propè separem agnoscat in terris.* Definitioni huic requisita

Majestatis subjungit. *Thef. IV.* Crimen læsæ Majestatis describit, quod sit, *Crimen publicum*, quo summa in Republicâ Majestas modis à Legibus notatis læditur. *Thef. V.* considerat, contra quos hoc Crimen committatur, sc. non solum adversus Imperatorem, sed etiam adversus omnes Reges, Principes & Respublicas liberam potestatem habentes, imò & Imperatricem Romanam, ac alias Reginas. Dicit porro, quod Crimen perduellionis in Viros illustres quoque, qui Regum & Principum consiliis interfunt, committi possit. *Thef. VI.* expendit, *quanam sint persona hoc crimen perpetrantes*, nempe secundum jus Civile solummodò ii, qui in Rempubl., cui nati, aut in Imperantem, cui subjecti sunt, hostiliter delinqvunt. Generaliter loqvendo, illos qui nullo obsequii jure Reipublicæ obstricti, sive sint æqualis fastigii, sive aliorum imperio subjecti, Majestatem lædere posse etiam notat. *Thef. VII.* perscrutatur *modum crimen hoc committendi*, distinguendo inter crimen perduellionis, & crimen læsæ Majestatis, & quomodo aliquis utriusq; reus efficiatur, declarat. Sub finem hujus thesis enucleat quæstionem: *An maledicens vel illudens Majestati verbis jocosis vel satyricis, hujus Criminis reus fiat?* & certis limitationibus adjectis affirmando respondet. *Thef. VIII.* dicit quædam de processu, qui vel summarie, sine ullo litium sufflamine, sine Advocatorum strepitu, & judicii figurâ, vel coram Tribunali, adhibitis justis judiciorum solemnibus & accuratâ causæ ventilatione instituitur & absolvitur. Ad hujus perfectionem Judicem, Actorem & Reum requiri scribit. *Thef. IX.* memorat, quali poenâ, qui crimen læsæ Majestatis & perduellionis committunt, afficiendi, scilicet tales vel igne, vel gladio, vel dissectione in quatuor partes, postmodum in locis publicis suspendendas, puniendos, vel forcipibus candentibus esse adurendos, &c.

Die 20 Jun. de Juno disseruerunt Præsides Brandan. Henricus Gebhardi, D. & P.P. & Respondens M.F. Quade, Zach. Pom. cujus Nova nostra Literaria c.a. mens. Febr. p.30. & mens. Martio p.56. meminerunt. (1½ pl. in 4.)

Disser-

MENSIS AVGVSTI, M DCCIII. 173

Dissertationis Contenta ita leguntur. (1.) Fabularum Poë-
 ticarum fere inexplicabilis confusio. (2.) *Jani* Pater *Cælum*,
 qvod ex 𐤍𐤏 factum : Idem *ἀνμωρ* dicitur, i. e. indefatigabilis.
 (3.) In Jano qvædam Adami primi ; (4.) qvædam Adami secun-
 di vestigia exhibentur. (5.) Explicantur prædicata Jani, qvæ
 sunt *Pater*, *Tuens*, (6.) *Bifrons*, (7.) *Rerum Sator*, *Deus Deorum*, *Claviger*,
Mediator, *Via*, *Janua*. (8.) *Populus Jani Aborigines* dicti.
 (9.) Nomen *Jani* factum esse ex 𐤍𐤏 probatur. (10.) Falsæ deri-
 vationes rejiciuntur, qvod dictum putant Janum, qvæsi *Hianum*,
 aut *Eanum*. (11.) Causa qvare & *Quadrifrons* dicatur exponitur.

Die 27. Jun. Idem *Præfēs & Respondens Franciscus Michael Clin-*
gius, S. Th. Stud. *Natales Saturni*, in historiâ primi Pa-
 rentis Adami investigatos, Eruditorum censuræ stiterunt.
 (2½ plag. in 4.)

Summa Disputationis hoc modo exhibetur. (1.) Saturnus
 & Janus, qvorum fabulosa historia, antiquissimi Reges. (2.)
 Fabulæ de Saturno apud Janum hospitante eumqve agricultu-
 ram docente origo aperitur. (3.) Instituitur comparatio Sa-
 turni & Adami : uterqve Parens primus ; uterqve terrâ ge-
 nitus. (4.) Saturnus dum pariter Cœli, Terræ, Oceani &
 Vestæ filius dicitur, ex qvatuor elementis compositus esse in-
 nuitur. (5.) Sub utroqve felicissima ætas, omnem miseriam
 excludens ; item carnis esum, instrumenta musica, & ferri
 usum. (6.) Loqvæla bestiarum Saturni ætati tributa eandem
 fabulæ originem indigitat. (7.) Similiter festum Saturnalio-
 rum, qvæ in memoriam cùm pristinæ libertatis, (8.) tùm pri-
 stinæ rerum copię celebrari sivetum. (9.) Eadem in septi-
 duanâ solemnitæ & Saturni die indicia.

SEDINI.

Die 27 Junii *Joh. Georgius Röserus*, Philos. & S.S. Theol. Doctor,
 Illius Prof. Ord. & Gymnasii Carolini Rector, Resp. *An-*
dreâ Joachimo Liebe, Sedin. Dissertationem *de Terræ motu*, qvæ
Italiam nuper primis Anni currentis M DCCIII, mensibus misere
afflixit, proposuit. (4½ plag.)

Summa Dissertationis hoc ordine legitur. §. 1. Præfamen occasionem & rationem instituti exponit. §. 2. Frequentia terræ motuum in Italia, simul autem gravitas ac vehementia nuperi terræ motus generatim traditur. §. 3. Terræ quænam aptiores ad tales motus? An Galliam & Ægyptum rectè olim exceperint? De Germaniâ & regionibus Septentrionalibus, an immunes ab illis? §. 4. De locis cavernosis exempla insignia. An ille T. M. tempore Tiberii factus idem cum illo, qui circa Passionem Jesu Christi contigit? §. 5. Recensentur potiores terræ motus, qui Italiam concusserunt. §. 6. Causæ, quare Italiæ regiones terræ motibus obnoxia. §. 7. Quando cœperit nuperrimus. Crebrius contingere tales circa æquinoctia docetur. De tempore nihil certi determinari posse asseritur: Tempore hyberno contigisse probatur. §. 8. Novissimus quamdiù, & in quibus Italiæ tractibus duraverit. Aliis exemplis illustratur. Causæ variæ hujus durationis explicantur; & simul quomodo per communicationem in diversis locis terræ motus continuetur. §. 9. Recensentur species terræ motus variæ: Quomodo inter se differant, & quæ earum causæ. §. 10. In nupero terræ motu fermè omnes species observatas fuisse probatur; sigillatim, quantum damni *Rome* datum, quantum urbibus aliis, oppidis pagisque, recensetur. De *Civitate Ducali* absorpta, & lacu indè enato. De monte divulso. Hominum oppressorum numerus, & ruinæ memorantur. §. 11. Portenta terræ motus quæ & qualia antiquis dicta, exponitur: Recensetur nuper facta miri palatii cujusdam translocatio. An certa causa assignari possit, disquiritur. §. 12. Indoles nuperi terræ motus exhibetur per definitionem. Quare meteorum sit ac vocetur. Num ad ærea, an ad ignea pertineat? §. 13. De causa efficiente, an influxus stellarum? quid radiis solaribus hic tribuendum? An Angelis causa adscribenda? quod negatur contra Helmontium. Græcorum sententia de fluctibus aquarum excutitur; item eorum, qui ventum pro causa venditant. Modus, quo venti eos producant, illustratur.

§. 14. Exhalationes præbent causam sed inadæquatam : præcipuam esse ignem subterraneum probatur. Unde etiam mugitus deducitur. §. 15. Materiam terræ motus esse sulphuris, salis, nitri, bituminis copiam docetur. §. 16. De formali ratione. An pro mero naturali effectu habendus sit? Philastrii sententia. DEus est causa principalis terræ motus. §. 17. De fine terræ motus docetur, eum facere ad gloriam potentiæ ac sapientiæ, nec non justitiæ ac benignitatis Div. Majestatem DEi demonstratam iis, qui tempore latæ in monte Sinai Decalogi, patientis ac resurgentis Christi contigerunt. §. 18. Qvomodo contemplatio tam tristici rei invitet ad pœnitentiam & timorem DEi; nec non ad fiduciam in DEo ponendam. §. 19. Supplicationes & varia cultus sacri genera ideò instituta. Qvanam Pontifex Romæ nuper celebrari jusserit? §. 20. An prænunciet futura mala, bellum, famem, pestem, morbos epidemicos, mutationes Rerum publicarum? §. 21. An dentur signa terræ motum præcedentia? qvæ & qvalia illa? Fraus sceleratissimi cujusdam nuper Romæ notatur. §. 22. De remediis contra hoc malum. Commendantur pœnitentia seria ac preces.

GEDANI.

Die 14. Junii, D. Samuel Fridericus Willenberg/J.V.D. ac Historiarum Professor P. & Athenæi Inspector, Respondente Samuele Wolff, Gedan. disputavit de *Efficaci Intercessione Mulierum*. (6. pl. in 4.)

Argumentū hoc est. Cap. I. De *Fæminarum jure diverso & communi cum jure masculino*. n. 1. Juxta statum naturalem dividuntur homines in Masculos & Fæminas: Rejiciunturq; illi, qui has homines esse negant. n. 2. Regulariter tam Masculis, qvàm Fæminis, jus æquale competit. n. 3. Qvandoqve tamen Fæminæ deterioris conditionis sunt qvàm Masculi. n. 4. Qvandoqve verò Masculi sunt melioris conditionis. n. 5. In specie qvoad SCtum Vellei. n. 6. Hinc variis remediis contra illam Fæminis succurritur. n. 7. An earum intercessionibus ipso jure nullæ sint?

sint ? neg. n. 8. Explicatur verbum *Intercedere*. n. 9. Synonymia Vocis *Intercessionis*. n. 10. Quot modis intercedat Mulier pro alio. n. 11. Definitur Intercessio efficax Mulieris. n. 12. An solennitate Verborum hodiè ad stipulationem opus sit ? n. 13. Mulier hic habile intercessionis subjectum est. n. 14. Quid intelligatur per illam. Caput II. *Quando Mulier efficaciter pro alio intercedere possit*. n. 1. Ostenditur Jure Civili Mulieres multis in casibus ex intercessione efficaci teneri. n. 2. Casus sunt ex Persona Mulieris I. si Mulier sit illustis Persona. n. 3. II. Si dolum commiserit. n. 4. III. Si pretium pro intercessione suâ accipiat. n. 5. IV. Si intercessionem post biennium repetat, quæ pro extraneo facta, n. 6. non autem quæ pro Marito facta. n. 7. V. Si inutilitatem suam intercesserit. n. 8. VI. Si Juratò intercesserit. n. 9. VII. Si beneficio SCti Vellejani renuncieverit. n. 10. Quid ad hanc renunciationem requiratur n. 11. quando pro Marito efficaciter intercedere possit. n. 12. Propter Personam Creditoris tenetur Mulier I. si ille ignoret Fœminam intercessisse. n. 13. II. Si apud minorem Creditorem intercesserit. n. 14. Favore Causæ pro qua intercessit, Mulier tenetur I. si pro dote debitâ intercedat. n. 15. An etiam si pro donatione propter nuptias ? neg. n. 16. II. Si pro consequendâ libertate. n. 17. Si pro aliâ piâ causâ. n. 18. Obligatur etiam fœmina ex quorundam locorum statutis. Cap. III. *De variis speciebus intercessionis Mulierum*. n. 1. In casibus præced. cap. non amplius quoad intercessionem jus Masculorum & Fœminarum diversum est. n. 2. Intercessio Mulieris fit vel bonorum suorum oppignoratione pro alio, n. 3. vel obligatione Personæ suæ; Et quidem vel cumulatione, mandando, constituendo, fidejubendo. n. 4. Fidejubendo intercedit vel apud Creditorem, vel primum Fidejussorem. n. 5. Intercedit, si promittat Creditori indemnitatem. n. 6. Vel privativè expromittendo pro Debitore. n. 7. Quo casu constituendam alterius obligationem Fœmina in se recipiat. n. 8. Intercessio Mulierum alia judicialis est, alia extrajudicialis: Alia dandi, alia faciendi: Alia civilis,

civilis, alia criminalis. n. 9. Alia pura, alia conditionata. Cap. IV. De *Objecto intercessionis Mulierum*. n. 1. An intercessio præcedere possit obligationem principalem? *Neg.* n. 2. Intercedens accessorie obligatur, præterquam si expromittat vel mandet. n. 3. Obligationi accedere nequit de jure invalidæ. n. 4. Resolvuntur aliquot textus obstantes. n. 5. Mulier pro obligatione naturali plenâ rectè intercedit. n. 6. Non autem promerè Civili obligatione. n. 7. Pro obligatione mixtâ tam principali quàm accessoriâ rectè intercedit. n. 8. Exceptio tamen in dote est pro qua restituendâ maritus fidejussorem dare nequit. n. 9. Non potest Fœmina ad pœnam corporalem se pro delinquente obligare. n. 10. Sed ad pœnam pecuniariam se obligare potest. n. 11. Cautionem etiam præstare, de sistendo delinquente in judicio; præcipuè si petat saluum conductum. n. 12. An se ad relegationem pro delinquente obligare possit? n. 13. An ad carcerem? *Affirm.* n. 14. Nisi dictandus perpetuus Carcer. n. 15. In plus, quàm debitor principalis tenetur, se mulier obligare nequit. n. 16. An hæc obligatio sit in totum nulla, an valeat usque ad concurrentem quantitatem? *distingu.* n. 17. Proponitur sententia in praxi recepta. n. 18. An subsistat fidejussio si creditor debitori terminum prorogaverit? *distingu.* n. 19. Efficaciùs se etiam obligare potest Fœmina, quàm obligavit se debitor, nec non in leviores causas. Cap. V. De *effectu intercessionis Mulierum*. n. 1. Ex intercessione Fœminæ & ejus heredes ad solvendum obligantur. Limitatio de heredibus. n. 2. Ad quid obligetur Fœmina? n. 3. Ante solutionem, neque contra debitorem, neque creditorem agere potest mulier, ut ipsam ab obligatione liberent. Exceptis quibusdam casibus. n. 4. Quænam actiones Creditori contra Fœminam competant? n. 5. Jure Veteri potest intercessor ante debitorem principalem conveniri. n. 6. Secus est de J. *Novell.* quo fidejussori datur beneficium excussionis. n. 7. Etiam tunc si juravit se soluturum. Aut si Fœmina se ut ream principalem obligavit. n. 8. Indemnitàtem promittens, ex natura

contractus ante debitorem principalem conveniri nequit. Juvanda tamen Fœmina excussionis beneficio, quæ pro primo fidejussore intercessit. n. 9. Adhuc competit hoc beneficium, si bona sua pro alio hypothecæ dederit. n. 10. Expromittens non habet hoc beneficium: Nec Fœmina Mercatrix. Quibus in aliis casibus cesset? n. 11. Datur eum pluribus intercedenti Fœminæ etiam beneficium divisionis. n. 12. Etiam si se in solidum obligaverit. n. 13. Quid ad hoc beneficium requiratur? n. 14. Habet quoque Fœmina beneficium cedendarum actionum, quoad Confidejussores. n. 15. An opus sit cessione quoad debitorem principalem? n. 16. Ex dictis beneficiis exceptiones competunt. n. 17. An illæ sint dilatoriæ, an peremptoriæ? n. 18. Quando opponendæ? n. 19. Condemnata ad solvendum regressum habet contra debitorem.

ELBINGÆ.

Superiōri mense Julio pag. 150. quædam M. Johannis Sartorii, Gymnasii Elbingensis Rectoris, Scripta recensuimus, quibus sequentia adhuc addantur:

- (1.) *Introductiōnes octo Orationum Civilium.* Illarum prima & secunda continet *Orationes Gratulatorias*, tertia *Salutatorias*, quarta *Valedictorias*, quinta & sexta *Evcharisticas*, septima *Funebres*, octava denique *Nuptiales*.
- (2.) *Oratio Inauguralis* de causis fatales rei literariæ periodos accelerantibus (6. plag.)

REGIOMONTI.

D. Bernhard. von Sanden / P.P. Concionem Evcharisticam publicavit, hoc modo inscriptam: Eine Dank-Predigt / wegen der herrlichen Siege / so Gott denen gerechten Waffen Seiner Königlich Majestät in Preussen / und der hohen Alliirten / im letzteren Feldzuge wider die Kron Frankreich verliehen / aus dem Propheten Esaia im IX. Cap. 6. vers. an dem andern Feyer-Tage in Weihnachten / als an dem von Seiner Königlich Majestät in Preussen angeordneten Dank-Feste im Jahr Christi M DCCII. in der Königlich Residenz-Kirche gehalten

gehalten und im Druck gegeben von Bernhard von Sanden / Jun.
der Heil. Schrift Doct. und Prof. Ord. auff der Königlichen Uni-
versität Königsberg. (plag. 6.)

M Georgius Funckius, Ecclesiæ Cathedralis Diaconus, edi-
dit *Concionem Funebrem ad Matth. XIII. 45. 46. in Exequiis Tobie Dau-*
lingii, Civis ac Negotiatoris Schmidebergenfis, *Regiomonti*
A. 1703. denati, habitam, (plag. 13. in fol.) De Defuncto no-
tamus, qvod eadem fata cum fratre suo *Job. Christoph. Daulingio*,
Cive & Mercat. Schmideb. *Elbingæ* 1698. denato habuerit, atqve
pariter in itinere inter mortales vivere desiêrit.

Programma Paschale, *Christo, sua virtute à mortuis, clauso sepul-*
cro gloriose resurgenti, magno ovium Pastori, & unico Animarum nostrarum
Episcopo, sacrum, ex Hebræor. Epist. Cap. XIII. 20. & 1. Petr. II. 25.
publicatum est à *Pro-Rectore & Senatu Academ. Regiomontane.*
(2. plag. in 4to.)

Propositum etiam est nomine Senat. Acad. à Decano Fac.
Theol. Programma Pentecostale, *in honorem Spiritus Sancti, qvo*
DEus nos unxit, & signavit, & in cordibus arrhabone hoc dato confirmat
ex 2. Cor. I., 21. 22. (1½. plag. in 4to.)

Die 28. Junii Præside D. *Gotfried Wegnero*, Theol. Prof. Ord.
& Concion. Aulico Regio Secundario, Disputatio Theol.
de *Cibatione Miraculosa C. virorum*, ex 2. Reg. IV., 42. seq.
habita est, Resp. M. *Tobiâ Lincke*, Lauba-Lusato. (6. plag.)

Hujus Disputationis *Sectio I.* Analysin Textus & Exegesis ver-
borum exhibet. *Sectio II.* continet seqq. Problemata: 1. *Quis*
fuerit ille vir DEi? 2. *Panes primitiarum quinam fuerint?* 3. *Panes al-*
lati an magni aut parvi fuerint? 4. *An in vase aut indumento suo vir donum*
suum attulerit? 5. *An panes primitiarum sacerdotibus destinatos po-*
tuerit Elise afferre? 6. *Quomodo panes XX. fuerint multiplicati?* 7. *Quid*
Carmel propriè denotet? 8. *Baalsalifa provincia, an vicus fuerit, & ubi?*
Sectio III. Porismata tradit, 12. Didascalica, 3. Elenchtica, 15.
Pædeutica, 8. Epanorthotica, 7. Paracletica.

Deniquè novi Libri, mox prelo liberandi, Titulus, his verbis conceptus, intimandus est : *Melchioris Zeidleri*, S. Th. D. & in Academ. Reg. P. P. Ecclesiæque Cathedralis Pastoris, *RhetoricaEcclesiastica*, adMethodum OratoriæCivilis, adornata. Novæ huic editioni accedit ejusdem Beati Doctoris in eandem Rhetoricam *Discursus* eruditionis plenissimus, ac pro usu Præceptorum Rhetoriæ in Concionibus luculenter demonstrando, copia exemplorum atque dictorum Vet. & Nov. Test. homileticè explicatorum refertus, verbi divini Cultoribus, quibus D. Paulus *ἐρσοταμεν* præcipit, perutilis & summè necessarius, cum triplici Indice. Ex MStis autographis B. Viri Discursum, ut Admonitio præmissa docebit, cum consensu Heredum nunc primum publici juris fecit M. *Hieronymus Georgi*, P. P. Regiomonti, ex officina *Georgiana*, ejusque sumptibus.

NARVAE.

Die 12. Junii M. *Job. Georg. Lützenberg*, Monachio-Bavarus, Scholæ Teuton. Narv. Rector, Respondente *Job. Hartman*, Narva-Livono, disputavit de *Victore necessario bellicarum virtutum apparatu insigni*. (1. plag. in 4.)

Ibidem prodiit *Narva Literata*, sive *Catalogus Eruditorum Narvensium*. ($\frac{3}{4}$ plag. in 8.)

In ipsa Præfatiunculâ commendat Auctor eorum studium, qui Eruditorum Catalogos atque Indices concinnârunt, variosque Auctores, qui tum Eruditos Viros, tum doctas Fœminas descripsêre, recenset, tandemque scribit, se ad imitationem *Lubeca*, *Hamburgi*, *Lipsiæ*, *Holmiæ*, *Rigæ*, *Revaliæ*, & *Dorpati literati*, quibus & *Rostochium literatum* addimus, *Narvam Literatam* exhibere. In hoc autem Catalogo non solum *Narvenses* & *Livoni* enumerantur, sed etiam exteri ac Germani præsertim. Ad *Narvenses* spectat *Henricus Brüningk*, Eccles. Germ. in Patriâ Compastor & Consistorii Assessor, (cujus meminimus *T. V. Nov. Lit. p. 175.*) & *Simon Diedericus Geerkens*, Eccles. Neov. Germ. Symmysta, cujus diligentia *Narvam* hanc *Literatam* debemus.

Livonas

Livonos pertinet *Nicolaus Bergius*, Generalis per Livoniam Superintendens, cujus in *Novis* nostris sæpius hætenus mentio facta fuit. Germanis accensendi sunt, & quidem Lubecensibus, *Nicolaus Kohl*, Actuarius Judicii Supremi; Marchicis, *M. Joh. Andreas Helwigius*, Berolinensis, Pastor Primarius Eccles. Germ. & Consistorii Decanus, & *Benedictus Cramerius*, Stendaliensis, Fiscalis Reg. Civitat.; Thuringis, *D. Joh. Justinus Döbnellius*, Physicus Milit. & Provinc. *Georgius von Hoff*, Eccles. Germ. Cantor & Scholæ Collega, *Abrab. Gottlob Kesler*, Jur. Studios. & *Tobias Rennert*, Pastor Castrensis, *Gothā* oriundi. Misenensibus, & in specie *Lipsiæ* ortum debet *Stephanus Knobloch*, Centurio Leg. Provinc. *Esthon.*; *Dresdæ* autem *Joh. Georgius Fischerus*, Scholæ German. Arithmeticus atque Collega. *Bavaris*, *M. Joh. Georgius Lützenbergius*, qui Norimbergæ coram Ministerio Eccles. Romanensium sacris valedixit, & Aug. Confess. profiteri cœpit, Scholæ Teuton. nunc Rector. Ex *Silesiâ* & quidem *Sagano* venit *Narvam Sigism. Adamus Wolffius*, Senator Primarius, qui, cum Patriam Reformatione Papisticâ deformatam invenisset, amore Religionis Orthodoxæ Narvam appulsus prius munus Advocati sustinuit, ac postea Senatoriâ dignitate fulgere cœpit. *Osnabrugensibus* annumerandus est *Matthias Böttcher*, Collega Scholæ Germanicæ. *Cætus Russici* Sacerdos vocatur *Sidor Procofsiof*; *Cætus Anglicani* Pastor *Carolus Thirlby*. In Collegio Senatorio (cujus faciem pariter exhibitam videmus) *Burggravium Reg. Civit.* agit *Christophorus von Koch*, de quo hoc memoratu dignum legimus, quod *A. 1656.* bello inter Svecos & Moscos conflato jussu Magni Ducis Moscoviæ usque ad Annum *1661.* in custodia fuerithabitus, & pace facta *A. 1661.* iterum libertatem pristinam acceperit, ac postea ab his, cum extraordinarii Legati partes in Moscoviâ adimpleret, benignè fuerit habitus. Ad Senatores referuntur *Sveci*, *Narvenses*, *Livoni*, prædictus *Wolffius*, *Saganus*, ut & *Henricus Brouwne*, *Anglus*, atque integrum Collegium XIV. absolvitur membris.

NIDROSIAE.

M. *Andreas Borrichius*, Cathedralis Scholæ Nidrosiensis Rector, post edita quondam non pauca ingenii & eruditionis Philologicæ specimina, inter quæ v. gr. (1.) *Dissertatio de antiquitate punctorum Ebraicorum* contra *Jf. Voffium*, (in 4.) (2.) *De Imperio Persico & 70. septimanis Danielis*, (in 8.) (3.) *De magnitudine urbis Romæ*, (in 4.) (4.) *Appendix ad curas posteriores Cellarii*, (in 12.) (5.) *Notæ ad D. Masii de Diis obotritis*, (in 8.) novum pridem luculentum & variæ lectionis opus, *Ol. Wormio*, El. Prof. & Fac. Phil. Decano in suis de lingua Latina cogitationibus commendatum, Typographo excudendum dedit, cui titulum fecit: *Vindiciæ Latinitatis*, &c. quoque non suam tantum appendicem ad curas posteriores Cellarii ab animadversionibus & censuris ejusdem liberioribus in *discussione appendicis* (ut vocat) *Danica*, sed varias etiam suspectas vulgo voces vindicabit. (in 4.)

BERGIS.

Menſe Aprili deceſſit M. *Henricus Oldenburgius*, Lubecenſis, Eccleſiæ Bergeniſis Teutonicæ ad D. Virginis ab Anno 1660. d. 9. Majii Paſtor, ſeptuagenario major, ſolus hucusque in totius Diœceſeos Bergeniſis Preſbyterio, quem officio ſacro non conſecrârit hodiernus Bergeniſis Epiſcopus D. *Nicol. Randulffius*.

Edidit *Concionem Germanicam*, in funere M. *Henrici Lemmichii*, Lubec. Eccleſ. Berg. Teuton. ad S. Martini Paſtoris, an. 1674. habitam. (in 4.)

LONDINI Scanorum.

Ex quo faciem Academiæ A. 1698. p. 160. ſeq. repræſentavimus, eam ita mutatam accepimus.

Facultas Theologica eoſdem hodiè, quos olim Profeſſores habet, ex quibus *Jonas Linnerius*, S. S. Theologiæ Prof. Primarius & templi Cathedralis Paſtor, Academiæ h. a. Rector eſt.

Facultas Juridica ſuum A. 1700. d. 27. Martii amiſit *Richardum Ebreborg*, Juris Patrii & Civilis Profeſſorem anno ætatis 46. & an. 1702. Socerum ejus, cujus partes ille egerat, *Nicolaum Silverſchiöld*, Juris itidem Patrii & Civilis Profeſſ. cui proinde ſucceſ-

successor pridem datus *Andreas Niddermarch* / Mathes. haftenus Prof. Ordin. Spartam hanc An. 1703. d. 9. Aprilis, prævio Rectoris Acad. *Jonæ Linneri*, S. Theol. Prof. Prim. programme, solenni oratione inaugurali capeffivit.

Facultas Philosophica in locum *Andree Niddermarch* ad Themidos sacra transeuntis Professore Mathes. ordin. accepit *M. Bonde Humerus*, haftenus Philosophiæ Prof. Extraordin. Acad. Bibliothec. & Convict. Academici Præpositum, qvi Jenæ olim de *Stemma Sueonum in calo Heraldico*, item de קריעה seu *sciffa veste lugentium*, de *simplicitate natura*, &c. disputavit; suamque hanc professionem d. 10. April. anni currentis solenni oratione, prævio itidem Rectoris programme, exorsus est.

In hujus verò vicissim locum Professore Philos. Extraordinar. Bibliothec. & Regiæ Communitatis Præpositum nacta est *M. Johannem Steuchium*, Episcopi Fil. qvi d. 4. Junii labentis anni provinciam hanc oratione inaug. prævio Rectoris laudati Programme suscepit.

Ceterum d. 17. Junii Disputationem Acad. *de officio, quod homo sibi ipse debet*, sub Præsidio *Johannis Lundersteen*, Juris Nat. & Gent. Prof. Ordin. ventilavit *Petrus Borup*, Scanus. (3. plag. in 4.)

Die 20. Junii verò Exercitium Academicum *de Europâ*, sub Præsidio *Andree Niddermarch* / antehac Mathes. nunc verò jur. Patr. Prof. Ordin. proposuit *Sveno Rang*, Verml. (4. pl. in 4.)

HAFNIAE.

In Collegio Regio *Petrus Jani Schibstadius*, Communitatis Regiæ Alumnus, Respondente *Bollero Jani Morchio*, Disputationem Metaphysicam ordinariam, pro beneficio Regiæ Mensæ, publico examini submisit (½ plag. in 4.)

In Ejusdem Collegii Regii Auditorio, Disputationem Philologicam ordinariam *de Phrasi lingvæ Hebrææ Grammaticæ & Rhetoricæ*, pro beneficio Regiæ Mensæ habuit *Hilarius Henrici Stampe*,

Stampe, Regiæ Communitatis Alumnus, Respondente *Petro Ursino*, *Axellii* Fil. ($1\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Examen versionū vernacula ad Stateram Ebraicā continuavit *Johannes Steenbuck*, Ebrææ Lingv. in Vniversitate Hafn. Professor P. & Facultatis Theol. Adjunctus, ac *Dissertationem* ejus *quintam*, qva potiora *classis* 2. & 3. *menda* stricte notata emendantur, in *Auditorio superiori* ventilavit, Respondente *Johanne Fischero*. (9. plag. in 4.) De quatuor præcedentibus vid. *N. L. A.* 1699. p. 148. *A.* 1700. p. 175. *A.* 1701. p. 147. *A.* 1702. p. 174.

In *Auditorio Collegii Regii* *Theses quasdam Logicas* publicæ ventilationi submitit *Benedictus Merzon Faxovius*, Respondente *Abrahamo Flinthoug*, *Sever.* Fil. ($\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

In *Ejusdem Colleg. Regii Auditorio* *Theses quasdam Philologico-Histericas de Lingvâ Hebræâ* ventilandas proposuit *Georgius Bangius*, *Johannis* Fil. Respondente *Abrahamo Flinthoug*, ($1\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Præterea *Exercitia declamatoria* continuaturi, publicas pro Regiæ Mensæ beneficio *Orationes* habuerunt duo Regiæ Communitatis Alumni, *Laurentius Buschius*, & *Nicolaus Nykierche*, ille de *laudibus Universitatis Regiæ Hafniensis*; hic de *munificentia Augustissimorum Danicæ & Norvægiæ, ex incluta domo Oldenburgica*, Regum, in *Academiam Hefniensem & Communitatem Regiam*.

Porrò in *Ejusdem Colleg. Regii Auditorio*, *Disputationem Physicam Ordinariam de Indivisibilitate divisibili, seu de Atomis resectis*, pro beneficio Regiæ Mensæ proposuit *Martinus Haugaard*, Regiæ Communitatis Alumnus, Respondente *Nicolao Gudme*. ($1\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Tandem *Thesium Theologicarum Disputationem sextam de gemino Christi statu*, in *Auditorio superiori* habuit *Johannes Bartholinus*, *Thom.* Fil. S. S. Theolog. D. & Prof. P. & in *Colleg. Consist. Assessor*, Respondente *Christiano Henrico*, *Bartholi* Fil. Phil. Baccal. ($2\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Constat

Constat thesibus sex, quarum 1. Unus est Christus & geminus ejus status, Exinanitionis & Exaltationis. 2. Uterque status, tam Exinanitionis quam Exaltationis competit Christo secundum humanam naturam. 3. Consistit Exinanitio in spontanea & libera usus plenarii & incessantis Majestatis divinæ abdicatione & evacuatione atque in assumptione status humilis & servilis. 4. Incepit Exinanitio in ipso incarnationis momento & duravit usque ad vivificationem. 5. Exinanitionem insecta est Exaltatio, quæ in plenariâ & universali communicatæ Majestatis divinæ usurpatione consistit. 6. Incepit Exinanitio in vivificatione & durat in omnem æternitatem.

Deniquè in Auditorio Collegii Regii Disputationem Physicam ordinariam de *Animalibus, quæ sponte generantur*, pro beneficio Regiæ Mensæ proposuit *Janus Lucoppidanus*, Pet. Fil. Communitatis Regiæ Alumnus, Respondente *Baggeo Johanne Frisio*. (1. plag. in 4.)

Prodiit *M. Elia Naur*, Græc. Lingv. in Gymnasio Othin. Prof. scriptum (super. An. p. 266. indicatum) hoc titulo: *Den Troendt Kierlighed / saasom den rette Christendoms Pligt og Prøve i di adskillige betændninger &c.*: i. e. *Fidelis Charitas, seu veri Christianismi debitum & tessera*, variis meditationibus, (6. omninò ad totidem Scripturæ loca Gen. 17. v. 1. & 2. Joh. 21. v. 15. 16. 17. Deuteron. 6. v. 5. Levit. 19. v. 18. & 34. 1. Joh. 4. v. 16. 1. Joh. 3. v. 18.) comprehensa &c. (9½ plag. in 8.)

Ceterum scripta ab ipso edita hactenus sunt sequentia:

- (1.) *Golgortha paa Parnasso* / i. e. *Golgotha in Parnasso*, sive Hystoria Passionis Dominicæ, vernaculo carmine expressa cum fig. æneis. (20½ plag. in 4. & 8.)
- (2.) *Andelige Juule-Strue* / i. e. Meditationes in Festum Nativitatis Dominicæ, aliquoties jam, & Mense Aprili c. a. excusæ. (14½ plag. in 8.)
- (3.) *XX. Andelige Paaste-Lilier* / i. e. *20. Lilia paschalia spiritualia*, s. meditationes Paschal. &c. v. N. L. 1698. p. 116. (27. pl. in 8.)

- (4.) *Langfredags Speyl* / i.e. *Speculum Parasceves*, seu, *Meditatio ad verba Pilati: Ecce homo!* (vid. N. L. 99. p. 154.)
- (5.) *Tii Mandelige Pindhe-May* / i. e. *Meditationes Pentecostales*. (vid. N. L. 700. p. 87.)
- (6.) *Simmelen paa Jorden* / i. e. *Cœlum in terrâ*, seu, in *historiam Ascensionis Christi meditationes*. (13. pl. in 8.)
- (7.) *Misfundelses afmalning* / i. e. *Invidiæ delineatio metrica*. (1. plag. in 8.)
- (8.) *Zions Sange* / i. e. *Cantica Zionis*. (12. plag. in 8.)
- (9.) *Christendoms Gienney* / i.e. *Compendium Christianismi cum fig. æn.* (10. plag. in 12.)
- (10.) *Ny strenger paa Davids Garpe* / i. e. *Novæ chordæ Davidis lyræ adaptatæ*, seu *Paraphrasis Psalmorum metrica*. (vid. N. L. 99. p. 341.)
- (11.) *Historia passionis Christi* *Notis Analyticis & Philologicis illustrata*. (6½ plag. in 8.)
- (12.) *Oratio valedictoria* de *Rectoribus Scholæ Othoniensis*. vid. N. L. 99. p. 154. in cuius præfatione 16. aliæ memorantur orationes ab Auctore aliis atqve aliis temporibus habitæ.

Evulgatum quoque est scriptum Teutonicum hujus tituli: S. W. T. P. das ist: *Sigismundi Wilhelmi Toppii &c. Einwürffe wider die unverwerffliche Zeugen der Warheit / über die Frage: Ob ein bestalter Prediger &c. verworffen durch M. C. T. H. K. L.* (2. plag. in 4.)

E FIONIA.

M. *Johannes Jacob Hvalsovius*, Ecclesiarum Sandagrien-
 sium & Hulevadensium Pastor, (cujus *catenam precantium spiri-
 tualem* jam sup. p. 20. memoravimus) Tractatum typis atqve edi-
 tioni paratum habet, cui titulum faciet: □□□□□□□□□□
 sive *Ratio Accentuum Ebraeo-Chaldaicorum*, usum (præter Syn-
 theticum & Analyticum) Interpretativum atqve Elencticum exhi-

exhibens: A plerisque piè Eruditis hactenus ànxiè desiderata, à multis Ebraicè doctis incassum attentata, nunc verò e Cimmeriis tenebris in lucem protracta, atqve triplici methodo, in DEi gloriam & Ecclesiæ emolumentum aperta, opera & studio *Johann. Jac. Hvalsoviæ* &c.

ARHVSII.

Defuncto mense Aprili *M. Henrico Blichfeldio*, Pastori ad D. Virginis & vicinæ Nomarchiæ Præposito, successor datus est *M. Laurentius Thura*, e Rectore Scholæ Coagiensis, post iter Belgicum, Anglicum &c. per aliquot annos Ecclesiæ Belgarum Evangelicæ ad ædem Holmensem & novæ Amagriæ Pastor.

E Diœcesi ARHVSIIENSI.

M. Canutus Schmidius, Pastor Ecclesiæ Hölche, sequentia conscripsit opuscula homiletica, si per sumtus liceret prope diem publicanda:

- (1.) *Observationes Homileticæ*, de ratione tractandi textum Biblicum &c.
- (2.) *Indicem Homileticum*, Synopsis L.C. Theol. D. *Jani Birkerodii*, praxin Homileticam usumqve in Textibus Evangel. Festivalibus atqve Dominicalibus ex ea eruentem &c.
- (3.) *Varias precandi*, ante & post Concionem, absolvendi item, consolandi, puerperas introducendi &c. *formulas*.

E Diœcesi RIPENSI.

Petrus Töxenius, Ottonia-Fionus, in Ecclesiâ D. Nicolai, quæ Wardæ Cimbrorum est V. D. Minister, præter supra pag. 155. memoratas

Meditationes sacras passionales vernaculas, superiori anno editas hoc titulo: *Occasus Solis sanguineo-rubicundus*, hoc est: Sol Justitiæ JESUS CHRISTUS, ut in ultimis exquisitissimis passionibus ac ignominiosissima morte adeo cruentus occubuit, in spiritu spectatus & in simplicitate exhibitus à *Petro Töxen*.

Jam olim quoque edidit scriptum vernaculum ; cui titulus : *De Christnes Friheds brev af I. Cor. 3. v. 22. 23. af det Engelske sprog udsatt paa det Danske Kiöbenh. 1689. 12. i. c. Privilegia Christiani è I. Cor. 3. v. 22. 23. ex Anglico Tho. Watsons Danicè versâ , &c.*

Alia verò dudum prelo parata domi servat , ut sunt :

(I.) Dend tienestfærdige Martha / det er een trolevende og Christælskende Siæl / som ved Aandens Indact : Dræxt i beskuelser / betænkninger / sukk og bønner / laver tie og retter an for sin Frelsere / (naar haand i hiertet vil holde nadvere) en fornøvelig og behagelige Tractamente tie tieneste for Eenfoldige Hiertet fromsatt af P. T. i. e. *Officiosissima Martha* , h. e. fide vivens Christophilosque anima , qvæ per suspiria spiritus in contemplationibus , meditationibus , gemitibus precibusque parat apponitque Servatori suo in corde cœnatura fercula *ἐὐάρεστα* valdè in gratiam animorum simplicium proposita à P. T. (pag. circ. 230. in 8.)

Reliqua futuro D. V. mense dabimus.

APENRADAE in Holsatiâ.

M. *Trogillus Urntiel* / Præpositus Apenradensis , (cujus in *Nov. T. I. p. 247. meminimus*) quatuor partibus *Antiquitates Cimbricas* idiomate Germanico descriptas & absolutas luci publicæ exposuit. In *prima parte de Religione Cimbrorum Ethnicâ* agit, Ejusque *Capita* prolixo ordine recenset. In *secundâ Aureum Cornu, Tunderæ 1639. repertum*, describit. In *tertiâ Sepulcra Ritusque sepulcrales* exhibet. In *quartâ Cimbrorum Conversionem* producit, & qva ratione Christi Ecclesia in his terris fundata sit , fuscè docet. Singulis partibus præfixa sunt *Capitum Summaria* & annexi *Indices* copiosissimi , nec non figuræ conspiciuntur æri incisæ. *Hamburgi apud Thomam von Wiering. Idem Autor in Acad. Kiloniensi A. 1671. & 72. de Philosophia Epicuri quatuor proposuit Dissertationes.*

KILONII.

Mense Aprili habita est Disputatio Juridica de *Quartâ* in Jure nostro occurrentibus, & in specie de *Quartâ Duplicatâ*, sub Præsidio *Samuelis Reyheri*, J.C. Codic. & Mathem. P. P., Respondente *Petro Mummens*, Eidorostad. Juris Stud. (2. plag. in 4.)

Cap. I. agit de *Quartâ Falcidiâ*. *Cap. II.* De *Quarta Trebellianicâ*. *Cap. III.* De *Quartâ Antonii Pii*, sive Impuberum adrogatorum sine justâ causâ emancipatorum. *Cap. IV.* De *Quartâ* tam *Sabinianâ*, quàm *Curiali*. *Cap. V.* De *Quartâ legitimâ*. *Cap. VI.* De *Quartâ duplicatâ*.

Eodem mense prodit Disquisitio Academica *Wilhelmi Huld-derici Waldschmiedts* Med. D. & Prof. Ordinarii, de illo *Plinii*: *Morbis est aliquis, per sapientiam mori*, quam instituit Respondente *Christophoro Martino Burchardo*, Medicinæ Candidato. (2. plag. in 4.)

Disputationis Summa est: Licet Stoici omnibus naturæ bonis, artibus & scientiis sapientem suum exornent; *sapiens* tamen ægrotat, ægritudinem sentit, & dolorem percipit, & quod majus est *per sapientiam moritur*, pag. 3. & 4. Hæc *Plinii* verba variè ab Auctoribus explicantur; *Ludovicus Mercatus* de morte in senili ætate exponit. *Johannes Pineda* de febre quartanâ, quod hæc quadam veluti sapientiâ, statis diebus ac horis, aggrediatur. *Mercurialis* & alii *phalma* quoddam in hoc loco quæ-
runt. *P. della Cerda* de divinandi facultate, quam nonnulli instanti morte exferunt, verba hæc vult intellecta. Deniquè *G. à Reyes* de Paraphrenitide, rupto vel vulnerato diaphragmate, illa intelligit, quod veteres in hac parte prudentiæ sedem collocarint. Hæc sententiæ pag. 5. seqq. refutantur, & locus *Plinii* de omni delirii genere, quod cum febre & furore affligit, explicatur pag. 7. Sapientiæ morbus est, non in quo ægri sapiunt, sed in quo læditur eorum sapientia, quod probatur à

pag. 8. ad 11. inclus. Ramazzini opinio, quamvis à mente *Plinii* longius recedat, tamen est ingeniosa, dum ex hoc loco vult probare, literarum studia varios morbos accersere, *pag. 11.* Plures sunt quibus Eruditi generatim conflictantur morbi, *pag. 12.* potissimum affectus chronici, *pag. 13.* Singula Facultates autem his vel illis morbis magis sunt obnoxiae, nempe Theologi, & praesertim Verbi Divini Ministri catharris, affectibus soporosis, & pulmonum vitiis. Juris periti, Judices, Advocati, &c. inter hypochondriacos primas tenent, & in marasum proclives sunt. Medici quoque suos patiuntur manes. Philosophi, Philologi, Poetae, Mathematici, &c. sub priorum etiam censum veniunt, *pag. 15. seq.*

LVBECAE,

Die 15. Junii *Georg. Henr. Gætzii*, D. & Superintendens, *Lectio- nes Theologicas*, quibus D. *Nicolai Hunnii Epiomen Credendorum* illustrare meditatur, auspiciatus est, Easque peculiari *Programmate* Juventuti Scholasticae Lycei Lubecensis indixit. (1. plag. in 4.)

Agit autem in hoc *Programmate* non tam de *Nicolai Hunnii* Scriptis in genere, à variis Autoribus enumeratis, & de quibus, Anti-Pontificiis praesertim, scite judicavit D. *Joh. Joach. Zentgravius* in *Dissert. de Theologia Mystica*, §. 16. p. 19. *Argent. 1701.* illis adhuc solida à Romano-Catholicis deberi responsa, quam in specie de Ejus *Epitome Credendorum*, Eamque *Elogia Calovii, Förtschii, Lyfii, Bosii*que meruisse scribit, quibus è *Rentschii Brandenb. Cedershayn* p. 711. subjungit, quod *Hunnii Manuductio ad Christianismum* ab *Erdmanno Philippo*, March. Brandeb. diligenter fuerit perlecta, & *Andr. Zieglerum*, Pontificium, lectione hujus libelli fuisse permotum, ut Lutheranorum Cœtui nomen suum daret, meminit. Ut non attingamus, præclarum illum *Lipsiens. Theologum*, D. *Joh. Bened. Carpzovium*, Seniore, in *Dissert. Isagog. in Chemnitium* p. 613. ad Libellum huncce provocare, eumque pariter commendare. Dum verò *Hülsemanni* judicium è

Methodo

Methodo Studii Theol. p. 239. de Seberi Hortulo Biblico latum, adducit, idem de Hunnii Epitome dijudicari posse tradit, atque ad diligentem istius libelli lectionem Juventutem Scholasticam hortatur. Nova Hunniana Epitomes Editio prodiit Wittebergæ A. 1702. prout in Nov. Lit. T. V. p. 310. notavimus.

Die 22. Junii terræ demandabatur corpus exanime J. V. D. *Augusti Francisci Meieri*, Lubecensis. Qui Patrem habuit *Augustum Meierum*, J. V. D. Canonicum, Seniore & Thesaurarium, & Matrem, *Christinam de Cleeren*. Cum annum ætatis XV. absolvisset, *Wismariam* missus est, ibique Scholam publicam manucente *Christiano Bunsovio*, Rectore, frequentare cœpit. Illo autem defuncto *Parchimum* delatus, ab ore *Barnardi Rolichii*, Rectoris diligenter pependit. Absolutis Studiis Scholasticis A. 1674. Acad. *Rostochiensē* visitavit, Ephoro sibi adjuncto M. *Dan. Lippio*, sub cujus moderamine non solum privatim studia urgere, sed etiam Collegia Philosophica, M. *Francisci Wstffii*, Log. P. P. (nunc S. S. Theol. Doct. & Hamburg. ad D. Nicolai Pastoris) frequentare instituit. Et quamvis tunc temporis Theologiæ Studiis sese addixisset, animum tamen ab illis avocatum ad Juridica appulit, atque *L. Joach. Tielckii*, & *D. Georgii Radovii* Lectionibus interfuit. Bienio, & quod excurrit, exacto, Acad. *Jenensē* salutavit, ibique *Job. Hügelii*, J. V. Doctorandi, informationi totum se tradidit, non posthabitis tamen Scholis, quâ publicis quâ privatis *D. Petri Mülleri*, *D. Job. Volck. Bechmanni* & *D. Nicol. Christoph. Lynckeri*. Quo verò specimen Eruditionis Academicæ ederet, Juridicam Dissert. de *in Jus vocando & edendo*, Præside *D. Georgio Adamo Struvio*, publicè defendit, illâque Academiæ, in quâ ultra triennium perstitit, valedixit. Domum reversus febri quartanâ per biennium jactatus est, pristinæ autem valetudini restitutus alterâ vice *Rostochium* petiit, inibique septem menses Lectionibus Professorum impendit. Postea *Gryphiswaldenses* adiit, atque ab illis Honores Doctorales, præviâ Dissertatione Inaug. de *Canonicis*,
Cano-

Canonicatu & Canonicorum Capitulo, Præside D. *Petro Mascovio*, P. P. A. 1681. ventilatâ, reportavit. Cum verò *Advocati ordinarii* munus apud eos sustinuiſſet aliquantisper, *Lubecam*, Patriam utpote suam, rediit, atqve in illa vitam privatam, (non tamen cœlibem, in conjugio enim admodum fœcundo vixit, & semel tria funera simul in prole vidit, relictis itidem *quinis liberis*) tranquillè egit, non neglectis officiis humanitatis proximo suo exhibendis, usqve dum animam suam efflaret d. 12. Junii, anno ætatis XLVIII.

Dic 27. Julii ad Reipublicæ Gubernacula accesserunt è Mercatorum Ordine *Hermannus Hintze & Johannes Schröderus*, qvi, una cum reliqvis, ut ea, divinis Auspiciis, prudentiâ moderentur, animitus vovemus.

In Bibliopolio *Job. Widemayeri* venum datur sæpius in his Novis memorati Schomeri *Collegium Novissimarum Controversiarum*, quod in *Acad. Rostochensi* publicis Dissertationibus M. *Henr. Ascanius Engesse* proposuit, atqve hoc modo inscriptum est: *Justi Christoph. Schomeri*, S. S. Theol. D. & Prof. Primarii in Acad. Rostoch. nec non Consilarii Consistorialis & Districtus Mecklenb. Superintend. b. m. *Collegium Novissimarum Controversiarum in universam Theologiam*, quod, postquam A. 1682. in lectionibus privatis ab auditoribus exceptum fuit, benevolè consentiente maximè Rev. Fc̃te Theol. nunc XIII. Disputationibus publicis ex optimis manuscriptis, ut plurimorum id avidè desiderantium desiderio satisfaceret, præmissa *Jo. Fechtii*, S. S. Theol. D. ac P. P. Consil. Consist. ac District. Rostoch. Superint. Præfat. *Isagog.* nec non *Dissertat. sua proœmiali* publicè ventilata de *sententiis in Scripturam S. injuriis & in tractanda illa minus tutis*, una cum indice capitum ac paragr. totius operis conspectum exhibente. (1. Alphab. 3. plag. in 4.)

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Septembri, MDCCIII.

ROSTOCHII.

Die II. Julii Præfide D. Jo. Fechtio, P.P. hodièqve Vniverſitatis Rectore, loco Disputationis Ordinariæ & Circularis propoſuit *Selectarum ex Sacris doctrinarum farraginem* Respondens & Auctor M. Georg. Nicolaus, Blocksdrff, Gnōjâ-Mecklenb. (2½ plag. in 4.)

Die 25. Julii D. Andr. Dan. Habichhorſt, P. P. Fctis Theol. totiusqve Vniverſitatis Senior hodièqve Decanus, Partis II. illuſtriorum Jeſaiæ Locorum, Diſſertationem XXI. de *Eliakimo, Schebna projecti-Succeſſore, uti eſt clave domus Davidis ſuper humerum ejus data, ex Jeſai. XXII., 20. 21. 22.* collationi Academicæ ſtitit, Respondente Johanne Deidſſ Perlebergâ-Marchico, qvem ſuprà etiam in N. L. h. a. p. 8. memoravimus. (2½ plag. in 4.)

Hæc Diſſertatio poſt *proœmium*, qvòd connexionem hujus Diſp. cum præcedentibus docet, & poſt brevem loci hujusanalyſin *quatuor* præcipuè *quæſtiones* tractat; ſcilicet (I.) *quis Eliakim fuerit, & quando Schebna juxta hoc vaticinium ſucceſſerit?* & reſp. non fuiſſe Eliakimum, qvem Pharaon Necho fecit Regem Jhudæ mutato ejus nomine, ſumendo pro *El* initium alterius divini nominis *Jhovah*, *Jhojakim* appellavit, 2. Reg. 23, 24. nec fuiſſe illum Sacerdotem ſummum juxta *Bellarm.* cujus fit mentio *Jhudith. 4, 5.* qvippe qvi non dicitur *Eliakim*, ſed *Jhojakim*; ſed fuiſſe Chilkia filium, qvem Chiskias, Rex Jhudæ, ad Rabſacem, Aſſyriæ Regis Ducem, & ad Jeſaiam miſit, 2. Reg. 18, 19., Jeſai. 36. & 37. ex qvâ ſimul legationis hitoriâ colligitur, qvòd Eliakim jam tunc & ante adventum Sancherib, Regis Aſſyriæ projecto

jecto Schebnæ successerit. *Qu.* (II.) *An Eliakim fuerit summus Sacerdos?* & resp. contra Pontificios quosdam negando, cum Antecessor ejus Schebna, cujus potestatem Deus in manum Eliakimo dedit, non summus Sacerdos nec Præpositus templi, sed *thesaurarius & magister domus Regiæ* fuerit, ceu præced. *Dissertatio* ostendit, & prætereà huic Eliakimo *clavis domus Davidis* h. l. promittatur, per quam domum Davidis non templum, sed Regia Davidis domus intelligitur, quicquid *Sanctius & Corn. à Lap.* ogganniant, quibus respondetur. *Qu.* (III.) *Quid claves, & quidem claves domus Davidis super humerum Eliakimi dare designent, & an supremam Petri & Pontificis potestatem in omnes Ecclesias probent?* Resp. (1.) *clavem*, quæ apud Hebr. ab *aperiendo* nec non apud Græc. à *claudendo* nomen habet, *metonymicè* in Scripturis significare potestatem, eamque non *summam* semper, sed prout contextus permittit, modo *supremam*, quando claves habere dicitur is qui Dominus est, quomodo Christus tùm *clavem Davidis* Apoc. 3, 7. tùm *claves inferorum & mortis* habere dicitur, Apoc. 1, 18. modò *subordinatam & ministerialem*, quando illas habere dicuntur *ministri*, qui sunt vel *æconomi* s. *administratores*, cùm *Politici*, ad quos præsens pertinet locus, tùm *Ecclesiastici*, ad quos respicit locus Matth. 16, 19. vel *Janitores*, ad quorum potestatem alludit locus Luc. 11, 52. de *clavæ cognitionis*. Resp. (2.) negando, *clavem* h. l. probare Petri & Pontificis Romani potestatem in omnem Ecclesiam, contra Bellarminum præcipuè, qui *Vulgatâ* versione deceptus ad h. l. de Schebnâ & Eliakimo, uti & *clavem domus Davidis* provocat: Verba ejus citantur, & applicatis quæ jamjam de *clavæ* sunt dicta, refutantur. *Qu.* (IV.) *An Eliakim, clavæ domus Davidis aliisque predicatis, typum Christi gesserit?* Resp. affirmando contra *Ciculinum*, qui illam in *Comment. Jesai.* h. l. negat, & præviâ distinctione inter typos, innatum scilicet ac illatum &c. affirmativa tùm ex allegatione Apoc. 3, 7. & aliis rationibus probatur, consensu item B. *Varenii* & *Sebast. Schmidii* roboratur, nec non tandem *Calvini* rationes excutuntur. His denique *ipsi loci* subjunguntur, videlicet (1.) *Didacticus* multiplex.

MENSIS SEPTEMBR. M DCCIII. 195

multiplex. (2.) *Elencticus* triplex. (3.) *Epanorthoticus*. (4.) *Pædevoticus*. (5.) *Paracleticus*.

Die 28. Jul. Disputationem priorem *Scrutini Philologici*, *modum loquendi Scripturæ* indagantis, & *nullum in sanctis literis Pleonasmum dari* ostendentis, habuit M. *Hermannus Christoph. Engelste* / Mecklenb. Frater M. *Henrici Ascan. Engelfsen* / sæpissimè nobis laudati, Respondente *Ottone Davide Dambeck*, Mecklenb. cujus suprà pag. 121. mentio facta. (3½ plag. in 4.)

Postquam in *præfamine* tam Judæorum quàm Christianorum pruritus plus Scriptis humanis, quàm Scripturæ S. tribuendi notatus est, in Sectionis Prioris §. 1. de idiotismorum origine adducuntur verba Sennerti. §. 2. Idiotismi distinguuntur in magis patentes, magisque regulares, & minus patentes, minusque regulares. §. 3. Notatur pruritus Auctorum, qui statim Solæcismum in subsidium vocant. §. 4. Modus figuris utendi valdè commendatur. §. 5. Pleonasmus consideratur quoad Etymologiam & Synonymiam. §. 6. Communis Pleonasmus definitio recensetur, & simul quæritur: *An Pleonasmus in Scripturâ S. detur?* quod Judæos & Christianos quosdam concedere asseritur. §. 7. Monstratur his maximè adversari *Tarnovium & Pfeifferum*. §. 8. Describitur Pleonasmus verbalis, realis, respectu Lingvæ Originalis & respectu Versionum. §. 9. Conciliantur Auctores inter se apparenter tantum pugnantes. §. 10. Quæstio deciditur: *An Pleonasmus dentur?* & negatur Pleonasmus veri & proprii nominis. Hæc sententia probatur §. 11. (α) ex testimoniis; §. 12. (β) ex ratione ea, quod omnia etiam verba à Spiritu S. inspirata sint. §. 13. (γ) Ex testimonio Scripturæ, Matth. V, 18. §. 14. (δ) Ex eo, quia Pleonasmus est quasi fundamentum Battologiæ.

Die 1. Augusti D. *Alb. Joach. de Krakevitz*, Hebr. Lingvæ & Catech. Christ. Prof. & Respondens *Jo. Christoph. Frefe*, Westenbr. Mecklenb. S. Theol. Stud. Dissertationem Academicam, quæ

Historiam Passionis Dominicae quoad segmentum de Muliere Christum Bethania inungente: ex antiquitate Judaica & Philologica S. illustrat, publico examini exposuerunt. (3½ plag. in 4.)

Die 15. Aug. Præside *Henr. Christ, Tiedßen/Phil. & J. V. D.* nec non Eloqv. PP. *Oratoria definitionem publicæ Eruditorum disquisitioni exhibuit Christianus Henricus de Elswich, Rendesb. Holfatus. (2. plag.)*

GRYPHISWALDIAE.

Die 31. Martii sub umbone D. *Joh. Frid. Mayeri, P. P.* quæstionem illam Theol. *Utrum Passione sua Christus sibi aliquid promeruerit?* pertractavit *Joh. Christianus Bartels* / Sedin. Pomer. (2. plag.)

Thes. I. Summam Quæstionis sistit: *Utrum exactissima sua obedientia pariter ac passione acerbissima, Christus Servator noster aliquid sibi promeruerit & cum primis exaltationem, ita ut & hujus causa laboraverit, illamque exactissimis laboribus dignam mercedem dederit Judex justissimus?* *Th. II. & III.* Sistit *Scholasticos & Calvinianos*, ut & *Socinianos* hanc sententiam affirmantes. *Th. IV.* Veram, eamque Negativam, proponit, argumentando: *Quod Christus jamdudum omnia habuerit, ac nihil promereri habuerit necesse, & provocando ad Hebr. XII, 2.* *Th. V.* Novum profert argumentum, quod *Christus tantummodo in nostros usus datus sit.* *Th. VI.* Ex *Bonaventurae* sententia asserit, Christum viatorem esse non propter se, sed propter nostram necessitatem, hinc etiam non propter se, sed propter nostram necessitatem meruisse. *Th. VII.* Explicat *Pf. CX, v. 7. & Phil. II, 9.* scilicet, in illis locis tantum describi ordinem & necessitatem Consequentia, non verò causaliter ea explicanda esse. *Th. VIII.* D. *Dan. Cramerum*, Pomeraniæ Theologum, vindicat, & quidem quoad duo loca, quæ in *Conc. Pass. in Es. LIII. cap. p. 101. & in Schola Prophetica Explic. Pf. CX. p. 137.* leguntur, Eum nequaquam statuisse, *Christum sibi aliquid promeruisse*; hinc *Cramerum ex Cramero*, adductis aliis quibusdam locis ex *Ejus scriptis*, explicat & conciliat,

MENSIS SEPTEMBR. M DCCIII. 197

Die 15. April. Idem *Mayerus* peculiari Programmate *Prælectiones publicas* in *Lucam* intimavit. (1. plag. 4.)

Exhibet autem hac Tabula *Aloysii Novarini* (de quo *Francisci Boluini*, Neapolitani, Judicium, quod apud *Leon. Allatium* in *Ap. Urb. p. 25.* legitur, affert) *Epistolam* ad *Lucam*, *Jesu Christi Evangelistam*, A. 1642. scriptam. Cui subjicit perdoctam Censuram, quid de ejusmodi more, *Epistolas* ad Sanctos exarandi, sit sentiendum, subnectens insimul historiam quandam A. 1643. cum *Spiritu Posoniensi* actam. Hic enim literas quasdam à Muliere, pro communi Imperii, Imperatoris ac Catholicæ Religionis Bono, intercessionem continentes ad DEum directas, receperat quidem, frigidè tamen responderat: *DEum non esse tentandum, facturum eum quod rectum sit cum Majestate Cæsarea.* Dum igitur argumento hoc καὶ ἄνθρωπον disputaturus utitur, ipsas denique *Lectiones*, implorato Divini Numinis auxilio, in *Lucam* habendas indicit.

Die 18. Apr. sub Præsidio *Brandani Henr. Gebhardi*, D. & P. P. de *Loxia*, *Apollinis cognomento*, disputavit *Christianus Knepel*, Anclam. Pomer. (Cujus in *Nov. Lit. T. III. p. 356.* meminimus.) (2 $\frac{1}{2}$ plag.)

Dissertationis *Contenta* hæc sunt: Unde *Apollo λοξίας* vocetur incertum: Plerorumque sententia est, ita vocari ab amphibolicis responsis: §. 2. Quæ quidem denominatio ingenio Satanæ aptè respondet. §. 3. Quid Satanam moverit flexiloqua oracula edere. §. 4. Negatur datam denominationem convenire cum aliis Apollinis prædicatis, diuque possessa veracitatis opinione. §. 5. Probatur eum non ab amphibolico, sed symbolico sermonis genere, *λοξίαν* primitus fuisse dictum: §. 6. idque quod non tam *λοξά* proferat, quàm quod *λοξά* explicet. §. 7. Loca enim in quibus oracula edi solita, primitus fuisse Scholas, in quibus cœlestis veritas fuerit explicata. §. 8. Origo vocis *λοξίας* ex Hebræo שָׁלָל deducitur. §. 9. Locus Es. III, 3. ponderatur: §. 10. Jt. Psalm. VIII, 6. §. 11. Expenditur *Abenefræ*, Pagni-

Pagnini, Lud. de Dieu sententia de adducto Eſaiæ loco. §. 12. Nomen *הלורח* Nehem. III, 12. occurrens consideratur, veraque verbi *לרש* significatio ponitur. §. 13. De Orpheo quædam adduntur.

Die 22. Mâji Præſide Jo. Philippo Palthenio, Philoſ. Moral. ac Civil. ut & Hiſtor. Prof. Ord. h. t. Facult. Philoſoph. Decano, Diſſertationem Moralem *de Obligatione Rei ad Satisfactionem pœnalem*, pœnamque ipſam publicæ Eruditorum cenſuræ ſtitit Bernhard. Chriſtianus Jäger, Nob. Pomer. (7½ plag. in 4.)

In hac Diſputatione præcipuè diſquiritur: Vtrum poſt factam damni reparatiorem, ſtriſtâ aliquâ obligatione quis teneatur ut peccatum ipſe ad judicem deferre, & pœnam poſcere, aut ſi illud durius videatur, ubi idem ab aliis quomodo-
que accuſatus fuerit, crimen conſeſſum fateri, ſententiam placidè audire & patienter pœnam ſuſtinere debeat, nec è diverſo quidquam ſine novi criminis imputatione facere queat quo pœnæ moleſtia vitetur. Ad hanc Quæſtionem reſp. neg. & ſententiæ hujus ratio redditur.

Ipiſis Feriis Pentecoſtalibus publicavit Rector Acad. Gryphisw. Alexander Caroc, Pandect. Prof. Ordin. & Facult. Jurid. Decanus, Programma, quo Spiritus S. Arrhabonis beneficia ad Eph. I, 13. 14. expoſuit. (1. plag. in 4.)

GEDANI.

Die 19. Aprilis ſub Præſidio D. Samuelis Friderici Willenberg/
Juris ac Hiſtoriar. Prof. Publici, & Athenæi Inſpectoris,
de Denunciatione Criminum publicè diſſeruit Jacobus Maul/
Ged. Bor. valedicturus, cujus M. Eebr. p. 38. meminimus.
(6½ plag. in 4.)

Quinque Diſputationis ſunt Capita. Primum de variis denunciationum generibus, deque ſpeciebus denunciationum Criminum agens ſequentia continet. n. 1, 2. Benè conſulitur Reip. etiam accuſa-

accusatione vel inquisitione delictorum. *n. 3.* Denunciatio est manifestatio alicujus rei, facta in gratiam ejus, cujus eam scire interest. Ea fit vel publicè, vel privatim. *n. 4.* A Canonistis dividitur in Canonicam, Evangelicam, *n. 5.* & Judicialem, quæ est delatio Criminis ad Judicem facta, exercendæ vindictæ publicæ gratia. Origo terminorum in Rubro investigatur. *n. 6.* Criminis & delicti hic nulla habetur differentia. *n. 7.* Denunciatio Criminum publica utilis. *n. 8.* Ea non est species processus. *n. 9.* Dividitur (*a*) in *voluntariam* & *necessariam*, (*b*) in *publicam* & *privatam*, (*y*) in *generalem* & *specialem*, *n. 10.* in *patentem* & *occultam*. *n. 11.* Finis factæ denunciationis. *n. 12.* Ad denunciandum homines invitari possunt præmiis, quæ petenda ex bonis malefactoris, si extant, sin minus, ex bonis ejus ad cujus favorem sumitur vindicta, si neuter est solvendo, ex bonis Reip. *Capitis secundi de Denunciatore Criminum, ejusque Officio*, tractantis hæc est summa. *n. 1.* Denunciator ab Accusatore differt. *n. 2.* Strictè quoque differt Denunciator à Delatore. Hic tamen sunt synonyma. *n. 3.* Delatorum Romanorum malitia & odium. *n. 4.* An expediat publicè Denunciatores Criminum constitui. *n. 5.* Affirmativa sententia stabilitur. *n. 6.* Quinam sint necessarii Denunciatores? sc. qui publicè ad id constituti, ut crimina denuncient. *n. 7.* De his notatur variorum Locorum praxis. *n. 8.* Exemplum in herede mortem occisi nuntiare obligato. *n. 9.* Necessariis Denunciatoribus opponuntur privati & voluntarii. Privatus ad denunciandum crimen obligatus est. *n. 10.* Omnis, qui fidem facere potest judici, quod crimen aliquod commissum sit, ad denunciandum admitti potest. *n. 11.* Furiosus non potest denunciare. *n. 12.* Benè tamen stupidus si ita judicet iudex. *n. 13.* Non impubes, illi tamen qui vigesimum annum egressi, *n. 14.* etiam fœminæ, *n. 15.* & ipse læsus id facere possunt. *n. 16.* An vulnerati moribundi denunciatio valeat? *n. 17.* An possit pater filium vel vicissim hic illum deferre? neg. *n. 18.* Nisi id faciat ex publico officio. An Sacerdotes ex confessione cognita delicta denunciare

ciare possint? Respondetur distingv. *n. 19.* Extra confessionem delicta ipsis nota, quibus lenioribus remediis obicem ponere non possunt, ad magistratum deferre debent. *n. 20.* Vassallus Dominum feudi denunciare non potest. *n. 21.* Nisi Princeps jusserit. *n. 22.* Advocatus Clientem denunciare nequit. *n. 23.* Nec Medicus aut Chirurgus vulneratum. *n. 24.* Harum personarum ad silentium obligatarum denunciationi vitiose factæ aliquid tribuendum. *n. 25.* Denunciatio focii criminis à delinvente facta operatur specialem effectum, sc. torturam. *n. 26.* Se ipsum deferre nemo tenetur. Siverò id fit, ad inquisitionem tantum valet, ad pœnam mortis non aliter, quam si de corpore delicti constet. *n. 27.* Partes officii Denunciantis sunt quinque. *n. 28, 29.* Judici tale crimen denunciandum quod commissum est. *n. 30.* Judici facienda est denuntiatio. *n. 31.* Denunciator crimen delatum probare non tenetur, nisi voluntariè ab injuriarum præsumptione se purgare velit. *n. 32.* Non obstat *L. 6. §. 3. ff. ad SCtum Turpill.*; nec obstat Denunciatorum ab alijs audivisse crimen. *n. 33.* Denunciator si solus vidit vel audivit delinqui simpliciter testis esse non potest contra denunciatum, licet alii aliter existiment. Cautela pro tali Denunciatore. *Capitis tertii, Crimina quæ denunciari possunt, exhibentis, hæc sunt Contenta:* *n. 1.* In quæcunque delicta Judex ex officio inquirere potest, illa etiam denunciari possunt. *n. 2.* Ex illis igitur omnia atrocia & scandalosa; *n. 3.* Non autem solummodò publica denunciari possunt. *n. 4.* Hæresis Judici denunciari potest, quamvis alii sentiant aliter. *n. 5.* Etiam denunciari possunt delicta privata, quatenus lædunt Rempublicam. *n. 6.* Et hinc furtum, rapina, damnum injuriæ datum, patet denunciationi. *n. 7.* Quando injuria denunciari possit. *n. 8.* Si personæ honoratæ illata injuria, denuntiatio valet. *n. 9.* Crimina extraordinaria etiam denunciari possunt, *n. 10.* nec non quasi delicta, *n. 11.* ut & Officialium, aut domestica. *n. 12.* An delicta in alieno territorio commissa possint denunciari in loco domicilii delinquentis vel ubi reperitur? *n. 13.* Etiam delicta

licta occulta denuncianda. *n. 14.* Levium delictorum valet denunciatio, attamen cum temperamento. *Capitulum quartum*, quod de Officio Judicis post denunciationem agit, hoc est argumentum: *n. 1.* A Judice denunciationis circumstantiæ omnes benè considerandæ. *n. 2.* Si videt eam non esse rejiciendam, ex officio in denunciatum inquirere tenetur. *n. 3.* Ex officio inquirere est proprio motu sine præviâ accusatione id facere. *n. 4.* Inquisitio est vel generalis vel specialis. Vna harum quandoque intermittere potest. *n. 5.* Judicis est judicare, an in genere, an in specie contra denunciatum inquirat. *n. 6.* Quid ipsi faciendum si in genere inquirat, *n. 7.* quid si in specie. *n. 8.* Cavendum Judici ne affectibus indulgeat. *n. 9.* Super delicto, ejusque circumstantiis & qualitate examen inquisiti instituendum. *n. 10.* Inquisito innocente deprehenso absolvendus est; *n. 11.* eo autem nocente ad pœnam condemnandus. *Capitulum quintum*, quod *jus Denunciati contra denunciationem* expendit, sequentia continet: *n. 1.* Denunciatus sese defendens est audiendus. *n. 2.* Maximè enim favorabilis est defensio. *n. 3.* Vnde & ipse Judex eam inquisito suppeditare debet. *n. 4.* Judex petenti denunciatio nomen denunciantis edere non tenetur, nisi certo casu. *n. 5.* Contra denunciantem ex L. Diffamari agi non potest. *n. 6.* Qui ex officii necessitate, atque ita non ex malignitate, denunciavit, injuriarum non tenetur, *n. 7.* uti nec ille, qui, aliâ justâ causâ commotus, denunciat. *n. 8.* Injuriarum tenetur, qui non probatis vel nullis allegatis causis denunciavit. *n. 9.* Quænam tunc contra denunciantem competant remedia. *n. 10.* Non tenetur injuriarum, quando denunciatus juramento purificationis se à suspitione liberavit. *n. 11.* Quandoque etiam denunciator ad expensas & damna tenetur.

REGIOMONTI.

Die 19. Febr. M. *Michaël Schreiber*, Eloqv. & Histor. P. P. in funere *Johannis Fahrenoldi*, juvenis XXII. annum agentis, Parentationem Germanicam habuit, cujus thema: *Die Christliche Selbst-Zussopfferung.* (4. plag.)

Die 10. Junii in fun. *Annæ Dorothææ*, natalibus *Libere Dominae ab Heideck, Joachimi Henrici, S. R. J. Hereditarii, Dapiferi & Comitæ de Waldburg, S. R. Maj. in Pruss. Generalis Locum-Tenentis, & Chiliarchæ pedestris, Conjugis*, Comparationem instituit eandem inter & Domini Vidui priorem Uxorem, *Mariam Eleonoram, Liberam Dominam ab Heydeck*; siquidem eadem in nativitate conjugio & morte fata utraqve habuit. (4. plag.)

Die 23. Jun. in *die Tettaviano* Orationem recitavit *de manu Domini Studioforum hodogeta*. Præmissum fuit Programma *de variis erroribus, quibus cum omnium, tum vel maximè literatorum vita est obnoxia*.

Die 5. Julii Disputatio habita est *de Hæmorrhoidibus* Præsiede *Johanne Gottsched*, Med. Doct. & Prof. Publ. Extraord. Phys. Ordin. cujus Auctor & Respondens fuit *Georgius Albertus Stoltz* / Insterb. Pruss.

Hujus Disputationis contenta sequentia sunt. Præmissio præfamine de variis morborum generibus, & distinctione adjectâ de curabilibus, & minus curabilibus morbis, §. 1. Etymon vocis pertractat, ejusque æquivocationem subjicit. §. 2. De loco Hæmorrhoidum loquitur, variasque Auctorum differentias & opiniones de Hæmorrhoidibus affert. In fine illius §. dispescuntur Hæmorrhoides in criticas & symptomaticas. In §. 3. Definitio Hæmorrhoidum suppeditatur, eaqve verbis fusioribus explicatur. In §. 4. Vasa circa anum investigantur, illorumque origo recensetur. Deindè quæstio formatur, an ex venis, an verò ex arteriis sanguis fluat? Utrumque assertitur & probatur, ita tamen, ut arteriis frequentior fluxus Hæmorrhoidalis adscribatur. §. 5. Subjectum morbi continet, quod sustinent arteriæ æquè ac venæ. §. 6. Sollicitus est inquirere in signa, eaqve depromit partim ex relatione ægri, partim ex visu, partim ex habitu corporis, &c. In fine cautio additur, ne Hæmorrhoides confundantur cum reliquis affectibus ani, v. gr. condylomatibus, sicibus &c. §. 7. Agit de cau-

sis Hæmorrhoides producentibus. Causam proximam Hæmorrhoidum fluentium dicit esse apertionem vasorum intestini recti. Cæcarum verò illorum vasorum tumefactionem & obstructionem. Causas mediatas petit (1.) ex rebus naturalibus, & ex illis ex sanguine vitiato. Afferit autem sanguinem tripliciter vitari posse; (1.) Quantitate, (2.) Qualitate, (3.) Motu, illaque omnia fusius explicantur. §. 8. Ex rebus naturalibus *Temperamentum* quoque huic malo pabulum afferre posse, demonstratur. Etatem, sexum etiam huic malo præ aliis obnoxios esse, assertur. §. 9. & 10. Sustinet probare, Hæmorrhoides provocari quoque posse ex sex rebus non naturalibus ritè sese non habentibus, & (1.) quidem ex aëre, (2.) ex cibo & potu, (3.) ex motu & quiete, (4.) ex somno & vigiliis, (5.) ex animi pathematibus. In §. 11. statuitur res præternaturales symbolum quoque non contemnendum huic malo afferre, & dicit res præternaturales esse, morbum, causam illius, & symptomata. §. 12. In prognosin inquirat, atque varia ibidem requisita in illa attendenda esse recenset. §. 13. & 14. 15. Curam apponit, illamque (1.) ex fonte pharmaceutico desumit, & secundum indicationes causarum eam informat, ubi simul formulæ medicamentorum adjiciuntur. In §. 16. (2.) Cura diætetica assertur, atque quâ ratione illa sese habere debeat, edisseritur.

Die 11. Jul. Natalis XLVII. Regis *Friderici à M. Michaë'schreiber*, paullo ante laudato, celebratus est, fuitque Orationis thema: *Pietas Augusta*; postquam Orationem suo nomine peroravit *Theophilus Gebhardus à Müllenheim*, Nob. Boruss. de fructu pietatis, qui in Regem, omnesque ejus subditos redundat. Oratio hæc typis excusa est 6. plag. Præcessit Programma invitatorium, de *Circumstantiis diei hujus natalis*, quas inter etiam est illa, quod Pii nomine in fastis insignis, de pietate Regis Borussiae haud vanam præbuerit conjecturam.

Die 12. Jul. *Andreas Francisci Lischovinus*, Trenschino-Hungarus, qui apud Regiomontanos honores Doctorales in Fac.

Med. an. 1701. d. 1. Decemb. prout in *Nov. Lit. an. 1702. p. 13. seq.* meminimus, obtinuit; pro receptione in dictam Fctem *Quinquagenam Positionum è totâ Medicinâ selectissimarum* Disputationi publicæ ad ventilandum subjecit, Respondente *Georgio Wilhelmo Bunone*, Luneburgensi Saxone. (1. plag. in 4.)

Die 16. Jul. ab *Eloquentia Professore*, aliquoties jam ante dicto, in funere *Jacobi Hoffmanni*, Lœbnicensis urbis Consulis, dolor prælaudatæ Civitatis ex gemina jactura, Aaronis & Mosis, hujus scilicet Viri, & Pastoris *Friderici Deutschii*, S. Theol. D. & P. P. in locum *B. Concionatoris Aulici Supremi D. von Sanden vocati*, propositus fuit. Natus est Consul Beatus A. 1658. d. 29. Maji, patre, *Jacobo Hoffmann*, Supremi Tribunalis Consiliario & Consule Lœbnicensi, matre *Anna Læbelia*. Academiam A. 1676. ingressus, Philosophicis & Juridicis incubuit studiis, quæ Francofurti excoluit, ubi A. 1683. d. 18. Maji, præstitis præstandis, Disputationem *de jure præsentie*, pro Licentia habuit, vocatus paulò ante ad *Secretariatum Lœbnicensem*. Dehinc, ex concessione Prudentissimi Senatus, totam Germaniam, Belgium, Galliam & Neapolin lustravit. Patriis Laribus A. 1686. redditus, Spartam ornare cœpit, ducta simul in thalamum *Anna Höpneria*, ex qua 3. liberorum Pater factus. A. 1702. Consul creatus est. Obiit d. 6. Julii. Programma est 2. plag.

Die 19. Jul. in exequiis M. *Andrea Hedionii*, Log. & Metaph. P. P. Facult. Phil. Sen. & p. t. Decani, Alumn. Collegii & Conviict. Inspector. Primar. & Regii Bibliothecar. luctus ex subitanea ejus morte conceptus fuit propositus. Vitam hic A. 1640. d. 16. Julii Regiomonti orsus est, Patre, *Abrahamo Hedione*, Matre, *Dorothea Kretschmeria*. Studiis trivialibus absolutis, Philosophiam, auspiciis D. *Melchioris Zeidleri*, strenuè excoluit. A. 1663. Jenæ Magisterii titulum meritus, quâ occasione Germaniam ferè totam peragravit. Dehinc A. 1664. d. 29. Mart. præviâ Disputat. quæ erat *de Theologiâ Aristotelis*, in Facultat. Philosoph. Regiomont. receptus. A. 1667. Logices & Phil. Primæ Professor

MENSIS SEPTEMBR. M DCCIII. 205

fessor Ordinarius. A. 1679. Alumnorum Regiorum, nec non
 Collegii & Convictorii Inspector Primarius, item Senatûs
 Academici Assessor. A. 1694. Bibliothecarius Regius consti-
 tutus est. Decanatum decies, Rectoratum ter gessit. Conjux
 prima fuit *Dorothea Petrin*, ex quâ Filium suscepit, qui ante bien-
 nium Lugduni Batavorum extinctus est: Altera, *Dorothea Loyfa*,
 M. *Jacobi Sabmii*, Pastoris Cneiphof. filia, ex quâ 2. vidit Filiolos
 adhuc superstites. Quum jam pridem asthmate laborasset,
 nullo modo curabili, d. 11. Julii circa 11. vespertin. catharro
 suffocativo subito extinctus est. Vitæ summa nondum conficit
 solidos 63. annos. Programma in ejus honorem conscriptum,
 est 2. plag. Habuit verò hic idem *Professor Eloqu.* etiam Paren-
 tationem Germanicam, quâ præpòram hujus Viri mortem
 tanquam ultimam Lectionem proposuit Academicis seriò at-
 tendendam.

HAFNIAE.

Die 14. Maji Olai Wormii W. F. Eloqv. Prof. P. Facult. Medic.
Adj. in Colleg. Consistor. Assess. & Facult. Philos. p. t.
Decani, *Cogitationes de Lingua Latina ejusq. Auctoribus publicâ
Dissertatione* propositas in Auditorio superiori defenderunt
82. Laureæ primæ Philosoph. Candidati. (2 $\frac{1}{2}$ pl. in 4.)

Ejus hoc ferè argumentum: §. 1. differit de mutatione ac depravatione latinitatis 2. per Neotericos Scriptores Bidermannos, Hugones, Barclajos, Bugnotios &c. 3. De instituto Auctoris. 4. De 4. L. L. Ætatibus Borrichii, cum Ciceronis & Curtii comparatione. 5. De comparatione orationum Ciceronis contra Catil. & pro Macello, & Curtii Nuntiate Dario. 6. De M. Imhofen comparatione L. L. cum homine. 7. De *Pope Blountii* censurâ Auctorum. 8. Ait non esse certorum temporum latinitatem. 9. Laudato Borrichii, Cellarii, Vossii studio, nonnulla tangit vocabula vulgò Criticis suspecta. 10. Agit de compositione. Tullii in ea deliquio. 11. De compos. recentiorum cothurnata. 12. De studio Latinitatis moderando, de stylo Poëtico. 13. De Poëtis, Horatii & Senecæ comparatione.

Cc 3

tionem, de quantitate Virgilio sponte neglecta. 14. De Compositione Poëtica: An amator Poëseos necessario alligandus Virgilio & Ovidio, sepositis Statio, Claudiano, Persio, disquirat. Notatur Auctor præf. ad opera Morhofii poetica Barlaeus, Benrigios, Borrichios notans. 15. Conclusio. Subjicitur Clavis Notarum.

KILONII.

Die 23. Maji Disputationem Juridicam de *amissa possessione agri inundati* Præside D. Simone Henrico Musæo, P. P. publice defendit *Fridericus Joach. von Creutz* Hollatus. (2. plag.)

Die 16. Jun. Præses *Carolus Frid. Luther* / Med. D. & P. P. Dissertationem Medicam de *partus humani vitalis naturalis & vero termino* publico examini exposuit, Respondente *Henrico Dahl*, Revalia-Livono. (2½ plag.)

Postquam fœtus *Conceptionem*, *Formationem*, *Animationem* & *Perfectionem* consideravit Auctor à pag. 5. ad 11. inclus., partus legitimum & naturalem terminum cum aliis finem noni & initium decimi mensis constituit pag. 12. Hinc relationes Medicorum, qui Semestrium, Septimestrium, Octimestrium, Undecimestrium &c. embryonum meminerunt, expendit à pag. 13. ad fin.

LVBECAE.

Nobili & eleganti viro Joh. Friderico Leopoldo, Lubecensi, Doctori Medico. suavi Th. Crenius S. D.

Creberrimos & jucundos, quos Tecum è Galliis & Italia reduce, & ad me hic læpius invasente, sermones habui, scio nos aliquando præsens ad argumentum contulisse; quod quia sic Tibi, homini elegantissimo, & naturæ vi atque ingenio, bonisque omnibus disciplinis ornato & in iis curioso placuit, hanc in præsentia per epistolam exponam. Varias inter, quas nobis utilitates adfert ignis in vitâ, minimè postrema hæc est, quod ad mare noctu locis in editis, sive speculis alatur, ad indicium

dicium nautis faciendum, quomodo cursum dirigere debeant, ne naufragium faciant. Inde talibus in alto factis non sine acumine subscribitur ignibus, elegante quodam in emblemate vocabulum, INTELLIGENTIBUS; quod Gaesbeeckii typographi in titulis librorum, quos sumptibus suis edebant, utebantur. Ceterum speculæ Homero 11. θ. v. 553. 11. π. v. 299. Od. ζ. v. 261, & alibi loca sunt eminentiora, in quibus speculatores sunt dispositi, qui ea, quæ vel oculis, vel voce acceperunt, eadem etiam ratione transmittunt aliis atque significant. *Facibus accensis*, inquit If. Casaubonus in Sveton. III. c. LXV. p. m. 355. b. edit. Hagens. M.DC.XCI. in 4to, *usi sunt veteres in signo dando, mirabili plane industriâ: nam prorsus, prout quidque factum erat, aut novi acciderat, ita ignibus sublati significant, quasi literis scriptis.* Totum hoc artificium aperuit cum cura nobis Polybius; sed illa summi scriptoris disputatio ita hodie affecta est, ut paucissimi rem inde possint discere. Nimirum lib. X. c. XLII. & XLIII. ratio tota dandorum signorum per faces, quâ multi, idque mirabiliter, usi sunt veteres, non solum à Polybio exponitur, sed & novis ipsius auctoris inventionibus perpolitur. At quæ ibi Casaubonus subjicit: *Nos omnia (Φθόνος δ' ἀπέσω καὶ Νέμεσις) purgavimus, & copiosè pridem exposuimus, remque fecimus planissimam, ut amici multi norunt, tuque in his, magne Iovemidis & Musarum Sacerdos, Philippe Canai, qui mihi saepe edendi ejus prudentissimi scriptoris auctor & suavor extitisti. Animus non deest, voluntas etiam superest: otium καὶ ὅ ἀμέριμεν hætenus semper defuerunt, quod nostra scripta produnc nimis; desideramus.* Diodorus Siculus lib. XIX. Bibliothecæ, p. m. 680. editus ab Henr. Stephano, M.D.LIX. in fol. *Τῆς γὰρ Περσίδος ἔσης αὐλωνοιδῆς, καὶ σκοπῆς ἐχέσης ὑψηλᾶς καὶ πυκνᾶς ἐπὶ τῶν ἐφεισκήσαντων οἱ μέγιστον φθελγμόροι τῶν ἐγχωρίων. διηρημένων γὰρ τῶν ἰόπων εἰς ἀκοῆς Φωνῶν, οἱ παρελαμβάνοντες τὸ παρεγγελθὲν ὁμοίως ἐπειροῖς παρεδίδουσαν, ἕτ' ἐκείνοι πάλιν ἄλλοις, ἕως εἰς τὸ τέρμα τ' οὐλερπείας τὸ δαθὲν παρεδοῦν, i. e. Persis pleraque montana est & vallibus interrupta, in montibus*

ribus opportunis specula sunt, in quibus consistunt homines maximè vocales. Specula autem ita divisa, quantum vox ab una ad alteram venire & excipi potest. Re igitur nunciandâ, unus inclamat proximo, ille alteri, & sic deinceps per omnes Satrapas, ad extrema regni. Appulejus, lib. de Mundo, pag. 69. extr. edit. Francof. M. DC. XXI. in 8t. Duces ac satrapæ (apud Persas) ubique dispositi, & permixta locis omnibus mancipia regalia. Ex eo numero erant excursores diurni, atque nocturni exploratores, & nuncii specularum incensores adfidui. Tum horum per vices incensa faces ex omnibus regni sublimibus locis in uno die Imperatori significabant, quod erat scitô opus. Cicero, lib. V. sive extr. in Verrem, c. XXXV. extr. Non enim, sicut antea consuetudo erat, prædonum adventum significabat ignis è specula sublati, aut tumulo, sed flamma ex ipso incendio navium & calamitatem acceptam, & periculum reliquum nuntiabat. Scipionem apud Numantiam Appianus de Bellis Hispanic. p. m. 524. f. edit. Amstelod. 1670. in 8t. scribit, distinxisse singularum partium opera, mandavisseque, si quid tumultus ab hostibus oriretur, ut signum extollerent, interdium pannum rubrum ex longâ bastâ pendentem, noctu ignem. Καὶ προεῖρητο, ἔπ' ἐνοχλοῦν οἱ πολέμιοι, σημεῖον ἐξοίρειν, ἡμέρας μὲν, Φοινικίδα ὅππ' ὄρατος ὕψηλῃ, νυκτὸς δὲ, πῦρ. Jul. Cæsar. II. Belli Gall. XXXIII. 3. Celeriter, ut antè Cæsar imperaverat, ignibus significatione factâ, ex proximis castris ad concursum est. Vegetius, III. Rei Militaris, c. V. extr. Si divisa sint copie, per noctem flammis, per diem fumò significant locis, quod aliter non potest nunciari. Curtius, V. II. 7. Perticam, quæ undique conspici posset, supra prætorium statuit, ex qua signum eminebat pariter omnibus conspicuum, observabatur ignis noctu, fumus interdium. Frontinus, II. V. 16. Arabes de adventu hostium interdium fumo, nocte igne significare instituerant. Visuntur etiamnum hodie in Hispaniâ, auctore Bonaventurâ Vulcanio in scholiis in Aristotelem de Mundo, p. m. 208. edit. Lugdun. Batav. M. D. XCI. in 8t. innu-
mera specula ad vertices montium à Mauris, cum totam propemodum Hispaniam occupârent, relicta; Atalayas Arabico nomine vocant, è quibus momento temporis accensis ignibus nuntium de adventu hostium per universam Provinciam trans mittebant. tametsi ex Livio constet, an-
ticipiorem

igniore[m] etiam in Hispaniâ ejusmodi specularum usum fuisse. Ita enim ille, lib. XXXI. Multas & locis altis positas turres habet Hispania, quibus & speculis & propugnaculis adversus latrones utuntur. Quas ego in Hispaniâ vidi, non tantam vetustatem præ se ferunt. Hæc Vulcanius malè citans Livium; nam laudata verba habentur lib. XXII. c. XIX. Mihi alius subpetit Livii locus è lib. XXVIII. c. V. extr. Inde ut ad omnes hostium metus posset occurrere, in Pbocidem, atque Eubeam, & Peparethum mittit, qui loca alta eligerent, unde editi ignes adparerent. Ipse in Tiseo (mons est in altitudinem ingentem cacuminis editi) speculam posuit: ut ignibus procul sublatis signum, ubi quid molirentur hostes, momentò temporis acciperet. Et rursus alius ex ejusdem libr. c. VII. i. Philippum & ignes ab Oreo editi monuerant, sed seriùs Platoris fraude è specula elati. Eum & apud Anglos morem vigere Polydorus Vergilius, lib. XXV. Angliæ Historiæ, p.m. 558. extr. edit. Basil. M. D. XLVI. in fol. his verbis refert: Bellitempore, qui Oceanum adcolunt, in vicinis tumulis lucernas pilis adfixas locant, ac ubi ex hostium adventu major illustriorque res accidit subito lucernas accendunt, clamoreque per agros & regiones significant: hinc alii deinceps excipiunt, proximisque eodém modò signum edunt, atque sic celeriter ad omnes vicos & civitates fama perfertur, & agrestes civesque sese adversus hostes armant. Eustathius ad Homeri Ιλ. ρ. εθΘ, inquit, πῖς ἀρχαίοις, οὗ πoλεμῆμῶν τῇ μὲν ἡμέρᾳ καπνὸν διὰ τῶν λειχῶν διεγείρειν, τῇ δὲ νυκτὶ φλόγα, τὴν διὰ τῶν πρῶσιων βοήθειαν καὶ συμμαχίας ὁπκαλυμμένους. i. e. mos erat apud veteres, ut qui bellò adpetebantur, interdum quidem sumum, noctu autem flammam excitarent è manibus, sicque vicinorum opem & auxilium advocarent. Plenius describit Suidas, voc. Φρυκτοί. Λαμπάδες ἑνὲς διὰ ξύλων γενόμεναι, αἷς ἑνὰς βασιλῆος ἄνωθεν τῶν λειχῶν, ἐσήμαινον τοῖς πλησιόχοις, ἢ τοῖς συμμαχοῖς, ὅταν ἑνὰς ἐώρων πολεμίας ὁπόσας, ὡς εἰ δὲ προφυλάττειν οὐ μόνον τῇ ὁπῇ τῶν πολεμίων τῷτοῖς ἐποίησαν, ἀλλὰ καὶ ὁπῇ φίλων, ὅταν ἐώρων βοήθειαν ἐρχομένην, ἐσήμαινον πάλιν διὰ τῶν Φρυκτῶν, ὡς εἰ δὲ θορυβεῖσθαι. Καὶ ὅτι μὲν φίλους ἐδήλας, ἐβάσταζον τῆς Φρυκτῆς ἡμεμῶντας, ὅταν δὲ πολεμίας, ἐκίνεον, i. e. Faces quædam

*è lignis confectæ, quas gestantes supra muros, significabant vicinis aut sociis, quum aliquos hostes videbant adventantes, quibus suos admonebant, oportere præcavere. Non solum autem hoc faciebant in hostibus, sed etiam in amicis cum auxilium venire videbant. Nam per faces accensas contrâ significabant, non esse tumultuandum. Quum autem amicos significabant, faces quietas gestabant: cum hostes, eas agitabant. Quæ iisdem ferè verbis tradita reperies in Scholiaste Thucydidis ad lib. II. extr. p. 42. qvi tamen ad lib. III. discrimen inter Φρεκλῆς πολεμίας καὶ Φιλίας magis perspicuè tradit, scribens: 'οἱ Φίλοι Φρεκλῆς ἀνείκοντο, καίόμενοι μὲν ἱσάμενοι δὲ οἱ δὲ πολέμιοι, κατόμενοι καὶ αὐτοῖς; σείόμενοι δὲ ὅτι τῶν ἀναϊκόντων. i. e. Faces amicæ tollebantur ardentes, sed inmotæ: hostiles verò & ipsæ quoque ardentes, agitabantur ab iis, quicquid tollebant Græcis speculæ Φρεκτωρίας dictæ; quæ ad νυκτερινήν φυλακὴν, sive potius παρεφυλακὴν, τὴν Ἀἰὰ τῆ πυρός pertinebant, ὅτι τῆ ὥρῳ, i. e. custodio, & Φρεκτὸς, quod significat facem, vel lampadem, vel simpliciter καύσις, i. e. incensionem aliquam, quæ fit ἐκ τῶν Φρυγάνων, i. e. materiâ tenui & aridâ, ad incendendum idoneâ. quæ quidem νυκτερινή φυλακὴ Ἀἰὰ τῆ πυρός posteriori ἀνὸ βίγλας vocata est, corruptè forsan à vocabulo Latino *vigilia*; cuius administratio & cura erat penes τὸν μέγαν δρεγγάριον τῆς βίγλας, quâ dignitate olim functus fuit Byzantii Joannes Zonaras. Vide Vossium II. de Historic. Græcis c. XXVI. p. m. 299. c. XXVII. p. 303. edit. Lugdun. Batav. M. DC. LI. in 4to. Item lib. II. de Vitiis Sermonis, c. V. p. m. 195. edit. Amstelod. M. DC. XLV. in 4to de *Drungis & Drungariis* agentem. De usu Φρεκτωρίων elegantissimus legitur Locus in Æschyli Tragœdiâ, cui titulus, Agamemnon; qvi cum ad obsidendam Trojam proficisceretur, Clytemnestræ uxori suæ promiserat, se, si eam urbem expugnaret, eò ipso die, quò id accidisset, ipsi Ἀἰὰ πυρὸς, i. e. per faces accensas, significaturum: expugnata itaque Trojâ, accensò noctu in Idæ montis vertice igne, qvi hoc indicium circumjacentibus locis transmitteret,*

mitteret, eò ipso, qvò Trojam expugnârat, die, uxorem suam de victoria sua certiozem fecit. Ita enim apud Æschylum nunci-
us visis illis ignibus Clytemnestræ fidem facit. cui interro-
ganti, qvisnam nuncium capta de Troja adtulerit, sic respon-
detur, v. 290. f.

Ἦφαιτος Ἰδης λαμπρὸν ἐκπέμπων σέλας.

φρυκτὸς ἢ φρυκτὸν δεῦρ' ἀπ' ἀγγέλα (al. ἀγγάρα) πυρὸς
ἔπεμπεν. Ἰδὴ μὲν, πρὸς ἐξέμαον λέπας

λήμνα. μέγαν ἢ φατὸν ἐκ νήσῃ τρίπυ

Ἄθων ἀπὸ ζηνὸς ἐξεδέξατο,

ὕπηνρ ἔλῃς πε πόντον ὥστε νοῆσαι

Ἰχρὺς πρευτῆ λαμπάδ' πρὸς ἡδονήν

Πεύκη, τὸ χρυσοφειγγές, ὥς πες Ἡλιῶ

Σέλας παραγγέλατ' Μακίς σκοπαῖς. κ. γ. λ.

Quibus in versibus, uti & sequentibus, quos brevitatis causâ
omitto, Æschylus, qvò antea φρυκτωρίαν vocârat, nunc
φρυκτὸν, τοχ φατὸν, indè λαμπάδα, postea σέλας, deniqvè
πομπὸν πῦρ, & φαὸς τηλέπομπον adpellat; πυρὸς nimirum,
five faces in Ida monte accensas, qvæ hoc indicium aliis, atqve
aliis remotioribus locis ἐκ Δαδοχῆς transmittabant. Quan-
doqvem autem hoc in negotio veteribus usitata vocabula
diligenter distingvit Suidas, cujus novam ex Angliâ expecta-
mus editionem qvam proximè videndam, adpronam ejus ver-
ba è voce Πυρσεύει. φρυκτωρία μὲν ἐστὶν αὐτὴ ἡ τε δαικνύων
ἐνέργεια, πυρὸς δὲ καὶ φρυκτὸς, καὶ φρυκτωρὲς μὲν αὐτὸ τὸ δαικνύ-
μενον. ὁ δὲ δαικνὺς καὶ ἐνεργῶν φρυκτωρὸς· τὸ δὲ ῥῆμα φρυκτω-
ρῆν, ἐξ ἧς ἡ μετοχὴ φρυκτωρῶν. i. e. φρυκτωρία quidem est ipse
per faces accensus ac in altum sublatus demonstrandi ætius: πορὸς
verò ὁ φρυκτὸς, ὁ φρυκτωρὲς μὲν est ipsa fax accensa, qvârem ali-
quam eminens alicui noctu præcipuè monstramus ὅς significamus: qui verò
sic aliquid aliquibus ostendit, ὁ operatur, φρυκτωρὸς adpellatur. Ver-
bum verò hinc derivatum φρυκτωρεῖν est, unde Participium φρυκτωρῶν

Harpocratonis Lexicon, p. m. 343. edit. Lugdun. Bat. cto ις LXXXIII. in 4to, voce Φρυκτωρων habet: Φρυκτωρεῖν ἐστὶν πυρὸς τὸ διὰ πυρσῶν ἀνατινέμεν σημαίνειν ὅτιν: e Dinar-chi Defensione caussæ Æschinis contra Diniam i. e. Φρυκτωρεῖν est propriè igne sublatâ quidvis denunciare. Lege Arnoldum Bootium Doctorem Medic. I. Animadversionum sacrar. c. XI. §. 1. 2. 3. 4. f. p. m. 92. f. edit. Londin. M. DCXLIV. in 4to; item II. c. V. §. VIII. p. 163. ubi hæc habet: Tales Mali in multis Angliae partibus quamplurimi hodièq; conspiciuntur, qui bellicis significationibus quum olim inservièrunt, jamdiu, ob altam ac diuturnam pacem, quâ istud regnum fruitur, ac cujus beneficiò καπνοὶ ἐκ πεδίων, καὶ Φρυκτοὶ Φίλιοι καὶ πολέμιοι, ὅιον πνέματα ἐκρίπτωνται, Φρεδοί, fumi ex agris, & faces sociales hostialesqve, veluti ventô abrepti evanuerunt (quibus verbis Romani suô secutô Imperii felicitati gratulatur Aristides in Rome encomio) ab omni opere cessant. quippe ad cogendos togatos quoq; cœtus, contrâ quàm in Oriente, adhibiti nunquam ibi fuerunt. Quàm autem Angli eodem nomine adpellent etiam Malos ad littus maris locatos, è quibus ostensum noctu lumen nautas ad portum aut stationes dirigat, (precedentibus sanè per omnia similes, & solo usu differentes) qui & Belgis Baaken dicuntur: fieri potest ut ad hos potius, quàm ad illos respexerint interpretes. Et interjectis nonnullis: Speculas, inquit, p. 164. adpellamus ejusmodi Malos, non quia hoc sit peculiare ipsorum nomen, ut Anglicum beaton: sed quia certum est, illos quoq; interdum adfici hoc nomine, quod alioquin ut plurimum sumitur de machinis aut substructionibus ita grandibus, ut ipsis speculatoribus in summo sui spatium ad desidendum satis amplum præbeant, id quod in Malis specularibus aliter se habet, in id tantum destinatis, ut suspensô vexillô aut accensô igne indicium ex iis fiat, non ut speculatores in ipsorum cacumine excubent. Adde Just. Lipsium, lib. V. de Militiâ Rom. Dialog. IX. extr. p. m. 118. f. edit. opt. Plantin. M. D. XCVI. in 4to; Abraham. Calovium, summi illius Calovii Filium in Exercitatione Philologicâ de Angariis veterum, c. III. toto, habita & edita Witteb. annô M. DC. LXXX. in 4to. B. Joh. Schefferus, Argentoratensis, lib. II. de Militiâ navali, c. III. p. m. 109. edit. Vbſal.

Vbſal. M.DCLIV. in 4to ſcribit, Feſtum ſpeculatores adpella-
viſſe *corbitores*, quoniam in corbe mali ſpeculabantur. In *Lege Rhodia*,
pergit, §. 36. *βιγλίων φρεποι* adpellantur. At id ego in Feſto
nondum reperire potui. Matthias Martinus, col. m. 3713.
Etymologici, editi Bremæ annō M.DCXXIII. in fol. Voc.
Speculator; adducens Gloſſarium Philoxeni: *Speculator*, σκοπός,
δήμιⓈ. *Speculatus*, κατὰσκοπⓈ ἢ ὁ ἀποκεφαλίζων ſubdit:
l. *Speculator*. Sed confunduntur *speculator* & *ſpiculator*. ἀπο-
κεφαλίζω decollo: ut decollator *Johannis*, ſpiculator. δήμιⓈ
carnifex. Sed κατὰσκοπⓈ, *speculator*, explorator. Sic Mar-
tinus. At Gloſſas rectè habere, modò proſpeculatus legatur
Speculator, offendit Cl. Salmaſius in notis ad *Ælii Spartiani*
Adrian. c. XI. p. m. 107. b. Tom. I. *Hiſtoriæ Auguſtæ* Scriptor.
edit. Lugdun. Batav. 1671. in 8t. docens, ſpeculatorem carni-
ficis officium peregiſſe in reis capite damnatis decollandis.
Ceterum Gloſſæ non habent: *Speculator* σκοπός, ut Martinus
ſcribit: ſed, *Speculator*, ἐπόπης, κατὰσκοπⓈ, δήμιⓈ. Auctori
libri de Mundo, (qvi Franc. Patriciò auctore, lib. III. Diſcuſſion.
Peripat. f. 15. p. 2. ab omnibus tamquàm nothus rejicitur, præterquàm
ab uno Juſtinò, qui adſerit eum ab antiquioribus tum eſſe *Ariſtotelis*, tum
totius *Philoſophiæ* ejus compendium creditum) c. VI. *Speculator* eſt
ἐπόπης, (ſignificans etiam *Πριμελητήν*, i. e. curatorem;) ut
& ἑφορⓈ & ἐπίσκοπⓈ. ἑφοροι Athenienſium noti, ἐπίσκοποι
Indorum non item, qvos *Arrianus*, lib. de rebus Indicis, p. m.
532. edit. Amſtelod. c. 10c LXVIII. in 8t. deſcribit: ἐπι, in-
quiens, ἑφορῶσι τὰ γινόμενα κατὰ τὴν χώραν, ἢ κατὰ τὰς
πόλεις. Καὶ πάντες ἀναγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ, ἵνα περ βαſιλευſιται
'Ινδοί. Ἡ τοῖς πέλουσιν, ἵνα περ αὐτόνομοι ἦσιν. Καὶ ἕκαστος
θέμις ψεύδεται ἀναγγέλλαι εἶδεν, εἰδὲ τις Ἰνδῶν αἰτιήν ἔχε ψεύ-
ουθας i. e. Hi, qvid in urbibus, qvid in agris agatur, inquireunt,
eæque regibus, ſi per reges gubernentur: aut magiſtratibus, ſi libera ci-
uitates ſunt, denunciant. His fas non eſt, falſa pro veris denunciare:

neque Indorum quisquam mendacii unquam accusatus est. Porro cum variae res sese obferant significandae, variam etiam fuisse facium incensionem verisimile est. Plures itaque numero πυρσὺς sive faces accensas in ordinem dispositas in speculis fuisse, autumat Bonav. Vulcanius in cit. auctoris de Mundo loc. p. m. 209. quarum per vices artificiosa erectione & depressione, modò hujus, scilicet, modò alterius, perinde atque voce, vel scriptò significasse, quidquid vellent. alioqui si unam tantum ac simplicem, perpetuòque sibi similem lampadum incensionem fuisse statuamus: una etiam tantum res per eas significari potuit. Vehementer autem errat Vulcanius, loc. dict. ad hæc Appuleji verba: *Tum horum per vices incense faces ex omnibus regni sublimibus locis, in uno die significabant Imperatori, quod erat scitò opus*, p. m. 209. extr. notans: *Herodotus autor est, nihil in rebus humanis hoc ignium indicio esse velocius.* Et Xenophon *Cyropadæ lib. VIII. hos nuncios gruum volatu celeriores facit.* Cleomedes περὶ τῆς κυκλιῆς θεωρίας scribit, Persarum regem, quàm Græciæ arma intulisset, ita disposuisse per stationes homines quosdam à Susis Athenas usq; ut quæ à se in Græciâ gererentur, Persis significari, voce per stationarios exceptâ possent. Id spatium horarum 48. factum fuisse volunt. Hæc Vulcanius, quæ mihi nec Herodotum nec Xenophontem inspexisse videtur, cum neuter de ignibus loquatur, sed de viris & equis. Adscribam utriusque verba, ut Tu judicare possis. Herodotus, lib. VIII. c. XCVII. & XCVIII. p. m. 494. edit. Francof. M. DC. VIII. in fol. ταῦτά περ αἶμα, inquit, ξέρξης ἐποίησεν, καὶ ἐπέμπε εἰς Πέρσους ἀγγελέοντα τὴν παρεστῶσαν σφίσι συμφορὴν. Τεκταὶν δὲ τῶν ἀγγέλων ἐστὶ δένδρον, ἃ θάσσον παραγίνεται τὴν θνητὸν εἶον. ἔτι τῶσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τὰ περ. Λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμετέων ἢ πᾶσι ὁδὸς, περὶ τοῖς ἵπποις καὶ ἀνδρῶσι διεστέπεν καὶ ἡμερησίῃν ὁδὸν ἐκείνην πελάγῃ τοῖς τὰς ἐπινοήσεως, οὐκ ὁμῶς, καὶ καὶ αὐτὰ, καὶ νύξ ἔργει, μὴ καὶ κατανύσσει τὸν περὶ κείνοι ἐκ τῶν δρόμων πᾶσι ταχίστην. ὁ μὲν δὲ περὶ τῶν δραμῶν παραδιδόται τὰ ἐκ τῶν λαμπρῶν τῶν δευτέρων, ὃ δὲ δευτέρων, τῶν τρίτων, τῶν

δὲ ἐθεῦπεν ἥδη καὶ ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατὰ πρῶτον ἢ λαμπρὴ φορῇ, τὴν τῷ Ἡφάιστῳ ἐπιτελέσει τῷ τὸ δρομήμα τῶν ἵππων καλέσει Πέρσας Ἀγγαρείον. i. e. Xerxes ὁ hac fecit, ὁ simul in Persidem misit, qui presentem cladem nunciarent. His nunciis nihil perniciosius transcurrit in rebus humanis. quod negotium hunc in modum à Persis est excogitatum. Quot ex diebus tota via constat, totidem equos ac viros ferunt esse distinctos ad singulorum dierum iter faciendum, quos neq; vis nivium, neq; imber, neq; aestus, neq; nox distinet, quin propositum sibi cursum celerrimè conficiant. Quorum cursorum primus mandata tradit secundo, secundus item tertio : ὅς ita deinceps illa mandata in aliū atq; aliū pertranseunt, quemadmodum apud Græcos fax, quam Vulcano per vices ferre cursores perseverant. Hanc equorum cursitationem Persæ Angareium adpellant. Xenophontis verba è lib. VIII. Κύρου Παιδείας, p. m. 137. v. 26. f. edit. Henr. Steph. M. D. LXXXI. in fol. hæc sunt : Καταμάθομεν ὅτι αὐτῶ καὶ ἄλλοι μηχανήματα πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν παχέως ἡδυνέτο καὶ τὰ πάμπαν ἀπέχοντα ὅπως ἔχει. σκεψάμεθα γὰρ πόσον ἂν ὁδὸν ἴστω κατανύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμενοι ὥστε διαρκῆν, ἐπιήσονται ἰσχυρῶς ποσὶν διαλείποντας, καὶ ἴσως ἐν αὐτοῖς κατέσθαι, καὶ τὰς ἐπιμελεμένας τῶν καὶ ἀνδρῶν ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πόων ἐπὶ τὴν ἐπιτήδεον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα, καὶ παραδιδόναι, καὶ παραλαμβάνειν τὰς ἀπειρηκότας ἴσους, καὶ ἄλλας πέμπειν νεαλῆς. εἰ δ' ὅτι ἐδὲ τὰς νύκτας φασὶν ἴσους αὐτὴν τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῷ ἡμερῶν ἀγγέλω τὴν νυκτερινὴν διαδέχεσθαι. τῶν δὲ ἔως γιγνομένων, φασὶν πρὸς θάπτεον τῶν γράφων αὐτὴν τὴν πορείαν ἀνύειν· εἰ δὲ τῶν ψεύδονται, ἀλλ' ὅτι γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων περὶ πορείων αὐτὴ ταχίς, τῶν εὐδελον. i. e. interprete Juliō Gabrieliō Eugubino, p. m. 184. edit. Venet. 1569. in 8t. Jam verò ὅς illud Cyri inventum ad amplificandum imperium didicimus ; quò quidem consequebatur, ut omnes omnium, quamvis longinquorum, locorum res celeriter cognosceret, quò statu essent. Nam, cum considerasset, quantum itineris posset equus unò die conficere ;

ficere ; sic incitatus , ut vires eum non deficerent : stabula tantumdem inter se distantia construxit ; equosq; in eis , & equorum curatores constituit ; ac singulos singulis in locis viros disposuit , qui fideliter , quæ adferrentur , litteras acciperent , ac redderent : quippe de viâ fessos tum equos , tum tabellarios exciperent ; & alios recentes , atq; integros mitterent. aliquando etiam ferunt ne noctu quidem cessare hujusmodi tabellarios , sed diurno nocturnum succedere. Quæ cum ita fiant , ajunt nonnulli , istos in itineribus faciendis ipsis verè gruibus velocitate præstare. Quod si falsò jactant , illud certè verum est , atq; exploratum , nullam planè esse rationem , quâ possit homo iter pedibus celerius conficere , quàm ista sit à Cyro excogitata. Quæ è versione Gabrieliî voluimus eò libentiùs adducere , quò rarior ea paucisque cognita , cujus tamen is stylus est , is numerus , eæ dicendi formæ ac figuræ , quæ ne elegantiorum quidem aures offendant ; verba certè non tam adnumerat quàm adpendit. Hanc optimam sanè , & ab ipso Cicerone probatam magis , quàm in his quidem , quæ ab eo conversa leguntur , observatam rationem , tenere Gabrieliî visum fuit. Ceterum idem Vulcanius ibidem p. m. 207. bis *Sophoclem* pro *Æschylo* posuit , de quo & aliis aliàs fortè. Tu quod facis , tuâ virtute & bonitate dignum , nos ama , & Te à nobis amari maximè fieri existima. Vale & meis verbis Parenti Tuo , summo viro , cujus ego virtutem observantiâ magnâ prosequor & admiratione , quippe qui in tantis audiendi , legendi , consulendi & scribendi negotiis , in tam occupatâ vitâ & multorum voluntati addicta cum Phœbo tamen & Musis ita rationem habet , ac si summo esset in ocio , quod sanè magnum est excellentis ingenii indicium , plurimam dic salutem. Lugduni Batav. A.

D. III. Nonas Jun. M DCCIII.

Superiori Mense Augusto pag. 185. lin. 10. pro *Ex-*
panitio lege *Exaltatio*.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Octobri, MDCCIII.

ROSTOCHII.

Die 2. Aug. Georg. Frid. Tiehendorf / Rostoch. S. Theol. Licentiatius publicavit Scriptum Anti-Terministicum, cujus titulus hic: *Terminista Calvinizans, ex Scriptis pro Terminis Gratia Divina hactenus editis demonstratus, cum Censurâ & consensu R. Facult. Theol. Rostoch. Impensis Auctoris; Literis Joh. Wepplingii. (5. plag. in 8.)*

Scripti hujus Præfamen exhibet variorum veritatis cœlestis Adversariorum harmoniam, inprimis *Terministarum & Calvinianorum. Articulus I. de Scriptura S. Thesin & Antithesin complectitur. Thesis* hæc est: *Verbum DEI virtute gaudet efficacissimâ ex intentione DEI omnes omninò homines adeoque etiam reprobos & induratos convertendi, quavis fructum ejus salutaris obice malitioso impediatur.* §. 1. In genere verbi DEI efficacia adstruitur ex Rom. I, 16. & Hebr. IV, 12. §. 2. Probatur verbum DEI habere ex intentione DEI omnes omninò homines adeoque etiam reprobos & induratos convertendi virtutem efficacissimam. *Antithesis* heterodoxa est: *Verbum DEI non habet efficaciam insitam ex intentione DEI reprobos & induratos convertendi.* §. 1. Sententiæ Calvinianorum s. Reformatorum exhibentur. §. 2. *Terministarum* convenientia cum Calvinianis ostenditur. Sequitur *ἀνταρθεσις*. §. 1. Objectiones Calvinianorum potiores solvuntur. §. 2. Ad *Terministarum* argumenta respondetur. §. 3. Exceptiones *Terministarum* diluuntur. *Articulus II. de Peccato* iterum thesin orthodoxam inculcat & Antithesin heterodoxam refellit. *Thesis* Orthodoxa hæc est: *Omnes peccatores, ne quidem exceptis Peccatoribus in Spiritum S. & induratis, quamdiu in via sunt, ex intentione DEI sunt convertibiles.* §. 1. *Generalis thesis: Omnes peccatores,*

Ee

quamdiu

quamdiu in viâ sunt, esse convertibiles probatur (1.) ex universalitate meriti Christi, (2.) ex universalitate gratiæ divinæ, (3.) ex invitatione universali ad agendam pœnitentiam. Vindicatur B. *Siricius* contra *Joh. Melch. Stengerum*. Deniquè adducuntur testimonia librorum nostrorum Symbolicorum. §. 2. *Prima specialis* thesis: Peccatores in Spiritum S. ex intentione DEi esse convertibiles probatur (a) ex satisfactione Christi pro hoc peccato, (β) ex invitatione ad pœnitentiam, quæ etiam ad peccatores in Spiritum S. directâ est Matth. XII, 33. Testimonia Theologorum adducuntur. §. 3. *Secunda thesis specialis*; induratos nempe, quamdiu in viâ sunt, ex intentione DEi convertibiles esse adstruitur (1.) ex æquali DEi voluntate antecedente, (2.) ex gratiâ voluntatis antecedentis quæ etiam comitatur induratum ad ultimum vitæ halitum, (3.) ex invitatione ad pœnitentiam Rom. II. v. 4. factâ. *Antithesis* heterodoxa hæc est: *Quidam Peccatores e.g. Peccatores in Spiritum S. & indurati in hac vitâ ex intentione DEi sunt inconvertibiles.* §. 1. *Calvinianorum* sententiæ huic Antithesi faventes afferuntur. §. 2. *Terministarum* sententiam de Peccatoribus in Spiritum Sanctum exhibet. §. 3. Sententiam de induratis insinuat. *Αναστροφή.* §. 1. *Calvinianorum* argumenta refutantur. §. 2. & 3. *Terministarum* rationes pro inconvertibilitate simplici & absoluta Peccatorum in Spiritum S. diluuntur. §. 4. & seqq. Loca pro inconvertibilitate absolutâ induratorum à Terministis adducta vindicantur, Epilogus.

Die 8. Aug. Præsides D. *Georgio Dethardingio*, Med. & Mathematic. Superior. Prof. Publ. loco Disputat. Circularis Problema Physico-Medicum *de ingressu aëris per poros cutis* examini publico stitit *Samuel Henricus Sibeth*, Güstroviensis. (3½ plag.)

Conspectus Disputationis ita exhibetur: Præfatio ansam ejus exponit, & quæ de verbis in rubro allatis monere è re visum fuit, affert. *Membrum Imum*, I. exponit aëris accessum corpori

pori humano necessarium esse & binis modis fieri, (a) inspiratione, (b) deglutitione. 2. Dari homines, qui binos illos haud sufficere volunt, ratione illorum subnexâ. 3. His, de pluribus sollicitis, placuisse statuere tertium, & affirmare, incedere aërem per eandem viam, per quam fit transpiratio insensibilis. 4. Adeo ut idem nomen illi imposuerint. 5. Probari illum (a) ex porositate cutis, (b) ex naturâ aëris, (c) ex transitu globulorum Mercurialium, (d) ex effectu Medicamentorum exterius cuti admotorum, (e) ex commercio corporis & aëris, (f) ex interitu insectorum, & copiâ malorum, quæ hominem gravant, si iste aëris introitus fuerit denegatus. 11. Viros summæ auctoritatis & consummati iudicii illi subscribere. 12. Alios illum supponere, & commodè ita rationes Phænomenorum sub occultis qualitatibus aliàs delitescentium explicare. 13. Emplastra hinc dari nutrientia. 14. Aetiologiam tam stupendæ diabetæ patere, quam narrat Scotus. *Membrum II*
1. Paucis affert dissensus rationes. 2. Monet arduum esse sibi imaginari simul & continuò intrare & exire per angustissimos canales bina corpora diversa. 3. Id quod ex negotio transpirationis magis dilucidatur. 4. Obstare quoque valvularum situm. 5. Nec aërem, ut per poros intret, commodum fluidum esse, seu frigidus seu calidus fuerit. 6. Obstare æquilibrium, quod inter aërem & hospitantem in sanguine & externum circumfusum. 7. Damnosum esse aërem externum si quando ad vulnera accedit, & hæc letalia quandoque reddere. 8. Vacillare alteram sententiam, si ad speciales casus referatur. 9. Alata in hoc membro ulteriori Cordatorum disquisitioni exponuntur, quò veritas tandem pateat. *Membrum III*
1. promittit placidam fore argumentorum contrariorum disquisitionem. 2. Afferit subitam corporis mutationem aëri analogam transitum talem haud requirere, cum illa aëri per respirationem & deglutitionem admissio debeat. 3. Argumentum ab effectu medicamentorum externè admotorum pro aëris transitu haud facere, cum multa effluvia corporum fluidorum &

solidorum sint, quæ ejus effluvia superent; quid verò de effectu & operatione medicamentorum externorum sentiendum sit, paucis adjicitur. 4. Illa quoque de Mercurio esse pronuntianda. 5. Illationem experimenti ab insectorum inhibita respiratione factam nil inferre ad eam quæ in homine fit; nec damna, huic quæ contingunt, quoties cutis pori obstructi sunt, oriri ab exclusione aeris per illos aliàs intrantis monstratur. 6. Hypothesin Auctorum pro sympathiis & antipathiis stantium manere salvam, aëre per inspirationem & deglutitionem continuo intrante. 7. Amuletorum vires aut nullas aut dubias esse. 8. Emplastra nutrientia esse non entia. 9. Aliam rationem commodam & œconomiam animali magis solennem diabetæ illius, quam Scotus affert, dari posse & dandam esse.

Die 29. Aug. sub Præsidio D. *Andr. Habichborstii*, FCTis Theol. & totius Acad. Senioris, hodièque Decani Dissertationem XXII. Partis II. Illustriorum Jesaiæ Locorum, de *Massa Zor*, h. e. *Tyri & Terrâ Kittim*, ex quâ Tyro excidium vulgò putatur illatum, ex Jesaiæ XXIII, 1. & 12. publicæ collationi Academicæ stitit. *Job. Georg. Andreas Seldius*, Neokirch. Francus. (3½. plag.)

Duo loca tractat hæc Dissertatio. Ad *priorem* locum, qui de *inscriptione* capitis 23. nempe de *Massa Zor*, h. e. Tyri, agit. §. 1. In Præfatione docet, quare memoria Tyri grata nobis esse debeat §. 2. & 3. Analysin prophetiæ de Tyro præmittit, quæ (1.) sistit inscriptionem, (2.) ipsam prophetiam, cujus scopus est (α) denunciare Tyro everisionem, (β) promittere everfæ Tyri reversionem ad commercia, (γ) reverfæ conversionem ad sanctificationem: unde tres capitis partes oriuntur. §. 4. Ex tribus quæstionibus (quas ad h. l. Dissertatio tractat) *primam* exponit de nomine Tyri Hebræo *Zor*, unde illud Tyro datum, & de varia ejus scriptione. §. 5. *Secundam* quæstionem deducit, quænam illa *Zor* s. Tyrus, contra quam Propheta hic vaticinatur? an proprie dicta Tyrus,

urbs Phœnicum, contermina terræ Canaan; an verò improprie dicta alia, nempe juxta Rabbinos & Coccejum Roma hic intelligatur? prius probatur, posterius rejicitur, §. 6. Quæstionem *tertiam* pertractat, quando hæc prophetia de vastatione Tyri, & per quem impleta sit; utrum per Nebucadnezare, qui Ezech. 26. designatur; an vero per Alexandrum? posterior sententia de Alexandro, quæ communior, rejicitur, & prior de Nebucadnezare probatur 4. rationibus. §. 7. Rationem dissentientium *primam* solvit. §. 8. *Secundam* rationem ex vers. 1. & 12. à terra Kittim desumptam remittit ad posteriorem Dissertationis hujus locum; *tertiam* verò refellit. §. 9. Usus loci Didacticum, Epanorthoticum, Pædevticum & Paracleticum subjungit. *Posterior* Dissert. locus in §. 1. exponit connexionem. Quoniam scilicet nonnulli, qui putant hanc prophetiam respicere ad Alexandrum, rationem pro Alexandro petunt ex vers. 1. ubi dicitur; *ex terra Kittim revelatum eis*, & ex vers. 12. *O Kittim surge, transi &c.* quia Alexander 1. Maccab. I, 1. ex Kittim dicitur egressus, hinc seorsim ex his versibus agendum esse dicit *de terrâ Kittim*, *ex quâ Tyro excidium vulgò putatur illatum*. §. 2. Habet *primam* quæstionem, *quid per terram Kittim intelligatur?* & ostendit, amplissimum hunc multarumque gentium titulum *Kittim* ubique ad Macedones referendum non esse, & Hebræos hoc nomine etiam insulas Italiæ complecti, simulque concludit, vel inde infirmitatem argumenti, à terrâ Kittim petiti, patere. §. 3. Quæstionem *secundam* exhibet, an juxta v. 1. ex terrâ Kittim Tyrii vastatio sit revelata experimentaliter uti exponunt, h. e. illata; an verò alia convenientior loci versio & interpretatio detur? Ut autem talem è contextu & fonte suppeditet, (1.) præsupponit ex v. 7. quod Tyrii h. l. non tantum vastatio, sed & migratio, vel exilium prænunciatur. (2.) Apponit ex v. 12. quod etiam exilii hujusce locus expresse designetur Kittim, de quo versu sequens quæstio *tertia* pluribus agit: Tandem quoque significat, ipsa loci verba convenientiorem hanc versionem

nem admittere : *ad terram Kittim migrare factus est sibi*, cum particula *ו* aliquando etiam *versus*, *ad*, *in*, & R. *קִיטִים* etiam *migrare* significet. §. 4. *Quæstionem tertiam* addit, an v. 12. *Kittim*, h. e. Alexander olim ex Kittim egressus, excitetur ; an verò *Kittim* hîc *terminum* ad quem migrationis designet, & posterius probat. §. 5. *Ufus* annectit.

GINGESTAE in RVGIA.

D. 5. Augusti ad Pastorus & Præposituræ Officium, præmature obitu *M. Augustini Lemmii*, (quem commemoravimus in *Nov. Lit. T. V. p. 35. & 35.*) vacuefactum, ascendit *M. Engelbertus Buschmann* / Copiarum Mellinensium Concionator Castrensis.

STRALESVNDÆ.

D. 15. Augusti in locum *M. Georgii Christoph. Lemmii* Archidiaconus, ad S. Nicolai, (de quo egimus in *Nov. Lit. T. V. p. 354.*) suffectus est *M. Philippus Christoph. Pylus*, per quinquennium Diaconus ejusdem Ecclesiæ, & huic statim successit *M. Gregorius Langemack*, Utersâ-Holsatus, Scholæ Gryphiswald. Con-Rector, non semel hætenus hîc in *Novis* laudatus.

GRYPHISWALDIAE.

Mense Januario ex *Bibliotheca Biblica*, de *Joh. Piscatoris, Fratrum Ludovici atque Jacobi Cappellorum, & Johannis Lightfooti Commentarius in Sacrum Codicem*, sub Præsidio D. *Joh. Frid. Mayeri*, PP. differuit *M. F. Qvadius, Zach. Pom. (2. pl. in 4.)*

Dum autem primò de *Joh. Piscatore* agit, statim notat errorem eorum, qui eum *A. 1526.* mortuum esse tradunt, cum tamen ex *Georgii Pistoris Oratione* in Funere *Piscatoris* dicta constet, eum *An. 1625.* vivere desiisse. Huic *Piscatori* debet Orbis Christianus non tantum *versionem Germanicam sacri Codicis*, de quâ alibi egit Auctor noster, sed etiam *Analyfin, Scholia & Observationes* in integram Scripturam, ut & *Commentarios* ad quosdam Scripturæ S. Libros, alia occasione commemorandos. Addit deinde judicia *Matthæi Poli, Guil. Tuiſſi, & Abr. Calovii.* Secundò Par fratrum

trum *Ludovicum* putà & *Jacobum Cappellos* commemorat. Et dum ille in *Acad. Salmuriensi* Hebraicam Lingvam & Theologiam docuit, benè monet, qvòd cum Patruo suo, *Ludovico Cappello*, Theologo Sedanènsi, atqve à Jo. Meursio in *Athenis Batavis* p. 247. laudato, non sit confundendus. Sed consignavit is ipse vitam suam fratribusqve sui, qvæqve operibus illorum præmissa conspicitur. Mortuus est *An. 1658.* anno ætatis LXXIII. & successorem nactus est filium *Jacobum*, Juvenem novendecim annorum, hodiè in Angliâ viventem, & cui Patris & Patruï Scripta, *Amstelod. 1698.* impressa, debemus. Prolixe deinde recenset Scripta *Ludovici Cappelli*, & qvæ fata illa subierint, exponit. Qvibus addi posse judicamus qvæ B. Carpzovius T. II. *Conc. Funebr.* p. 937. de ejus *Critica* benè notavit. Subjungit huic *Jac. Cappelli*, qvi *Sedani* Pastoris munia obiit & Theol. cum Ebræis Literis professus est, & *A. 1624.* è vivis excessisse dicitur, Scripta atqve *Judicia* de illis lata. Tertiò *Joh. Ligtfootum* sistit, Anglum, qvi apud *Cantabrigienses* Canonicatum sustinuit, & septuagenario major *A. 1675.* mortalitatem deposuit. Singularem sibi comparasse scribit scientiam ex Rabbīnorum Librorum lectione, hinc inter præcipuos numerandum esse, qvi Novo fœderi ex Hebræorum Scriptis lucem affundere sunt conati, ut taceamus *Briamum Waltonum*, in *Polyglottis* adormandis, *Edmundum Castellum*, in *Lexico Heptaglotto*, & *Matth. Polum*, in *Synopsi Criticorum* elaboranda *Ligtfooti* operâ persæpè fuisse usos. Scripta deinde ejus, qvorum aliqva *Lipsiæ*, opera B. *Carpzovii*, conjunctim verò *Anglicè 1684.* & mox *Latine 1686.* emissa fuere, recenset; additis nonnullis Eruditorum judiciis, atqve *Corollaris* ex qvibusdam *August. Confess.* Articulis.

D. 9. Maji eodem D. Jo. Frid. Mayero PP. Præsīde, *Decadem Thesum de Spiritu Sancto*, proposuit *Gerhardus Bertholdi*, Wilstād. Bremensis, ($\frac{1}{2}$ plag.)

Mense Junio Præsīde Jo. Philippo Palthenio, Histor. ac Philosoph. Civilis Prof. Ord. Dissertationem Politicam de *Constitutione*

tione atque Genio *Nobilitatis Civilis* exhibuit *Benedictus Bremer*, Nob. Brem. (II $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Postquam §. 1. ad præsentem materiam accessum fecit, §. 2. in vocis *Nobilitatis* originem pariter ac significationem inquirat. §. 3. Varias *Nobilitatis* distinctiones affert, præcipuè eam dispescens in *Romanam* & *Germanicam*. Ante verò quam utriusque hujus Nobilitatis naturam explicet, nullam talem Nobilitatem de quâ præsens loquitur Dissertatio in usu Gentium fuisse demonstrat, idque probat §. 4. de antiquissimis Judæis, §. 5. de Græcis, §. 6. de Asiaticis Græcorum coloniis in parte littorali, §. 7. de Assyriis, §. 8. de Persis, §. 9. de Indis, §. 10. de Scythiis, §. 11. de Arabibus, §. 12. de Ægyptiis, §. 13. de Carthaginensibus tractum Africæ littoralem incolentibus, §. 14. de quibusdam mediaterraneis Africæ incolis, §. 15. de Atheniensibus, §. 16. de Lacedæmoniis, & deniquè §. 17. de Macedonibus. §. 18. Nobilitatis Romanæ initia atque fundamenta, §. 19. ejusdem à plebe distinctionem, & §. 20. illius dignitatem ex Historiâ Romanâ tradit. Hanc dignitatem verò per statum Urbis Democraticum valdè oppressam fuisse §. 21. seqq. docet. §. 26. Meminit, illam, quoad floruit, mœnia urbis non egressam. Nec juxta §. 27. ad specialia Romanorum instituta bellica eam referri posse. Hinc §. 28. & 29. memorat, qualem Nobilitas sub Cæsaribus induerit faciem. His ita pertractatis, ad Nobilitatem Germanicam à Romanâ diversissimam §. 30. accedit, agens §. 31. de Nobilitate *Gallicâ*, cujus præcipuum fulcrum in proprietate fundorum atque immunitate à tributis repositum fuisse ex *Cæs. c. 12.* colligit. §. 33. De Nobilitate *Gothicâ* dicit, & non solum Nobilitatem sed primò etiam apud Gothos peculiare Nobilitatis nobiliumque nomen *Adbal* & *Adbalmans* extitisse affirmat. Quæ vox an ab *Odul*, quod possessionem propriam & hereditariam notat, an ab *Atta*, pater, aut *Att*, genus, quod nobiles avitam generis dignitatem habeant, an à voce *Adal*, quæ egregium virum denotat, in medio relinquit. §. 34. Tres distinctos Nobilium Gothicorum gradus videlicet

delicet (a) Equitum & Equestrium (*Riddare och Ridderskap*) (β) ingenuorum & liberorum, & (γ) communis Nobilitatis, recenset. §. 35. Apponit dignitates apud Gothos receptas, quæ ad propriè dictam Nobilitatem nequaquam pertinuerunt, licet eximiæ Nobilitatis speciem præbuerint. §. 36. De Nobilitate *Svecicâ* mentionem facit, ejusque ternariam classem, nempe Comitum atque Baronum, Patriciorum Regni, & Nobilitatis promiscuæ ponit. §. 37. Tot Nobilitatis classes etiam *Danicæ* tribuit. §. 38. Nobilitatem *Hispanicam* atque *Italicam* Gothis originem debere censet. Ad *Francos* progrediens, apud eos Nobilitatis nomen & rem ipsam fuisse probat, huncque populum distribuit in *nobiles*, *ingenuos*, & *libertos*; de illis agit §. 39., de istis §. 40., de his §. 41. Tandem §. 42. quædam de Gente *Saxonum* addit, eamque tribus pariter differentiis constare ait, (1.) *Nobilium*, sive *Erbelingorum* vel *Adalingorum*, qui fuerunt vel *Gerere*, hodiè *Scherifs*, Judices, vel *Heretoghii*, Duces, vel *Thegani*, Ministri, dicti, de quibus §. 42. & 43. (2.) *Liberorum*, de quibus §. 44., & (3.) *Libertorum*, de quibus §. 45. Denique §. 46. differit de modernâ Nobilitatis conditione in Regno *Francie* atque *Anglie*. §. 47. seqq. Tria jura præcipua & constitutiva quæ Nobilitati Germanicæ insunt considerat, videlicet *dignitatem*, *prædiorum possessionem* & *immunitatem*. §. 51. Ea, quæ circa originem Nobilitatis sententiæ suæ obstant, removet.

Die 4. Jul. Dissertationem *de Saturnidæ* placido examini exhibuit Præses *Brandanus Henr. Gebhardi*, D. & PP. & Respondens *Hieronymus Christianus Alboldi*, Lambstedâ Bremensis (2½ plag. in 4.)

Contenta ejus sunt hæc: (1.) In honorem Saturni infantes immolati: Ipse filius ejus *Jæud* unigenitus. Exponitur nomen Saturni *Il*, Saturniæ *Anobret*, Saturnidæ *Jæud*. (2.) Ritus immolandi filios ex Protevangeliis promanasse ostenditur. (3.) Corruptio Protevangeliis. (4.) Exponitur causa, quare Saturno filius unigenitus tribuatur, cui tamen vulgo

tres dentur filii, Pluto, Neptunus, Jupiter. Origo fabulæ de tribus Saturnidis. (5.) Hesiodi & Ennii diversus Saturnidarum ordo. (6.) Explicatur etymon *Ditis*, *Plutonis*, *Baltasaris*. (7.) *Tellumonis*; *Altoris*, *Rurforis*. (8.) Confertur Pluto cum Caino: (9.) inprimis ratione conscientiæ accusatricis, damnatricis, tortricis. Explicantur nomina *Hades*, *Æacus*, *Minos*, *Rhadamantus*. (10.) Inquiritur in etymon Neptuni. (11.) Varia Neptuni cognomina explicantur. (12.) An Jupiter Ammon nomen a Chamo gerat inquiritur. (13.) Quædam rationes *Bocharti* pro eâ sententiâ allatæ examinantur. (14.) Origo fabulæ de Prometheo aperitur.

SEDINI.

Respublica Sedinensis paucis abhinc mensibus tribus orbatæ est Consulibus, quorum Vitas, serius licet quàm constitueramus, nunc recensebimus. *Primus* eorum *Erdmannus Lindemannus* Consul & Scholæ Oppidanæ Ephorus ac Ærarii Provincialis Præfectus, *d. 11. Maji A. 1702.* mortalitatem suam deposuit, quàm ibidem acceperat *d. 3. Nov. A. 1637.* In *Gymnasio Patrio*, præeuntibus *Jo. Micralio* & *Henrico Schewio*, literis diligentem navavit operam, ut *A. 1657.* ad *Wittebergensem* excurrere potuerit *Academiâ*, in qua usque ad *A. 1659.* substitit, atque egregio labore humaniores literas addidicit, salutatis postea apud *Francofurtenses*, *Brunnemanno* & *Dechero*, Jctis multò laudatissimis, quo in Jurisprudentiæ adyta intromitteretur. Sed collectis variis Eruditionis Thesauris domum redux Patriæ commodis se sacravit, atque tandem *A. 1680.* cum variis defunctus esset officiis, Consulari dignitate effulgere cœpit. In tertio conjugio quatuor suscepit filios adhuc superstitēs, atque Patris annum ætatis LXV. agentis obitum graviter deplorantes. *Secundus* est *Christianus Straussius*, Consiliarius Provincialis per Pomeraniam & Consulum Senior, *d. 30. Decembr. A. 1702.* placidè denatus. Vivere autem incepit *Sedini d. 11. Dec. A. 1627.* Jactis literarum fundamentis & *Gymnasio Regio* adscriptus præclare se gessit, atque, cum Præsidi *Jo. Micralio* de Bello disputaret

taret omnium amorem sibi conciliavit. *A. 1649. Acad. Regiomontana* nam invisit, atque in eadem usque ad *A. 1651.* studiis operam dedit. Sed post *Lipsiam* concessit, & *Carpzovio, Schachero & Romano* publicè privatimque docentibus adhæsit. Cum vero *Helmstadium* peteret, eadem qua incepit diligentia Juris studia urgere solitus est, Præceptores nactus *Hahnium*, (sub cujus Præsidio de *Delictis privatis & publicis* disseruit) ac *Feldenium* (quo Præsidente Dissertationem de *Civitate* proposuit,) *Meibomium & Conringium*. In *Acad. Rintbeliensi* Jctum *D. Buchholzium* sectatus est atque sub Ejus Moderamine de *Jure Possessionis* Dissertationem Eruditis exhibuit. *A. 1655.* Patriæ suæ redditus, eandem modis omnibus juvare studuit ac ornare. Nec ingrata fuit ea, quippe quæ Civem hunc suum publicis officiis & *A. 1685.* Consulatus muneri admotum in sinu suo fovit, usque dum, relictis quatuor liberis, factum Annorum LXXV. patriæ cœlesti redderet. Tertius verò *Jo. Vekerus*, Consul & Scholæ Senatoriæ Ephorus, finem vivendi fecit *d. 21. Jan. A. 1703.* Hic natus est Sedini *d. 2. Febr. A. 1634.* & non solum in Collegio *Jagteuffeliano* per sexennium pietatis & artium fundamenta ritè posuit, sed etiam *Bernavia* in *Marchia* studiorum progressus fecit, ut *A. 1656.* apud *Wittebergenses* Academicas Lectiones *Wendleri, Sperlingii*, (Hospitis utpote sui) *Buchneri, Strauchii & Szevi*, frequentare potuerit. His autem absolutis & peragratis vicinis Academicis & Locis celebrioribus, Patriam quidem salutavit, sed non adeò diu Matris amplexu frui ipsi licuit, quapropter *Pauli de Haffern*, Consiliarii Svecici Bellici proli ab informatione esse cœpit, atque non ita multo post *A. 1661.* Præfecturam *Buxdehudensem* reportavit. Qua per triennium administrata ad patrios Lares reversus operam suam eisdem locare instituit, usque dum aliis super alios auctus honoribus ad Consulatum *A. 1690.* adspiraret, quam dignitatem adauxit Ephoria Scholæ Senatoriæ *A. 1702.* ipsi collata Sed factus sex Liberosum Pater & trium Nepotum Avus vivendo explevit LXIX. annos. Horum jam memoratorum Consulatum laudes

convetis *Dissertationibus Programmaticis* exposuit *Job. Georgius Röserus*, D. & Gymnasii Rector. (3. plag. fol.) Hisce, addimus *Philippum Palovium*, Verbi Divini Ministrum ad S. Nicolai, d. 4. Sept. A. 1702. inopinata morte extinctum. Editus est in hanc lucem A. 1639. d. 5. Octobr. Patre *Andrea Palovio*, *Jarshagii* & *Kügelwizii* in Diœcesi *Rügenvaldensi* Pastore. In Scholam *Rügenvaldensem* ac postea *Stolpensem*, ut & denique *Sedinensem* missus, ad literas discendas animum applicuit. Sed cum *Gymnasio* adscriberetur, sub *Micralio* Duce præclare meruit stipendia, & cum data occasione *Gedanum* proficisceretur, atque *D. Job. Bosfacco* ibidem innotesceret, eadem qua cœpit laude studia sua continuavit, atque ad maturitatem perduxit. Salutavit autem A. 1663. Academiam *Wittebergensem*, ac biennio exacto, *Jenensem*, atque Theologos & Philosophos in utraque diligenter est sectatus. *Daniscum* reversus à Vidua amplæ fortunæ liberis instituendis præfectus est, donec ad munus sacrum in *Ecclesia Barzevicensi* obeundum Anno. 1668. Pastori ejusdem loci senio confecto substitueretur. Hoc cum cura defuncto A. 1690. à *Sedinenfibus* ad curandas in *EdeS. Nicolai* Diaconi partes evocabatur, quas diligenter & piè usque ad extremum vitæ terminum administravit. Sed cum in grave-scen- te senio atque catarrhis apoplecticis non semel divexatus, in eo esset, ut Socium laborum sibi expeteret, atque d. 24. Sept. à Patrono, quem ejus rei ergò inviserat, domum sic factis volens reverteretur, apoplexia gravi oppressus, eodem die, hora 12. nocturna, vitam cum morte mutavit, expletis annis LXII. & XI. mensibus, Exuviisque Ejus d. 20. Sept. terræ demandatis. Ad Exequias verò *Programmate* solenni Exequiatores invitavit *Jo. Georg. Röserus*. D. & Gymnasii Rector. (1. plag. fol.)

D. 14. Martii Præsede *Hermanno Witte*, SS. Theol. D. Ejusd. Prof. Primar. Templi Cathedr. Pastore, Synodique *Sedinenfibus* Præposit. *JESVM* & *ΚΕΝΩΣΕΙ* proposuit *Jacobus Andreas Schumacher*, *Primislaviensis*. (1. plag. 4.)

D. 15. Martii Præsides Gottlieb Eckstein / SS. Theol. D. Ejusd. & LL. OO. Prof. Gymnasii Biblioth. & Templi Cathed. Archi Diacono, *Quindenam Thesium Miscellaneorum Theologico-Philologicarum* exhibuit Job. Mundinus, Sedinensis. (1. plag. in 4.)

D. 16. Martii sub Moderamine D. Christiani Lembke, Regii Status Præsidiique Medici, & in Gymnasio Carolino PP. Theses Anatomicas *de Sanguine* defendit Christian. Heinricus Schmidt, Garzensis Pomeranus. (1. plag. in 4.)

REGIOMONTI.

Die 14. August. in natali *Serenissimi atque Excellissimi Principis ac Domini, Dn. Friderici Wilhelmi*, Regni Prussici & Electoratus Brandenb. Heredis &c. &c. &c. Directore M. Michaeli Schreiber, Eloqv. & Histor. P. P. Bibliothec. Wallenr. Orationem nervosissimam cum Auditorii applausu habuit Johannes Philippus à Lauwitz, *de Coronata Augustissimi Regis Friderici pietate in Magnum Parentem immortalis memoria Fridericum Wilhelmum*; quæ Oratio lectu omninò dignissima propediem lucem videbit. Præcesserat Programma invitatorium, cujus materia erat ex *Eutrop. L. 8.* deprompta, formula acclamandi in Senatu adhibita olim: *Sis melior Trajano, felicior Augusto!* probatumquæ quod Rex Prussiæ reverà & Trajano sit melior & felicior Augusto.

Idem Eloqv. Professor d. 15. in fun. *Pauli Willichii*, Scholæ Palæopol. Collegæ primi, Intimationem Latinam scripsit, cujus thema fuit libelli apud Svetonium titulus, *de illustribus Grammaticis*. (2. plag.)

Die 22. aliam in fun. *M. Johannis Engelbrecht*, de *parabola ex Enchiridio Epicteti c. 12.* (2. plag.)

Die 30. Augusti Christianus Walther / Regiomontanus, & plures per annos Ecclesiæ Sackheimensis Pastor, designatus S. Theologiæ Professor Extraordinarius, Disputationem Primam *de Pluralitate Personarum in Divinis* publicè proposuit, Re-

spondente *Johanne Diterico Walthert* / Filio, S. Theol. Studioſo, Locumqve Genes. I, 20. vindicare contra Adverſarios cœpit. (3½ plag. in 4.)

Die 31. Auguſti Præſide *Benjamino Ewaldt* / Med. Doct. publicè diſputavit *Gedcon Gregori*, Grudentô-Pruſſus, de *Medici Taciturnitate*. (3. plag.)

Diſputatio in binas fuit diviſa ſectiones, quarum *prior culpandam Medici Taciturnitatem* in rebus theoreticò-practicis adumbravit; *poſterior verò laudandam Ejusdem Taciturnitatem* brevisſimis delineavit.

RIGAE.

Hiſtoria S. R. Imperii Ducum Radziwiliorum, ad Principiſſam Palatinam Rheni Neoburgicam, *Elisabetham Auguſtam*, ultimam Ducum Radziwiliornm Lineæ Birzenſis, Slucenſis, Dubinſcenſis atqve Kopylenſis deſcendentem, *prælò matura eſt*. Cujus *Prima pars*, ab Anno poſt Nativitatem Chriſti, 900, ſeu, ab adventu Italorum in Lithuaniam, uſqve ad tempora *Vladislai Jagelloniæ*, ſeriem Veterum Ducum Lithuanorum, reſ geſtas item in *Lithuania, Ruſſia, Pruſſia, Livonia* atqve *Guronia* ſuccinctè pertractat. *Secunda pars* ſimili modò à tempore *Nicolai Senioris Ducis Radziwili*, Primi hujus Nominis Chriſtiani, ex hac Familia, ſeu ab Anno 1384. uſqve ad hæc noſtra tempora, (in quibus ſuprà laudata Principiſſa Palatina Rheni Neoburgica *Elisabetha Auguſta*, unica *Caroli Philippi*, Principis Palatini Rheni, Bavarix, Juliaci, Cluvix atqve montium Ducis &c. &c. ex priori matrimonio cum *Loyſa Charlotta*, nata Principiſſa Radziwilia, Vidua Marchionis Brandeburgici, Ludovici, Filia, ex Ducum Radziwiliorum Lineæ Bircenſis, Slucenſis, Dubinſcenſis atqve Kopylenſis Familia, ultima deſcendens, unicè adhuc tantum ſupereſt,) Res Ducum Radziwiliorum ſecundum ſeriem temporum & vitæ cujuſlibet recensitas laudabiliterqve in ſago & toga pro Regno Poloniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Lithuanix, Livoniæ, Samogitiæ &c

&c. gestas, bella itidem, nec non Sacri Romani Imperii Ducalis Dignitas Anno 1515. à *Maximiliano Primo* & à *Carolo Quinto*, Imperatoribus Romanis, acquisita, ceteraque memorabilia hujus Domus pertractata, continet. *Tertia* seriem Ducum Radziwiliorum Olycensis, Nieswisiensis atque Klecensis adhuc feliciter in aliquot Heredibus florentis lineæ, à *Nicolao Tertio Nigro* seu ab Anno 1442. usque ad hæc nostra tempora, res itidem laudabiliter gestas, ceteraque domus hujus decora, eâ, quâ fieri potuit, brevitate, exhibet.

Auctor hujus Libri est Sacræ Regiæ Majestatis Sveciæ Secretarius, nec non Regiæ Civitatis Rigensis Proto-Notarius, *David Godofredus Hepper*, Regiomonte Prussus. Nobili tam ibidem, quàm in Franconia, cui originem debet, familiâ ortus; *Regiomonti* primùm in Trivio Palæopolitano ductus & doctus, in Academia *Vilnensi* Lithuaniae Metropolis postea, inque Gymnasio Academico *Rigensi* bonarum artium atque Philosophiæ studiis imbutus, editoque Anno 1688. die 21. Junii, Rigæ, Præside *Johanne Paulo Möllero*, Mathematicum atque Juris in Rigensi Athenæo Professore, specimine publico Mathematico, *De Quantitate dierum, elevationi Poli tam Rigensis Civitatis, quàm totius Livoniae variorum locorum elevationi*, accommodato, (3. plag. in 4.) In variis quoque Academiis, *Kiloniensi, Wittebergensi, Lipsiensi, Jenensi, Erfurteni, Francofurtensi* &c. sublimiorum Disciplinarum abditos recessus perquisivit, studiorumque progressus diversis publicè demonstravit speciminibus. *Jenæ* enim Præside *D. Johanne Philippo Slevogtio*, Disputationem Historico-Politico-Juridicam de *Modis summum Imperium acquirendi, conservandi atque amittendi*, An. 1689. die 13. Aprilis publicæ Eruditorum disquisitioni submisit, (4½. plag. in 4.) Præside itidem *M. Daniele Walthero*, Regiomontano Prusso, Anno 1689. die 2. Augusti ibidem de *Galba Imperatore* Dissertationem Historicam (4½. plag.) publicè defendit. Quam secuta Anno 1690. die 28. Febr. *Dissertatio Juridica de Homicidio à pluribus commisso*, Præside *Petro Müllero*,

lero, PP. Absolutis his studiorum Academicorum progressibus *Berolini* in Aula Regis Borussiae per quatuor mensium spatium substitit, singulari gratia atque favore *Liberi Baronis à Pufendorff*, nec non *Henrici* atque *Bejeri* usus, multa ibi studiis suis proficua didicit atque perlustravit. Per Regni Poloniae hinc varias Provincias in Patriam concessit, non diu verò hic commoratus in Livoniam revocabatur studiis ibidem, tunc Viri Juvenis *Caroli de Gaveln*, nunc Sacrae Regiae Majestatis Legionis Dahlbergensis in Livonia Castrorum Metatoris, praefectus, in Politicis atque Mathematicis Disciplinis eundem erudivit, paulo post à Magistratu Regiae Civitatis Rigen-
 sis Notarii Judicialis munere ornatus, in variis Judiciis, Opificum, Praetorii &c. fidelitatem diligentiam atque curam per septem integros annos contestatus est. Imminente tunc bello Livonico Anno 1700. die 25. Maji ab *Ottone Vellingk*, Libero-Barone in Funhoff, Saglina, Curtena, Retkena atque Wiurela, Sacrae Regiae Majestatis Svec. Exercituum Supremo & Generali Praefecto, Duarumque Legionum Tribuno, Gubernatore totius Ingriae, Narvae atque Kieholmiae, ob singularem Linguae Latinae, Polonicae atque Gallicae peritiam, nomine Regio Belli & Militiae Secretarius constitutus, moxque ab ipsa Sacra Regia Majestate die 6. Augusti ejusdem anni solenni Diplomate Regio confirmatus, Exercitui Livonico-Svecico-Finnico in duabus expeditionibus adversus Saxones ad Rigam & Ruthenos ad Narvam à Secretis extitit, de cujus sedula cura atque accurata diligentia inter alia publici Juris facta monumenta egregia, loquitur Descriptio Germanica, Narvae Anno 1701. d. 30. Novembris typis expressa: *Kurze jedoch war-
 hafte Relation von dem was jüngsthin beym Entsat/ der/ vom 13.
 Septembr. biß 20. Novembr. belagert gewesenem Stadt Narva/ zwi-
 schen Ihrer Königlichen Majestät von Schweden und des Zaaren von
 Moscau/ Armeen den 20. Novembr. 1700. passiret. (1. plag. in 4.)*
 Mortuo, interjecto tempore, Regiae Civitatis Rigen-
 sis Proto-Notario, *Burchardo Vincelio*, Viro de Republica Rigen-
 si per

40. & quod excurrit, annos, bene merito, à Magistratu Rigenſi in hujus locum ſuffectus varia hætenus quoque *Carmina*, tam Latino, quam Germanico Idiomate, *Inſcriptiones* itidem Latinas & Germanicas, data occasione, Rigæ ſingulatim publici Juris fecit, quorum juſtum *Volumen* in octavo collectum tribus partibus diſtinctum, in cujus *prima parte* Miſcellanea, in *ſecunda* Nuptialia, in *tertia* Funebria continentur, prelo itidem maturum eſt, publicamque Orbis eruditi lucem exſpectat. Quod ſi igitur in his, ſupra memoratus Auctor, de benevola Lectorum voluntate, Librariiſque cujuſdam impenſis certior factus fuerit, plures Regni Poloniæ Magnique Ducatus Lithuanix Familias, quæ Sacri Romani Imperii Ducales aliasque Dignitates adeptæ ſunt, ſimili methodo Hiſtorico-Genealogicè pertractatas cum tempore publici juris facere promittit. Quorum notitia in tot hætenus editis Genealogiis, aliisſque id genus typis expreſſis ſatis curioſis Opusculis variis, à plurimis deſiderata eſt.

NARVAE.

Libellus quidam Germanicus nuper prodiit hoc titulo: *Spruch-Büchlein / darinnen die Keim-Gebettein und Sprüche auf alle Sonn- und Feſt-Tage des ganzen Jahres enthalten / welche in hieſiger Teutſchen Schule / der zarten Jugend pflegen beygebracht zu werden: zu deſto beſſerer Erbauung und allgemeinen Nutzen / auf des hieſigen Königl. Conſiſtorii Gutbefinden alſo abgefaſſet und heraus gegeben von M. Johanne Andrea Helwigio, Paſtore Primario Eccleſ. Narv. Germ. & Conſiſtorii Regii Decano. Narvæ, Literis Joh. Köhleri 1703. (in 8. plag. 7 $\frac{1}{2}$)*

Sub ejusdem prelo ſudavit hætenus jamjam liberanda *Jo. Ludovici Vivis Introductio ad veram ſapientiam. (pl. 7. in 12.)*

E DIOECESI RIPENSI.

Sequuntur reliqua *Petri Toxenii* Scripta (vid. N. L. c. a. p. 188.) quæ ſuperiori Menſe Septembr. ſpacii defectus inferi vetuit. Sunt autem

2. *Miscellanea quædam*, ut:

a. *Quæstio de Peccatis Infantium recens natorum Actualibus per thesin & antithesin tractata.*

β. *Paraphrasis simplicissima & brevissima versuum 18. 19. 20. 21. Cap. III. Ecclesiastæ, cum ejusdem paraphr. vindiciis antithesi תִּשְׁלַח וְיִשְׁלַח oppositis.*

γ. *De Angelis quæstiones binæ*: 1. An Angelus in suo ubi intervallum aliquot milliarius possit occupare? vel, An toti civitati Alcair, Cairo hodie dictæ, quæ 14 vel 15 milliarius continet ambitum, (teste Buntingio) simul & semel sine mutatione תִּשְׁלַח ubi possit adesse Angelus unus? 2. An pio cuivis homini certus sit destinatus Angelus?

δ. *Orthodoxia & heterodoxia de virtute & efficacia Baptismi circa peccatorum tam futurorum quàm præteritorum remissionem &c.*

ε. *Diatrise, quæ media fugandi Dæmones κατὰ στοιχειώδως καὶ ἀναστροφαικῶς, veritatis eliciendæ ergo, exhibet, cum subjuncta responsione ad antithesin amici cujusdam.*

ζ. *Exercitatio de partu virgineo, & nativitate Christi, nostræ simili.*

η. *En liden nøgel til at opløse en navelør Autoris spørsmåler med opsatte og trykte i det Tydske sprog i Hamburg 1691. i et seidebrev til nogle Guds Fæder anlangende det spørsmåal: Om Gud / eller Chr. Himmelfart / nu omstunder ved Guddommelige Åabenbaring / ikke vil lade sig meere see / eller om hand det gandske her overgiver? Alleenisfoldigst frembaren af P. T.*

i. e. *Clavis parva ad quæstiones Anonymi cujusdam Auctoris (D. Peterfenii) referandas (in Epistola ad Theologos quosdam in lingua Germanica designatas & Hamburgi editas an. 1691.) circa quæstionem: Num Deus, post Ascensionem Christi hodie amplius apparere nolit, vel an penitus cessaverit? simplicissime oblata à P. T.*

Quibus simul sumtis 20 circiter plagulas in 4 impleturis, hunc dabit titulum: *Εἰς τὰς ΜισCELLANARUM Dissertationum &c.*

3. *Ætas mundi à creatione Adami ad currentem M. DC. LXXXVII. a nato Servatore Annum, delineata carptim, per Thesin & Ἐκθεσιν κατασκευαστικῇ καὶ ἀνασκευαστικῇ.* Est alterius paginæ unius plagulæ in folio expansæ per columnas distincta tabella. Summa verò Annorum a condito mundo ad dictum Annum inclusivè est 5929.
4. *Problema de miraculosè Resuscitatis, num iterum sint mortui; an expleto vitæ curriculo sine interventu mortis in calum sint translati? cujus priorem partem defendit, & antithesi Amici N. N. respondet P. T.*

SLESVICI.

Impensis ac Typis *Laurentii Eckstorffii*, Ducalis Typographi, prodiit libellus, vernacula lingua scriptus & inscriptus: *Unordentliche Kirchen-Ordnung mit der Privat-Communion, in der Surcht des Herrn zu verbessern / vorgestellt von M. Johanne Paschio, Hoffprediger zu Graffenstein / (2. pl. in 12.)* Dedicavit illum Danorum Regi *Friderico IV.* atque in *Prefatione* breviter Pontificiorum, Calvinianorum, & Lutheranorum Dogmata de *Sacramento Cena* discussit, ex *Historiâ* subjiciens insimul *Frid. I. II. & III.*, è Regia Danorum Domo, impensè Lutheranorum Doctrinam promovisse. *Alle Friderici sind gut Lutherisch gewesen / aber nicht alle Christiani.* In ipso autem libello varias & quidem sex quæstiones practicas pertractat. *Prima est: Num. V. D. Minister sibi met ipsi Sacramentum porrigere queat?* Quam negat (1.) ob Christi institutionem, (2.) Pauli repetitionem, (3.) Symbolorum distributionem, (4.) Terminorum relationem, (5.) Baptismi comparisonem, (6.) Ministerii venerationem, (6.) Pastoris Communicantis submissionem, (8.) Antiquitatis imitationem, (9.) Scandali evitationem & (10.) Hæreticorum destructionem. *Secunda est: Num Pastor Ecclesie Evangel. Luther. Sacramentum Cena nulla inductus necessitate privatim accipere possit?* Quam itidem negandam esse putat (1) ob solennem Sacerdotis celebrationem, (2) ob publicam Apostolorum imitationem, (3) piam

Patrum continuationem, (4.) orthodoxorum Theologorum reformationem, (5.) debitam Pastorum ædificationem, (6.) decoram gregis gubernationem. *Tertia est: Num Personæ Illustres salva conscientia privatim, vel in ade sacra, vel domi, ad S. Cœnam accedere debeant? Negativa placet* (1.) ob publicam Paschatis celebrationem, (2.) publicam Principum genuflexionem, (3.) publicam Communicantium unionem, (4.) publicam fidei promissionem, (5.) Apostolicam Communionis reformationem, (6.) privatæ Communionis prohibitionem, (7.) publicam Magistratus ordinationem, (8.) publicam Exemplorum stimulationem. *Quarta est: Num privatim Communicaturi, sive Clerici, sive Laici, dignè ad S. Cœnam accedant? In negativam descendit* (1.) ob præparationis defectum, (2.) ambitionis peccatum, (3.) Divini Judicii periculum, & (4.) publicum scandalum. *Quinta est: Num Pastor salvâ conscientia, nullâque urgente necessitate, privatim Sacramentum Cœnæ administrare possit? Dum negativam amplectitur, urget* (1.) S. Cœnæ profanationem, (2.) Ecclesiæ unionem & communionem, (3.) Ministri subordinationem, (4.) Mali collusionem, (5.) Simonia suspitionem. (6.) temporalem & spirituale Dei animadversionem. *Sexta est: Num Pastori, in Casu necessitatis, infirmis aut moribundis, privatim Sacramentum hoc porrigere liberum sit? Affirmativa subscribit* (1.) ob universalem Christi institutionem, (2.) infirmorum confirmationem, (3.) Antiquitatis imitationem, (4.) & (κατ' ἀνθρώπων disputans) quorundam Reformatorum approbationem. His Quæstionibus expeditis duo addit *Responsa* à Theologis quibusdam de hoc Argumento data, & dum illa privatam Communionem approbare videntur, breviter ad Exceptiones alias respondet.

Alius libri, ab eodem Paschio simili ratione de Susceptoribus lustricis scripti, mentio injecta est in Nov. Lit. T. II. p. 182. Et cum varias Dissertationes in Acad. Witteb. & Rosoch. ediderit, aliquas, nobis quidem cognitæ, nunc adducimus.

Witteberga A. 1683. *Dissert. Astronomicâ Eclipsin Solis, quæ Die Passionis Dominicæ accidit*, exposuit, ut & conjunctionem magnam intra septem præterlapsi & labentis Anni menses triplicatam. Exceperunt hæc duas *Disquisitiones Physicæ, de Fluxu & Refluxu maris, ac Historicæ, de Dodecade Natalitia & cognatis argumentis. An. 1684. de Angelorum Lingua sine Lingua Dissertat. Pneumatico-Scholasticam exhibuit. An. 1685. adversus Christoph. Sandium, de B. Georgio Martyre, conflictum instituit, & cum eodem Anno pro Loco ipsi disputandum esset, ex Physicis Doctrinam de Loco pec. Schediasmate exhibuit, ut & ex Philologia Hebræa de Srlab differuit. An. 1686. Gynaceum doctum Resp. Joh. Andrea Planero, (hodiè Math. Infer. ap. Witteb. Prof. Ordin.) aperuit, quod Scriptum Eruditis non adeò displicuisse observamus. Rostochii verò A. 1687. Professorio ornatus munere, de Poëtarum Rege, Homero, & A. 1688. de Romanorum Strenis ἀρωασμᾶτια edidit.*

KILONII.

Mense Junio sub umbone Nicolai Martini, JC. & PP. Disputationem de *Pactis* ad lib. ff. II. Tit. 14. defendendam suscepit *Christianus Fridericus Hannemann / Joh. Ludovici Filius.* (3. plag.)

Die 21. Jul. sub Præsidio Joh. Ludov. Hannemanni, D. & Philosoph. Natur. Prof. Ord. Exercitationem Physicam, de *Contextu Corporum Naturalium* publicè defendit *Adolphus Augustus Heik, Plön. Hollatus.* (3½ plag.)

Hac occasione monendum duximus, Disputationis dictæ Respondentem, in obitum Serenissimi Principis, *Friderici IV.* Idiomate vernaculo carmen composuisse, luce publicâ donatum sub hoc titulo: *Schuldige Thränen/der Hoch-Fürstlichen Leiche des Durchlauchtigsten Fürsten und Herrn / Herrn Friderichs des IVten / Erben zu Norwegen / Herzogen zu Schleswig-Holstein &c. unterthänigst gewidmet.* (5. plag. in fol.)

Eodem Die 21. Julii Exercitationem Academicam, de *Cyniciis*, Eruditorum examini exposuerunt *M. Joh. Gerh. Meuschen, Osnabrugensis, & Resp. Petrus Wolbat, Anglo-Cimber.* (plag. 2½.)

In Præloquio multi, qui in Historiæ Philosophicæ studio defudarunt, Viri Clari recensentur. §. 1. 2. 3. in Natales vocis Cynici inquirunt, & §. 4. Auctorem hujus sectæ indicat, à quo postea ad ipsam Philosophiam §. 5. ejusdemque finem §. 6. 7. & 8. progreditur. §. 9. Cynicos libidinosos, & §. 10. incultos fuisse homines Auctorum testimoniis evincit. Tandem §. 11. eorum victum, §. 12. amictum, §. 13. suppellectilem & §. 14. Philosophiæ hujus sectatores ostendit, adjecta in fine Penta-Decade Corollariorum. Et dum legimus, Auctorem existimare, neminem adhuc, excepto *Oenomo Gedarensi*, de Cynicis commentatum esse, heic loci nec reticendum esse putamus, *M. Georgium Godofredum Richterum* in *Acad. Lips.* 1701. non ineruditam de Cynicis, quæ tribus plagulis absolvitur, conscripisse *Dissertationem*, in quâ & *Lectio-num publicarum* de Cynicis à *Joach. Feller*, PP. habitatum meminit. Ceterum Idem Auctor *Jenæ* A. 1703. lingvâ vernaculâ edidit hunc Tractatum: *Madonna & Santa Casa di Loretto, oder die liebe Frau und das heilige Haus zu Loretto, nebst dessen Translation, eigentlicher Beschaffenheit / Schätzen / Wundern / und denen dahin gerichteten Wallfahrten.* (6. plag. in 8.) Prelo autem destinavit *Historiam Arbetorum à condito mundo ad nostra usque tempora*, nec non *Theatrum Imperatorum, Regum ac Principum Eruditione Illustrissimorum.*

Haud ita pridem *Samuel Reyherus*, JC. Consiliarius Saxo-Gothanus, in Acad. Christian-Albertinâ Cod. & Mathem. Prof. Principali jussu edidit *necessariam Propositionem*, emendati Calendarii conservationem concernentem, titulus ita se habet: *Des verbesserten Calenders Beybehaltung betreffende nothwendige Erinnerung / auf Hoch-Fürstl. gnädigsten Befehl abgefasst &c.* (1. pl. in 4.)

Hanc *Propositionem Reyberianam* sub examen vocavit *Johannes Holck* / S. R. M. Daniæ & Norwegiæ Mathematicus & Arithmeticus, in scripto quodam cui titulum fecit: *Kurzes / jedoch zur gründlichen Erforschung der Wahrheit / aus wahrem Astronomischen Fundament eingerichtetes / und aus Lieb zur gewissen und beständigen fernern Unterhaltung der Jahr- und Zeit-Rechnungen verfertigtes Examen über Herrn Doct. Samuel Reybers / JC. Hoch-Fürstl. Sachsen-*

Sachsen-Gothischen Rathes / und auf der Hoch-Fürstl. Holsteinischen Vniversität Codic. & Mathem. Professoris Publici, **Nothwendige Erinnerung des verbesserten Calenders Beybehaltung betreffende**; entworfen von **Johann Salcken** / Ihro Königl. Majest. zu Dänemark, Norwegen &c. bestaltten Mathematico und Arithmetico zu Utersen; wie auch in der Kunst-Rechnungs lieb- und üben den Societät dem **Sarrenden**. Altona/gedruckt bey Christian Meymers. (1.pl.in 4.)

PLOENAE.

Casp. Ovestelius, JCrus & Sereniss. Ducis Holsatiae Aulae & Consistorii Plœnensis Consiliarius (qvem in *Nov. Liter. T. II. p. 85.* seq. laudavimus) Tractatum vernaculum edidit, hunc in modum insignitum: *Casp. Ovestels*/JCrte Hoch-Fürstl. Holsteinischen bestellten Hoff- und Consistorial-Rathes zu Ploen/*Sistorische Anzeige* / von dem an verschiedenen Welt-Orten zu unterschiedlichen Zeiten / und auch noch igt an etlichen Menschen / in so manchen Reichen / so wohl im Ehestande / als sonst im Leben / beobachteten ungemeinen und hohen Alter / zu dessen bessern Erkänntniß und insonderheit zu nützlicher Nachricht / eines und das andere / vornemlich aus heiliger Göttlicher Schrift / als / wie alt vorhin die Menschen worden / und wie alt sie nun der Erfahrung nach / insgemein werden / zusamt angefügter Theologischer / als natürlichen Ursache / warum anizo das menschliche Alter sich so mercklich verändere und abnehme ? nebst einigen erörterten hiezuhienlichen Fragen / und auch einer Vorrede / dabey mit angeführet wird. Ploen/gedruckt und verlegt von Tobias Schmidt/Fürstl. Hoff-Buchdrucker. 1703. (8½ plag.in 8.)

Inscriptio eundem Duci *Adolpho Augusto*, Ducatus Plœnensis Heredi, Eiqve de confecto itinere, scripto hoc pie est congratulatus. Ipsum autem libellum, qvem Principis cujusdam hortatu parasse scribit, *sex* inclusit *Capitibus*. *Cap. I.* Evolutionem senectutis sistit. *Cap. II.* de Grandævis Ante-Diluvianis differit. *Cap. III.* Grandævus Post-Diluvianos expēdit. *Cap. IV.* inquiri in annos hominum nostrā ætate viventium. *Cap. V.* disquiri, ad quodnam annorum fastigium homines adhuc hodiè adscendere possint ? *Cap. VI.* rationes, tum falsas, tum veras, assignat, cur non adeo multi ad senectutem adspirare soleant, & *p. 95.* causas investigat, quæ hominis vitam abbre-

viare possunt. Variis autem Exemplis passim adductis, ut & argumentis pietatem undique spirantibus, illustrat Auctor sententiam suam, atque sic de *Longavitate hominum* præclare est commentatus. Idem argumentum aliqua ex parte exposuit *Andreas Vnglenck*, Theologus Norimbergensis (A. 1697. piè demortuus) in Libello vernaculo, qui *Colloquia XXII. Biblica* sistit, von dem ältesten Alterthum / Norimberge 1696, excuso. Huc spectat *Henrici Meibomii* Epistola de *Longævitæ*, Helmst. 1564. scripta, ac *M. Godofredi Sprotæ* Dissertatio de *Patriarcharum Longævitæ* in Acad. Lips. 1668, proposita. In eadem Academia A. 1689. de *Grandævis* duas Historico-Philologico-Physicas proposuit *Dissertationes M. Jo. Mæbius*, (D. Georgii Mæbii Filius) Fac. Philosoph. Assessor.

LV BECAE.

Matthia Friderici Schneideri, Med. D. *Observatio de sudore cadaveris in morte.*

Matthias Fridericus Schneider / Med. D. præterito anno circa finem Mens. Decembr. observavit hic loci sudorem, ex cadavere humano, per 14. dies jam dum ad locum frigidum exposito, magnâ in copiâ promanantem. Corpus erat sexus masculini, & fuisse temperamenti melancholici, in quo particulæ sanguinis sulphuræ ab aqvofo-gelatinoso accido sunt deturpatæ, videbatur? Frigus externum, quod communiter corpora demortua concomitari solet, hic aderat ac proinde etiam magna extremorum strictura, quæ eò magis à frigore corpus demortuum tunc temporis ambiendi fovebatur? Sudor in manibus, præcipue autem in facie, tantâ in copiâ guttatim propellebatur, ut, si adstantes sudorem jam per poros cutis amandatū abluebant, in momento de novo prodiret adeò, ut difficile sit creditu, quod æther subtilis, in cadavere adhuc latens, tam habilis sit corpus demortuum ad tantam diaphoresin disponere, quanta vix in corpore vivo per artem obtineri potest, quia ad sudorem expellendum requiritur tam corporis ipsius calor innatus, quàm calor ipsum corpus ambiens, præterea etiam constat, quod sudor in corpore vivo, in statu naturali se habente, non guttatim, uti hic observatum fuit, fiat, sed sub insensibilis transpirationis titulo peragatur,

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Novembri, MDCCIII.

ROSTOCHII.

Die 8. Septembr. *M. Joh. Joach. Weidnerus*, Ecclesiastes Marianus, *Historiam Constantini M. interitu utriusque Maximiani, & Herculei & Galerii, in regimine confirmati*, Disquisitioni amicæ exhibuit, Respondente *Henrico Langen* / Rostoch. S. Theol. Stud. (5. plag. in 4.)

Die 19. Septembr. sub Præsidio *Jo. Nicolai Quistorpii*, S. S. Theol. D. ejusque P. P. & ad Div. Nic. Pastoris, nec non Rev. Minist. hactenus Directoris, nunc verò Superint. *de Hymni Passionalis: O Traurigkeit* ic. verbis: *Gott selbst liegt todt* / Problema Theologicum, loco *Circularis* Disputationis, exhibuit *M. Justus Wesselus Rumpens*, Vnnâ-Guestphalus. Autor-Respondens, cujus sæpiusculè mentionem fecimus (4. plag. in 4.)

In præfatione historiam hujus controversiæ enarrat Auctor, quam breviter hic subjicere placet. Disputavit sc. sub abitum ex Archi-Gymnasio Tremoniano an. 1700. d. 25. Aug. Frater ejus de propositionibus idiomaticis primi generis communic. *Christus est passus, Deus est passus*, & hanc suam Disputationem ex prælectionibus publicis Præsidis sui, B. D. *Nungefferi*, selegit. Cùm jam inter alia, occasione tertiæ speciei primi gen. Comm. *idiomij* & de Cantionis: *O Traurigkeit* / verbis: *Gott selbst liegt todt* / ita judicaret, ut nullam esse necessitatem ea in gratiam potissimum adversariorum corrigendi, & loco illorum substituendi: *Der Herr liegt todt* / ex prælectionibus prælaudati *Nungefferi* informatus, sequentibus diceret verbis: *Hinc non opus esse reor, ut in gratiam adversariorum verba illa in cantione*

quadam passionali: O Traurigkeit! O Hergeleid / in secundo versu: O grosse Noth! Gott selbst liegt todt / pro Gott selbst liegt todt / libris Psalmorum nostris inferatur: Der Herr liegt todt! Postulat idipsum idiomatos & veritas, & realitas, ad quam exprimendam, & ad singularem inde solatii vim hauriendam, auctor Psalmi studio loqui voluit; magnæ hæc verba quibusdam Tremonia fuerunt offensionis. In ipso enim conflictu non magno solum impetu non nemo oppugnavit illa; sed etiam post D. Nungesseri obitum, quendam contra Auctoris fratrem apologiam, typis evulgatam, conscripsit hic Opponens, subiectâ epistolâ apologeticâ celeberrimi cujusdam Viri de eodem argumento. Hinc in præsentis Disputatione quæstionem proponit Auctor: Quid de verbis Hymni Passionalis: Gott selbst liegt todt / sit habendum? & respondet; Verba cantionis non tantum analogiæ fidei, & orthodoxis Theologis consentanea; sed ut retineantur, & si Adversarii illa impetierint, pro defensione illorum justè ubique certetur, maxime opus esse. Quod analogiæ fidei consentanea sint, probat (1) ex clarissimis Scripturæ testimoniis, nimirum ex I. Cor. II, 8. Act. III, 15. XX, 28. Rom. VIII, 32. Gal. II, 20. (2) Ex ipsa hujus propositionis naturâ, circa quam notat, pronomen selbst Subjecto immediatè appositum, habere vim non reduplicandi, sed reciprocandi, & aliud quodcunque excludere Subjectum. (3) Ex paritate & similitudine aliarum propositionum. Porro ostendit, verba cantionis esse orthodoxis Theologis consentanea. Hoc ut probet, adducit Affelmannum, Job. Meisnerum, Mälerum, Job. Schmidium, Dorscheum, B. Haberkornium, Brochmannum, Calovium, Sebast. Schmidium, Grauerum, qui omnes & singuli hanc propositionem in lingvâ latinâ habent. His addit Lutherum, Danbaucrum, Witteberg. Theologos, Calovium, L. Adami, Weyhenmeier, apud quos hæc loquendi formula quoque in vernaculâ nostrâ occurrit. Postea dicit, maxime opus esse, ut sæpius memorata cantionis verba retineantur, & pro defensione illorum, si ab adversariis impetantur, justè certetur. (1) Quia majorem emphasin verba cantionis in descriptione subjecti, quod pro vobis est passum, quam hæc & similes propositiones: Der Herr liegt todt / Gott ist gestorben etc. habent.

(2) Quia

(2) *Quia his verbis perversa Reformationum Doctorum explicatio de ἀλλοίωσις tollitur, & genuinus dictis Scripturae, de filii DEI passione agentibus, suus ita relinquitur sensus, imo omnis hic elabendi rima adversariis praecluditur.* His ita pertractatis probatisque subjicit argumenta Dissidentium in contrarium adducta, videlicet (α) hanc propositionem non esse biblicam, nec κατὰ τὸ ρητὸν, nec κατὰ διάνοιαν; (β) non esse symbolicam; (γ) à nullo Theologorum usurpatam; (δ) vulgo scandalosam, obscuram; clariorem autem hanc: *Der Herr liegt todt/ & tandem, mutationem verborum nihil detrudere aestimio B. Ristii.* Sed singulis Objectionibus Auctor addit solutionem.

Die 28. Septembr. Praeside *Zachariâ Grapio*, Phil. & Theol. D. illiusque P.P. & ad ædem Cathedr. Ecclesiastæ, Dissertationem Circularem, Problema exhibentem: *an Aristoteles fuerit Atheus?* publico examini submisit *Jo. Jach. Arendis*, Tundera-Cimber, S. Th. Stud. (2½ plag. in 4.)

Disputationis hujus §. 1. Auctores, Aristotelem Atheismi arguentes, recenset, nimirum, *Samuelem Parkerum*, *Tychonem Braheum*, *Valerianum Magnum Capucinum*, *Jo. Launoyum*. §. 2. Ex quo capite accusatio hæc facta indicat, nempe, quia statuisse dicitur, *mundum esse ab aeterno*. §. 3. *Michaëlem Piccartum*, *Hieronymum Capredonum*, *Johann. Faustium*, *B. Cellarium*, & alios adducit, Aristotelem variis passim modis excusantes. §. 4. Dicit, quod potissimum hoc Auctorum dissidium de Aristotelis Atheismo ortum sit, ex libro illo *de Mundo*, qui præclara de DEO tradit argumenta, cum in reliquis ejus libris dubiæ passim occurrant locutiones. §. 5. Auctoris judicium de Aristotelis Atheismo sistit, qui eum Atheum practicum fuisse concedit, quod autem Atheus directus, sive affectatus fuerit §. 6. negat. §. 7. Ad objectionem, quæ ex sententia *Aristotelis, de aeternitate mundi*, pro adstruendò ejus Atheismò, formari posset, respondet. §. 8. Quæ Auctoris de Aristotelis *Atheismo indirecto* mens sit, exponit, de cujus simul sententiâ, partim de providentiâ DEI, §. 9.

partim de immortalitate animæ agit. §. 10. Dissertationem claudit.

Die 29. Septembr., adeoque ipso Michaëlis Archangeli Festo, Jo. Fechtius, S. Theol. D. & P. P. hodie Vniversitatis Rector publico Programme *Angelorum erga Homines Ministerium, & Hominum erga Angelos officium* proposuit. (1. plag. in 4.)

STRALESVNDÆ.

C. H. v. Wulff / Eqves Pomeranus, ac Dynasta in Nazeviz, edidit Manipulum Poëmatum Sacrorum hoc modo inscriptum : *Erbaulicher Zeitvertreib / oder gute Gedancken in der Einsamkeit / zu Ergezung und Beruhigung des Gemüths / bey diesen unruhigen Zeiten aufgesetzt / von C. H. v. W. Stralsund / gedruckt durch seel. Michael Meders Erben / 1703. (9½. pl. in 8.)*

GRYPHISWALDIAE.

Die 18. April. sub Præsidio D. Job. Friderici Mayeri, P. P. *Synodologia Pomeranica Dissertat. II.*, exhibentem Synodum Magnam & Universalem primam Stettinensem, defendit Jo. Frid. Fabricius, Frid. Filius, Sedinensis. (plag. 4½.)

Insequitur hæc secunda Dissertatio primam illam, in Novis nostris Mense Mayo b. a. p. 105. seqq. exhibitam, & Acta Synodi Stettinensis A. 1545. die Margarethæ coactæ tradit. Huic autem præmissa est *Præfatio* D. Jac. Rungii, Superint. General. in quâ varia ad Historiam illius temporis noscendam occurrunt. Narrat enim, Job. Bugenbadium oblatam Episcopatus Dignitatem recusasse, atque in ejus locum Bartholomeum Swavenium electum fuisse, Eundemque de Synodo habenda statim cogitare cœpisse. Quod institutum promovêre pia desideria *Superintendentium & Pastorum* in literis illis ad Episcopum missis expressa, ita verò literæ statim auspicantur : *Hochwür diger in Gott Vater / Gnädiger Herr ic. ic.* Summa autem earum est, ut negotium institua ur de *Instauratione Gubernationis & Status Ecclesiastici*, propositis ejus rei argumentis, quæ deindè exceperunt *Articuli*, de quibus consultare & agere cœperunt, atque Designatio Eorum, qui isti

Synodo

Synodo interfuerunt. Addidit deindè *B. Rungius* varia, quæ illo tempore gesta sunt, è quibus pauca notamus. A. 1547. & 1548. deliberationes fuisse agitata de *Libro Interim* notat, adjectis illis *Articulis*, quos de eo conceperunt *Diœcesani* & probârunt. Narrat deindè, supra laudatum *Swavenium* Episcopatu cedere fuisse coactum, atque *Martinum Weigerum*, qui retinenda potentia & opum causa *Pallium* à Papâ petivit, *Ecclesiam* prorsus non curavit, patriam turbavit, & Principes Benefactores tribulavit, ad Episcopalem Dignitatem aspirâsse, Eumque tamen A. 1556. miserè obiisse. Adjicit deindè varia de *Job. Fredero*, à *Sundensibus* ejecto, ejusque litigio, quod cum Doct. *Knipstrovio* habuit, & per sexennium duravit, de *Impositione Manuum*. Nondum enim *Frederus* ordinatus erat, & alios tamen ordinabat, factumque suum scripto publico adversus *Knipstroviu*, qui ei contradixerat, defendebat. Cum ergo valdè pertinaciter sententiam suam urgeret, totum negotium ad *Wittebergenses Theologos* fuisse delatum, atque ab iis valdè improbatum. Habuit autem illo tempore *Ecclesia Pomerana* ob *Remotionem Episcopi*, *Librum Interim*, *Dissidium Flacianum*, *Osiandri Haresin*, atque turbas à *Fredero* motas, miserrimam prorsus faciem, hinc Verbi Divini Ministros, de Constitutione rerum sacrarum denuò consultare cœpisse, prolixis verbis commemorat.

Die 25. April. sub modo laudati D. Jo. Frid. Mayeri, P. P. Præsidio de Jo. Cocceji, Lud. de Dieu, Nic. Arnoldi, Abrah. Gulichii in Script. S. Commentariis disseruit M. F. Quade, Zach. Pom. (1. plag.)

Agit ergo primò de Jo. Coccejo, qui aliàs *Cochius* dictus fuit, *Breme* A. 1603. nato, & *Lugduni Batavorum*, ubi sacras literas ultimò docuit, A. 1669. demortuo. Deindè recenset Ejus Scripta, ad præsens institutum facientia, addens de iis Judicium *Calovii* & *Simonii*, atque ut quilibet à periculosis *Cocceji* hypothesibus sibi caveat, monens. Secundò (nam de *Bibliis Criticis Anglicanis* & *Poli Synopsi* alibi actum est, prout in *Notis Lit. h. a. p. 56. seqq.* monui-

mus) de *Ludovico de Dieu* differit. Obiit autem is in *Leidensi Academia* A. 1642. in qvâ Sacrarum literarum Professor fuit, atqve in illustrandis textibus sacris multum diligentiae insumsit. Dum autem varia Scripta hujus Doctoris adducit, *Amstel.* 1693. impressa, de *Historiâ Christi ac Petri à Xaverio* descripta, & à nostro *latinâ versione atqve animadversionibus* antea vulgata, nunc verò omissa, differit, atqve *Xaverium* illius Historiæ autorem esse, (qvicquid etiam *Petavius* contra nitatur) ex *Megambii, Stoltwelli, & Simonii* testimonio probat. Adjicit deindè modo nominati *Simonii, Poli & Heinſii* censuras de nostro latas. Tertiò *Nicolaum Arnoldum* sistit, qvi in *Academia Franeqveranâ* docuit, & *Loca Script. S. utriusqve Fœderis conciliare & vindicare* peculiari scripto, qvòd *Lux in Tenebris* vocatur, studuit. Scribit deindè, se *Witteberge* olim *Examen Libri* istius adornare voluisse, nisi ad alia fuisset evocatus. Sed dum *B. D. Jo. Ben. Carpzovius*, Theol. Lips. qvi tres tantùm *Dissertationes Arnoldo* opposuit, operi huic immortuus, rogandus est *Celeberrimus Vir*, ut denuò huic Examine parando manum admoveat, &, qvid distent æra Lupinis, rerum sacrarum Cultoribus, Librum hunc, *Lipsie* haud ita pridem excusum, evolventibus, ostendat. Quartò deniqve *Abrah. Gulichium*, Acad. Franeqv. Professore & *Cocceji* Discipulum, sistit, qvem *Theologia Prophetica de rebus utriusqve Testamenti* duabus partibus inclusa clarum fecit. De Vitâ ejus *Hermannum Alexandrum Roëllium* qvædam promississe, hactenus tamen fidem suam nondum liberâsse scribit. Qvibus subjunguntur *Corollaria ex Praelectionibus in Lucam* desumta.

SEDINI.

Die 28. Junii Natalis Regius quatuor solennibus Orationibus fuit celebratus, ita, ut *Albertus Henricus Sledanus*, Strals. Carmine Vernaculo Res Regis fortiter ac felici cum successu gestas exposuerit; *Job. Godofr. Bleccius*, Sedin. Sermone Latino Pacem commendaverit; *David Braunius*, Sedinens. impedimenta ac incommoda lubricæ ac minus justæ Pacis Oratione pariter Latinâ exhibuerit; & *Balthasar Nicolaus à Dewitz*, Nobil. Pomeran. Idiomate Germano

Germanico Victori Regi æterna Virtutum præmia fuerit auguratus. Intimavit hanc Solennitatem Job. Georg. Röscherus, S.S. Th. D. Prof. & Gymnasii Rector, consveto Programme, (1. plag. in fol.) in quo de More Heroum virtutes carminibus celebrandi differuit, atque inter alia de Dionysio Halicarnassensi sequentia affert: Nec credibile est, alia fuisse illa carmina, quæ Dionysius Halicarnassensis, antiquitatum Romanarum solertissimus Scriptor, ex Romuli & Remi historia deprompta παλῳδῶς ὕμνους, patrios hymnos, appellavit.

GEDANI.

Superiori anno D. Samuel Schelgwigius Aphorismos Theologicos, ex Scholâ Pietatis Gerbardianâ de causis impellentibus ad pietatem decerptos, publicè ventilare cœpit, eorumque Congeriem primam, uti *Nova Literaria* 1702. pag. 191. memorant, mense Junio dicti anni proposuit; Congeriem verò secundam de Vocatione, Verbo Dei, Baptismo, Eucharistiâ & Justificatione, 3½ plag. in 4. absolventem, ejusdem anni d. 7. Septemb. Respondente Gottlieb Schelgwigio, Athenæo Patrio simul Oratione valedicente, exhibuit. Congeriem tertiam de Renovatione, Titulis, Promissionibus, Justitiâ ac Majestate Dei, nec non de Angelis statuque Integritatis, & Peccati, Respondente Samuele Krüger / Ged. d. 2. Aug. c. a. solenni examini subjecit. Constat 3½ plag. in 4.

REGIOMONTI.

Die 1. Septembr. M. Joh. Ernestus Segers, Reg. Alumn. & Comm. Convict. Inspector, jam Metaphysices & Logices Prof. Publ. designatus, Respondente Johanne Friderico, Reg. Pruss. disputavit de Voluptate, utrum in ea Summum Bonum Humanum consistat, nec ne?

Die 17. Septembr. Præses Conradus Stein / V. J. D. (cujus jam supra mentio facta in N. L. Anni 1702. p. 293.) pro loco Professionis Extraordinariæ Disputationem Juridicam de Famâ Resp. Georgio Plomann ventilavit. (3½ pl. in 4.)

Disputatio hæc in tria Capita est distributa. In Cap. I. de Famâ
in

in genere agitur. Fama derivatur à fando §. 1. asseriturque eam sapius accipi pro rumore §. 2., & pro existimatione §. 3. Definitur fama quod sit divulgata opinio de re quapiam dubia, vel toti populo vel ejus maximæ parti communis §. 4. Distingvitur à notorio & rumore §. 5. Dividitur in bonam & malam, veram & falsam, generalem & specialem, notaturque distinctio in simplicem & frequentem §. 6. In Cap. II. de Requisitis & probatione Famae agitur. Ad Famam requiruntur (1.) ut ejus auctores sint viri graves fide digni §. 1. (2.) ut sit orta ex verisimili causâ §. 2. (3.) ut fama sit inconcussa & uniformis, §. 3. (4.) ut fama ante litem motam omnibus sit nota §. 4.: Ista requisita probanda sunt (1.) Testibus duobus §. 5. (2.) fide dignis §. 6., (3.) qui scire debent quid fama sit §. 7., (4.) jurare §. 8., (5.) judicia & conjecturas allegare unde fama descenderit §. 9., (6.) auctores famæ nominare §. 10., (7.) asserere, se ita à majori parte populi audivisse §. 11. In Cap. III. agitur de Effectu Famae. Dicitur Famam pro ratione Causarum aliquandò plenam, aliquandò semiplenam, aliquandò minus quam semiplenam probationem inferre §. 1. In causis Civilibus fama aliquando sufficit, ut juramentum suppletorium deferatur §. 2. Plenè tamen non probat, nisi concurrat unus testis ex proprio sensu idem asserens, aut alia semiplena probatio §. 3. In Causis tamen difficillimæ probationis fama plenè probat §. 4. E. G. Filiationem §. 5. Mortem §. 6. Rem antiquam hominum memoriam excedentem §. 7. Fama aliquandò excludit Exceptionem *SCti Macedoniani*, & in aliis quoque causis remissive allegatis, plenam facit probationem §. 8. Minus tamen quam semiplene probat fama in Causis arduis magnique præjudicii, ut in causis Matrimonialibus, §. 9. & Criminalibus §. 10. Ubi nequidem Torturæ locum facit, nisi aliis indiciis adminiculata §. 11.

RIGAE.

Die 30. Jun. M. *Jacobus Wilde*, hætenus Scholæ Cathedr. Con-Rector, Professionem Eloqv. Græcæ Lingvæ ac Histor. in Gymnasio, morte *Christophori Zeigeneri* an. 1701. d. 24. April. vacue-

vacuefactam, uti Nov. Lit. dicti anni pag. 174. referunt, sibi que demandatam Oratione auspicali adiit. Ad hanc audiendam M. Dan. Eberhard / Prof. & Inspector, Programme, quod agit de duabus rebus quæ excellentem reddunt Oratorem Latinum, emendata scilicet loquendi ratione & rerum variarum scientiâ invitavit.

Die 5. Jul. Wendelinus Stendingius, Regii Lycei Rector, edidit Programma Invitatorium, de summi antiquorum erga Heroes suos Veneratione, ad Actum Progymnasmatum, in memoriam Victoriarum Caroli XII. institutum.

Hic Stendingius natione est Fluhrstadiensis Thuringus. Post facta in Lycæo Altenburgensi studiorum fundamenta, in Academia Jenensi per quatuor annos, sc. ab an. 1688. ad 1692. literis incubuit. Anno superiori 1702. in locum M. Adriani Preußmanni de cuius obitu in N. L. 1701. pag. 174. mentionem iniecimus, Rector constitutus est, habitâ d. 30. Septembr. Oratione de Studiis Scholasticis rectè instituendis.

Typis expressa exstat Concio Funebris, quam M. Liborius Deptin / Superintendens Regius & Pastor Petrinus, in funere Anne Beate, Conjugis Illustriss. Baronis Arvidi Hornii habuit; Titulus ita legitur: Christlicher Ehe-Gatten vergänglich und unvergänglich Augen-Lust / bey der höchst-traurigen Zeichen-Bestattung der Wenland Hoch- Wohlgebohrnen Frauen Baronin Anna Beate, gebohrnen von Ehrenstein &c. aus dem 103. Psalm vers. 15, 16, 17. vorgestellt. (9. plag. in fol.)

Ex GOTHLANDIA Insulâ.

Die 1. Junii haud procul ab urbe Visbiâ, Gothlandiæ metropoli, sequentes Nummi antiqui, partim aurei, partim argentei, & semita in diœcesi Eskelem protracti sunt:

Aureus Imp. 1. Honorii, 2. Theodosii, 3. Anthemii, 4. Leonis, & 5. Basilisci.

Argenteus 1. Antonini Pii, 2. Faustine Matris, 3. M. Aur. Anton. Philosophi, 4. Faustine Filie.

Johannes Carlberg, S.S. Th. Doct. & Episcopus Diœceseos Gothoburgicæ mortalitatem suam jam An. 1701. deposuit, cujus vitæ rationes, nimis licet seriùs ad nos transmissas, nunc demùm brevi recensu exponimus. Natus verò est A. 1638. d. 28. Sept. *Caroloſtadii*, in *Wermelandiâ*, Patre *Johanne Birgeri*, Consulis ibidem Filio, Matre *Christina, Olai Spaack* Filiâ. Jactis probè in Scholâ fundamentis Academiam, quæ *Upsaliæ* est, salutavit, ibidemque ad An. usque 1662. hæsit. *Lugdunensem* deindè Batavorum, ut & *Lipsiensem*, à quâ & Honores Magisteriales reportavit, nec non plures alias adiit, tandemque *Gieſſensem* sibi elegit, in quâ per XIV. annos studiis sic incubuit, ut A. 1677. habitâ prius Disputatione solenni sub Præsidio *Kiliani Rudrauffii*, D. & Prof. de *Perfectione Scripturæ materiali & finali*, & publicis institutis Prælectionibus Academicis, summos in Theologiâ Honores ritè capeſſere potuerit. Studiis postea ad finem perductis Patriam repetiit, & suffragiis communibus Pastor atque Præpositus Capituli Gothoburgici fuit electus. A. 1680. d. 25. Aug. thalami sociam accepit *Elisabetham Agnetam Stroinam*, cum quâ per XX. annos non minus jucundum quàm fœcundum egit matrimonium, siquidem XIV. liberos ex eâ suscepit, quorum VI. saltem adhuc sunt superstites. A. 1687. à *Sveciæ* Reginâ *Vlrica, Eleonora*, Concionator Aulicus; Et A. 1689. d. 21. Maji ab ipso Rege, *Carolo XI.* Episcopus Gothoburgicus fuit denominatus, quod munus usque ad ultimam Analysin fidelissimè administravit. Tandem, quod memoratu dignum est, corpore admodum infirmo, ultimam habens Synodum, quasi mortis suæ certus, præsentibus Diœcesanis ritè ac piè valedixit. Nec vana mentem illi præſagiſſe, eventus comprobavit, siquidem haud ita multò post, viribus indies indiesque deficientibus LXIII. agens annum, placidè exspiravit. Concionem in ipsis Exequiis habuit Pastor *Xenedoch.* ad dicendum à B. Defuncto invitatus, super Verba *Es. VII. 1. 2.* Quis verò muneris adhuc vacui spartam sit adepturus, tempus Novaque nostra in posterum docebunt.

Laurentium enim Normannum, Prof. Vpsaliensem, Episcopatuui huic destinatum, non ita pridem fatis functum esse, alio tempore commemorabimus.

HAFNIAE.

Præside D. *Cassare Bartholino*, S. R. M. Consil. Justitiæ, in summo Tribunali, Cancellaria & Consistorio Assessore, Philosophiæ & Medicinæ Doct. atqve P. P. nec non Medicæ Facultatis Pro-Decano, pro summis in Medicinâ honoribus, Disputationem Inauguralem, de *Essere Arabum, Wibbel- oder Tessel- Sucht* / proposuit *Michael Fridericus Chemnitius de Stromberg, Ricchovillanus Alsatius*. (6½ pl. in 4.)

Hæc Disputatio, exposita in *Proæmio argumenti occasione*, Cap. 1. Onomatologiam tradit; Cap. 2. Definitionem proponit; C. 3. De subjecto agit; C. 4. Causas exhibet; C. 5. Differentias; C. 6. Signa Diagnostica exponit; C. 7. Signa Prognostica sistit; C. 8. Curationem docet. Natus autem fuit hic Candidatus in Alsatia urbe Ricchovilla A. 1680. d. 29. Maji Patre *Philippo Martino Chemnitio de Stromberg*, Redituum Eccles. Comitatus Horburgensis & Dynastiæ Ricchovillanæ Præfecto, Matre *Anna Maria Salzmannia*. Post haustam solidioris literaturæ tincturam ex institutione *Heinii*, Scholæ patriæ Magistri, *Zachariæ Woborsky*, Ungari, Pastoris Mediovillani, *Johannis Georgii Reschii*, Pastoris Hunnavillensis, Anno 1694. Argentoratenſi Gymnasio à Gymnasiarchâ *Job. Christophoro Artopæo*, Eloquentiæ Prof. P. insertus, atqve An. 1697. Rectore Vnivers. D. *Job. Valent. Scheidio* Academico consortio inscriptus. Studia primò Philosophica, sub *Artopæo* Patre & Filio, *Julio Reichelt*, Mathemat. D. *Hartschmidio*, Logices, & *Kubnio*, Ethices Professoribus, deindè Medico-Botanica ductu *Mario Mappo*, & *Anatomica* auspiciis D. *Job. Val. Sebeidii* excoluit. Inde visitatis in transitu Francofurto ad Mœnum, Giessâ, Cassellis, Hannoverâ, Bremâ, Hamburgo, Lubecâ &c. Hafniam delatus, fidâ D. *Georgii Franci de Franckenaus*, S. R. I. Equitis, Com. Pal. Cæsar. S. R. M. Dan. & Norweg. Consilarii Justitiæ & Archiatri,

chiatrī, Academiæ Leopoldino-Imperialis Adjuncti, Societ. Reg. Anglorum Socii, & Recuperatorum Italiæ Colleg., ejusque Filiū *Georg. Friderici Franci de Franckenau*, Med. D. & Prof. *Χαραγωγία*, Professorum item & Medicorum Hafniensium D. *Reinh. Wagneri* & D. *Job. à Buchwalt.* consiliis eo usque profecit, ut dignus Fct. Medicæ videretur, cui manu memorati Præsidis, post Disputationem Inauguralem, laurea Doctoralis Medica conferretur.

ARHVSII.

*Petri Fogh ad Novorum Literariorum Collectores
Epistola.*

Biennium est, & quod excurrit, cum inter legendum Celeberr. *Job. Gröningi* Historiam Numismatico-Criticam observavi, ipsum p. 101. Lectori divinandam proposuisse Legendam MAKEΛΩΣ Phœnici additam in averſa parte Numismatis à *Travano* in honorem Reginæ Svecorum *Christina* cusi, quam Jesuitis, Romæ degentibus, crucem fixisse memorat, non additô scrutinii eventu, tantòque magis aucto cuivis legenti, ut verisimile est, desiderio enodandi hoc mysterium: Collatæ hinc mihi pro re nata cum variis disquisitiones, fortè fortuna etiam devolutæ sunt ad Mag. *Matthiam Wellejum*, Pastorem Trandbergensem in Samo Balthica, qui verissimâ, ut opinor, conjecturâ totum detexit, Græcâ larvâ detracto vocabulo Svecicò *Makelös* (nobis *Magelös*, Latinis *Sine Pari*) cui apprimè cum symbolo Phœnicis unicæ sui generis in toto orbe avis ex mente Mythologorum, convenit, quam plus vice simplici in nummis hujus Reginæ conspiciamus, vel ad exaggerandas ipsius laudes, ac si parem non agnosceret, vel denotandum tædarum jugalium fastidium, ipsi cum Phœnice commune: Cum autem mihi non constet, alibi explicatum esse hanc Legendam, vobiscum, Viri Clarissimi, communicare volui, ratus commodiorem mysterio in Septentrione nato explanando vix inveniri locum, quàm in Nov. Liter. Septentrionis, si ita vobis visum fuerit. Ejusmodi autem
lusum,

lufum non mirum eft placuiffe Reginæ, ut Antiquariis Romæ Septentrionalium lingvarum maximam partem ignaris, imponeret, cum viam præverit Antiquitas unam lingvam alterius habitu fæpius veftiens in ejusmodi monumentis publicis, fi huc referre liceat, quæ Illuftris Numifmatographorum Parens *Ex. Spanhemius de ufu & præftantiâ Numifm. p. 58. edit. Amft. 1671.*, ubi de Coloniis Romanorum loquitur, memorat de nummo Treboniani in Museo ipfiffimæ hujus Reginæ literis ex Græcâ & Latinâ fimul lingvâ infigito, ita nec infrequens in lapidibus antiquis utramque lingvam & fcripturam permifceri, & præter crebras Romanorum voces, integras periodos Græcis literis exprimi, & contrâ p. 55. monftrat Græca Latinis expreffa SEMNOS pro CEMNOC, LEON BASILEUS ROMEON pro ΔΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ. Ut alias taceamus fcribendi rationes in Veterum nummis Spectatorem non paululum divexantes, five confilio introductas, cum quamlibet literam voluerunt fignificare vocem, five cafu, quò referimus infcriptiones more retrógrado à dextrâ ad finiftram procedentes, quarum ex *Spanhemio* meminit Autor eruditiff. *Tract. de Vet. Numifmatis Potentia & Qualitate Lipf. & Francof. 1701. c. 2. p. 12. & Gefſſnete Münz-Cabinet p. 119.* ut non immerito cum Prudentio numifmata vocaveris ænigmata, quæ curiofis oculis ut plurimum aliquod divinandum relinqvunt. Quâ quidem occasione non poſſum non meminiffe aurei cujuſdam Numifmatis, pondere trium Ducatorum, quod poſſideo, vel rectius figilli Paracelfici, cum poſt inqviſitionem bene multam ejus formandi præcepta, figuram & uſum invenire contigit in ejus Tractatu ſecundo *de Medicinâ cæleſti*, ſ. *de ſignorum Zodaici myſteriis*, p. 130. edit. *Baſil. 1584.* in Latinam translato per *Gerardum à Doorn*, à noſtro in hoc ſolo diſcrepantia, quod limbus prioris partis proſus vacuus l. cit. reperiatur, characteres tamen prioris editionis ad calcem adjecti noſtro per omnia reſpondent, ſi ſolam lineolam rectam (I) inter M. & ſeqq. X. interjectam exceperis, quæ in noſtro non reperitur. Eclypon methodo Morelliana ut-

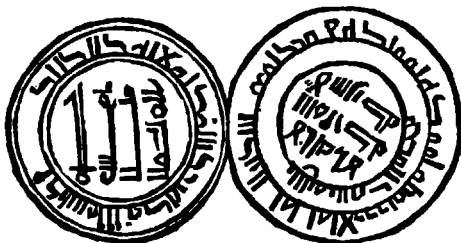
cunqve elaboratum mitto , si publico sistere placuerit,

Fig. I.

Φιλογλώτῃσι forsan charactere & sono diversarum lingvarum non minus negotii Gröningianò facessiturum, nisi tantum putaveris significare literas, qvanti usûs ipsa sigilla cum characteribus plerisque creduntur, i. e. nullius, plurimis minimùm involuti difficultatibus. Vid. inter alios *Geheimel Unterredung Theol. Philosoph. & Philos. Theolog.* p.109. sqq. Ecce autem & aliud,

Fig. II.

cujus archetypon proximè elapso mense Octobri inter arandum erutum, qvatuor abhinc milliaribus, mihi ab Amico dono datum , argenti purissimi , qvodqve 16. lödîg vocamus , qvod Nov-Antiqvum tantò libentiùs communico , cum similem sua inter numismata , qvorum non exigua ipsi collectio , habeat *Olaus Wormius, Matthia fil., Olai Nepos, Lector Theologiæ h. t. Jac. Lodbergio, qvo de N. Lit. 1699. p. 61. Successori M. Christiani Muus, de qvo N. Lit. 1701. p. 342. facto surrogatus, post Belgium, Angliam & Galliam visas, qvod munus Oratione inaugurali in*
Act.

Act. 8. v. 30. & 31. d. 13. Decembr. 1701. auspicatus est. Quod reliquum est, valeatis, faveatisque V. Studiosissimo
D. 16. Jan. 1703. P. Fogh.

TONNINGAE.

*Georgii Loffhagen, Med. Doct. & Serenissimi Cimbriae
Ducis Medici in Arce Tonningensi, Observatio
de Vaticiniis Brutorum.*

Quum Vir multae lectionis Excell. pariter ac Doctissimus Dominus Job. Ja. Stoltzfobi in Nov. Literar. Mar. Balsh. An. 1699. mense Septembr. de praesagiis animalium brutorum doctè ut solet commentatus est, illis experienciâ ceu omnium rerum magistrâ edoctus subscribere cogor. Notum enim adhuc pro dolor! omnibus incolis urbis munitæ Tönningensis quantum malum portenta anni 1699. portenderunt in sequente 1700., quo in effera Bellona caput in Holsatiâ extollebat; hæc inter (ut de aëris phaenomenis nihil dicam) notatu digna erat insolita copia piscium asellorum minutorum, qui neque antea neque postea in Eidero fluvio visi aut capti, ut piscatores belli præcones non immeritò hos judicarent, quod judicium mali ominis eventus postea probatum reddidit. De balænis in Septentrione quando visæ sunt tempore pacis, illorum aspectum insequi bellum in orbe arctoo ex Olao Magno notavit Adam Olearius Chron. Holsat. p. 142. Aves ignotæ & illorum locorum inconvetæ, si in conspectum venerint, bellorum indices fuisse toties observatum, & à fide dignis compertum habeo quod aliquot menses antequàm Serenissimus Elector Brandenburgicus, *Fridericus Wilhelmus Magnus,*

Cujus nulla unquam delebunt secula laudes, exercitum in expeditionem illinc educeret per Pomeraniæ tractum Aquilæ volaverint, adventum aquilæ illius Brandenburgensis, incolis mirandum in modum stupentibus, manifestantes. Ciconias non semel bellorum vates & expugnationum autores exstitisse in historiis passim reperitur, imprimis autem
turbarum

turbarum Holfaticarum certæ fuerunt augures, & bellô illo-
rum intestinô hac in urbe triste futuræ sequentis anni obsessio-
nis à copiis Danicis dederunt augurium; Et memini adhuc,
quantâ cum admiratione, omnium in se converterent oculos,
cum altera alteram è nido exturbaret, tantô impetu, ut non ra-
rò uterque antagonista lapsu graviore rueret, & rescissis postea
alis petulantis pueri ludibrium evadens justas arrogantia & fa-
stus daret pœnas. De Cervo cano (lichtgrau. Hirsch) / quando vi-
sus & captus fuerit in Ducatu Saxo-Isennacensi, semper prodro-
mum pestis fuisse, notavit Dn. *Egidius Euth* in *Anat. curios.*
confirmavitque exemplo An. 1679. & 1680. Fatalem cervi
conspectum in tractu Eiderstadenſi semper fuisse Duci regnanti
Holfato-Slesvicensi, observârunt ruricolæ nostri, & DEUS
immortalis! experientia, aliàs fallax, præterito anno fallere ne-
scia, obitu præmaturo, utinam octuagenario majore Serenis-
simi ac Celsissimi Principis ac Domini *Friderici*, qui

Defunctus vivet mundique per ora volabit
incolis, inter spem & metum hac de re versantib9, conjecturam
probatam reddidit, veritatemque fatalis cervi apparitionis no-
stris in terris oppressione optimi Principis in prælio contra
Regem Polonorum d. 19. Julii, confirmavit. Cur autem talia
præſagia à brutis animalibus fieri Summô Numini, cujus judicia
incomprehensibilia & viæ inperscrutabiles, placeat, petenti
rationem dabimus è docto & Curioso scholio Viri Pl. Rever. ac
Doctissimi Dn. *Casparis Lindenbergii*, Past. Ecclesiæ Lubec. ad S.
Joan. Nov. Liter. An. 1700. Mens. Jun. p. 166. inserto, quo lectorem
ablegamus, innuentes saltem, causam physicam hic nullam sub-
esse posse, quâ ex re si ullibi, maximè hoc in negotio apprimè
quadrat illud *Fernelii lib. 2. de Abdit. rer. Caus.* effatum:

Multa tegit sacro involucro natura: neque ullis
Fas est scire quidem mortalibus omnia: multa
Admirare modo, nec non venerare: neque illa
Inquires quæ sunt arcanis proxima: namque
In manibus quæ sunt hæc nos vix scire putandum.

Die 12. Maji de *Emphasi Sacrarum Vorum, ex Veteri Historiâ Hebræâ repetenda*, secunda vice disputârunt L. Theodorus Dassovius, P. P. & Martinus Jacobus Oymman, Anglo-Cimber. (3. plag.)

Sistit autem *secundum* hoc Specimen (*primum* enim adductum est in *Nov. Lit. T. V. p. 240.*) Decadem selectarum Vorum, ex Historiâ Hebræâ eleganter admodum illustratarum, utpote è Ps. LI. 4. Ps. CXXX. 6. Hof. XIV. 2. Rom. IIX. 23. Gal. IV. 6. Eph. V. 2., VI. 16. Hebr. IV. 6. Apoc. II. 5. VII. 13. In Præfamine monet Autor Clarissimus, se non Emphases illas jam repetiisse, in *Lexicon*, quod molitur, *Emphaticum* congerendas, sed novas planè jam exhibuisse. Ut verò *Lexicon* illud jamdudum promissum in lucem publicam tandem exire jubeat, Eruditi nobiscum unicè exoptant.

Die 17. Maji sub Præsidio Samuelis Reyheri, P. P. de *præcipuis superiorum sæculorum Phænomenis celestibus* disseruit Derleuus Fridericus Clausen, Vterfa-Holsatus. (3½. plag.)

Abolvitur hæc Disputatio Mathematica *quatuor Capp.*, quorum (I.) de iis Phænomenis agit, quæ tam ante diluvium, quàm post illud, sed ante nativitatem Christi inveniri potuere. (II.) De iis, quæ post Christum natum ad finem sæculi XVI. acciderunt. (III.) de illis, quæ superiori sæculo XVII. ad an. L. ejusdem sæculi observata sunt; & (IV.) de plerisque ab anno L. ad finem dicti sæculi, & ad hæc usque tempora observatis.

Die 24. Aug. Præsidi Wilhelmo Huld. Waldschmidt / Med. D. & P. P. nec non Facult. suæ Decano, Dissertationem Inauguralem, pro Licentiâ summos in arte Medicâ honores capeffendi, de *Calculo Remum*, Eruditorum examini submisit Christianus Vlricus Schreiber, Slesvicensis. (8½ pl. in 4.)

In *quatuor* distributa est *Capita*. *Primum*, Calculi nomen, definitionem & symptomata proponit. *Secundum*, Causas, tam remotas

remotas, quàm proximas, explicat. *Tertium*, diagnosin & prognosin tradit. *Quartum*, methodum medendi adjungit.

Lucem adspexit Dissertatio cujus inscriptio hæc est: *Poëticam Veterem Romanam aqve ac Græcam*, Clementissimis auspiciis *Fridericianis* in illustri Christian-Albertina, Præsidente *Sebastiano Kortholto*, Poësius Profess. Ordinario, à contemtu Scriptoris Parrhasianorum die 20. Sept. publice vindicabit *Wilhelmus Ludovicus Hudemann* / Crempa - Holstus, SS. Th. St. (5. plag. in 4.)

Prima *Kortholti* Dissertatio *Fridericianæ* opposita est Cl. Polyhistori Gallo *Adriano Bailletto* & à nobis recensita *A. 1702. p. 21. seq.* Alterius, quæ refragatur sententiis Cl. Polyhistoris *Petri Bayle*, mentionem fecimus hoc anno p. 63. seqq. Tertia hæc opposita est Cl. Polyhistoris Amstelod. qui se *Theodorum Parrhasium* appellat, Parrhasianis. *Pag. 3. & 4.* docet auctor Parrhasium gloriari se nihil afferre, quod jam dictum sit prius, & quibus seculum nostrum non indigeat, & temere tueri, veteres poëtas græcos & latinos ad imitationem non esse proponendos, sed novam poëticam excogitandam, nec latino sed vernaculo sermone carmina pangenda. *P. 5.* indicat, Parrhasium, cum ipse non sit poëta, male statuere de poësi, quod aliquot dissertationibus planum facturus sit, eumque antiquorum Græcorum & Latinorum poemata nostris manibus *παρρησιάζων* eripientem refutat. Indignum siquidem videatur inter copiosas & justas faciendæ rei occasiones nolle fortunas suas amplificare, sed velle magnam hereditatem, quam majores nobis reliquere, adspernari. *P. 6. f.* probat *Virgilium* & *Flaccum* esse imitatores, idque licere probat verbis *Jo. Clerici*, cujus scripta tantopere defendit Parrhasius. *P. 8.* contra Parrhasium tuetur, *Homerum* non esse primum poësius suæ inventorem, sed imitorem, indicatque *D. Jo. Alb. Fabricium Bibliothecæ Græcæ lib. I.* declaraturum LX. Scriptores ante *Homerum* extitisse memorari. Porro probat ante *Homerum* poëtas fuisse, eumque manibus trivisse res in obsid. Trojana gestas quas *Hegeſianax* & *Iliada* quæ *Antimacho*

macho & *qvæ* *Corinno* adscribitur, *qvæque* *Syagrio* æquali *Homeri* qui poemata hæc supprefferit, ut primus *Iliados* auctor haberetur. Eundem & *Maronem* æque ac *Ciceronem* sese ipsos imitatos esse *p. 10.* propugnat, ubi itidem pluribus ostendit turpiter se dedisse, qui veterum normam neglexerint, &, qvòd *Parrhasius* fieri jubet, novam poët. artem excogitarint. Id firmat exemplo *Lopesii de Vega* Hispani *p. 11.* & *Wilhelmi D'avenant* Angli, Arabum, *Theophili Viaudi*, Galli, *p. 12.* E contrario *Richard. Blakmorum*, Anglum, poema Epicum *Principem Arthurum* ad normam *Virgiliani*, qvòd ad indolem hujus ævi optimi accommodatum sit, exactum, omnium recte existimantium studia ad se convertisse ait. Ejusdem vero poema heroicum qvòd postmodum publicavit, qvia ad nullum veterum exemplum respexerit, eundem applausum neutiquam tulisse. *P. 13.* ostendit *Blackmorum* imitationem suam sibi laudi duxisse, qvia *Godefredo Knellero* Lubecensi pictori inclutissimo vitio verti neqveat, qvòd ad *Raphaelis Urbini* virtutes proxime accedat, vel illum exprimat plane; neque *Christoph. Wrenio* exprobrari possit, qvòd modo *Londini* in condendo *Templo S. Pauli* e *Mich. Angelo* nimiam similitudinem ducat. Neque vero *Zeuxidi* ait obijci qvòd *Helenæ* formositatem ex pluribus formis velut excerpserit, qvare *Apellem* superarit, qui cum sola sua imaginatione niteretur, coactus sit *Venerem* imperfectam relinquere. *P. 14. seqq.* *Jos. Scaligeri*, *Isaaci Casauboni* & *Hugonis Grotii* (qvòs mire commendat *Parrhasius*) testimoniis probat, poëtis licere esse imitatoribus. *P. 16.* s. commendat poëticam artem *Aristotelis*, & probat, commentatores, qvòs recenset, ejus præceptis nihil addidisse & detraxisse, sed ea tantum illustrasse, *Maronem* autem ea opere ipso mire expressisse. *P. 18.* contendit adversus *Parrhasium*, veterum exempla neutiquam impedimento fuisse, qvòd recentes poema epicum præcellentissimum nondum elucubrare potuerint. Investigat itaqve pluribus rationes per quas recentioribus poëtis non licuerit ad veterum majestatem adspirare. (I.) Vtrum Enthusiasmo poëtico id tribuendum sit in dissertatione de hoc argu-

mento se ait disquisivisse. (2.) Refellit eorum sententias qui putant naturam effœtam consensuisse. (3.) Non diffitetur animi rudis & invidi crimen recentes à studio sequendi veteres revocare, quorum iniquitatem augeat doctissimorum virorum modestia, qui nimium antiquis, sibi parum tribuant, judicatque à Virgilio, nisi tentasset, non potuisse superari Theocritum, Hesiodum, Homerum, Ennium, Lucretium. (4.) Secundum quosdam religionem Christianam obstare ait, quod veteribus poetis epicis cedamus, quoniam nostra sacra nobis interdican machinarum usu, & ne Jovem, Minervam &c. in poematis adhibeamus. Subjungit autem majora nobis è sacris litteris affluere commoda, quocirca Blackmorus, Wesleyus & Drydenius, poetæ Angli celeberr. propugnent bonos & malos spiritus ingredi posse poema epicum Christianum loco deorum paganorum. (5.) Incitamenta & Mecænates inquit recentiores destituere, nec illos soli poemati Epico, quod totum vitæ spatium deposcat, vacare posse. (6.) Neque hodiernos indefessa solitudine poemata sua, ut veteres, perpolire, quocirca, secundum quosdam, antiquis concedant. (7.) Denique indicat potissimam causam, cur nostra tempora poeta epicus, ceu veteres excellens, destituat. Nimirum quia minus quam par est cum antiquis æmulentur. Addit *p. 35.* omnes domesticas lingvas, quibus poemata nos vult pangere Parrhasius, & quarum novos recenset, epico poemati impares videri, non solum quod mutabiles sint, nec syllabarum mensuras attendant, sed quia rhythmis gaudeant, quibus similiter cadentibus vocibus minuatur Epici Poematis dignitas, sublimitas, severitas, gravitas & majestas. Non tacet autem rhythmorum usum, quatenus in aliis carminibus collaudandus sit, se peculiari dissent. expositurum. *P. 28. f.* non laudat eos qui modo omnia vulgari sermone conscribunt, & culpat Parrhasium quod barbariei regnum conetur stabilire. Commendat enim Latinam eruditorumque linguam, quod sola immutabilis perstiterit, quocirca quoties de fœderibus agant Principes non sine maximo damno negligi queat. Illius dignitatem tanto majorem ait quo magis pateat &

quo pluribus intelligatur. Illâ scriptum poëma ait memoriam auctoris sui diligentius custodire, eiqve immortalitatem elargiri. *Sorbierium* quidem librum de prærogativâ lingvæ Gallicæ scripsisse, eum verò refutâsse *Slusum* & *Vossium* indicat. Vti Jo. Bapt. Evangelistam *Picenum* & *Alex. Tassonum* Etruscum sermonem Romano præferentes refellerit Jo. Nic. *Saulius Carrega*, Italus. Neqve præterit anno 1676. *Ludovico XIV.* Gall. R. fuisse svasores, ut publica monumenta Gallico sermone curaret inscribi, qvocirca prodierit liber *Franc. Carpentarii* de Arcu triumphali gallicè inscribendo, quem exagitârunt Jo. *Lucas* & Jo. *Bapt. Santolius*, Galli, poëtæ latini celeberr. Tandem ipse Gallorum Rex latinum sermonem suo anteposuit, ne quid perpetuitati gloriæ suæ eriperet. P. 31. tuetur Latinum sermonem à Parrhasio perperam appellari *mortuum*, cum nunc demùm vivat, vigeatqve postqvàm æqvè ac græcus non à nutricibus discitur, sed eum ex plebis potestate doctorum usus vindicavit. Qvocirca immortalitatem adeptus sit aliisque largiatur. P. 32. f. pluribus ostendit lingvâ Parrhasio vernaculam multis nævis obnoxiam esse. P. 34. f. non solum docet *Vavassorem*, *Jf. Vossium* & Scriptorem ad Herenn. rhythmos lacessivisse, sed & poëtas recenset, qui sine rhythmis versus scripserunt. Ex iis h. l. tantum nominabimus Jo. *Miltonum*, poëtarum Angliæ principem, quem poëma heroicum : Paradisum Amissum, aliaqve sine rhythmis contexuisse felicissime nos docet Nec silet Perillustrem *Seckendorffium* Lucani Pharsaliam posthabitis rhythmis germanico carmine vertisse, quo lecto *Morhofius* mutarit sententiam, in qua fuerit, de rhythmis. Nempe *Morhofius* in libro de poësi germanicâ rhythmos defenderat, idem vero, ut Auctor manifestat, docuerat vitam & animam poëmaticis in Numero poëtico consistere, quem non ita possint observare vernaculi poëtæ, quia non scribant poëtarum Græcorum & Romm. more. Illos numerum poëticum mire observasse p. 37. seqq. ostendit exemplis *Homeri*, *Sapphus*, *Maronis*, *Ovidii*, *Propertii*, *Flaminii*, *Licentii*, *Vida* &c. Qualia licet imitari voluerint plurimi poëtæ, domestica lingua scribentes,

qvos nominat, tuetur tamen genium lingvarum popularium vetare qvo minus ad Græcorum vel Romanorum numeros metricos poemata pangere possimus. Neque tamen rhythmos ad Poëma Epicum adhibendos censet, qvod ejus natura à paranomasiis & allusionibus abhorreat. Qvare p. 40. concludit, si in verticem, in qvo Homerus & Maro constitit, tandem aliquando velimus eniti, oportere nos latinum eruditorumqve sermonem ad præcellentissimorum poematum majestatem adjungere, qvique Parrhasius contradicat, cujus rationes ad veritatem propediem revocare perget.

Idem *Sebast. Kortboltus* prælo nunc subicere cœpit, uti accepimus, *Librum de pueris doctis*. Nimirum in dissertatione de *studio Senili* aliquot eorum centurias à *Raillero* omittas dudum jam pollicitus est. Recudi illam una curabit, æque ac disquisitionem de *Puellis in tenerrima ætate eruditis*, cujus mentionem fecimus p. 53. seqq., anni 1700.

Die 21. Sept. Dissertatione *Thèologica Fridericiana Vota Monastica & Nasiræorum*, factâ inter se collatione, exposuerunt *L. Theod. Dassovius, P. P. & Christianus Münden / Femarientis*. (4. plag.)

Postquam nuper Dissertat. hujus Præses *Dissidium Pontificis Rom. & Hebræi* deduxit, prout supra p. 166. monuimus, nunc pariratione *dissidium Votorum Monasticorum & Nasiræorum* ex Hebræorum & Pontificiorum Monumentis deducere ac probatum dare annisus est. Eâdem autem usus Methodo, dicenda thesibus quibusdam inclusit, quas ordine nunc exhibemus. *Thesis I.* ita fluit: *Vota Monastica dicuntur esse status perfectionis, sed Nasiræatus non erat status perfectionis*. *Thes. II.* hæc tradit: *Monachi & Moniales tondentur, cum vota suscipiunt, sed Nasiræi tondebantur demùm finitis votis, Nasiræa autem non omnes tondebantur*. *Thes. III.* sic effertur: *Vota Monastica suscipiuntur invitis interdum Parentibus, aut liberis; vota autem Nasiræatus suscipiebantur volentibus utriusque*. Qvam excipit *Thes. IV.* hisce verbis concepta: *Vota Monastica debent esse perpetua, sed Nasiræorum vota pleraque erant temporaria*. In *Thes. V.* sequentia legun-

leguntur: *Vitima à Nasiræis oblata non præfigurabant vitam Monachalem.* Thes. VI. hæc habet: *Vota Monastica paupertatis, obedientie & castitatis, Nasiræis non venerant in mentem.* Thes. VII. scribit: *Per Vota Monastica non abstinere à vino, nec à consione, nec ab immunditie cadaverum, sicut ab iis abstinere per vota Nasiræatus.* Thes. VIII. tandem hunc in modum concludit: *Monachi in claustris à consuetudine vivendi cum secularibus se junguntur, sed Nasiræi unà vivebant cum aliis, qui votum non fecerant.* Eant ergo Pontificii, atque Votorum Monasticorum & Nasiræorum Convenientiam firmioribus probent argumentis.

Festo Michaëlis Pro-Rector & Senatus Academia Kiloniensis ad Sacra Solemnia concelebranda, Cives Academicos peculiari Programme invitavit. (1. plag. in 4.)

Agitur autem in illo de *Hymnis*, qui vernaculâ lingvâ de *Angelorum Custodiâ* in DEi honorem solent decantari, utpote de eo, *HERGOTT* / dich loben alle wir / qui *Melanchtoni* communiter, ab *Oleario* autem, novissimo Bibliothecæ Hymnicæ Conditore, D. *Paulo Ebero*, tribuitur, nec non de reliquis: *Den GOTT der Engel wollen wir am Engel-Feste loben.* Ich dancke dir mein GOTT / daß du mein ganges Leben. O GOTT der du aus Herzen-Grund die Menschen-Kinder liebest. Quibus adjungitea Cantica, quæ ex professo quidem de Angelis non agunt, multa tamen de iis commodè immixta tradunt, ut sunt: *Jesaja dem Propheten das geschah.* *Getzlich lieb hab ich dich / o HERGOTT* / (de quo notatum legimus, *Lubecensium Pastorem, Joachimum* (non Christianum) *Wendium*, justo commotum Zelo, ægrè olim tulisse, quod homines impii, DEum magis odio habentes, quam amantes, illud plus justo in ore semper haberent,) *Gür Gericht / HERGOTT Christe / steh ich hie.* *Warumb betrübstu dich / mein Herz?* (de cujus Autore nonnulla adducuntur.) Deinde notantur quædam de suspiriis illis: *Dein Engel laß auch bleiben / ac Befiel dein Engel / daß er komm.* Quibus præmissis de *Variarum Lectionum Hymnorum Sacrorum Indice* differitur, eumque pernecessarium esse, quo meliori cum cura illi decantari possent, monetur, adjecta parænesi, ne Cantica pia negligantur temere

temere, neq; ad Exemplum *Lazari Bonamici, Angeli Politiani, aut Philippi Caroli*, carminibus & Scriptis *Pindari vel Senecæ* postponantur. Hâc occasione monemus, M. *Enochum Zobelium*, Archi-Diaconum Annæbergensem, qvi *P. Arnoldo Engelin*, Soc. Jesu, & *Balthas. Bekkero* Scripta quædam opposuit, olim in eo fuisse, ut Hymnos sacros accuratâ meditâtâqve diligentia inter se conferret, atqve sic, ex tàm innumeris libris Metricis, probatissimum absolutissimumqve *Hymnodicum* conflaret & sifteret. Verum operi isti *A. 1697. d. 25. Martii* immortuus est, spemqve de hoc Labore conceptam ademtam nunc esse dolet eruditior orbis. Asservat equidem Vidua relicta *Collectanea* B. Viri, sed num ex illis promissum opus confici queat atqve absolvi, affirmare nobis haud est integrum. Quapropter ut vel *Georgius Serpilus*, Ratisponensium Ecclesiastes, (ni iniquiora fata illum à Meditationibus hîsce avocarent,) vel *Jo. Christoph. Olearius*, Arnstadiensium Præco, ea excutiat, inqve ordinem redigat, atqve adaugeat, vovemus.

LVBECAE.

Obiit trigesima Septembris

Reverend. & Prænob. Dominus.

D. HENRICVS HERINGH,
Ecclesiæ Cathedralis *Lubecensis* Canonicus Senior.

Is auditis humanioribus studiis *Embrica*,
Philosophiâ *Colonia*, Jurisprudentiâ *Vienæ*;
Regis Galliarum ad aulam Danicam Legati

Secretarium egit *Hassniæ*,

Seren. JOANNIS FRIDERICI Luneb. Ducis

Sacellanum aulæ *Hannoveræ*,

Ad Sanctum Germanum Canonicus *Spiræ*,

Quia Episcopalem, Suffraganei *Spirensis*, dignitatem recusavit,
Hoc sibi Epitaphium fecit & poni voluit;

Henrici Heringhi jacet hic exile cadaver,

Iustorum in sortem libera mens abiit.

Libertatis amans, mundi neglexit honores

Oblatos, sperans regna beata poli.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Menſe Decembri , MDCCIII.

WISMARIAE.

Typis *Andree Martini* Concio Funebriſ prodiit, cujus titulus ita habet: Das herrliche Tribunal Gottes / deſſen ſeel. remedirungen die Ehre der weyl. Hochwolgebohrnen Frau Vice-Präſidentin, Frauen Eliſabeth Gyldeſtern / Frauen zu Liſumgebygoord und Voorſidd / ewiglich lobſinget/ ſeit dem der Allerhöchſte am 4. Febr. 1703. alle ihre Klage in Freude verwandelt hat. Bey dero ſolennem Begräbniß-Actu der Gemeine Gottes zu Wiſmar am 25. Jun. als Dienſtage nach Trin. in der Haupt-Kirchen zu St. Marien geöffnet/ von Henning Johann Gerdes / der H. Schrifft Doct. Superint. und Conſiſt. Präſ. (1. Alph. 6½ plag, in fol.)

In hac concione Verba *Textus* è *Pſ. XXX. v. 11. 12. 13.* prolixè, variis adductis, atqve è *Theologia* præſertim Polemica, ut & ex *Jure Civili* depromtis, *Obſervationibus*, exponuntur. In *Prælogio* è *Jer. XII. v. 1.* & in *Exordio* è *II. Sam. XV. v. 3.* nec non in *Tractatione* ipſa ex *Aët. XXV. v. 12.* illuſtrantur: *P. 38.* adverſus *Bernhardinum*, ſalutationes Electis in altera vita tribuentem, diſputat. *P. 42.* *Lichtſcheidii*, Eccleſ. Cizenſis, ſententiam, qvâ animarum ſtatum medium defendit, explodit. *P. 40.* *Novaturientium* Voces in res indifferentes animadvertentes adducit & taxat. *P. 69.* de ſalutatione injuncta Moribundis (cujus in *Nov. Lit. T. III. p. 128.* & *T. V. p. 268.* mentio facta fuit) agit; eamqve rejiciendam eſſe exiſtimat, permotus Pauli dicto *Phil. III. 13, 14.* Plura ipſa lectio ſuggeret.

ROSTOCHII.

Die 18. Octobr. D. *Jo. Fechtius*, haſtenus Rector, ſceptra Acad. depoſuit, & prævia legum Academicarum recitatione

L1 eadem

eadem solenni ritu tradidit *Joh. Nicolao Quistorpio*, S. Th. D. & P. P. uti & Pastori Nicolaitano, nec non Ecclesiarum Civitatis Rostoch. Superintendenti.

Die 27. Octobr. Præsides M. *Petro Beccero*, Sch. Pat. Rect. Math. Prof. Publ. & Philos. Facult. h. t. Decano, Dissertationem Circularem, quæ *miraculum Solis & Luna in Hemisphærio Gabaonis & Ajalonis ad mandatum Josuestantium* exhibet, placido amicorum colloquio submisit Respondens *Isaacus Hermannus*, Colb. Pomer. supra mens. Junio p. 121. nobis memoratus. (2½ plag. in 4to.)

Præfamen hujus Dissertationis docet, eandem Scripturæ & naturæ veritatem, in rebus naturalibus sedulò conferendam. §. 1. Verba *textus*, miraculum complectentis, occasionem & connexionem recenset. §. 2. Quo diei tempore contigerit miraculum, inquirat. §. 3. Locorum ubi evenierit, situm & distantias investigat. §. 4. Miraculum omnino fuisse in genere evincit. §. 5. Quid per *Solem & Lunam* h. l. intelligatur, explicat. §. 6. Quomodo *Sol & Luna* steterint, demonstrat. §. 7. Quomodo steterint è regione *Gibeonis & Ajalonis*, ostendit. §. 8. Quodnam sit medium illud *cali*, quo stetisse Sol dicitur, & §. 9. quamdiu duraverit miraculosa hæc statio, demonstrat. §. 10. Concludit.

Die 30. Octobr. sub Præsidio *Joh. Joach. Schöpfferi*, J. Cti & Antecessoris, Comit. Palat. Cæsar. nec non Consist. Ducal. Assessoris, Dissertationem Juridicam Circularem, quæ tractat quæstionem: *an Commeatu falso uti liceat ad fallendum hostem*, proposuit *Martinus Albertus Willebrandt* / Rostoch. (4½ plag. in 4.)

Conscripta est Dissertatio, uti *Prælogvium* ejus fufius docet, occasione facti locum tenentis Generalis Campi Magistri *de Malborough*, qui commeatu (einem Paß) Fratri à Gallis commisso, cujus personam induit, superioris anni mense Novembri Gallos fefellit, salvusque evalit. Absolvitur autem tribus Capitibus,

bus, quorum I. quæstionem propositam iustrat. II. Similes, quibus hostis licite fallitur, fallacias recenset. III. Fraudes illicitas exponit.

MALCHINI.

Die 15. Octobr. M. *Carolus Arndius*, Schol. Malchin. Rector, *Panegyricum Ciceronianum* celebraturus, sex Juvenes produxit in arenam Oratoriam, qui Orationes Ciceronis Panegyricas habuerunt. *Samuel Hollmann*, Stasfurtho-Saxo, *Biographos Ciceronianos* recensuit. *Christoph. Conradus*, Bahnoa-Pom. *Vitam Ciceronis contractam* repræsentavit. *Jac. Bucholtz*, Güstrov. illustriores Opp. *Ciceronis Editiones* enarravit. *Samuel Joach. Kronike*, Acro-Mistorff. Meckl. celebriores *Orat. & Epistol. Ciceron. Commentatores* exhibuit. *Sam. Behrens*, Malchino-Meckl. minus usitatorum *Cicer. Script. Cultores* insinuavit. *Sam. Christfried Starck*, Darguno-Megapol. selectos *Officior. Cicer. Interpretes* elegit. Præmissum est huic *Actui Oratorio* Programma, (*Güstrovi. plag. in fol. excusum*) in quo disseritur tum de *Cicerone*, qui studiis exercitatus, *Officiis & Virtutibus* conspicuus, *Patrociniis & Beneficiis* clarus ac charus, ac sic denique mortuus esse dicitur, ut ejus memoria hactenus nunquam intermortua fuerit; tum de *eius Scriptoribus ac Commentatoribus* agitur, ita ut laudentur (1.) *vita Ciceron. Scriptores*, (2.) *Operum Ciceronianorum Commentatores & Editores*, (3.) *Orationum Ciceron. Collectores*, (4.) *Epistolarum Ciceron. Explanatores*, (5.) *minus usitatorum Ciceronis Scriptorum Curatores*, & (6.) *Officiorum Ciceronis Interpretes*. Dignum est laude institutum Viri de Re Literaria bene merentis, & nil nisi egregia Eruditis promittentis. Quapropter merito optamus, ut, quemadmodum nuper *Schediasmata Bibliotheca Græca difficilioria*, in *Nov. Lit. T. V. p. 60. seq.* adducta, evulgavit, ita in posterum quoque hoc literarum stadium decurrat, atque spem de se conceptam præclare adimpleat.

SEDINI.

Die 12. Julii peractum feliciter visendi ordinandique Gymnasii Carolini negotium, quod Gubernator Generalis, *Bernhardus Christoph Jægerus*, cum *D. Jo. Frid. Mayo*, P. P. & reliquis

Gymnasii Curatoribus ac Deputatis, *Frid. Wilhelmo ab Eichstedt, Felice Friderico à Flemming, Jeremia Hopfero, & Theodoro Scherenbergio*, administravit, *Actu* Oratorio fuit dilaudatum à sex Juvenibus, quorum primus *Joach. Petrus Rumphius*, Demmin. *Latina Lingva* asseruit, Doctrinas necessarias in prædicto Gymnasio hæctenus floruisse, & adhuc per Dei gratiam doceri; secundus, *Job. Godofr. Bleccius*, Sed. *Lingva Hebræa* DEo Optimo ob præstitum hæctenus beneficium grates dixit; tertius, *Job. Babrius*, Gryphisw. *Lingva Græcâ* Sapientiæ studium hîc excultum commendavit; quartus, *Jo. Ge. Hillemayer*, Sed. de *Lingva Gallica* Gallicè disseruit; quintus, *Jo. Köppenius*, Sedin. *Idiomate Italico* de prudentia Civilis Italicæque Lingvæ egit, ac sextus *Jo. Hermannus Zurnedden*, Sverinenlis, *Germanica Lingva* de cura & favore Principum in Scholas verba fecit. Conscripsit ejus rei ergò *Programma* modò dictus *Räscrus* (1. pl. in fol.) atque de *fatis Gymnasii Carolini* breviter disseruit. Est verò illud apertum *A. 1541*. Auspiciis Pomeraniæ Ducum, *Barnimi IX. & Philippi I.* postea *A. 1574 Job. Friderici* autoritate legibus saluberrimis munitum. Reddita Orbi pace *A. 1649*. Reginæ *Christina* munificentia adauctum, atque à *Carolo Gustavo* sustentatum, quemadmodum ex *Carolo XI.* singulari gratia *A. 1667*. *Gymnasii Carolini* nomen accepit, atque sub *Carolo XII.* collustratum fuit ac noviter perpolitum. Ut ergo luce hac in posterum quoque fruatur, atque à spissis tenebris liberum semper maneat est quod optamus.

Sed hac occasione Scripta supra laudati *D. Röseri*, præter *Dissert.* illam, in *Nov. Liter. T. VI. p. 173. seq.* adductam, ordine, quò prodierunt, exhibere placet. Sequentia autem fuerunt edita.

(I.) Wittebergæ.

1. Disputatio prior de *Hermete Trismegisto*, sive *Mercurio*, *Literarum Inventore*, Præside *Georg. Cass. Kirahmajero*, Orat. Prof. Publ. Anno 1686. (1. plag.)

2. Disput. posterior de *Hermete Trismegisto*, sive *Mercurio*, *literarum inven-*

- inventore, Resp. *Johanne Georg. Klichsier*, Rotenburgo-Franco, an. 1686. (2. plag.)
3. Disput. de *Juramento per Genium Principis*, Resp. *Georg. Christoph. Henno*, Frauenauro-Franco, an. 1686. (2. plag.)
4. Disput. Historico-Theologica de *antiquis Christiana Ecclesia Ritibus*, in *precibus publicis adhiberi solitis*, Præs. *Joh. Andr. Loenstedtio*, S.S. Theol. Doct. & Prof. Publ. an. 1687. (4½ plag.)
5. Disput. prior de *Statu Principum*, Resp. *Joh. Samuele Stryke*, Francofurt. Marchico, hodiè J. V. Doct. & Prof. Publ. in Acad. Halensi, an. 1687. (2. plag.)
6. Disput. posterior de *Statu Principum*, Respondente *Eodem* an. 1687. (2. plag.)
7. Dissertatio Physica de *Veneris*, pro Loco ab Ampliff. Philosophorum Ordine sibi concessio, Resp. *Carola Christiano Kirchmajero*, an. 1687. (3½ plag.)
8. Disput. Moral. *hominem ad se conservandum obligari*, Resp. *Caelest. Hoffmanno de Greiffenpfel*, Eq. Pom. an. 1687. (3½ plag.)
9. Disput. inauguralis de *Chiliasmo*, ut vocant, *subtilissimo*, Præs. *Joh. Georg. Neumanno*, S.S. Theol. D. & Prof. pro summis in Theologia honoribus, an. 1694. (6½ plag.)
- (II.) Francofurti ad Viadrum
10. Dissert. Historica de *Palladio*, Resp. *Petro Christoph. Vehrlo*, Francof. March. an. 1688. (5½ plag.)
11. Dissert. Academica de *Sceptris Principum*, Resp. *Anton. Vlrco Gask*, Soltqvello-Marchico, an. 1690. (8½ plag.)
12. Dissert. de *Veneno adversus Hostem usurpato*, Resp. *Garlef Meurer*, Hamburg. an. 1690. (7½ plag.)
- (III.) Sedini.
13. Diff. de *Amicis Principum*, Resp. *Christiano Gothofr. Schadelockio*, an. 1691. (5½ plag.)
14. Diff. de *Thronis*, Resp. *Georg. Joh. Gröben*, Brandenb-March. an. 1695. (2. plag.)
15. Diff. de *Thronis Principum*, qva Respondentis vices egregiè tunc sustinens, *Vlricus Lindschöld*, Comes Svec. an. 1695. *Regium*

- Natalem Caroli XII. Regnorum ac Provinciarum Sveciæ tunc Heredis, nunc Regis Augusti, celebravit. (6. plag.)*
16. Diff. de *Throno DEI*, Resp. *Job. Frid. Fabricio*, Sedin. an. 1697. ($5\frac{1}{2}$ plag.)
17. Diff. Historica Politica, quâ *felix Specia Imperium ex prudenti imitatione antecessorum ostendit* Resp. *Otto Wilhelm de Klinckowström*, Eq. Pomer. an. 1697. *Onomasterium Augusti Spec. Regis Caroli XI. piè excipiens. (19. plag.)*
18. Diff. de *Thronis Ecclesiasticis*, Resp. *Job. Christ. Bartels*, Sedin. an. 1697. ($4\frac{1}{2}$ plag.)
19. Diff. quod *Physica ad DEum manuducat*, prior, Resp. *Job. Henr. à Bobart*, Sedin. an. 1699. ($3\frac{1}{2}$ plag.)
20. Diff. posterior de eodem argumento, Resp. *Christiano Cosmaro*, Francof. March. an. 1700. (4. plag.)
21. Dissert. Politica de *Cive*, Resp. *Christiano Simone*, Sedin. an. 1701. (6. plag.)
22. Exercit. Moral. I. de *Actione humana*, Resp. *Christ. Henr. Sybrando*, Sedin. an. 1702. (1. plag.)
23. Exercit. Mor. II. de *norma Actionum humanarum*, Resp. *Imman. Nitzio*, Stargard. an. 1702. (1. plag.)
24. Exercit. Mor. III. de *Lege Naturali*, Resp. *Job. Samuele Hoppio*, Gedan. an. 1702. (2. plag.)
25. Exercit. Mor. IV. de *Religione Naturali*, Resp. *Matth. Petro Burmeistero*, Sverin. an. 1702. (2. plag.)
26. Exercit. Mor. V. de *Officio Hominis erga se ipsum*, Resp. *Ch. Henr. Sybrando*, Sedin. an. 1703. ($2\frac{1}{2}$ plag.)
- Petri Laurembergii Cronius*, sive series compendiosa rerum illustrium gestarum à mundi exortu ad Annum 1642. deducta, cum *Continuatione* ad An. 1697. Sedin. (20. plag.)
- Institutiones Morales* ex purioribus Juris fontibus ad mentem & ductum *Puffendorffii*, *Grotii*, aliorumque præstantissimorum Doctorum Mor. derivatæ, atque ad meliorem juventutis literariæ captum facili methodo in quæstiones redactæ, cum Indice Capitum ac Rerum. Sedin. an. 1701. (2. Alph. 3. pl.)

Programmata de variis Argumentis , prout eadem Natales Nominales & Exeqviales Regii, aliæqve Solennitates publicæ, festa ac panegyres in Athenæo isto festis Orationibus celebratæ : cumprimis funera præcipuorum Virorum in Urbe Sedinenſi ac Provincia iſta ſuggeſſerant, typis exſcripta publicè centum amplius proſtant.

REGIOMONTI.

Diebus 17. 18. & 20. Septembris Medicinæ Candidatus *Chriſtian. Frider. Krokifius*, Straleſundâ-Pomeranus, Phyſicus Mariæburgenſ., publicè *Leſtiones ſuas cursorias* habuit in facie Magnif. Pro-Reſtoris, totiusqve Senatorii Ordinis, Materiam de *Capitis Affectibus* proponens. Qvod idem & alter Medicinæ Candidatus *Carolus Jacobus Röſer* / Qvedlinburgo-Saxo, diebus 1. 2. & 5. Octobris etiam præſtitit : de *Phantaſiâ Morborum Cauſâ & Medicinâ* ſolidè pertractans.

Die 16. Octobris, horis ante & pomeridianis, *Chriſtianus Fridericus Krokifius*, paullò ante dictus, pro ſummis in Medicinâ honoribus conſeqvendis, *Diſputationem Inauguralem* habuit, de *Cephalalgia habituali cum Vertigine*, in quâ pluribus Cephalalgia differentiis datis, in genere, qvod alia *Transitoria* ſit, alia *Habitualis*, annotat. *Transitoria* Cauſam à frigore & æſtu exteriori quidem aëris ut plurimum : interiori, ſanguinis, præcipuè in febribus, accerſendam eſſe ſtatuit : Quibus varios modos horum generationis ſubneſcit , variasqve ex Autoribus ſpecies Cephalalgia adducit, atqve ad quam Cauſam ſingulæ referri debeant, docet. *Habitualement*, cum *Williſſo*, expoſitâ Ætiologia ejus, dividit in *Continuam* & *Intermittentem* : *Intermittentem* rurfus in *Periodicam* & *Vagam* ; ubi ſimul notat *Habitualement* quandocumqve *ſolitariam* eſſe, aliquando *cum aliis affectibus conjunctam*, & per *conſenſum* factam ; quibus cunctis ſingulatim, ſuſius & variis hitoriis explicatis, pro cujuſvis cauſâ ejusqve diverſitate, diverſam etiam Curationem & Medicamina ſuppeditat.

Die 18. Octobris itidem horis ante & pomeridianis, alter
Docto-

Doctorandus, *Carolus Jacobus Köser* / suam *Inauguralem Disputationem* Anatomico-Medicam, de *Affectu Oculorum*, *Epiphora dicto*, habuit, quam cum *Ophthalmiâ Serosâ* eandem putat. *Subiectum*, Oculum scil. humanum, secundum Recentiorum novissima inventa, perlustrans, *Glandulas duas*, *Carunculam nempe Lacrymatem*, & *Glandulam innominatam*, uti & *Ductus glandulosos*, *Stenonianos & Meibomianos*, immediatum fontem statuit. *Causam proximam plerumque Lympham acrem*, interdum *Lympham solâ copiam peccantem*, uti & *glandularum laxitatem*, vel aliud *Vitium*, externa etiam *quæpiam irruentia*, defendit. Inter *mediatas causas* imprimis recenset morbos quosdam antecedentes, *Catarrhos puta, Variolas, Apoplexiam, Phthiriasin*. Tandem *Differentiis* additis, & *Diagnosi*, & *Prognosi* propositis, *Curam* secundum *Causarum & Circumstantiarum Variationem* subnectit, præcipuè *Vesicatoria & Sudatoria* commendans, nec non externa nonnulla.

Finito Actu Disputatorio, ambo hi Viri summis in Arte Medicâ honoribus & Privilegiis solenniter sunt ornati à *Brabeutâ* ad hunc Actum ab Ampliiff. Facultate Medicâ constituto, *Philippo Jacobo Sartmann* / Phil. & Med. Doct. *P.P. Tertio Ordinario*. Promotionis diem, Programme invitatorio, de tabulâ publicâ præcedente Dominicâ XIX. Trinit. indixit modo nominatus Doct. *Sartmann*; Ad Lectiones autem Curatorias utriusque Doctorandi Hospites & Auditores, Programmatiss, de tabulâ publicâ, Diebus Dominicis XV. & XVII. post Trinit. invitavit *Gothofredus Sand* / Ph. & M. D. *P.P. Ordinarius Quartus* p. t. Facult. Medicæ *Decanus*.

NARVAE.

Biblia hactenus Dialecto quidem *Slavonicâ*, nondum verò *Russicâ* prodierunt. Hinc Præpositus ille *Glikius*, non ita pridem cum captivis quibusdam Mariæburgo Moscoviam deductus, in Literis supplicibus ad Magnum Moscoviæ Ducem directis autor Ei fuit ac svasor, ut non solum *Biblia* ex ipsis Fontibus in Linguam Russicam transmitterentur, sed etiam

in *Moscovia* Gymnasium aperiretur, in quo Russicis Adolescentibus Geographia, Historia, Ethica & Politica traderetur, quod consilium à Magno Duce clementissimè approbatum fuisse dicitur. Quod si igitur eveniret hoc, dubium nullum plane esset, quin *Russia* proximis temporibus Viris pariter doctissimis sit abundatura.

E NORWEGIA.

M. *Jonas Ramus*, Pastor in Diocesi Christianiensi Nördre-hougenensis, *Historiam V. T. Ecclesiasticam cum parallelismo profana* typis paratam habet, si Editorem repererit, hoc titulo: *Jona Rami Guds Riige paa jorden og Menniskenes Riiger i verden / af Kirkes og verdslige historier / som fromviiser Kirkens Liv og verdens lob / og Guds forsiim i byge &c.* i. e. *Regnum DEi in terris, & Regna hominum in mundo, ex historia Ecclesiastica & civili, quibus representatur vita Ecclesie & cursus mundi, & divina in utroque providentia*; cui similem submittet N. T. historiam, eadem methodo parallele adornandam.

Præter hunc etiam M. *Georgius Sorterupius*, Pastor in Sædlandiâ, *Compendium Historiæ Ecclesiasticæ Vernaculum*, à pluribus annis editioni maturum, & nihil nisi sumtus expectans, asservat.

M. *Severinus Lintrupius* verò Design. Philos. & Theolog. Prof. in Vnivers. Hafn. Scholæ Berg. Rector. & p. t. Communitatis Regiæ Præpositus, *Compendium Historiæ Ecclesiasticæ vernaculum* meditatatur, à natō Christo ad nostra usque tempora, ea methodo deductum, ut in singulis ubique sæculis (1.) *Casarum* atque *Imperatorum gesta* Ecclesiam tangentia, (2.) *Ecclesie Status & propagatio, cum doctrina ejusque inclinatione*, (3.) *Doctores & Scriptores illustres*, (4.) *Hæreses & Hæretici, schismata & schismatici*, (5.) *Ritus, Disciplina & regimen Ecclesiæ*, (6.) *Concilia & Conventus*, (7.) *Persecutiones, Martyres &c.* (8.) *Res Judæorum, Gentilium, Turcarum &c.* extra Ecclesiam, (9.) *Memorabilia Miscellanea* strictim recensentur, ac (10.) denique subiecto singulis sæculis *judicio pragmatico, usus moralis & praxis pietatis* ex omnibus eliciatur, ad divina

circa Ecclesiam & Respublicas providentiā ad oculum ostensā celebretur. (in 8.)

Quæ quidem omnia, diverso, ut apparet, instituto, diversa methodo adornata, si obstetricantes nacta Bibliopolarum manus prodirent aliquando, desideria multorum tale opus jamdiu expectantium haud dubiè solarentur.

HAFNIAE.

Die 16. Maji supra pag. 205. memoratis 82. Candidatis honores laureæ primæ Philosophicæ conferebat Olaus Wormius, Prof. Publ. in quo Actu Promotor de *generatione & varia mutatione Insectorum* disseruit; Problema Candidati primi de *περιεργία Εβραorum Literaria & Cabbala* enodavit Job. Steenbuchius, Ebr. L. Prof. ordin. *Petitionem* verò Candidatorum nomine habuit modo dictus M. Sever. Lintrupius, Def. Prof. Schol. Berg. Rect. & Regiæ Communit. p. t. Præpos. de *Ingeniis septentrionalibus & honoribus Academicis*.

Die 21. Maji in Auditorio Collegii Medicæi vindicationem haud Jejunæ Assertionis de *Triplici Mosis Jejunio per quadraginta dies in monte Sinai* proposuit Jessenius Jessen, Hannibalis Fil. Respond. *Dieterico Christoph. Eisenberg*, Philos. Baccal. (3. plag. in 4.)

In Præfamine commendatur scrutinium scripturarum. Sect. 1. Auctores sententiæ de gemina duntaxat Mosis Ascensione in montem, *Calovius, Cornel. à Lap., Beyerlinck, Corvinus, J. A. Osiander* exhibentur. Sect. 2. Nominatis sententiæ de triplici Mosis ascensu Autoribus *Saliano, Lightfoot, Spanhemio*, rationes sententiæ prioris è *Calovio* examinantur. Sect. 3. Rationes pro altera sententia, partim ex ordine Ascensionum, partim è textu afferuntur. Sect. 4. Quamdiu in monte secunda vice moratus sit Moyses, disquiritur, & probatur fuisse ibi 40. dies. Sect. 5. *Tornielli* opinio 35. saltem dies moratum ibi Mosen asserentis excutitur. Sect. 6. Instantia de necessario inter denunciationem Ascensus & Ascensum ipsum solvitur. Sect. 7. Tactis obiter dubiis quibusdam concluditur.

Die

Die 23. Maji in ejusdem Collegii Medicæi Auditorio Differtationem Historico-Ecclesiasticam de *primâ nominis Christiani origine* ventilandam proposuit Præses *Philippus Julius Bornemannus* Cosm. F. Respondente *Dieterico Sechman*, Phil. Baccalaur. (3. plag. in 4.)

Cap. I. de *variis Christiani nominis Synonymis*, *Credentes*, *Ecclesia*, *Viri Religiosi*, *Fratres*, de viâ Domini, *Sancti*, *Fideles*, *Discipuli*, quod tandem Christianis cessit, ter tantum in N. T. occurrit; Ethnicis Christiani, Judæis Nazareni Act. 24., 5. ut postea Hæreticis. His an Christianis maledixerint Judæi? inter Epiphanium & Hieronymum disquiritur, & Epiphanio acceditur. Galilæi quoque dicti, an Therapeutæ etiam? contra Eusebium è Valelio negatur. An Jessæi? contra Epiphanium & Petavium negatur. Minæos Judæis dictos è Drusio admittitur. Judæi cum Christianis confusi. Nomina Christianorum probrosa ab Ethnicis objecta. Cap. 2. De *Nominis Christiani Etymo*. Χριστός veteribus Græcis unguentum. LXX, Interpr. unctus. A Christo Servatore Χριστὰνὸς non obstantibus Patrum allusionibus. Nec ab unctione spiritali, nec à Chrismate Christianus. Chrisma primum ineunte sæculo 3. adhibitum. Significatio verbi *χρηματίζω*. Epiphanii testimonium. Cap. 3. De *Tempore, Loco & Autore*, Tempus aliter Tertulliano, Lucæ aliter expressum. Lucæ adstipulantur meliores & plures; Monstruosa Freculphi computatio. Tertullianum cum Lucâ conciliat Pamilius, sed frustra. Christianorum nomen ante vocationem Gentium ignotum. Ratio: Apostolorum *συγκατάβασις* cum Judæis. *Locus* Antiochia; plures ejus nominis civit. duæ tantum in N. T. Hic Antiochia Syriæ. Illius situs & nomina. Autor incertus, Evodius J. Antiocheno, Romani Antiochiæ degentes Ulserio, aliis Paulus & Barnabas. Cap. 4. De *Causâ*. Variæ variorum, Athanasii s. Vigili, Franc. Junii, Lightfooti & Bynæi sententiæ.

Die 26. Maji in Auditorio Collegii Regii *ὀρολογίου* sive de

Terminis Metaphysicis juxta Literas Alphabeticas examinatis, Disputationem I. ordinariam pro Beneficio Regiæ Mensæ proposuit Præses *Janus Stampe*, Henr. Fil. Communitatis Regiæ Alumnus, Respondente *Daniele Ramo*, Philos. Baccalaur. (2¼ plag. in 4.)

Post præfationem de studio Philosophiæ Eclecticæ, Metaphysicæ & instituto, explicantur termini Absolutum, Abstractio, Accidens, Actio, Actus, Adjunctum, Æquipollentes, æquatè & Adæquatè, Affectio, Artificiale. Bonitas.

Die 4. Junii in Auditorio Collegii Medicei Disputationem Historico-Criticam *de arte Christi Mechanica privatos intra parietes exculsa*, publico examini submitit Præses *Jacobus Jacobaeus* Olig. Fil. Resp. *Hilario Christoph. Kaasbøl*, Phil. Bac. (4½ plag. in 4.)

Hujus summarium hoc est §. 1. Silentium Evangelistarum circa vitam Christi privatam indicatur. Ejusdem causæ proponuntur. §. 2. Christum in vita privata otiosum non fuisse, sed in piis meditationibus vixisse ostenditur. §. 3. Rejiciuntur ridiculæ narrationes de studiis pueritiæ Christi, sc. *Valentinianorum, Romanensium & Gentilium*. §. 4. Miracula circa adventum Christi in Ægyptum facta à *Baronio & Sozomeno* narrantur, Argumenta eorum proferuntur, occasio hujus erroris ostenditur. Miracula in vita privata à Christo edita evertunt & Scripturæ & Patrum testimonia. §. 5. Proponitur quæstio: *An Christus intra privatos parietes una cum Josepho Patre putativo artem exercuerit fabrillem?* Tacentium partes reprehenduntur. Negantium sententiæ afferuntur. Affirmativam sententiam propugnant & Patrum & aliorum autoritates. *Origenes* notatur. *Erasmus Roterod.* circa lectionem *Marc. VI. 3.* contradicit *Beza*. Concluditur testimonio Sp. Sancti pro parte quæstionis affirmativæ. §. 6. Vocem *τεχνον* licet quibusdam generalem & æquivocam, propriè fabrum indigitare lignarium testantur Autores enumerati. Josephum Patrem Christi putativum fabrum ferrarium

ferrarium volunt nonnulli. Rectius alii ipsum fuisse fabrum lignarium testimoniis & rationibus probant. Christum quidam fabrum ferrarium, alii aurificem, alii denique murorum fuisse opinantur. Fabrum lignarium ipsum fuisse ostendit non solum *justinus Martyr*, sed & ipse Christianismus & Gentilismus. §. 7. Judæos etiam doctiores opificia addidicisse ostenditur. Testimonia & exempla hujus rei proferuntur. Idem testantur digesta Talmudica. §. 8. Mortem Josephi Patris Christi putativi post peractam Christi passionem contigisse volunt nonnulli. Alii non solum ante passionem, sed & prædicationem Christi ex hac vita migrasse ipsum volunt; quorum sententiæ varias favere rationes demonstratur. Quamdiu vixerit, in medio relinquitur. *Epiphanius, Nicephorus, Baronius* notantur, ob rationes à *Toledo* adductas.

E Typographeo Regio atque Academico nova prodiit editio *Hymnarii Danici*, publica auctoritate in omnibus Daniæ & Norwegiæ Ecclesiis recepti, cum Evangeliariorum.

Typis nuper liberata est *Johannis Lassenii* S.S. Theol. D. & in Reg. Vniuers. Havn. Prof. Primarii, Consist. Assess. & ad D. Petri Pastoris, Pars 3. seu ultima, *Meditationum posthumarum in Evangelia & Epistolas Dominicales*, eodem quem in N. L. 1698. p. 164. integrum expressimus titulo, (3. Alph. 12. plag. in 4.) charta aug. atque ita universum tandem diuque expectatum opus est absolutum.

M. Johannes Brunsmannus, Ecclesiastes Havniensis, jam toties nobis laudatus, occasione novæ de Sabbatho controversiæ, in vicina Holsatia & Germania nuper excitatæ, luculentum de isto argumento volumen in 4. conscripsit, propediem, uti spes est, excudendum, cui titulum fecit: *Vindiciæ Sabbathariæ*, quo non historiam duntaxat certaminis, sed argumenta etiam utriusque partis, & quicquid ad hanc controversiam spectat, diligenter pro more suo & fusè persequitur.

VIBVRGI in Juliâ.

Sub finem superioris anni sepultus est in Templo Cathedrali,

li Viburgensi, *Fridericus Lelius*, qvi natus A. 1627. 15. Julii, Patre *D. Martino Matthiade*, t. t. Concionatore Aulico gl. mem. *Christiani Quarti*, & postea Episcopi Aarhusiensis, & matre *Christina* Johannis filia, cujus Avus Maternus nostri Cognominis, nobili inter Scotos loco oriundus eadem cum Nobilitate Danica à *Friderico Secundo* obtinuit privilegia. Variis in Academia Hafniensi nobilitatus exercitiis Disputatoriis de *Notitia sui, de Anima Morali*, ad exteros abiit A. 1652. & in lustranda tota ferè cultiori Europa sexennium consumsit, habita interea Argentorati de *Concilio Arausacano secundo* disputatione. A. 1660. Secretarius Legationis Danicæ interfuit negotiationi Pacis *Olivensis*. Ex quo tempore ad A. 1677. præcipuis ex Nobilitate Danica & Anglica in peregrinatione Moderator adfuit, visis interim quatuor Pontificum Romanorum coronationibus, *Alexandri septimi, Clementis noni, decimi, & Innocentii undecimi*. Hinc Celsissimo Danorum Principi Hereditario, nunc Regi Optimo, *Friderico Quarto*, à studiis esse jubetur ad A. 1683. quo Consiliarius Cancellariæ factus, tandemque A. 1699. Judex Provincialis in Cimbria Septentrionali & Consiliarius Justitiæ. Mortuo d. 21. Novembr. 1702. parentavit ex Luc. 19. v. 12. *M. Severinus Sevelius*, Præpositus Primarius Diœceseos Viburgensis & Templi Cathedralis Pastor.

ARHVSII.

Superiori mense Augusto, pag. 187. de obitu *Henrici Blichfeldii*, Pastoris D. Virg. Aarhusiensis, mentionem fecimus. Cum autem l. c. vitæ ejus rationes non exposuerimus, eas hîc subnectere placet. Natus est A. 1631. d. 18. Aug. in Pastophorio *Lyngeaa*, Patre *Christiano H. Blichfeldt*, Pastore loci, Matre *Margaretha Thomea*. Domi & in publicis scholis pro ætate & ingenio, quod ipsi discendi cupidissimum obtigerat, institutus, è scholâ Aarhusiensi A. 1651. ad Academiam dimittitur Hafniensem, eamque studiorum sedem per septennium fecit, clarus interim diversis disputationibus publicis in & extra Communitatem Regiam, ubi Decanum ad varias mensas egit, & formatis studiis filii D.

Jacobi

Jacobi Canutii, cui, à Pastorate Templi Cathedral. Aarhuf. ad Professionem Theolog. Hafniam A. 1653. vocato, probè innotuerat, id quod ipsi viam aperuit ad moderanda duorū Nobilium *Kaasforum* studia, usq; dum hanc docendi provinciam publica mutavit juventuti Scholasticæ qvinti Ordinis in Schola *Aarhuf.* præfectus A. 1660. pridie Festi Pentecostes, usqve ad A. 1661. qvo, DEO ita providente, Dominicâ 23. post Trinit. Pastor Ecclesiæ D. Virginis, quæ ibidem est, eligitur, paulò post consecratur, constituiturq; vi ejusdem functionis judex causarum matrimonialium, & Præpositus *Nomarchiæ Ningenfis.* A. 1666. d. 10. Jan. uxorem duxit *Catharinam Friis* beati Prædecessoris, *M. Christiani Friis*, filiam, ex qua per undecim annos cum dimidio, quibus unâ vixere, duos vidit filios, alterum in tenella ætate cœlitibus adscriptum, alterum, *M. Christianum Blichfeldt*, ex Rectore Sch. *Ringstadiensis*, Pastorem *Coagiensem* & vicinæ *Nomarchiæ* Præpositum, & quatuor filias honestissimè elocatas. A. 1685. ad secunda transiit vota cum *Margaretha Rhuman*, *M. Job. Rhumanni*, Pastoris quondam D. Clementis Templi Aarhufiensis, unica filia, ex qua geminæ prolis utriusque sexus Parens extitit. Vir cetera omnibus charus & acceptus rara comitate in ingravescente etiam ætate, quâ perquam vegetâ usus est, muniisque officii, quibus nihil sanctius habebat, abundè sufficiente, nisi quod jam per aliquot annos stato tempore plus minus catarrho infestabatur, qui ipsum Dominica quarta post Epiph. h. a. quâ ultimam habuit concionem, aggressus tantum tamen indulgit virinum, ut Dominica 4. post Epiph. cum reliquo cœtu in Templo sacro epulo refectus fuerit, Dominica Qvinqvagesima etiam S. Synaxin administrarit, ex hoc autem tempore lecto penitus affixus ad d. 16. Martii A. 1703. qvo (non autem mense Aprili uti N. L. h. a. p. 187. referunt) placidissimè expiravit, æt. 72. Ministerii 39. gratâ omnibus, quotqvot innotuerat, sui relictâ memoriâ. Tantæ suo in vitæ genere felicitati & hic supremus accessit cumulus, Laudator eloquentissimus, *Johannes Braëm*, Episcopus Diæceseos Aarhufiensis, qui in exsequiis

qviiis inſequenti 26. Martii ex 2. Tim. 1. 12. rogatu defuncti certam iplius *πληροφορίαν*, qvâ fretus partes muneris feliciter curaverat, 'vivis depinxit coloribus.

Nec tamen de vivis ſolum benè mereri voluit *Blichfeldius*, cum iplius conaminibus debeantur prima fundamenta *Hiſtoria Eccleſiaſtica Perſonalis*, ſ. *Episcoporum, Lectorum Theologiae, Paſtorum, Rectorum & Con-Rectorum Aarhuſienſium à tempore Reformationis*, qvæ accedente Heredum vel aliorum curâ lucem publicam aliquando aſpectura eſt.

Chriſtiano Herlovio, Moderatori tertiæ Claſſis Scholæ Aarhuſienſis, Scholaſticam vitam pertæſo ſuffectus eſt d. 25. Maji 1703. *Martinus Braëm* antehac Socius Collegii Medicei, de qvô ſæpius in Nov. his Literariis.

TONNINGAE.

Georgii Loffhagen, Med. Doctoris & Sereniſſimi Cimbriae Ducis Medici in Arce Tønningenſi, Obſervatio de Steatmate cum paralyſi manus è ganglio malè tractato.

Quantas propter ignorantiam & inſcitiam Mulo-Medici & Chirurgaſtri creent ærumnas miſellis ad illorum therapiam confugientibus, ubicunqve locorum Medici rationales experiuntur. Imprimis autem hic in Eiderſtâd ob tot tantosq; commiſſos errores & facinora habemus qvi conqveramur qvod Dea Hygieine cuilibet Idiotæ ad illius nomen ſalten provocanti æqvam & liberam poteſtatem ſtrenuè mentiendi & audacter occidendi dederit, ſub prætextu: *Effſe Provinciam extra ſines Romani Imperii conſtitutam proindeqve huius legibus ſolutam*, qvæ aliàs homicidas mulctandos volunt. Omnes ac ſingulos illorum inexcufaſiles errores hic recensere ob ſtudiũ brevitatſ non libet, ali reſervans occaſioni, qvæ de primi generis farina conſignavi, hac vice parvi initii vixqve æſtimandum ob deteſtandam autem Cacochyrgorum ignorantiam inſanabile & cum amputatione manus demũ domabile malum ſiſto, veritatẽ qvẽ

que dictorum sequentibus confirmo : Civi & sutori Gardingenſi nomine *John Naſeband* , ante aliquot annos ganglion in dextrâ manu ſuboritur, cumque nullum exinde ſentiret dolo-rem, nec majus excreſceret, aliquamdiu geſtavit absque adhi- bitione alicujus medelæ, tandem autem illius pertæſus adit bar- bitonſorem illic habitantem opem ejus efflagitans, qui

Projicit ampullas & ſesquipedalia verba

ſe brevi abacturum hunc tumorem beneficio lavamenti cen- tum poſti manipulis, pollicetur, quod fortiter & diu mani- bus ſupra carboſes candentes calefactis ganglio affricat, hunc- que proceſſum ſæpius de die inſtituendum jubet. Verum loco feliciſis curationis tumor hic inflammari, exquiſitè dolere, & in dies augeri cœpit, ut ab hoc lavamento nolens volens recedere coactus fuerit, cumque in unctionem omnium oleo-popoleo- rum abſolviffet & malè agendo malum exaſperâſſet, patien- tem, heu quantum mutatum ! dimiſit. Hic è charybdi incidens in ſcillam curæ alterius Chyrurgi-Simiæ ſe concredit, qui ſtatim absque præviâ circumſpectione cuſpidem lanceolæ tribus qua- tuorve locis in tumorem adegit, ut pus, quod nullum aderat, efflueret ; Verum extemplo doloribus tantoperè cruciatus ut quò ſe verteret neſciens de hiſce demulcendis miſer ſolummo- do rogavit, quos ad ſedandos ceruſſam oleo-olivæ ſubactam in formam ungenti per aliquot tempus applicat nebulo, ſi- nuoſas cavitates ſeu fiſtulas apertis lancettâ locis relinqvens, tumore interim ad magnitudinem globi ſphærici , (*Boerh. Rugel*) aucto & latus utrumque manus occupante. Ab hoc tempore Patiens lecto affixus ſuis muniis obeundis impar, ex ærario pauperum fuit ſuſtentandus. Finitâ tandem obſidione Tönningeniſi cum ad aliquot ægros Gardingum vocarer, à Viro Pl. Reverendo Dn. *Stephano Fabricio* , Paſtore illius Eccleſiæ opti- mè merito & primario, ut inviſerem dictum hunc Patien- tem (qui ſub manibus tertii Idiotæ, Chyrurgi nomen feren- tis, jam verſabatur) rogor, cujus votis annuens illum to- tum emaciatum inveni, viſoque tumore incredibilem ſtu-

piditatem horum rasorum cum præsentanea mala tractatione cognovi; Tumorem enim corrosivò ultimus annihilare frustra studebat, quò quidem tendines musculorum & ligamenta adeò corrofit, ut tota manus flaccesceret & paralyti tentaretur, tumorem verò nihil mutavit, quoniam quod causticum uni demebat id affluxus humorum alteri cum lucro apponebat loco, quo factum est ut & hic propria turpitudinis confessor ægrum ignominiosè dereliquerit; Qui vitam in doloribus miserè trahens, superveniente atrophîâ totius brachii & maximo augmento tumoris cum omnes gradus malæ tractationis pertransiisset, & mori quam tali pacto diutius vivere maluisset, Tönningam pervenit, jussu Superiorum me accedens, ut manum ipsi amputarem rogavit. Exantlatis igitur omnibus circumstantiis, cum manum in integrum restituere planè impossibile factu esset, sub Auspiciis ALTISSIMI, ope Chyrurgi hic habitantis *Johann Rittmer* operationem aggressus sum, quæ adeò feliciter cessit, ut Patiens in hunc usque diem lætus & liber ab omni molestia noctes quietè transigens pro viribus persolvat gratias. Manus amputata cum tumore VIII. pendebat libras cum 3 ii. quem instituto examine Steatoma venis intertextum deprehendimus. Quæ occasione non possum non deprædicare expertas iterum virtutes euporisti in hæmorrhagia narium in Ephemerid. German. Nat. Curios. Decad. I. An. VIII. communicati, quas in sistenda maxima hac hæmorrhagia facta exstirpatione, miraculi instar exseruit, cauterium enim cum non satis incandesceret, ne vita cum sanguine profunderetur, hoc Euporiston cum stuppa cannabina absque mora applicatum, effectusque tantus secutus, ut adstantes chyrurgi illius efficaciam maximoperè mirati, cætera inter sanguinem sistentia facile principem tenere locum unanimiter confiterentur. Ad Patientem autem ut revertar, hic in initio operationis cum instrumenta ad hunc actum necessaria videret

Palluit & subito genua intremuere timore
verum; Jam novus implevit vultum color: ac sua claris
Reddita lymphæ viis latè: oblitusque malorum.

Interim fortunæ quidem exul omnibus illius bonis destitutus est, sed sancta in paupertate patientia calamitatem improbam vincit, &

Exul erat Christus comites nos exulis hujus
Esse decet cujus nos quoque membra sumus:
Perfer & obdura nec te Crux terreat ulla
Quâ positus fueris in statione mane,

KILONII.

Andr. Ludovicus Königsmanus, Slesvicensis, in *Nov. Lit. b. a.* p. 61. & 118. modò laudatus, idiomate vernaculo *Orationem funebrem*, quâ Exequiatoribus, Funus Nobilissimi *Dn. Maji* Conjugis comitantibus, grates persolvit, nunc demùm publicavit, hoc titulo ornatam: *Die mitten in der Verwelkung grünende Maïen / bey Beerdigung Sr. Annen Luciae Majin / geb. Raumburgerin / Hn. Joh. Burchard Majen / weit-berühmten Profess. Eloquentiæ & Historiarum zum Kiel / gewesenen Ehe-Liebsten &c.* (5. plag. in fol.)

In hac se moliri scribit *Exercitationem de Betula Pentecostalis* (vulgò Pfingst-Mayen) *origine & usu*, nec non *Dissert. Theol. de Bonis Operibus Latronis in Cruce*. Quemadmodum etiam *Dissertationum Rigam de Pauli Matrimonio & Historiâ Panis Magni* propediem exhibebit.

BVRGI in Fehmaria.

Matthia Friderici Schneideri, Med. Doct. *Observatio de Putredine verminosa in Malignis.*

Postquam *Matthias Fridericus Schneider* / Med. Doct. in insulam *Fehmariam* profectus ibique per viginti septimanas commoratus erat, vocabatur ad virum aliquem qui jam dum per quatuor dies de præcipiti & subitâ virium prostratione & omni appetitu prostrato conquestus erat, proinde pharmacopolæ illius loci auxilium domestici primò implorârunt, qui pro suâ eruditione in arte Medica potionem ex acetis Bezoarticis constantem exhibuit, quia autem omnia evadebant deteriora, tandem meum petebant auxilium, cum igitur illum visitarem, inveni ægrum summè debilem, aderat mentis tur-

batio, patiebatur haud leves convulsiones & motus spasmodicos imprimis risum sardonium, qui sine dubio à medicamento supra dicto erant aucti, quia acida non ritè adhibita nervis inimica facilèqve eos ad tales motus inordinatos disponere queunt, prætereaqve in hoc subjecto malignitas magis in nervorum cerebrique fluido quam in mari Microcosmico vim suam inimicam exerebat, proinde ordinabatur illi pulvis alexipharm. D. D. Hoffmanni, quo assumpto statim maculæ, quæ solidi magnitudinem æqvabant colorisqve erant plumbei, prorumpébant, pro compescendis deliriis propinabatur pulv. Bez. Senn. cum nitro mixtus, quibus adhibitis æger incipiebat se melius habere, sed circa diem quintum evanescébant maculæ, subsequébat collectio floccorum aliaqve graviora symptomata mortem indicantia, quibus supervenientibus debitum naturæ solvere cogebatur. Sed notatu dignum, quod animadverti, hoc est, quod post horam mortis ex cadavere confestim proreperint vermiculi, ut exindè concludi queat, firmo talo stare sententiam ejus qui statuit, *naturam febrium malignarum residere in putredine aliqua verminosa*, etiamqve per vermiculos propagari argumentatus fuit, quam tamen sententiam Marcus Marci rejicere conatur.

LVBECAE.

Impensis Job. Widemayeri, Bibliopolæ, prodiit Sermonum Nuptialium à B. D. Aug. Pfeiffero haborum Fasciculus, hoc modo inscriptus: D. Aug. Pfeiffers / weyländ Superint. derer Lübeckischen Kirchen / Christliche Trau-Predigten / ehemahls bey unterschiedenen Copulations-Actibus in öffentlicher Versammlung gehalten / und nunmehr auff Begehren zum Drucke ausgefertiget. Nebst einem fünfffachen Register: I. Derer Predigten. II. Derer auff gewisse Umstände gerichteten Inventionen. III. Derer Schrift-Stellen. IV. Derer merckwürdigsten Sachen. V. Derer Historien und mancherley Antiquitäten. (3. Alph. 8½ plag. in 4.)

Complectitur autem ille *CXI. Sermones* diversis de argumentis, atqve

atque in *Indice* commemoratis, dictos, è quibus quædam nunc excerpimus. *Thema V.* sistit *Actionem furti contra Papam in puncto prohibiti Clericis matrimonii.* *Thema XXI.* in nuptiis Sponsi Reformati & Sponsæ Lutheranæ agit de *Similitudine* ceu *amoris fundamento*, atque Reformatos concedere, nos in Religione nostrâ salvari posse, probat. *Thema XXX.* Occasione libelli in Misniâ à M. *Job. Sam. Adamo* scripti: *Der wohl-geplagte Priester* / pertractat Quæstionem, *an Sacerdoti sit nubendum?* P. 511. de D. *Paulo Röbero* refert, quod ordinandos verbis Salvatoris alloqui solitus fuerit: *Non exibis inde, donec exsolvas ultimum quadrantem*, quod dictum scitè & accommodatè ad Neogamos trahit. P. 424. seqq. De Meritis ac Scriptis D. *Nicol. Hunnii* differit. P. 557. in Laudes D. *Sam. Pomarii* excurrit. Reliqua, quibus hinc & inde abundat Volumen, Lectori rerum harum cupido, ex ipsius inspectione decerpenda commendamus.

Johannus Cunradi Tieffenbachs / *Lic. & Pr. Med. Wittst. Observatio de Ovis Viri Pneumaticis, seu Hyphenemiis, anno 1703, notata.*

& ad Amicum Lubecensem transmissa.

Commemorat D. *Blankart* in *Collectaneis Medico-Physicis Cent. V. Obs. 3. p. m. 9.*, varia & admiranda, quorum alia per vomitum, alia per alvum, alia per urinam excreta. Mirari certè meretur & istud posterius, uti meminit, quod ovula per urethram cum urinâ quidam dimiserit. Optandum foret, casum integrum luculenter descripsisset. Interea haud ingratum duco, rarioribus istiusmodi Observationibus adjecisse, vel potius substituisse meam, in cive *Wittstochiensis* probitate suâ hîc loci & apud externos, qui ejus faciem intuentur vel norunt, claro observatam, qui ova oviformia sine numero per alvum dejecit.

Scilicet hicce sutor absque omni suspitione pius, quadraginta annos natus, melancholicus & ad sanguineum paululum inclinans, diætâ utens siccâ, dum vix ante horam secundam, plus tamen solidi quàm liqvidi prandere consuevit, aëre hycmali pluvioso & nebuloso, exeuntibus Idibus Calendarum Decembris, p. a. in diarrhæam incidit, quæ licet octo dies conti-

nuarit, postea tamen suâ sponte sine ullo adhibito medicamine stetit. Viribus non constans omnibus, nec penitus lassitudine liberatus, visus tamen sibi, melius sese indies habere, natalitia nostri Servatoris publicâ in æde sacrâ piè atqve devotè celebrat.

Finitis natalitiorum feriis, & subsequētibz Onomasmatis JEsuli celebratis solenniter, statim sub novi anni auspiciis, aëre pluvioso adhuc stante, tam flatuum, quàm alvi obstipationem, quæ plus solito aliquot dies duravit, animadvertit. Cœpit inde conqueri phlogosin & corporis horripilationem levem, appetitus destruitur, nausea, siccitas lingvæ, orisque amarities eum vexant, sitit, pectus quasi tenditur & motum gravativum percipit, lumbi dolent, circum umbilicum dolores intesti-
norum sævos simul cum borborygmis & duritie abdominis deprehendit, circa inguina tensiones non leves usque ad perinæum intrâ profundius sentit, urina subsistit, aut difficilius succedit. Mihi ad eum, ipsius rogatu accersituque venienti causam colicæ ex calculo asseverant conjux & æger. Convictus ex Symptomatibus enarratis, quæ colicam istam ordinariè comitari solent, præscribo &, dum à clysmate abhorret, exhibeo externè internequè remedia carminantia & anticolica ea, quæ flatus discutiunt, colicam sedant, alvum urinamque promoven-
t. Quæ etiam, licet non primo die, subsequētibz tamen effectum præstiterunt exoptatum, ita, ut alvus relaxata & exonerata, flatus educti, urina promota ac reliqua Symptomata mitiora facta, adeò, ut sub spe ulterioris salutis ultrò subsequēturæ medicamenta reliquerit & sepelierit.

Ast brevi recrudit morbus, mirumque in modum excruciat ægrum. Multò enim atrociores superioribus supervenire abdominis rosiones & dolores intensissimi circa umbilici regionem sinistri lateris, ita, ut digiti tactum admittere recusarint, angustia molestiæque subsequuntur circa præcordia vix tolerandæ, virium dejectio adest insignis, æstus internus externusque magnus, qui visus anginam minari, quam præcavens

Chirurgus

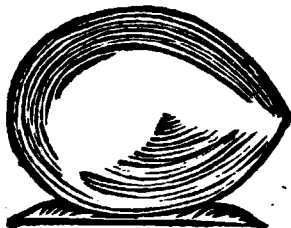
Chirurgus per octo dierum spatium & observat & tollit; Agrypnia, pectorisqve tensio & molestia cum lumborum spasmis profundioribus maximopere tentant, quanquam urina liberior, quam supra, succedit. Præsertim observantur angustiae circa præcordia atrocissimæ, ad lipothymiam & convulsionem usque toties, quoties natura alvi nisum monet, vel alvus exonerari debet. Conjux matulæ curam in sellâ Patroclianâ gerens, facibus sub alvinis ejiciendis non solum fœtorem maximum persentiscit; sed & præternaturalia quædam, nempe globuli quidam, ovo columbino simillimi, in conspectum ejus veniunt. Subsequentibus diebus, quotiescunqve excrementa è matulâ abjicit, toties semper ova ejusmodi octo vel decem disjunctim conspiciens reperit. Id exit, atqve in vulgus emanat, ut per omnium ora volitet: Der francke Schuster lege Wind-Eyer.

Postea verò quam æger ova talia parere simul cum facibus per octiduum, & quod excurrit, maximo semper cum cruciatu abdominis & præcordiorum continuat; annunciat id mihi non solum, sed ego etiam flagrans cupiditate videndi ea, convenio accersitus denuò eum, ejectaqve & rimor & miror ovula, quæ testâ ac vitello carebant, subcincta tamen erant cuticulâ membranosa albicanti, & loco albuminis continebant pituitam viscidam vento repletam. Patienti non quidem impatienti, sed viribus ferè destituto, & æstu quam vehementissimè afflicto, quinimò morti proximo, cujus pulsus nunc debilem, nunc inæqualem, urinamqve rubicundam diaphanam cum sedimento furfuraceo deprehendo, præscriptum offero laxans, quò sub decem sedibus ovula centum, imò sine numero plurima disrupta & postrema semper minora ejiciuntur. Æstus exinde compescitur, dolorqve abdominis & præcordiorum, reliquaqve symptomata remittunt, & ægrotans ad se redit. Præterlapsis aliquot diebus repeto idem laxans, quò quidem sedes quinque moventur, sed promoveatur ovorum nihil, præter pellicularum & membranularum

rum quicquam paucissimum. Convaluit tandem, & Deo adjuvanti gratias persolvit pias gratasque in templo domique, & obviam mihi factus, salvus & incolumis me salutat quam amicissimè.

Figura ovi hypenemii:

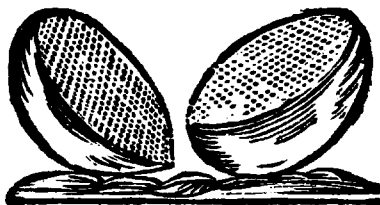
I.

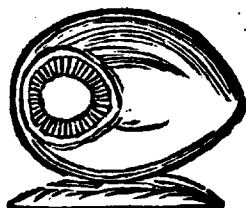
II.

III.

IV.

- I. Ovum hypenemium Viri, seu Zephyrium majus, uti primò in conspectum veniebat.
 II. Ovum hypenemium minus, uti postremò ejiciebatur.
 III. Ovum hypenemium à viro ejectum, dissectum.
 IV. Pituita vento repleta, & ovo inclusa, uti gelatina constabat, post verò sua sponte dissoluta in aqueum abibat humorem. Pellicula exsiccata est membranula, & suprà intercurrent venulæ.

Formula præscripti Laxantis :

die 13. Jan. 1703.

℞. ☉ purificat. gr. Viiij Diagryd. ♀.
 Resin. Jalapp. à gr ij ꝑ. diaphor. gr. V.
 Ol. Fœnic. gtj.

M. D.

INDEX.

☉ ☉ ☉